

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANONİM ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ VE SONA ERMEYE BAĞLANAN
HUKUKİ SONUÇLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
MUHAMMED BAKAN**

GAZİANTEP – 2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ VE SONA ERMEYE BAĞLANAN
HUKUKİ SONUÇLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MUHAMMED BAKAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ŞABAN KAYIHAN

GAZİANTEP – 2018

KABUL VE ONAY

..... tarafından hazırlanan “.....
.....
.....” başlıklı bu çalışma
..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz
tarafından **Yüksek Lisans / Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

..... (Başkan)

..... (Üye)

..... (Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ANONİM ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ VE SONA ERMEYE BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 11/07/2018

Muhammed BAKAN

ÖNSÖZ

Anonim şirketlerin sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin detaylı literatür taraması yapılarak kaleme alınan söz konusu bu eser gerek bilgi edinmek amaçlı gerek akademik amaçlı tüm okurlara faydalı olması amaçlanarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın her aşamasında engin bilgi birikimi ve babacanlığı ile bana destek olan, yol gösteren tez danışmanım sayın Prof. Dr. Şaban Kayıhan hocama sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım. Görüş ve yönlendirmeleriyle çalışmama çok önemli katkılar sağlayan jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Etem Kara ve Dr. Öğr. Üyesi Aksoy Yavaş'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Fakülte Sekreteri Gül Çıkmaz ablama, Hasan Kalyoncu Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesinden Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Akben Hocama ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi Mütercim Asım Kütüphanesi müdürü Mustafa Çetin ve personeline bu çalışmamın ortaya çıkmasında verdikleri desteklerden dolayı teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca eğitim hayatımın her aşamasında desteklerini bir an olsun esirgemeyen, bir adım ileriye gidebilmem adına ne gerekiyorsa yapan ve bunun için hiçbir fedakarlıktan kaçmayan, bu çalışmamın da her aşamasında benden maddi, manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman arkamda durduklarını bildiğim hocam ve babam Prof. Dr. İsmail Bakan'a ve annem Mürvet Bakan'a her ne kadar yetersiz kalacağını bilsem de sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Ayrıca kardeşlerim Ahmet ve Mustafa Bilal Bakan'a da çalışma aşamasında verdikleri manevi desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

GAZİANTEP, 2018

Muhammed BAKAN

ÖZET

Anonim şirketler, ortakları tarafından kazanç elde etmek ve paylaşmak amacıyla küçük ve dağınık sermayenin bir yerde toplanmasıyla kurulan, ülke ekonomileri açısından da büyük öneme sahip olan ekonomik ve sosyal kurumlardır. Ortakları ve kamu açısından şirketlerin sağlıklı bir şekilde faaliyetlerini icra etmeleri ne kadar önemli ise, aynı şekilde sona erme işlemlerinin de sağlıklı ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmeleri önemlidir. Anonim şirketlerin fesih ve infisah olarak ifade edilen sona erme hallerinden herhangi birisinin gerçekleşmesiyle şirketin kazanç sağlama ve ortaklara paylaşırma ticari amacı sona erer ve şirket tasfiye aşamasına girmiş olur. Tasfiye işlemleri yapılan şirket ticaret sicilinden silinerek tüzel kişiliği tamamen sona erer.

Anonim şirketlerin sona ermesi ve sona ermeye bağlanan hukuki sonuçlarını konu alan tezimizin amacı; Anonim şirketlerin sona ermesi neticesinde ne gibi durumlar ile karşı karşıya kalınacağı, sona ermenin doğal sonucu olan tasfiye ve tasfiyenin şirket üzerindeki etkileri hakkında bilgi vermektir. Bu amaca ulaşabilmek için anonim şirketlerin sona erme ve tasfiye sürecine ilişkin 6102 sayılı TTK.'da bulunan 529 – 548. maddeleri ele alınmış, gerekli görülen noktalarda söz konusu düzenlemeler ile ilgili gerekçeler incelenmiş ve uygulamadaki durumlar anlatılmıştır.

Bu bağlamda, tezimizin amacı doğrultusunda anonim şirketlerin hangi sebeplerle sona ereceği, sona ermeye bağlı olarak tasfiye sürecine girecek olan anonim şirketin tasfiye sürecinde ne şekilde faaliyet göstereceği, şirketin tasfiye sürecinden ne şekilde etkileneceği, hangi durumlar ile karşılaşılacağı, tasfiye sürecinin kimler tarafından yürütüleceği, tasfiye sürecinde tasfiye sürecinden kaynaklanan hangi işlemlerin yapılması gerektiği ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Anonim Şirket, Sona Erme, Tasfiye, Tasfiye Memuru, Tasfiye İşlemleri

ABSTRACT

Joint stock companies are economic and social organizations that are founded by the shareholders by collecting the small and scattered capital with the purpose of making and sharing profit, and that are of high significance for national economies. It is of equal importance for these companies to operate and be terminated in a safe and sound manner for the account of the shareholders and public. The company's commercial goal of "making and sharing the profit" is expired, and it goes into liquidation in case of termination, either rescission or dissolution. The liquidated company is deregistered and disincorporated.

Our thesis, which focuses on termination of the joint stock companies and their termination-oriented legal consequences, is set out to provide insights on possible consequences of the termination of these companies, liquidation, which is a natural outcome of the termination, and the impacts of liquidation on the companies. Accordingly, particular acts of the Turkish Commercial Law No. 6102 (Act No. 529-548), which are related to the process of termination and liquidation of the companies, were addressed, and the existing cases were identified by examining the justifications of the regularities in concern.

In line with the afore-mentioned goal of our thesis, information about the factors that trigger termination of the joint stock companies, how a liquidated company as a result of termination should operate in the process of liquidation, how it is affected by the liquidation process, the cases to be encountered, executors of the liquidation process, and the liquidation process-oriented procedures to perform is offered.

Keywords: Joint Stock Company, Termination, Liquidation, Liquidator, Liquidation Procedures

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Giriş.....	1

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ VE SONA ERME NEDENLERİ.....	4
2.1. Anonim Şirketler.....	4
2.2. Sona Erme Kavramı	6
2.3. İnfisah ve Fesih Kavramları	6
2.3.1. İnfisah Kavramı	6
2.3.2. Fesih Kavramı.....	7
2.4. Anonim Şirketlerde Sona Erme Sebepleri.....	8
2.4.1. İrade Dışı Sona Erme Halleri (İnfisah Sebepleri).....	8
2.4.1.1. Sürenin Sona Ermesi ile İşlere de Fiilen Devam Edilmemesi.....	8
2.4.1.2. İşletme Konusunun Elde Edilmesi veya Elde Edilmesinin İmkânsız Hale Gelmesi	10
2.4.1.3. Esas Sermayenin Üçte İkisinin Kaybedilmesi.....	13
2.4.1.4. Esas Sözleşmede Öngörölmüş Olan İnfisah Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi	15
2.4.1.5. Anonim Şirket Merkezinin Yurt Dışına Nakli	16
2.4.2. İradi Sona Erme Halleri (İradi Fesih Sebepleri).....	18
2.4.2.1. Genel Kurul Kararı ile Sona Erme.....	18
2.4.2.2. Tasfiyesiz Sona Erme Halleri	20
2.4.2.2.1. Birleşme	20
2.4.2.2.2. Bölünme.....	24
2.4.2.2.3. Tür Değişirme	27

2.4.3. Mahkeme Kararı İle Sona Erme Halleri (Mahkeme Kararı Gerektiren Fesih Sebepleri)	29
2.4.3.1. Anonim Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması	29
2.4.3.2. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlemlerde veya Faaliyette Bulunmak	33
2.4.3.3. Esas Sözleşmede Öngörülen Fesih sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi	34
2.4.3.4. Kuruluşta Eksiklik ve Kanun Hükümlerine Aykırılık	34
2.4.3.5. Şirket Amacının Kanuna ve Ahlâka Aykırı Hale Gelmesi.....	36
2.4.3.6. Haklı Sebeplerle Fesih	36
2.4.3.6.1. Haklı Sebep Kavramı.....	36
2.4.3.6.2. Anonim Şirketin Haklı Nedenlerle Feshi	38
2.4.3.6.3. Hükümün Amacı ve Niteliği.....	40
2.4.3.6.4. Haklı Nedenlerle Fesih Davasının Şartları	42
2.4.3.6.4.1. Azınlık Pay Sahiplerine Tanınmış Olması	42
2.4.3.6.4.2. İkincil Dava Niteliği.....	43
2.4.3.6.4.3. Haklı Sebeplerin Varlığı.....	44
2.4.3.6.5. Haklı Nedenlerle Fesih Davasının Usul Hukukuna İlişkin Özellikleri.....	48
2.4.3.6.5.1. Asgari Sermaye Miktarı	48
2.4.3.6.5.2. Pay Sahipliği Sıfatının Dava Sonuna Kadar Devam Etmesi	49
2.4.3.6.5.3. Rehin ve İntifa Hakkı Kurulmuş Pay Senetlerinde Dava Ehliyeti.....	49
2.4.3.6.5.4. Aktif ve Pasif Dava Ehliyeti.....	50
2.4.3.6.5.5. Davanın Açılma Süresi.....	50
2.4.3.6.5.6. Yetkili ve Görevli Mahkeme	51
2.4.3.6.6. Haklı Nedenlerle Fesih Davasında Hakimin Alternatif Çözümleri	51
2.4.3.7. Anonim Şirketin İflası.....	54
2.5. Sona Ermenin Ticaret Siciline Tescili.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASFİYE KAVRAMI, TASFİYE MEMURLARI, TASFİYEYE İLİŞKİN İŞ VE

İŞLEMLER.....	58
3.1. Tasfiye Kavramı ve Amacı.....	58
3.2. Tasfiye Memurları.....	60
3.2.1. Tasfiye Memurunun Atanması.....	61
3.2.1.1. Esas Sözleşme ile Atama.....	62
3.2.1.2. Genel Kurul Kararı ile Atanma.....	64
3.2.1.3. Kanuni Atama.....	65
3.2.1.4. Mahkeme Kararı ile Atama.....	67
3.2.1.4.1. Şirketin Mahkemece Feshine Karar Verilmesi Durumunda Tasfiye Memurunun Mahkemece Atanması.....	68
3.2.1.4.2. Şirketin Belirlenen Tasfiye Memurlarından Birinin Dahi Kanunda Belirtilen Niteliklere Sahip Olmaması Durumunda Mahkemenin Tasfiye Memuru Ataması Durumu.....	69
3.2.1.4.3. Şirkette Mevcut Görev Yapan Tasfiye Memurunun Azledilmesi Halinde Mahkemenin Tasfiye Memuru Ataması Durumu	71
3.2.2. Tasfiye Memurunun Ticaret Siciline Tescili ve İlânı.....	76
3.2.3. Tasfiye Memurlarının Yetkileri ve Ücret Hakkı.....	78
3.2.3.1. Tasfiye Memurlarının Yetkileri.....	78
3.2.3.1.1. Tasfiye Memurlarının Yönetim Yetki ve Görevi.....	78
3.2.3.1.2. Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisi.....	79
3.2.3.2. Tasfiye Memurlarının Ücret Hakkı.....	82
3.2.4. Tasfiye Memurluğunun Sona Erme Sebepleri.....	84
3.2.4.1. Kendiliğinden Sona Erme.....	84
3.2.4.2. Görevden Alma.....	85
3.2.4.2.1. Tasfiye Memurlarını Genel Kurul Kararı ile Görevden Alma	86
3.2.4.2.2. Tasfiye Memurlarını Mahkeme Kararı ile Görevden Alma ..	87
3.2.4.3. İstifa.....	88
3.3. Tasfiye Sürecinde Yapılacak Tasfiye İşleri.....	88
3.3.1. İlk Envanter ve Bilançonun Düzenlenmesi.....	88
3.3.2. Alacaklıların Davet Edilmesi ve Bilgilendirilmesi.....	90
3.3.3. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması.....	92

3.3.4. Alacakların ve Ödenmemiş Pay Bedellerinin Tahsil Edilmesi	92
3.3.5. Aktiflerin Paraya Çevrilmesi.....	93
3.3.6. Şirket Borçlarının Şirket Varlığından Fazla Olduğu Halde Durumun Mahkemeye Bildirilmesi.....	94
3.3.7. Tasfiye Sırasında Elde Edilen Paralardan Şirketin Süregelen Harcamaları için Gerekli Olan Para Dışında Kalan Paraların Bir Bankaya Şirket Adına Yatırılması	95
3.3.8. Yıllık Finansal Tabloların Düzenlenmesi	95
3.3.9. Kesin Bilançonun Düzenlenmesi.....	96
3.3.10. Tasfiye İşlemlerinin Düzenli Yürütülmesi ve Güvenliği İçin Gereken Defterlerin Tutulması	97
3.3.11. Pay Sahiplerine Tasfiye İşlerinin Durumu Hakkında Bilgi Verilmesi	97
3.3.12. Tasfiye Sonucunu Dağıtma	98
3.3.13. Defterlerin Saklanması.....	100
3.3.14. Şirket Unvanının Sicilden Silinmesi.....	101
3.4. Ek Tasfiye.....	103
3.5. Tasfiyeden Dönme	108
3.5.1. Genel Kurul Kararıyla Tasfiyeden Dönme	109
3.5.2. İflasın Kaldırılması Yolu ile Tasfiyeden Dönme.....	113
3.5.3. Tasfiyeden Dönme Kararının Tescil ve İlanı	115

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKET TASFİYESİNİN ŞİRKET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ117

4.1. Tasfiyenin Şirket Tüzel Kişiliği, Unvanı ve Amacı Üzerindeki Etkileri	117
4.1.1. Tüzel Kişiliğin Devamı.....	117
4.1.2. Ticaret Unvanına Etkisi.....	118
4.1.3. Şirket Amacına Etkisi	120
4.2. Tasfiyenin Şirketin Zorunlu Organları Üzerindeki Etkisi.....	122
4.2.1. Anonim Şirketin İflas Dışında Başka Bir Sebep Sona Ermesi Halinde Şirketin Zorunlu Organlarının Durumu	122
4.2.1.1. Yönetim Kurulu	122
4.2.1.1.1. Tasfiye Sürecinde Görev ve Yetkilerinin Sınırlanması.....	123
4.2.1.1.1.1. Devredilemez Yetkilerin Sınırlanması.....	124
4.2.1.1.1.2. Temsil Yetkisinin Sınırlanması	124

4.2.1.1.1.3. Yönetim Yetkisinin Sınırlanması.....	126
4.2.1.1.2. Tasfiye Amacı Dışında Yapılan İşler ile Tasfiye Memurlarının Yetkili Olduğu Konularda Yapılan İşlerin Durumu	128
4.2.1.1.3. Tasfiye Aşamasının Yönetim Kurulu Üyelerinin Haklarına ve Yükümlülüklerine Etkisi	129
4.2.1.1.3.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Haklarına Etkisi	129
4.2.1.1.3.1.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yıllık Kazanç Payına Etkisi.....	130
4.2.1.1.3.1.2. Huzur Hakkına Etkisi.....	131
4.2.1.1.3.1.3. Ücret Hakkına Etkisi	132
4.2.1.1.3.1.4. İkramiye ve Prim Hakkına Etkisi	133
4.2.1.1.3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Nitelikte Olmayan Haklarına Etkisi.....	134
4.2.1.1.3.2.1. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkına Etkisi.....	134
4.2.1.1.3.2.2. Diğer Mali Olmayan Haklara Etkisi	135
4.2.1.1.3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülüklerine Etkisi.....	135
4.2.1.1.3.3.1. Rekabet Yasağına Etkisi.....	136
4.2.1.1.3.3.2. Şirketle İşlem Yapma Yasağına Etkisi.....	137
4.2.1.1.3.3.3. Şirkete Borçlanma Yasağına Etkisi	138
4.2.1.2. Genel Kurul	139
4.2.1.2.1. Görev ve Yetkilerin Tasfiye Sürecinde Sınırlanması.....	141
4.2.1.2.2. Tasfiye Sürecinde Toplantı ve Karar Nisapları.....	144
4.2.2. Şirketin İflâs Nedeni ile Sona Ermesi ve Tasfiye Aşamasına Girmesinin Şirketin Zorunlu Organlarına Etkisi	146
4.2.2.1. Yönetim Kurulu	147
4.2.2.2. Genel Kurul	148
4.3. Tasfiyenin Komite ve Komisyonlara Etkisi	149
4.4. Tasfiyenin Şirket Denetimine Etkisi	152

4.5. Tasfiyenin Şirket Pay Sahiplerine Etkisi.....	156
4.5.1. Pay Sahiplerine Olumsuz Yönde Etkileri.....	159
4.5.2. Pay Sahiplerine Olumlu Yönde Etkileri.....	159
4.5.3. Azınlığın Haklarına Etkisi.....	160
4.6. Tasfiyenin Şirket Alacaklılarına Etkisi	161

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ	163
--------------------	------------

KAYNAKÇA.....	169
----------------------	------------

KISALTMALAR

AB.	: Avrupa Birliği
AŞ.	: Anonim Şirket
b.	: Bent
Ban.K.	: Bankacılık Kanunu
BATIDER.	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BAÜ.	: Bahçeşehir Üniversitesi
BDDK.	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD.	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
ETK.	: 6762 Sayılı Eski Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
FSM.	: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
GK.	: Genel Kurul
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK.	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK.	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİK.	: 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu
İMK.	: İsviçre Medeni Kanunu
K.	: Karar
KHK.	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
OECD.	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖNİT.	: Önemli Nitelikteki İşlere İlişkin Ortak Esaslar ve Ayrılma Hakkı Tebliği
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SerPK.	: Sermaye Piyasası Kanunu
SPKur.	: Sermaye Piyasası Kurulu

T.	: Tarih
TBK.	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TD.	: Ticaret Dairesi
TMK.	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TMS.	: Türkiye Muhasebe Standartları
TOBB.	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSTüz.	: Ticaret Sicil Tüzüğü
TSY.	: Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTK .	: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu
TTSG.	: Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay
YK.	: Yönetim Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Giriş

Günümüzde teknolojinin ve ulaşım imkânlarının gelişmesi ile bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızlanan, büyüyen ticaret hayatı içerisinde önemli yeri olan anonim şirketler ekonominin temel dinamiklerinden birisi olarak ekonomik sistem içerisinde rol üstlenmişlerdir. Bu önemine binaen kanun koyucumuz tarafından anonim şirketlerin yönetimi ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar bir yandan şirketlerin işlevselliğini kolaylaştırmak ve düzenlemek, diğer yandan herhangi bir usulsüzlüğe mahal vermeyecek şekilde faaliyetlerini sürdürmelerini sağlamak için düzenlenmiştir. Anonim şirket, hareket imkânı ve yapısı sayesinde gerek girişimcilere gerekse şirketle ilişkiye girecek olan üçüncü kişilere rahatlık sağlayan iyi örgütlenmiş bir şirket türüdür.

Anonim şirketler ülkemizin ticaretinde önemli yeri olan, ticaret hayatımızın vazgeçilmezi haline gelmiş bir şirket türüdür. Güncel olarak incelendiğinde, TOBB tarafından 15 Aralık 2017'de yayımlanan "2017 Kasım ayına ait kurulan ve kapanan şirket istatistikleri haber bülteni"ne bakıldığında sadece 2017 Kasım ayına kadar kurulan anonim şirket sayısının 11.800 ile limited şirketlerden sonra şirket sayısı bakımından ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Sadece 2017 yılında kurulan anonim şirketlerin sermayeleri toplamı 17 milyar TL'nin üzerinde olup bu rakam diğer şirket türlerinin her birinin ayrı ayrı sermayeleri toplamından fazladır. Yani anonim şirketler gerek 2017 yılında verilen bu verilerde görüldüğü üzere gerekse önceki yılların verileri incelendiğinde, ülkemizde şirket sayısı bakımından Limited şirketlerden sonra ikinci sırada yer alan bir şirket türü iken sermayeleri toplamı ile ülkemizde en çok sermayeye sahip şirket türü olarak birinci sırada yer almaktadır.

Anonim şirketler, sermayesi net bir biçimde belli olan ve belirli olan bu sermayesi paylara bölünmüş durumda olan, bir veya birden fazla ortakla kurulabilen bir şirket türüdür.

Anonim şirketlerin sona ermesi ve tasfiyesinin sağlıklı, eksiksiz bir şekilde yürütülmesi ve sonuçlandırılması, ticaret hayatı içerisinde bu denli önemli yere sahip anonim şirketler için çok önemlidir. Sona erme ve tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, anonim şirketlerle ilişki içerisinde bulunan gerek paydaşlar gerekse de anonim şirketler ile ticari anlamda iş ve işlemlere girişen üçüncü kişiler yönünden anonim şirketlere olan güveni artıracaktır.

Anonim şirketlerin sona erme ve tasfiye süreci TTK. 529 – 548. maddeler arasında toplamda 20 maddede düzenlenmiştir. Söz konusu çalışmada bu 20 maddeye değinilerek gerekli görülen noktalarda söz konusu düzenlemeler ile ilgili gerekçeler incelenerek düzenlemelerin yapılma nedenleri ve uygulamadaki durumları anlatılmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, sona erme ve tasfiye aşaması incelenecek olan anonim şirketin tanımı yapılarak, anonim şirketin ne olduğu hakkında özlü bilgi verme amaçlanmıştır. Bölümün devamında tanımı yapılan anonim şirketlerin sona ermesinin, tasfiyesinin ne anlama geldiği hususunda bilgiler verilerek nihayetinde anonim şirketi sona erdirecek sebeplerin neler oldukları irade dışı sona erme, iradi sona erme ve mahkeme kararı ile sona erme sebepleri olarak üç ana başlık altında sıralanmış ve açıklanmıştır. Bu açıklamalar kapsamında teorik bilgiler verilmiş, kanunda bu düzenlemelerin ne şekilde ve neden düzenlendiği hususunda bilgiler sunulmuştur.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, ikinci bölümde izah edilen sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi neticesinde anonim şirketin tasfiye sürecine gireceği belirtilerek, tasfiyenin ne olduğu, tasfiye sürecinde tasfiyeye ilişkin iş ve işlemleri yürütecek olan tasfiye memurlarının göreve nasıl tayin edilecekleri, görevlerinin, haklarının neler oldukları, görevlerinden nasıl alınabilecekleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bölüm içerisinde söz konusu konular ile ilgili kanunda yapılan düzenlemelerin gerekçeleri açıklanmış ve uygulamadaki durumlar hakkında bilgi verilmiştir. Tasfiye kavramı ve tasfiye işlemlerini gerçekleştiren tasfiye memurlarına ilişkin bilgiler verildikten sonra tasfiye aşamasında tasfiyeye ilişkin yapılması gereken işlemler hakkında bilgiler sunulmuştur. Yine bu bölümde, tasfiye sürecinde tasfiyesi yapılmayan, gözden kaçırılmış aktiflerin veya başkaca diğer hususlar dolayısı ile aslında eski kanun döneminde uygulamada ve öğretide var olan fakat kanunumuzda yer almayan, kanunumuza ilk kez TTK. ile giren ek tasfiyenin gerekli olduğu durumlar belirtilerek ek tasfiyenin nasıl yapılacağı hususunda bilgiler verilmiş olup yine eski kanun döneminde uygulamada ve öğretide var olan fakat kanunumuza 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile giren tasfiyeden dönme (ihya) kurumu hakkında bilgiler sunulmuştur.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde, tasfiye sürecindeki şirkete tasfiye sürecinin etkilerinin neler olduğu hususunda bilgiler verilmiştir. Tasfiyenin şirket unvanı, gayesi, tüzel kişiliği, zorunlu organları, komite ve komisyonları, denetimi, pay sahipleri ve azınlığın haklarına etkisi incelenmiştir.

Bu çalışma ile ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan anonim şirketlerin sona erme sebepleri açıklanarak, şirketlerin hangi hallerde sona erebilecekleri ve sona erme neticesinde tasfiye işlemlerinin ne şekilde ve kimler tarafından yapılacağı belirtilmiş,

şirketlerin sona erme ve tasfiye işlemleri bir bütün halinde çalışma kapsamında sunulmuştur. Ayrıca, sona ermenin şirket üzerindeki etkileri incelenerek, sona erecek şirketlerin hangi durumlarla karşılaşacaklarına yönelik bilgiler aktarılarak, yasal düzenlemeler Yargıtay kararlarıyla da birlikte ele alınarak konunun uygulamada nasıl şekillendiği incelenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERİN SONA ERMESİ VE SONA ERME NEDENLERİ

2.1. Anonim Şirketler

Sermayenin tabana yayılmasını amaçlayan bir şirket tipi olması nedeniyle anonim şirketler günümüz ekonomik düzeninin temel dayanağını teşkil eden, ekonomik düzendeki işlevi ve önemi tartışılmayacak olan şirketlerdir¹. Anonim şirket TTK. madde 329'da şöyle tanımlanmıştır “(1) Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. (2) Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.” Bu tanım anonim şirketi ifade etmek bakımından yeterli değildir. Nitekim anonim şirketin unsurlarını bir bütün halinde tamamen içermemektedir. Bu sebeple anonim şirketi, “*bir veya daha fazla kişinin ekonomik konularda faaliyette bulunmak üzere yazılı bir sözleşme ile ticari bir ad bir unvanı altında kurdukları, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, ortaklarının taahhüt etmiş oldukları sermaye miktarı ile sınırlı sorumlu oldukları ve borçlarından dolayı yalnız şirket malvarlığıyla sorumlu tutulan tüzel kişiliğe sahip sermaye şirketi*” olarak tanımlamak mümkündür². Eski düzenlemeden farklı olarak, anonim şirketin bir unvan ile faaliyet gösterdiğine yönelik açıklama tanımdan çıkartılmış, buna karşın ortakların sorumluluğunun yalnızca şirkete karşı olduğuna ilişkin açıklama tanıma ilave edilmiştir³. Pay sahiplerinin şirkete karşı sorumlulukları yalnızca taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlıdır⁴. Anonim şirkete ortak olan kişiler (paydaşlar), sadece şirkete koymuş oldukları sermayeyi riske ederler, ortakların şirketten alacağı olan alacaklılara karşı riske atmış oldukları sermayeleri dışında kişisel sorumlulukları bulunmaz. Anonim şirketle bir şekilde işleme girişen kişilerin tek güvencesi, şirketin sahip olduğu malvarlığıdır. Bu nedenle, büyük ölçekli işler yapan bir anonim şirketin malvarlığı oldukça değerlidir, çünkü alacaklılar bakımından şirket malvarlığı önemli teminat teşkil eder⁵.

Bir ülke ekonomisi açısından da bakıldığında, anonim şirketler fevkalade öneme sahiptir. Zira ekonomik sistem içerisinde küçük tasarrufta bulunmuş olan tasarruf sahiplerinin

¹ Kayıhan, Şaban, Ticaret Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 433.

² Kayıhan, Şaban/Yasan, Mustafa, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 120.

³ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2018, s.16

⁴ Poyraz, Ercan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değişiklikleriyle Ticaret Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s. 157.

⁵ Çeker, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana 2013, s. 306.

birikimleri anonim şirketler sayesinde toplanabilmekte ve değerlendirilebilmektedir. Buna ilaveten, anonim şirketler içerisinde halka açık olanlar sermaye piyasalarında hisse (pay) senetleri, tahviller, finansman bonoları başta olmak üzere menkul kıymetleri ihraç edebilmektedirler. Ayrıca, finansal sistem içerisinde önemli aktörler sıfatıyla itibar ve imtiyaz kuruluşları olan bankalar sadece anonim şirket şeklinde kurulabilirler. Tüm bu özellikler bir araya getirildiğinde, anonim şirketlerin para piyasalarında mikro ve makroekonomik dengelerin oluşmasında önemli roller üstlenmiş belirleyici aktörler olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁶.

Ülkemizde ticaret şirketleri arasında anonim şirketlerin, sayıları bakımından limited şirketlerden sonra en çok tercih edilen şirket türü oldukları anlaşılmaktadır. Sayı açısından ikinci sırada olmalarıyla birlikte daha da önemlisi sermaye miktarı açısından ise anonim şirketlerin birinci sırada yer almış olmalarıdır⁷.

Anonim şirket yatırımcıları şirketin yapısı gereği sadece taahhüt ettikleri sermayeyi kaybetme riski altındadırlar. Sorumluluğun sadece taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlandırılmış olması, insanların anonim şirketler vasıtasıyla kendilerini güvende hissederek yatırım yapmalarına olanak sağlamaktadır⁸.

Türk hukukunda anonim şirketler ile ilgili ilk düzenlemeler 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret'te yer almıştır. Kanun'un anonim şirketlere ilişkin düzenlemeleri, 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun bazı farklılıklarla çevirisi biçimindeydi. Cumhuriyet Döneminin ilk Ticaret Kanununun hazırlanmasında çeşitli ülke kanunlarından istifade edilmiştir. 1926 tarihli Ticaret Kanunu'nun aksaklıklarını gidermek üzere 2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Adalet Bakanlığı, ticaret hukuku alanında yeni bir kanun hazırlanması görevini Prof. Hırş'e vermiştir. Bu kapsamda hazırlanan 6762 sayılı ETK, 29 Haziran 1956'da kabul edilip 1 Ocak 1957 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Başlangıç hükümleri ile son hükümler dışında beş kitaptan oluşan 6762 sayılı Kanun toplam 1475 maddeden oluşmuştur. 1956 tarihli ETK.'nin anonim şirketlere ilişkin olan hükümleri ağırlıklı olarak İsviçre Borçlar Kanunu temel alınarak hazırlanmıştır. Bu kanun, 1 Temmuz 2012'de 6102 sayılı TTK.'nin yürürlüğe girmesine kadar yürürlükte kalmış ve bu süre içerisinde 1995, 2003 ve 2004 yıllarında değişikliğe uğramıştır⁹.

⁶ Kayıhan/Yasan, s. 119.

⁷ Çeker, s. 306.

⁸ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, Dora Yayıncılık, Bursa 2013, s. 193.

⁹ Kırca, İsmail/Çelik, Feyzan Hayal Şehirli/Manavgat, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü – Türkiye İş Bankası A.Ş. Vakfı, Sözkesen Matbaacılık, Ankara 2013, s. 38-39.

2.2. Sona Erme Kavramı

Sona erme, anonim şirketin hukuki yapısının tamamen ortadan kaldırılması için varlığı gerekli olan ilk aşamayı ifade etmektedir¹⁰. Sona erme ile birlikte anonim şirketin kazanç elde etme amacına yönelik ticari faaliyetleri son bulmakta ve şirket tasfiye işlemlerinin gerçekleştirileceği yeni bir sürece girmektedir¹¹. Bu sürecin başlangıç anı ise sona ermenin gerçekleşme anıdır¹². Sona erme anonim şirketin faaliyetinin durmasını veya durdurulmasını ifade eden bir kavram olup tüzel kişiliğin ortadan kalkması anlamına gelmez¹³. Sona erme nedenleri ortaya çıkmış, gerçekleşmiş bir anonim şirketin de tüzel kişiliği vardır. Sona erme sebebinin varlığına bağlı olarak şirketin sona ermesi ile birlikte aslında mevcut hukuki ilişkilerin çözülerek, şirketin sicilden silinmesine ve böylece hukuki varlığının tamamen ortadan kaldırılmasına kadar devam edecek olan ve tasfiye süreci olarak adlandırılan bir süreç başlamaktadır. Tasfiye işlemlerinin sonuçlandırılması, artık tüm hukuki ilişkileri çözülen ve malvarlığı olmayan bir şirketin bulunması anlamına gelmekte, şirkete ait kaydın ticaret sicilinden silinmesi ile birlikte, anonim şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkmaktadır. Böylece şirket tamamen sona ermiş olmaktadır¹⁴. Sona erme, aynı zamanda infisah ve feshi birlikte kapsamına alır¹⁵.

2.3. İnfisah ve Fesih Kavramları

Sona erme infisah ve fesih olarak adlandırılan iki alt kavramı içerir¹⁶.

2.3.1.İnfisah Kavramı

İnfisah, anonim şirketin bazı sebepler dolayısıyla herhangi bir karar olmadan kendiliğinden sona ermesi, hukuken anonim şirketin sona ermiş olduğunun kabul edilmesini ifade eder¹⁷. Kanunda ve şayet öngörülmüş ise ana sözleşmede belirtilen sebeplerin

¹⁰ Kılıç, Şengül Al, Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 23.

¹¹ Kervankıran, Emrullah, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 27; Kılıç, s. 23.

¹² Kervankıran, s. 27.

¹³ Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Kuramdan Kurala Serisi 4), 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 191.

¹⁴ Kervankıran, s. 28.

¹⁵ Aytulun, Metin/Toroslu, M. Vefa, İçtihatlı ve Uygulamalı Anonim Şirketlerde Tasfiye, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 47; Çetiner, Selma/Yüksel, Armağan Ebru Bozkurt, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, Detay Yayıncılık, Ankara 2013, s. 335.

¹⁶ Kılıç, s. 24; Kervankıran, s. 27.

¹⁷ Tekinalp, s. 192; Aytulun/Toroslu, s. 47.

gerçekleşmesiyle şirketin kendiliğinden sona ermesi anlamına da gelir¹⁸. Ayrıca karar alınmasına, ihbarda bulunulmasına yahut mahkeme kararına gerek duyulmaz¹⁹. İnfisahın gerçekleşmesi ile birlikte şirketin tasfiye sürecine başlanılmalıdır. Tereddüt halinde açılacak tespit davası ile infisah sebebi olarak görülen olayın meydana geldiği tarihte şirketin infisah ettiği belirlenebilir²⁰.

2.3.2. Fesih Kavramı

Bir anonim şirketin karar şeklinde somutlaştırılan bir irade ile sona erdirilmesi durumudur²¹. Bir başka ifadeyle, kanunda veya öngörülmüş ise esas sözleşmede belirtilen bir nedenin gerçekleşmesi durumunda şirketi sona erdirmeye yetkili olan kişi ya da mahkemelerce şirketin sona erdirilmesi durumunu ifade eder²². Fesih, taraflardan birisinin tek taraflı olarak yöneltmesi gereken bir irade beyanı ile sürekli borç ilişkisinin ileriye etkili olarak sona erdirilmesini ifade eder. Fesih hakkının kullanılmış olması, sürekli borç ilişkilerini doğrudan doğruya etkiler ve hukuki sonucunu doğurma hususunda karşı tarafın katılımına ihtiyaç göstermez. Bu sebeple fesih hakkı, niteliği açısından bozucu yenilik doğuran bir hak olarak kabul görür²³. Feshin hukuki sonucu, sürekli borç ilişkisinin sona erdirilmesi durumudur. Fesih hakkının kullanılmış olmasının etkisi, ani edimli sözleşmelerdeki, sözleşmeden dönmeden farklı olarak ileriye etkili hüküm doğurmasıdır. Bu bakımdan, feshin geçerli olacağı zamana kadar doğan borçlar fesihten etkilenmez. Fesih, tüm borç ilişkisini ortadan kaldırmayıp, hukuki etkisini, sürekli borç ilişkisinden doğmakta olan edim borçlarının bundan sonra doğmasına engel teşkil etmekle gösterir. Sona ermenin ileri etkili olması haricinde, sürekli borç ilişkilerinin niteliği gereği, bu tip ilişkilerin fesih ile sona ermesi neticesinde, taraflar arasında tasfiye borçları ortaya çıkar. Tasfiye hükümleri sürekli borç ilişkileri açısından genel anlamıyla, borç ilişkisi sırasında tarafların birbirlerine bıraktıkları eşya ve değerlerin iade edilmesine ilişkindir²⁴.

¹⁸ **Kayıhan**, s. 553; **Kılıç**, s. 24; **Çetiner/Yüksel**, s. 335; **Altaş, Soner**, Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye Etmenin Cezası Var mıdır? İSMMMÖ Mali Çözüm Dergisi, S. 137, Eylül-Ekim 2016, s. 181.

¹⁹ **Kayıhan**, s. 553; **Bahtiyar, Mehmet**, Ortaklıklar Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2017, s. 370; **Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan**, Ticaret Hukuku Bilgisi, 12. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2017, s. 292.

²⁰ **Kayar, İsmail**, Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara 2008, s. 198.

²¹ **Tekinalp**, s. 192.

²² **Kayıhan**, s. 553; **Aytulun/Toroslu**, s. 47; **Çetiner/Yüksel**, s. 335; **Bahtiyar**, s. 375; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 292.

²³ **Seliçi, Özer**, Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1977, s. 115; **Serozan, Rona**, Sözleşmeden Dönme, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 115; **Erdem, Nuri**, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi 6102 Sayılı Yeni TTK. Hükümlerine Göre, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 81.

²⁴ **Erdem**, s. 81-83.

İnfisaktan farklı olarak, şirket kendiliğinden sona ermemiş olur, sona ermek için yetkili makamın kararına gerek duyulur²⁵. Fesih nedeninin niteliğine ve yasanın öngördüğü kurala göre, fesih yetkisi, bir kişiye, azınlığa, çoğunluğa, bir makama verilebilir. Bazen de fesih hakkında bir karar vermek yetkisi mahkemeye tanınmış olabilir. Ancak, hangi halde olursa olsun, fesih gerçekleştiği anda başlamak üzere ileriye doğru hüküm doğurur²⁶. Diğer bütün şirket türlerinde olduğu gibi anonim şirket de tasfiye sürecine girmek suretiyle iç ve dış bağlarını çözer. Tasfiye süreci sonunda şirket ticaret sicilinden terkin edilmek suretiyle şirketin varlığına kesin olarak son verilmiş olunur²⁷.

Yukarıda anonim şirketin iki şekilde sona erebileceğinden bahsettik. Peki, hangi durumlarda anonim şirketin sona erdiğinin ticaret siciline tescili ve ilanı gerekir? Eğer sona erme, iflas veya mahkeme kararından başka bir nedenle gerçekleşmişse bu durumda ticaret siciline tescil ve ilan gerekir, tescil ve ilan işlemi yönetim kurulu tarafından yapılır. Ancak sona erme, iflas veya mahkeme kararı ile gerçekleşmiş ise bu durumda sona ermenin tescil ve ilan edilmesinin yönetim kurulu tarafından yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Tescil işlemleri sona erme kararı veren makam tarafından re'sen yapılır.

2.4. Anonim Şirketlerde Sona Erme Sebepleri

Anonim şirket kanunda ve/veya esas sözleşmede öngörülen sebeplerle sona erer. Bu sebepler sistematik olarak üç grupta ele alınabilir: Bunlar; irade dışı sona erme halleri (infisah sebepleri); iradi sona erme halleri (iradi fesih sebepleri) ve mahkeme kararı ile sona erme halleridir (mahkeme kararı gerektiren fesih sebepleri)²⁸.

2.4.1. İrade Dışı Sona Erme Halleri (İnfisah Sebepleri)

Bu sebeplerin ortaya çıkması ile başkaca bir işleme gerek kalmaksızın şirket kendiliğinden infisah eder²⁹.

2.4.1.1. Sürenin Sona Ermesi ile İşlere de Fiilen Devam Edilmemesi

Anonim şirket sözleşmesinde şirket süresinin gösterilmesi konusunda yasal bir zorunluluk bulunmamaktadır³⁰. Ancak süreli olarak kurulmaları için kanunen belirlenmiş

²⁵ Çeker, s. 393.

²⁶ Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt III, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 2387.

²⁷ Bozkurt, Tamer, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara 2018, s. 503.

²⁸ Kayıhan, s. 555.

²⁹ Kayıhan, s. 555.

³⁰ Kayıhan, s. 555.

herhangi bir engel de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, esas sözleşmede sürenin gösterilmesi gerekmemeyle birlikte, esas sözleşmelerinde belirtmek koşuluyla anonim şirketler belirli süreli olarak da kurulabilirler³¹. Şirket bir süre (on, yirmi yıl) ile sınırlandırılmak isteniyorsa, bu süre esas sözleşmede gösterilmelidir³². Belirli süreden bir zaman ölçüsü ile değil de, bir işin tamamlanmasına bağlı olarak da söz edilmesi mümkündür. Örneğin, bir şehrin metro inşaatını yapmak için kurulan şirketin süresinin metro inşaatı bitimine ya da sınırlı bir konuda ve ruhsat alınmasına bağlı olarak faaliyet gösterecek ortakların ruhsat süresi sonuna dek sürmesi gibi. Esas sözleşmede süre belirtilmek suretiyle belirli süreli olarak kurulan anonim şirketler, süre dolmadan önce esas sözleşme değiştirilerek süre uzatılmamışsa³³, bu sürelerinin dolması ile doğal olarak sona ereceklerdir³⁴. Ancak, kanun koyucu esas sözleşmesine bağlı olarak belirli bir süre için kurulan anonim şirketin bu süre dolmasına rağmen işlerine süre sonunda da fiilen devam etmesi halinde, şirketin artık belirsiz süreli anonim şirket halini alacağını ve sona ermeyeceğini düzenlemiştir³⁵. Bundan dolayı, süre sonunda belirsiz süreli anonim şirket olması için esas sözleşmede bir değişiklik yapılmasına dahi gerek yoktur³⁶.

Süre bitiminde şirkette işlere devam edilmemesi durumunda ise, anonim şirket sona ermiş olur³⁷ ve her pay sahibinin, şirketin feshine ilişkin değil, sona erdiğinin tespiti hususunda şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde bir tespit davası açma hakkı ortaya çıkar³⁸. Bu durumda, mahkeme, sürenin sona ermesine bağlı olarak anonim şirketin fiilen faaliyetine, işlerine devam etmediğinin tespitine karar verir³⁹.

Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde de yukarıda belirtildiği gibi belirli süreli olarak kurulmuş ve süreleri dolmuş olmasına rağmen fiilen işlerine halen devam eden şirketlerin belirsiz süreli anonim şirketler haline dönüşeceği ve bu düzenleme ile ETK. dönemindeki tartışmalı olan bir sorunun ortadan kaldırıldığı belirtilmiştir. Gerekçede belirli süreli olarak kurulup da süresi dolmuş olmasına rağmen fiilen işlerine devam eden şirketlerin sona erip ermeyeceği hususunda ETK. dönemindeki öğretisi ile Yargıtay kararları arasında

³¹ **Bahtiyar**, s. 370.

³² **Karahan/Pınar**, (Edit), Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2015, s. 753.

³³ "Anonim şirketin süresi 10 yıl olarak belirlenmiş ve bu sürenin dolmasına karşın ana sözleşme değişikliğine gidilmemiştir. Süre bittikten sonra uzatma kararı almanın yasal olanağı olmadığına göre, tt. 'nun 434/1. Maddesi hükmünce, şirketin kendiliğinden sona ermiş olduğunun kabulü zorunludur." Y. 11. HD. T. 1.4.1982, E. 1982/1247, K. 1982/1407 sayılı karar, <http://www.akcan.av.tr/anonim-sirketin-sona-ermesi> (8.6.2018).

³⁴ **Kayıhan/Yasan**, s. 212; **Tekinalp**, s. 193.

³⁵ **Kayıhan**, s. 451; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 293; **Bahtiyar**, s. 372.

³⁶ **Bahtiyar**, s. 373.

³⁷ **Aydın, Fazıl**, En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler, Bilge Yayınevi, İstanbul 2013, s. 504.

³⁸ **Tekinalp**, s. 193.

³⁹ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2390.

çelişkiler, tartışmalar olduğu vurgulanmıştır. Yüksek mahkemenin uzun bir süre kararlarında belirli süreli olarak kurulan ve süresi dolan şirketlerin fiilen işlerine süre dolmasından sonra da devam etseler dahi sona erecekleri ve tasfiye aşamasına girecekleri yönünde kararlar verildiği gerekçede belirtilmiştir⁴⁰. Söz konusu durumun 1987 tarihli bir Hukuk Genel Kurulu Kararına⁴¹ kadar devam ettiği bu karar ile birlikte, belirli süreli kurulup süresi sona eren anonim şirketlerin sona ermeyip belirsiz süreli hale gelmeleri kabul edilmiştir⁴². Yeni hüküm ile her ne kadar Hukuk Genel Kurulu Kararına uygun bir düzenleme getirilmiş olsa da aslında durumun tamamen öyle olmadığı gerekçede belirtilmiştir. Hukuk Genel Kurulu 1987'de aldığı kararda, şirket bu yolla her ne kadar belirsiz süreli hale gelse de daha sonradan bu durumun esas sözleşmede değişiklik yapılarak belirtilmesini istemiştir⁴³. Yeni düzenlemede ise herhangi bir esas sözleşme değişikliğinden söz edilmemiş olup bunun da sebebi yine gerekçede açıklanmıştır. Gerekçeye göre, esas sözleşme değişikliğinin şart koşulması ile şirket içerisinde bulunan azlığın bu konudaki esas sözleşme değişikliklerine olumlu yaklaşımları karşılığında şirketten bazı menfaatler elde etmeye başlamaları ve bunu kötüye kullanmaları dolayısı ile esas sözleşme şartının TTK.'ya konulmadığı açıklamasına yer verilmiştir⁴⁴.

2.4.1.2. İşletme Konusunun Elde Edilmesi veya Elde Edilmesinin İmkânsız Hale Gelmesi

Bir anonim şirketin işletme konusunu elde etmesi ya da bu konuyu elde etmesinin imkânsız hale gelmesi de TTK. m. 529/1-b'de düzenlenen ve anonim şirketlerin sona ermesine yol açan infisah sebepleri arasında sayılan bir durumdur⁴⁵.

Anonim şirketin esas sözleşmesinde -diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi- işletme konusuna yer verilmelidir. TTK. m. 339/2- b'ye göre, anonim şirketlerin esas sözleşmesine esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir biçimde işletme konusu yazılmalıdır⁴⁶. Anonim şirket de diğer şirketlerde olduğu gibi amacına ulaşmak için kurucular tarafından

⁴⁰ HGK. T. 05.06.1985, E. 1983/11-218, K. 561 sayılı kararı, **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2389.

⁴¹ HGK. T. 25.02.1987, E.1986/11-211, K.120 sayılı kararı, **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2389.

⁴² **Tekinalp**, s. 193.

⁴³ HGK. T. 25.02.1987, E.1986/11-211, K.120 sayılı kararı, **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2389.

⁴⁴ Bkz. TTK. m. 529 gerekçe.

⁴⁵ **Aydın**, s. 504.

⁴⁶ Esas sözleşmeye şirketin gerçekten faaliyet göstereceği en azından sektör bazında belli bir kon yazılmalıdır. Her konuyu kapsayacak şekilde bir esas sözleşme düzenlenmemelidir. Şirketin esas sözleşmesinde yazılabilecek konular ticaret unvanında kullanılan konu ile sınırlıdır. Faaliyet konuları açık bir şekilde yazıldıktan sonra yapılacak işlerin gereği olacak sair faaliyetlerin de net bir şekilde yazılması gerekir, Bkz. **Kumkale, Rüknettin**, Anonim Şirketler, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 73.

kararlaştırılmış işletme konusunu yerine getirmek üzere kurulur⁴⁷. Bu açıklamalar neticesinde, anonim şirketlerin “konusu” terimi ile neyin ifade edilmeye çalışıldığının açıklanması gerekmektedir. Anonim şirketlerin konusunu, amaca ulaşmak için kullanılan bir araç olarak düşünmek mümkündür. Bilindiği gibi anonim şirketlerin temel kuruluş amaçları kazanç elde etmek ve elde edilen kazancı paydaşları arasında paylaşmaktır⁴⁸. Kazanç elde etme ve paylaşma amacı esas sözleşmenin yazılı olmayan bir unsuru olup şirket esas sözleşmesi bu amacı zımnen içerir. Bu kazanç sağlama amacına ulaşmak için şirketler, TTK. m. 331'e göre, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilirler yani faaliyetlerde bulunabilirler⁴⁹. TTK. m. 331'de aynı başlık içerisinde ele alınan "amaç" ve "konu" kavramları, farklı anlamlara sahip olmakla birlikte, birbiriyle bağlantılı iki kavramdır. Anonim şirkette amaç şirketin nihai ekonomik hedefini ifade ederken, işletme konusu bu amaca ulaşılması için yürütülen faaliyetleri ifade eder. Bir başka ifadeyle, işletme konusu, şirketin amacına ulaşması için bir araçtır⁵⁰. Örneğin, bir şirket kurularak elektrik dağıtım işi, insanların ihtiyaçlarını karşılayacak bir ürünün üretilmesi yapılabilir veyahut bir şirket kurularak kamu kurumlarının temizlik işleri üstlenilebilir. Buradaki elektrik dağıtım işi, ürün üretimi ve temizlik işi şirketin konusunu oluştururken bu şirketlerin kazanacakları ve paydaşlarına dağıtacakları, paylaşacakları kazançlar da bu şirketlerin amacını oluşturmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu m. 529/1-b'ye göre anonim şirket, işletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesiyle sona erer. Bir anonim şirkette işletme konusuna ulaşılması, ortakların birleştiği temel nedenin ortadan kalkması anlamına gelir. Örneğin, şirket sözleşmesine göre, şirketin işletme konusu belirli bir taşınmazın veya bir buluşun devri veya iktisabıysa, onun devri veya iktisabıyla işletme konusuna ulaşılmış olur. Artık bu andan itibaren ortaklardan anonim şirketi devam ettirmeleri beklenemez⁵¹. Madde kapsamındaki imkânsızlıkla kastedilenler, objektif, şirketin dışında gerçekleşen imkânsızlık halleridir⁵². İşletme konusunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi ekonomik veya hukuki bir sebepten kaynaklanıyor olabilir. İmkânsızlık durumu baştan itibaren mevcut olabileceği gibi sonradan da ortaya çıkmış olabilir⁵³. Konunun objektif ve daimi şekilde imkânsız olması gerekli olup daimi nitelikte olmayan geçici imkânsızlıklar

⁴⁷ **Uzunallı, Sevilay**, Anonim Şirkette İşletme Konusu, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 1; **Kumkale**, s. 73.

⁴⁸ **Kayıhan**, s. 449; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 754; **Bahtiyar**, s. 373.

⁴⁹ **Uzunallı**, s. 7.

⁵⁰ **Uzunallı**, s. 8.

⁵¹ **Şener, Oruç Hami**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015, s. 623.

⁵² **Erdem**, s. 144.

⁵³ **Şener**, s. 623; **Uzunallı**, s. 156.

anonim şirketin sona ermesi için yeterli değildir⁵⁴. Şirketin işletme konusunu elde edememesinin imkânsız duruma gelmesi kesin bir belirginlik taşımamaktaysa veya mutlak bir nitelikte değilse, TTK. m. 531 gereğince haklı sebebe dayanarak mahkeme kararıyla sona erdirilebileceği kabul edilmelidir⁵⁵. Bu görüşün kabul edilmesiyle birlikte, işletme konusunu elde etmesi ya da bu konuyu elde etmesinin imkânsız hale gelmesi durumu, irade dışı sona erme sebebi olmaktan çıkarak mahkeme kararı ile sona erme sebebi içerisinde yer alabilir.

Anonim şirket infisah durumundan kurtulmak için sona erme olgusu meydana gelmeden esas sözleşmesini değiştirerek başka bir işletme konusu seçebilir⁵⁶.

Söz konusu düzenlemenin gerekçesi incelendiğinde, ETK.'da da benzer düzenlemenin bulunduğu ancak ETK.'da "maksat" terimi ile düzenlemenin gerçekleştiği belirtilmiştir. Yeni düzenlemede "maksat" terimi yerine "konu" terimi kullanılmıştır. Bu yeni düzenleme eski düzenleme döneminde gerek öğretide gerekse yüksek mahkemede alınan kararlarda maksat, gaye, konu terimlerine yüklenen anlam dikkate alınarak yapıldığı belirtilmiş ve aslında fiiliyata uygulanan ve öğretilen, bir anlamda kanun maddesine enjekte edilmiştir. Yani gerekçede, kanun koyucunun amaç ile şirketlerin para kazanmasını ve kazanılan parayı paylaşmasını ifade ederken konu ile bu amaca ulaşmak için gidilen yolun kastedildiğini ifade etmiştir⁵⁷.

Gerekçede, kanun koyucunun aslında neden amacın (para kazanmak ve paylaşmak) gerçekleşmesinin veya amacın gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesini değil de konunun (amaca ulaşmak için fiilen uğraşılan iş) gerçekleşmesi veya konunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesini sona erme sebebi olarak kabul ettiği de belirtilmiştir⁵⁸. Bu konudaki gerekçede, bir şirketin amacının gerçekleşmesinin veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesinin nesnel olarak tespit edilemeyeceği yani bunun tespitinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu ifade edilmiştir. Konu ile ilgili düşünüldüğünde, gerçekten bir şirketin amacına ulaştığı veya ulaşmasının imkânsız hale geldiğinin tespiti nasıl yapılacaktır? Yani bir şirketin hedeflediği parayı kazandığının veya artık para kazanmasının imkânsız hale geldiğinin tespiti neredeyse imkânsızdır. Bu anlamda kanun koyucu, şirketin konu kavramı üzerinde durarak düzenlemeyi gerçekleştirmiştir. Zaten şirket konusunun gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesinin doğal sonucu olarak artık şirketin amacının da gerçekleşmesinin sona ermesi anlamına

⁵⁴ Şener, s. 623.

⁵⁵ Uzunali, s. 157.

⁵⁶ Tekinalp, s. 194.

⁵⁷ Bkz. TTK. m. 529 gerekçe.

⁵⁸ Doğrusöz, Bumin/Önat, Öznur/Töralp, Funda Tunçel, Türk Ticaret Kanunu, www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/kanun-mevzuat-yonetmelik/turk_tic_kan_kitap_cilt_01.pdf, (13.03.2018).

gelmektedir. Çünkü konusunu gerçekleştiren (nihayete erdiren) bir şirket doğal olarak kazanç sağlayamayacak ve doğal olarak bunu paylaştıramayacaktır. Diğer taraftan, anonim şirketin birkaç yıl üst üste kâr elde edememesi, hatta zarar etmesi, şirket konusunun elde edilmesinin mümkün olmadığı anlamına gelmez. Nitekim, Yargıtay bir kararında yerinde olarak şöyle demektedir. “... Ticaret aleminde kâr ve zarar tabii birer sonuç olup, mükelleflerce de belirtildiği üzere, kâr elde etmeme halinin maksat ve mevzuu imkânsız hale getirdiğini kabul, ancak uzun süre kazanç sağlanamaması ve kazanç ihtimalinin tamamen ortadan kalkması hâlinde mümkün olur...”⁵⁹ Yine Yargıtay, anonim şirketin amacını yerine getirmek için hiçbir faaliyette bulunmadığı ileri sürülerek açılan ve şirketin feshi ve tasfiyesi talep edilen yerel mahkemece de kabul edilen bir davada, yerel mahkemeden şirketin amacını gerçekleştirmesi için ne gibi faaliyetlerde bulunduğu belirlenmesi için bilirkişi aracılığıyla inceleme yapılması gerektiğini, şirketin ana sözleşmesi, bilanço, kar ve zarar tabloları ile sicil dosyasının değerlendirilmesi sonucunda karar verilmesi gerektiğine vurgu yaparak yerel mahkemenin kararını bozmuştur⁶⁰.

2.4.1.3. Esas Sermayenin Üçte İkisinin Kaybedilmesi

Son yıllık bilançoya göre sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının 2/3'ünün zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması üzerine derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayeyi tamamlama veya kalan sermaye ile yetinme kararı vermemesi durumunda şirket infisah eder⁶¹, yani kendiliğinden sona erer⁶². Şirketin bu şekliyle sona ereceğine ilişkin düzenleme TTK. m. 376/2'de yer almaktadır. Böyle bir durumda açılacak bir tespit davası ile anonim şirketin münfesihi olduğunun tespit edilmesi yeterlidir⁶³. Buna göre, genel kurul makul bir süre içinde toplanmaz veya azalan sermayenin tamamlanmasına ya da kalanla yetinilmesine (asgari sermaye tutarı olan 50.000TL'den daha az olmamak şartıyla) ve şirketin devam etmesi yönünde karar almazsa, her pay sahibi anonim şirketin (infisah ettiği)

⁵⁹ TD. T. 26.3.1963, E. 1963/3484, K. 1963/4856 sayılı kararı; **İmregün, Oğuz**, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1979, s. 471; **Doğanay, İsmail**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Cilt 1, 3. Baskı, Ankara 1990, s. 1136; **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2392.

⁶⁰ Y. 11. HD. T. 14.10.2004, E. 2004/8765, K.2004/9790 sayılı kararı, **Eriş, Gönen**, Ticari İşletme Ve Şirketler, Cilt III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s. 3448.

⁶¹ **Kayıhan**, s. 557.

⁶² "... davalı şirketin esas sermayesinin 2/3'ünü kaybedip kaybetmediği belirlenerek hasıl olacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde noksan incelemeyle hüküm tesisi hatalı olmuş ve kararın açıklanan nedenle davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 25.2.2010, E. 2008/5892, K. 2010/2146 sayılı kararı, **Yaralı, Levent**, Şirketler Hukukuna İlişkin Yargıtay Kararları, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2012, s. 178-180.

⁶³ **Coşgun, Özlem Karaman**, Anonim Şirketin Tasfiyesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 12; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 756; www.vergiagi.net/makaleler/teknik-iflas-ve-sonuclari/ (13.03.2018).

tespitini mahkemeden talep ve dava edebilir. Nitekim Yargıtay da, pay sahiplerinin ETK. m. 324 (TTK. m. 376/2) hükmü gereğince, şirketin münfesihi olduğunun tespitini bir dava açarak talep edebileceklerini belirtmiştir⁶⁴.

Belirtmek gerekir ki, genel kurul TTK. m. 376/2 hükmünde öngörülen kararları almadığı sürece, anonim şirketin feshini pay sahiplerinin mahkemeden talep etmeleri mümkün değildir. Bu durumda yapılacak iş, pay sahiplerinin öncelikle şirket genel kurulunun, TTK. m. 376/2 de öngörülen kararları alması için toplanmasını sağlaması ve daha sonra, duruma göre, fesih davası açılabilir. Ancak, Yüksek Mahkeme de, ETK. m. 324'de öngörülen biçimde anonim şirket genel kurulunun gerekli kararları almadıkça, şirketin feshi hakkında davanın açılmayacağı yönünde karar vermiştir⁶⁵. Kanaatimizce, Yüksek Mahkemenin kararı yerinde olup, genel kurulun TTK. 376/2'de öngörülen kararları almamış olması durumunda ortakların fesih davası açmaları yönünde bir girişimde bulunmaları uygun olmayacaktır. Bu durumda ortaklar, mahkemeden ancak bir tespit davası ile şirketin münfesihi olduğunun tespitini talep edebileceklerdir.

Eski Ticaret Kanunu m. 436 hükmüne göre genel kurul şirket sermayesinin kalan 1/3'ü ile yetinme kararı verse dahi bu karar alacaklıların haklarını ihlal edeceğinden şirket alacaklıları şirketin feshini mahkemeden talep edebilme hakkına sahiplerdir⁶⁶. Bu durum TTK.'da yer almamaktadır. Ancak, iflâsın ertelenmesi konusunda TTK. m. 377 hükmünde, İİK. m. 179, 179/a ve 179/b hükümlerine atıfta bulunmaktadır. İİK. m. 179 hükmünde, sermaye şirketlerinin borçlarının aktifinden fazla olduğu bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilmesi durumunda, önceden takibe gerek kalmaksızın şirketin iflâsına karar verileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla, şirketin bir alacaklısı, şirketin borçlarının aktifinden daha fazla olduğunu mahkemeye beyan eder ve bunu da bir mahkeme kararıyla tespit ettirirse, anonim şirket iflâs etmiş ve tasfiyeye girmiş olur⁶⁷.

⁶⁴ Y. 11. HD. T. 28.10.1982, E. 1982/4054, K. 1982/4223 sayılı kararı, **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2415. "... Umumi heyet toplanamaz ve kaybedilen sermaye hakkında bir karar almaz ise bu takdirde pay sahibine şirketin münfesihi olduğunun tespiti yolunda dava hakkı tanımak lazım gelir ..." Y. 11. HD. T. 7.6.1982, E. 1982/2820, K. 1982/2734 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 40.

⁶⁵ Y. 11. HD. T. 09.01.1991, E. 1991/3910, K. 1991/6770 sayılı kararı, **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2416.

⁶⁶ **Kayıhan**, s. 562.

⁶⁷ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2416.

2.4.1.4. Esas Sözleşmede Öngörülmiş Olan İnfisah Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi

Anonim şirketleri sona erdiren bir diğer infisah sebebi de esas sözleşmede belirlenmiş bir sona erme sebebinin gerçekleşmesi durumudur. Bu düzenleme ETK.'da düzenlendiği şekli ile TTK.'da da düzenlenmiştir.

Kanunda yer almayan bir sona erme sebebinin esas sözleşmeye yazılıp yazılamayacağı hususu hem esas sözleşmenin içeriğine (TTK. m. 339) hem ticaret sicilinin olumlu etkisinden yararlanacak esas sözleşme hükümlerine ilişkin düzenlemelerde (TTK. m. 354), açıklanmamıştır. Ancak TTK. m. 529/1-c'deki düzenleme ve sözleşme serbestisi prensibi çerçevesinde, anonim şirket esas sözleşmesine sona erme sebeplerinin yazılabileceğini hüküm altına almıştır⁶⁸. Şirket sözleşmesinde iradi olarak belirli hallerin gerçekleşmesinde şirketin infisah etmesi öngörülebilir⁶⁹. Kuruluş sırasında ya da daha sonra esas sözleşmede değişikliğe gidilerek şirketi sona erdirecek sebeplere esas sözleşmede yer verilebilir. Bunun yanı sıra, sözleşmede belirtilmiş bir sebep sözleşme değişikliği ile sona erme halleri arasından çıkarılabilir. Esas sözleşmenin zorunlu içeriği arasında yer almayan bu düzenlemelere yer verilirken, emredici hükümlere aykırılık olmamasına dikkat edilmelidir⁷⁰. Anonim şirketlerin bu şekilde sona erebilmesi için, düzenlemenin de içeriğinden anlaşılacağı üzere, şirketin esas sözleşmesinde bir sona erme sebebine yer verilmiş olması ve bu sebebin gerçekleşmesi gerekmektedir. Esas sözleşmede gösterilerek şirketi sona erdirecek olan iki durum kanunda (TTK. m. 529) açık bir şekilde belirtilmiştir. Bunlardan birincisi, daha önceki başlıklarda belirtilen şirketin esas sözleşmesinde de yer verilerek belirli süre için kurulması ve bu sürenin sona ermesi (TTK. m. 529/1-a) durumudur. İkincisi ise yine daha önceki başlıklarda detaylı olarak ifade edilen şirketin konusunun gerçekleşmesi, nihayete ermesi veyahut şirket konusunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi (TTK. m. 529/1-b) ile anonim şirketin sona ermesi durumudur. Emredici hükümlere dikkat edilerek kanunda ifade edilen bu iki husus dışında da esas sözleşmede belirtilmek şartı (TTK. m. 529/1-c) ile şirketi sona erdirecek haller belirlenebilir.

Örneğin, anonim şirketin sınırlı süreli kurulması ve bu sürenin sona ermesi, tek işletme konusunun gösterilmesi ve bu işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi, anonim şirketin birikmiş zararlarının sermayenin yarısına ulaşması, kamu kurumlarınca verilen belirli bir imtiyazın geri alınması veya süresinin dolması, kurucu

⁶⁸ Şener, s. 623.

⁶⁹ Kayıhan, s. 558.

⁷⁰ Coşgun, s. 7.

pay sahiplerinden birinin ölümü, belirli bir yaşa gelmesi veya şirketten ayrılması, esas sermayenin belirli bir bölümünün yitirilmesi⁷¹ ve şirketin arka arkaya beş yıl süreyle zarar etmesi⁷² gibi sebeplerin sona erme sebebi olarak esas sözleşmeye konulması mümkündür. Anonim şirket sözleşmelerinde iradi olarak örnekte sunulduğu gibi belirli hallerin gerçekleşmesinde şirketin sona ermesi öngörülebilir⁷³. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebeplerinin herhangi birisinin gerçekleşmesi halinde, genel kurul veya bir mahkeme kararına gerek olmaksızın anonim şirket kendiliğinden sona ermiş olur.

2.4.1.5. Anonim Şirket Merkezinin Yurt Dışına Nakli

Tüzel kişiliğin kazanılması ile merkezi Türkiye'de kurulu bulunan şirketler Türk tabiiyetindedir. Şirket merkezinin yurt dışına nakli, anonim şirketin tabiiyetinin değişmesi anlamına gelir⁷⁴. Böyle bir durumda, merkezin taşınacağı ülke şayet nakli kabul ediyorsa, şirketin de sicilden terkinini gerekmele birlikte tüzel kişilik varlığını devam ettirir. Yapılan yalnızca Türk tabiiyetinden çıkarılması nedeniyle ticaret sicilinden kaydının terkinidir. Yoksa, söz konusu şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kalkması söz konusu değildir⁷⁵.

Aslında bu durumun şirketin feshini gerektirip gerektirmediği konusu öğretide tartışma konusudur. Bir başka ifadeyle, Türk hukukunda şirket merkezlerinin yurt dışına taşınmasının bir sona erme nedeni olup olmadığı tartışmalı olmakla birlikte, hakim görüş, bunun şirketin sona ermesine sebep olmayacağı doğrultusundadır⁷⁶. *Arslanlı*'ya göre⁷⁷, anonim şirketin tabiiyetini değiştirmesi, şirketin infisahını gerekli kılar. Merkezin yurtdışına nakli de aynı sonucu ortaya çıkartır, çünkü tabiiyet değişikliği gibi şirket merkezinin yurtdışına nakli de Türk vatandaşı sıfatıyla tüzel kişiliğin terki anlamına gelir. *Tekinalp* ise⁷⁸, karşı görüşe sahip olup, yazara göre, ETK. m. 388/1 hükmü, açıkça tabiiyetin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararlarının oybirliği ile alınabileceğini hükme bağlayarak, feshi –esas itibariyle- önlediğini ve genel kurulun, anonim şirkete T.C. vatandaşlığını kaybettiren kararının, gerçekte merkezinin Türkiye dışına taşınmasını ifade ettiğini belirtmektedir. Yazar ayrıca, anonim şirketin merkezinin yurtdışına nakli sorununun sadece TTK. açısından değil,

⁷¹ **Tekinalp**, s. 194.

⁷² **Bahtiyar**, s. 375.

⁷³ **Kayhan, Şaban/Yasan, Mustafa**, Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 278.

⁷⁴ **Kervankıran**, s. 42.

⁷⁵ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 757.

⁷⁶ **Kervankıran**, s. 42.

⁷⁷ **Arslanlı, Halil**, Anonim Şirketler, IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları- V. Kısım Anonim Şirketlerin İnfisahi ve Tasfiyesi, İstanbul 1961, s. 196.

⁷⁸ **Tekinalp, Ünal/Poroy, Reha/Çamoğlu, Mustafa**, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Baskı, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005, s. 817-818.

şirket merkezinin taşınacağı ülkenin yasaları buna müsaade etmiyorsa, zaten TTK. 6762 sayılı m. 388/1 uyarınca alınacak genel kurul kararının da bir anlam ifade etmeyeceğini belirtmektedir. Eğer merkezin taşınacağı ülke kanunları, böyle bir nakle izin veriyorsa, tüzel kişilik korunmakta ve şirket sadece sicilden terkin edilmiş olmaktadır. Merkezin taşınacağı ülkenin nakli kabul etmemesi durumunda ise, gidilecek ülkenin kanunlarına göre yeni bir şirketin kurulması gerekli olacağından, taşınmak isteyen Türk şirketinin fesh edilmesi gerekecektir⁷⁹. *Pulaşlı*'ya göre *Tekinalp*'in görüşü doğru olabilir, ancak TTK. açısından, merkezinin yurtdışına taşınmasının, şirketin Türk vatandaşlığı uyrukluğunu kaybettireceğini ve bunun da şirketin feshi anlamına değil, sicilden kaydının silinmesi sonucunu ortaya çıkartacağını belirtmiştir. Gerekçe olarak da ticaret şirketleri tüzel kişilik sıfatıyla elde ettiği haklardan, bu hakları veren ülkenin uyrukluğunu taşıdığı veya merkezi Türkiye'de bulunduğu sürece yararlanabilir denilmiş ve tescille kazanılan tüzel kişiliğin terkinle silinmeyle sona ereceğine vurgu yapılmıştır⁸⁰.

Şirket merkezinin yurt dışına taşınması konusu TTK. m. 421/2-b hükmüyle düzenlenmiş olup, bununla ilgili genel kurul kararında pay sahiplerinin oy birliği şartının aranacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme, merkezin yurt dışına naklinin şirketin feshini gerekli kılmayacağını göstermesi açısından önemlidir⁸¹. Yani kanaatimizce de *Pulaşlı* ve *Arslanlı*'nın izah ettikleri gibi şirketin merkezinin yurt dışına taşınması yani uyrukluğunun değişmesi şirketin feshine yol açmayıp, ancak şirket ticaret sicilinden silinmiş olacaktır. Yurt dışına merkezini taşımış olan şirket sona ermeyip tüzel kişiliğini koruyarak faaliyetlerine devam edecektir. Burada önemli bir husus ise şirket merkezinin taşınacağı ülkenin kanunlarının da esas alınarak şirketin feshine gerek duyulup duyulmayacağı konusunu karara bağlamak gerekmektedir. Örneğin, *Kara* yaptığı çalışmada Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yaptığı üyelik görüşmeleri ve işlemleri çerçevesinde gerek geçiş dönemi ve gerekse geçiş dönemi tamamlandığından dolayı aslından Türk şirketlerinin yerleşme özgürlüğünün en başından itibaren mevcut olduğunun kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir⁸². Bu bağlamda, Türk

⁷⁹ **Kervankıran**, s. 43.

⁸⁰ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2418.

⁸¹ **Kervankıran**, s. 42-43.

⁸² **Kara, Etem**, AB'de Türk Şirketlerinin Yerleşme Özgürlüğünün Hukuki Temeli. FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, C. 9, 2017, s. 257. "*Bunun yanında Türk şirketlerinin AB'de yerleşme özgürlüğünün bulunmadığı düşüncesi dikkate alındığında, bu durumda TTK. düzenlemeleri AB. şirketlerinin yerleşme özgürlüğünü AB. şirketleri lehine verilmiş tek taraflı taviz konumuna indirgemiş olacak ve Türkiye'nin hem kendi şirketlerini hem de ekonomik kamu düzenini tehlikeye atmasına neden olabilecektir. Bu durumda, TTK.'nin içe göçlerle ilgili koymuş olduğu hükümlerin yürürlüğünün ertelenmesi daha uygun olabilecektir*". Bkz. **Kara**, s. 241-266.

şirketlerinin merkezlerinin yurt dışına naklinin feshi gerektirip gerektirmediği değerlendirilirken *Kara*'nın bu görüşü de dikkate alınmalıdır.

2.4.2. İradi Sona Erme Halleri (İradi Fesih Sebepleri)

İradi sona erme halleri olarak genel kurul kararı ile sona erme ve tasfiyesiz sona erme halleri incelenecektir.

2.4.2.1. Genel Kurul Kararı ile Sona Erme

Esas sözleşmede açıkça düzenlenmemiş olsa dahi borçlar hukukundaki temel ilkelerden biri olan sözleşme serbestisi ilkesi gereğince ortakların iradesi ile de tüzel kişilik sona erdirilebilir⁸³. Bu şekilde karar vermeye yetkili karar organı anonim şirketin genel kurulu olup, genel kurul, gerekli nisaplara uyması ile vereceği bir sona erme kararı ile şirketi sona erdirebilir⁸⁴. Dolayısıyla genel kurul şirketin feshine karar verebilir⁸⁵. Söz konusu düzenlemenin gerekçesine bakıldığında, gerekçede düzenlemenin ETK. düzenlemesinin korunduğu, sadece genel kurulun sona erme kararı verebilmesi için aranan nisaplarda değişiklik yapılarak ilgili düzenleme ile TTK.'nın 421. maddesine gönderme yapıldığı belirtilmiştir.

Genel kurulun bu yolla şirketi sona erdirebilmesi için kanunda veya esas sözleşmede herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesini beklemeye ihtiyacı bulunmamaktadır. Genel kurulun bu yönde alacağı bir karar için gerekçe belirtmesine de ihtiyaç yoktur. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, eski ve yeni düzenleme arasında bulunan farkı belirtmek gerekir. ETK.'ya göre genel kurulun sona erme kararı alabilmesi için genel kurul toplantı yeter sayısı şirket esas sermayesinin dörtte üçü ve karar yeter sayısı ise toplantıda hazır bulunan oyların en az üçte ikisidir⁸⁶. İlk toplantıda şayet sermayenin üçte ikisi temsil edilmemişse, yönetim kurulunun, genel kurulu usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırması mümkündür. İkinci toplantıda şirketin feshini görüşebilmek için ise, şirket sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması zorunlu bir şart idi (ETK. m. 434/1, 9; 388/2). TTK.'da genel kurulun bu kararı ancak ağırlaştırılmış nisap, yani sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin sona erme kararını destekler mahiyette olumlu oy vermesi ile

⁸³ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 755.

⁸⁴ **Bahtiyar**, s. 377; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 755.

⁸⁵ **Kayıhan**, s. 558.

⁸⁶ **Kayıhan**, s. 558.

alabilecekleri, ilk toplantıda gerekli olan bu nisabın sağlanamaması durumunda da ikinci toplantıda yine aynı nisabın aranacağı düzenlenmiştir⁸⁷. Dolayısıyla, sona erme için, oyların değil sermayenin yüzde yetmiş beşinin çoğunluğu aranmaktadır⁸⁸. Şirketin ana sözleşmesi ile bu nisap ağırlaştırılabilir ancak hafifletilemez.

Anonim şirket genel kurulunun usulüne uygun biçimde almış olduğu fesih kararının şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmesi gerekir⁸⁹. İlân işlemi TTSG.'de yapılır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca ilân şekilleri tanımlanmış ise bu yollarla da ilân yapılmalıdır (TTK. m. 532). Hemen belirtmek gerekir ki, TTK. m. 532 hükmündeki ilân, TTK. 541. maddede düzenlenen alacaklıları davete ilişkin ilândan farklıdır. Bu maddede öngörülen ilân, şirketin sona erip tasfiye haline girdiğini, organların yetkilerinin buna bağlı olarak sınırlanmış olduğunu, şirketle işlem yapan/yapacak kişilerin bu duruma göre hareket etmelerini sağlamaya yöneliktir. Oysa TTK. 541. maddede yer alan ilân, şirketle daha önce işlem yapmış ve alacaklı konuma gelmiş alacaklıları koruma amacı taşımaktadır. Bu sebeple TTK. 532. maddedeki ilân yalnızca şirketin sona erdiğine ilişkin açıklamaları içermelidir. Dolayısıyla, ilânda alacaklıları alacaklarını bildirmeye yönelten açıklamalar bulunmamalıdır⁹⁰.

Genel kurulun halka açık anonim şirketlerde sona erme kararı alması önemli nitelikte bir işlem kabul edilmiş, bu tür işlemlerin yapılabilmesi, kararların alınabilmesi için uyulması zorunlu olan usul ve esasların SPK. tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır (SerPK. m. 23). SPK. tarafından çıkarılan “önemli nitelikteki işlemlere ilişkin ortak esaslar ve ayrılma hakkı tebliği⁹¹”ne göre, önemli nitelikteki işlere ilişkin kararlar, esas sözleşmede daha ağır bir oran öngörülmemişse, toplantı nisabı aranmaksızın ve şirket genel kuruluna katılan oy hakkına haiz payların üçte ikisinin olumlu oyuyla alınır. Toplantıda sermayeyi temsil eden oy hakkına haiz payların en az yarısının hazır bulunması durumunda ise, şayet esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmemişse, toplantıya katılan oy hakkına haiz payların çoğunluğu ile karar almak mümkündür (ÖNİT. m. 7/1). Bu nisapları hafifletmeye yönelik esas sözleşme hükümleri geçerli değildir⁹².

Genel kurul, söz konusu kararda şirketi sona erdirmeye iradesini net bir şekilde belirtmelidir. Diğer taraftan kararda tasfiye, birleşme veya tür değiştirme gibi hallerden

⁸⁷ **Kayıhan/Yasan**, s. 212; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 755.

⁸⁸ **Tekinalp**, s. 195.

⁸⁹ **Kayıhan**, s. 559.

⁹⁰ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2396.

⁹¹ RG. T. 24.12.2013, S. 28861.

⁹² **Coşgun**, s. 8.

hangisi ile şirketin sona erdirileceğinin de açık bir şekilde belirtilmesi gereklidir. Kararda aksi öngörülmedikçe sona erme, etkisini derhal ortaya koyacaktır⁹³. Genel kurulun birleşme ve bölünme yoluyla sona ereceğine ilişkin karar vermesi durumunda, şirket herhangi bir tasfiye aşamasına girmeden doğrudan sona ermiş olur⁹⁴.

2.4.2.2. Tasfiyesiz Sona Erme Halleri

İnfisah eden şirketin tasfiye haline girmesi asıl olup (TTK. m. 533/1) şirketin sona ermesinin hüküm ve sonuçlarından ilki şirketin tasfiye haline girmesidir⁹⁵. Şirketin sona ermesi ile tüzel kişiliğin ticaret sicilinden silinmesi arasında geçen döneme "tasfiye dönemi" denir⁹⁶. Bu dönemde, anonim şirketin ticari faaliyeti yalnızca tasfiye amacıyla sınırlandırılmış olarak "tasfiye halinde" ibaresi ile yürütülür, şirket yetkileri de bu amaçla sınırlandırılmış olur. Bu dönemin sonu da tasfiyeli sona erme ile sonuçlanır⁹⁷. Sona eren anonim şirketin tasfiye sürecine girmesi kural olsa da, bu kuralın istisnaları da bulunmaktadır. Bu istisnalar anonim şirketin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesidir. Ticaret şirketleri, piyasanın değişen şartlarına kendi hukuki yapılarını uydurabilmek maksadıyla birleşme, bölünme veya tür değiştirme yolunu kullanabilirler. Ancak bu şekildeki yapısal değişimlere gidildiğinde, ortakların, alacaklıların ve hatta şirket çalışanlarının çıkarlarının korunması bir zorunluluktur. Bu amaç çerçevesinde TTK, birleşme, bölünme ve tür değiştirmeyi tüm ticaret şirketlerinde uygulanabilecek şekilde genel hükümlerde TTK. m. 134-195 arasında özel olarak düzenlemiştir⁹⁸.

2.4.2.2.1. Birleşme

Ticaret şirketlerinde birleşme⁹⁹, birden fazla şirketin malvarlıklarını tasfiye etmeksizin ya içlerinden birinin bünyesinde ya da yeni kurulan bir şirkette bir araya gelmeleri ve bu işleme katılan şirketlerin belli bir oran ölçüsünde meydana gelen yeni şirkette pay sahibi olmalarıdır¹⁰⁰. Birleşmeyle birden çok şirket tek bir şirkette birleştirilir¹⁰¹. TTK. ticaret

⁹³ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 755.

⁹⁴ **Çetiner/Yüksel**, s. 336.

⁹⁵ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2498; **Coşgun**, s. 18.

⁹⁶ **Yasaman, Hamdi**, Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1987, s. 19.

⁹⁷ **Karahan/Keşli**, Şirketler Hukuku, s. 164.

⁹⁸ **Şener**, s. 121.

⁹⁹ Şirketlerde birleşme nedenleri için Bkz. **Nazalı, Ersin**, Vergisel ve Yeni TTK. Yönüyle Anonim ve Limitet Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme ve Tür Değiştirme İşlemleri, 4. Baskı, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 2015, s. 17 vd.

¹⁰⁰ **Kayıhan/Yasan**, s. 59.

şirketlerinin birleşmesini, genel hükümlerde TTK. m. 136-158 arasında düzenlemiştir. Birleşme "devralma" veya "yeni kuruluş" şeklinde gerçekleşebilir¹⁰². Devralma yöntemiyle birleşme, bir ya da birden fazla ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketine tüm mal varlığı ile katılması veya onlar tarafından devralınmasıdır¹⁰³. Devralma yönteminde, devralan (birleşilen, kabul eden) şirket varlığını sürdürür, devrolunan (katılan) şirketler ise, malvarlıkları tasfiye edilmeksizin, bir bütün halinde devralan şirkete dahil olurlar. İşlemlerin tamamlanmasından sonra devrolunan şirketlerin tüzel kişilikleri sona erer¹⁰⁴, devralan şirketin ise tüzel kişiliğinde bir değişiklik olmaz¹⁰⁵. Yeni kuruluş iki veya daha fazla ticaret şirketinin birleşerek ortaya yeni bir ticaret şirketi oluşturmaları halinde söz konusu olur¹⁰⁶. Yeni kuruluş yöntemiyle birleşmede birleşmeye katılan tüm şirketler devrolunan şirket olarak birleşmeye katılır ve yeni kurulan bir şirket çatısı altında birleşerek tüzel kişiliklerini sonlandırmış olurlar. Yani yeni kuruluş yöntemiyle birleşmede devralan şirket sıfatı yeni kurulacak bir şirkete aittir¹⁰⁷. Yeni kuruluş yöntemiyle birleşmede, tasfiyesiz infisah eden şirket ortakları, kurucu sıfatıyla TTK.'da belirtilen bütün kuruluş işlemlerini gerçekleştirerek yeni bir şirket kurarlar¹⁰⁸.

Birleşmede en az bir şirketin tasfiyesiz sona ermesi şarttır. Bir başka ifadeyle, birleşmede, en az iki ticaret şirketinden birisi (devrolunan şirket) ya da yeni kuruluş suretiyle birleşmede birleşmeye katılan ticaret şirketlerinin tamamı tasfiye edilmeksizin sona erer¹⁰⁹. Böylece, infisah eden şirket hukuki varlığını sona erdirmekle beraber, faaliyetini yeni kurulan veya devralan şirket bünyesinde devam ettirmekte, üçüncü kişilerde doğmuş veya

¹⁰¹ **Çebi, Hakan**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 31.

¹⁰² **Nazalı**, s. 15.

¹⁰³ **Kayhan**, s. 397.

¹⁰⁴ "Genel Kurul toplantısında, davalı şirketin dava dışı ... ile birleştiği ve tüm aktif ve pasifleri ile birlikte dava dışı ...'ne katıldığı, böylelikle tüzel kişiliğinin sona erdiği anlaşılmaktadır. Dava açıldıktan sonra davalı şirketin başka bir şirkete katıldığı ve tüzel kişiliği sona erdiğinden davada taraf sıfatı kalmamıştır. Davanın yönteminde devralan şirket ...'ne yöneltilerek, taraf teşkili sağlandıktan ve davalının göstereceği deliller toplandıktan sonra karar verilmesi gerekirken tüzel kişiliği sona eren davalı ... aleyhine hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir." Y. 11. HD. T. 27.4.2015, E. 2014/34871, K. 2015/15072 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (24.5.2018); Benzer kararlar Yargıtay 9. Dairesi tarafından alınmıştır. Bkz. Y. 9. HD. T. 27.4.2015, E. 2014/34872, K. 2015/15073 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (24.5.2018); Y. 9. HD. T. 27.4.2015, E. 2014/34873, K. 2015/15074 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (24.5.2018), Y. 9. HD. T. 27.4.2015, E. 2014/34874, K. 2015/15075 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (24.5.2018), Y. 9. HD. T. 27.4.2015, E. 2014/34875, K. 2015/15076 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (24.5.2018).

¹⁰⁵ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 204.

¹⁰⁶ **Kayhan, Şaban**, Ticaret Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 397.

¹⁰⁷ **Aksoy, Mehmet Ali**, Ticaret Hukuku Bilgisi, Detay Yayıncılık, Ankara 2014, s. 158.

¹⁰⁸ **Akuğur, Mehmet**, Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 33.

¹⁰⁹ **Kılıç, Şengül Al**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul 2009, s. 25; **Akuğur**, s. 34.

doğabilecek her türlü irtibat ve ihtilaflarda bu şirket halef tayin edilmiş olmaktadır¹¹⁰. Tasfiyesiz sona erme ilkesi, birleşme kavramının düzenlendiği TTK. m. 136/4'de yer almaktadır. Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün olarak devralır. Buna göre, birleşmenin ticaret siciline tescil edilmesiyle devredilen şirket tasfiye sürecine girmeksizin kendiliğinden sona erer ve ticaret sicilinden silinir¹¹¹.

Şirketlerin sınırsız bir şekilde birleşmelerine izin verilmemiş ve hangi şirketlerin hangi tür şirketlerle birleşebileceği¹¹² TTK. m. 137'de açıkça düzenlenmiştir¹¹³. Tasfiye halindeki bir şirketin de birleşmeye konu olması mümkündür, yeter ki bu şirketin malvarlığının dağıtılmasına henüz başlanmamış olsun ve bu şirket birleşmeye devrolunan şirket olarak katılsın¹¹⁴. Sermayesiyle kanuni yedek akçelerinin toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirketin de birleşmeye katılması mümkündür. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için gerekli olan şart birleşmenin gerçekleştiği şirketin kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe tasarruf edilebilen öz varlığa sahip olan bir şirket olmasıdır¹¹⁵.

Ticaret şirketlerinin birleşmesine ilişkin prosedürü düzenleyen hükümler TTK. m. 145 vd. yer almaktadır. Öncelikle birleşecek şirketler arasında birleşmeye ilişkin görüşmeler yapılır. Daha sonra şayet görüşmeler birleşmenin gerçekleştirilmesi yönünde olumlu sonuçlanırsa TTK. m. 154 vd. hükümlerine göre bir birleşme sözleşmesi yapılması ve imzalanması gerekir. Birleşmenin esasını oluşturan birleşme sözleşmesi yazılı olarak yapılır¹¹⁶ ve birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları (anonim şirketlerde yönetim kurulu) imzalanır¹¹⁷, ayrıca TTK. m. 151 hükmünce şirketlerin genel kurulları tarafından onaylanır¹¹⁸. Birleşmeye katılan şirketler bir birleşme bilançosu hazırlarlar¹¹⁹. TTK. m. 144'de

¹¹⁰ **Sağlam, Erdoğan**, Birleşme Halinde Amortisman ve Yeniden Değerleme Uygulaması, Vergi Dünyası Dergisi, S. 197, 1998, s. 45.

¹¹¹ **Karahan/Keşli**, Şirketler Hukuku, s. 165.

¹¹² Sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin devreden veya devralan şirket olmasına bakılmaksızın sermaye şirketleriyle ve kooperatiflerle; şahıs şirketlerinin ise şahıs şirketleriyle birleşmesine izin verilmiştir. Şahıs şirketlerinin sermaye şirketleriyle ve kooperatiflerle devralan şirket olarak birleşmelerine izin verilmemiştir. Bir şahıs şirketinin bu arada kollektif ve komandit şirketlerin kooperatiflerle ve sermaye şirketleriyle birleşmesi yalnızca devrolunan şirket olması halinde mümkündür (TTK. m. 137). Aynı şekilde bir ticari işletme de devrolunmak suretiyle ticaret şirketiyle birleşebilir (TTK. m. 194), **Aksoy**, s. 159.

¹¹³ **Kayhan/Yasan**, s. 61; **Aksoy**, s. 159.

¹¹⁴ **Karahan/Keşli**, Şirketler Hukuku s. 182.

¹¹⁵ **Kayhan/Yasan**, s. 61.

¹¹⁶ Birleşme sözleşmesinin içeriği TTK. m. 146'da kalemler halinde sayılmıştır, Bkz. TTK. m. 146.

¹¹⁷ **Tekinalp**, s. 708; **Pulaşlı, Hasan**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 78; **Akuğur**, s. 36.

¹¹⁸ **Şener**, s. 125.

¹¹⁹ **Tekinalp**, s.706; **Akuğur**, s. 36.

bilançonun hangi hallerde çıkartılacağı belirtilmiştir¹²⁰. Böylelikle amaç birleşmeye katılacak ortakların mal varlıklarının güncel durumunu tespit edebilmektir¹²¹.

Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organlarınınca ayrı ayrı veya birlikte birleşme raporları/raporu hazırlanır¹²² birleşme raporu yoksa veya geçerli bir şekilde hazırlanmamışsa ya da eksik içerikle hazırlanmışsa birleşme tamamlanamaz¹²³. Birleşme raporunun amacı, ortaklar için şeffaflık sağlamaktır. Böylelikle ortaklar TTK. m. 151'e göre birleşme kararını, tam ve doğru bilgilere dayalı olarak alabilirler¹²⁴.

Birleşmenin tarafları olan şirketlerden her biri TTK. m. 149'da öngörüldüğü gibi birleşmeye ilişkin belgeleri merkezlerinde, şubelerinde ve halka açık anonim şirket iseler SPK'nın öngöreceği yerlerde, şirketten menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunarlar¹²⁵. Dolayısıyla birleşme işlemleri ortaklara bildirilir ve internet sitelerinde yayınlanır. Ortaklar böylece kendilerine yeni ortaklıktan verilecek paylar ve birleşmeye katılmak istemiyorlarsa ayrılma akçesi¹²⁶ alma konusunda bilgi sahibi olurlar¹²⁷.

Birleşme amacıyla hazırlanan sözleşmenin imzalandığı tarih ile birleşme kararının genel kurulda onaylanacağı tarih arasında belirli bir süre geçer. Bu süreç içinde birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, önemli değişiklik oluşmuşsa, yönetim organı, bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yazılı olarak bildirmelidir¹²⁸. Birleşmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları, mal varlığında bir değişikliğin meydana geldiği durumlarda birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine veya vazgeçmeye gerek olup olmadığını inceledikten sonra şayet değiştirilmesi veya vazgeçilmesi yönünde kanaate ulaşılmışsa sözleşme genel kurula sunulmaz. Şayet böyle bir kanaat oluşmazsa yönetim organı değiştirilmeye ve vazgeçmeye neden gerek kalmadığını gerekçeleri ile birlikte genel kurulda açıklar¹²⁹. Yönetim organı birleşme sözleşmesini onaylanmak üzere genel kurula sunar TTK. m. 151'de öngörülen

¹²⁰ Aksoy, s. 160-161.

¹²¹ Şener, s. 125.

¹²² Birleşme raporlarının içeriği TTK. m. 147/2'de ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

¹²³ Kayıhan/Yasan s. 63.

¹²⁴ Şener, s. 126.

¹²⁵ Kayıhan/Yasan, s. 65.

¹²⁶ Ayrılma akçesi, pay sahipliği hakkının devamlılığı ilkesinin önemli bir istisnasını teşkil eder. Birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, pay sahiplerine, devralan şirketin pay sahipliği hakları tahsisi ile şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir tazminat (ayrılma akçesi) arasında seçim hakkı tanıyabilecekleri gibi (TTK. m. 141/1), sadece ayrılma akçesinin verilmesini de öngörülebilirler (TTK. m. 141/2), Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 77.

¹²⁷ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 205.

¹²⁸ Tekinalp, s. 715; Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 193.

¹²⁹ Kayıhan/Yasan, s. 66.

yetersayılarla bu birleşme sözleşmesi onaylanır¹³⁰. Genel kurullarda¹³¹ devrolan şirket tasfiyesiz infisaha, devralan şirket ise, sermaye artırımına karar verir¹³². Genel kurul tarafından alınan birleşme kararı, yönetim organı tarafından ticaret siciline tescil için ibraz edilir. Birleşme kararının ticaret siciline tescili, birleşmenin uygulanabilmesi açısından odak noktası teşkil eder¹³³. Birleşmenin ticaret siciline tescili ile devrolunan şirket infisah etmiş olur¹³⁴. Dolayısıyla devrolunan anonim şirketin sona erme anı, birleşme sürecinin son aşaması olan, ticaret siciline tescil anıdır. Birleşmenin tescil edildiği anda, devrolunan anonim şirketin unvanı da ticaret sicilinden silinir¹³⁵. TTK. m. 154 hükmüne, ticaret siciline tescil ettirilen birleşme kararı, aynı zamanda TTSG.'de ilan edilir. Birleşme tüm sonuçlarını tescil anında zaten doğurmuş olduğundan ilan işlemini yapacak olan, devralan şirketin yönetim kuruludur¹³⁶.

2.4.2.2.2. Bölünme

Bölünme, bir şirketin mal varlığını ve yükümlülüklerini tamamen veya kısmen ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmi halefiyet yoluyla yeni kurulan veya mevcut bir sermaye şirketine veya kooperatife devretmesi ve devrin karşılığı olarak devralan şirketin paylarının bölünen şirketin ortaklarına tahsis edilmesidir¹³⁷. Bölünme¹³⁸ ile bir ticaret şirketinin mal varlığı başka bir şirkete aynı sermaye olarak devredilmekte olup bu devir kısmen gerçekleşebileceği gibi tamamı ile de gerçekleşebilmektedir¹³⁹. Bölünme, bölünen şirketin varlığının devam edip etmemesine göre tam ve kısmi bölünme olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir¹⁴⁰.

Tam bölünmede bölünen şirket, tasfiyesiz infisah ederek tüm malvarlığını böler ve kısmi külli halefiyet yoluyla bütün malvarlığı bölümlerini devralan şirketlere devreder¹⁴¹. Tam bölünme türü için "infisahla sonuçlanan bölünme" terimi de kullanılmaktadır¹⁴². Tam

¹³⁰ Şener, s. 127; Ağuur, s. 38-39.

¹³¹ Yeni kuruluş suretiyle birleşmede, genel kurullarda sadece birleşme sözleşmesi değil bir de yeni kurulacak şirketin esas sözleşmesi onaylanmaktadır. Bkz. Ağuur, s. 42.

¹³² Ağuur, s. 39.

¹³³ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 90.

¹³⁴ Kayıhan/Yasan, s. 67.

¹³⁵ Coşgun, s. 18.

¹³⁶ Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 200.

¹³⁷ Karahan/Keşli Şirketler Hukuku, s. 207; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 105.

¹³⁸ Şirketlerde bölünme nedenleri için Bkz. Nazalı, s. 29 vd.

¹³⁹ Kayıhan/Yasan, s. 73.

¹⁴⁰ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 206; Şener, s. 137; Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 207; Aksoy, s. 164; Tekinalp, s. 724.

¹⁴¹ Kayıhan, s. 409; Çebi, s. 27; Nazalı, s. 31.

¹⁴² Ağuur, s. 18.

bölünmede bölünen şirketin varlığı sona erer¹⁴³ ve ticaret sicilinden silinir¹⁴⁴. Bölünen ve varlığı sona eren şirketlerin ortakları devralan şirketlerin payları ve haklarını elde ederler¹⁴⁵. Dolayısıyla bölünen şirketin pay sahipleri devralan şirketin ortağı olurlar¹⁴⁶.

Kısmi bölünmede ise, şirket sona ermeden malvarlığı unsurlarının bazılarını diğer şirkete devrederek bölünür¹⁴⁷. Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla kısmı o şirketten ayrılır, mevcut ve/veya yeni kurulan şirketlere devrolunur ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortakları devralan şirketin veya ortakların paylarını iktisap eder ve bölünen şirket kendisinde kalan malvarlığı ile yaşamını sürdürür¹⁴⁸. Dolayısıyla kısmi bölünmede şirket, tüzel kişiliğini yitirmez¹⁴⁹, bölünen şirket faaliyetine devam eder¹⁵⁰. Kısmi bölünmeyi tam bölünmeden ayıran en önemli husus, tam bölünmede bölünen şirketin tasfiyesiz olarak infisah etmesine karşılık, kısmi bölünmede bölünen şirketin bölünme sonrasındaki hukuki varlığı aynen devam etmektedir¹⁵¹.

Bölünme işlemleri TTK. m. 165-173 arasında düzenlenmiştir. Ayrıca TTK. m. 197'de bölünmenin ticaret siciline tesciline ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bütün bu hükümlere bakıldığında, bölünme işlemlerinin birleşme işlemleri ile paralellik taşıdığı görülmektedir¹⁵². Bir şirket, bölünme yoluyla, mal varlığının bir parçasını var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır¹⁵³. Bölünme sözleşmesi bölünme işlemi için hukuki temel teşkil eder¹⁵⁴. Buna karşın bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, bölünme sözleşmesi yerine yönetim organı bir bölünme planı düzenler¹⁵⁵. Bölünme planı, bölünme sözleşmesinin aksine tek taraflı bir hukuki işlem niteliğindedir. Bu şekilde düzenlenen bölünme sözleşmesi ve bölünme planı yazılı bir şekilde yapılır¹⁵⁶, genel kurul tarafından

¹⁴³ "...'nin, tüm aktif ve pasifi ile birlikte davalı şirket tarafından devralınması üzerine tüzel kişiliğinin sona erdiği ..." Y. 13. HD. T. 9.7.2015, E. 2014/31932, K. 2015/23708 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (29.5.2018).

¹⁴⁴ **Akuğur**, s. 17; **Nazalı**, s. 31.

¹⁴⁵ **Aksoy**, s. 165.

¹⁴⁶ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 106.

¹⁴⁷ **Kayıhan**, s. 409.

¹⁴⁸ **Tekimalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, s. 141.

¹⁴⁹ **Şener**, s. 137.

¹⁵⁰ **Çebi**, s. 27; **Akuğur**, s. 17.

¹⁵¹ **Akuğur**, s. 19.

¹⁵² **Şener**, s. 143.

¹⁵³ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 207; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 116; **Çebi**, s. 49.

¹⁵⁴ **Çebi**, s. 48.

¹⁵⁵ **Kayıhan/Yasan**, s. 76.

¹⁵⁶ Bölünme sözleşmesi ve bölünme planında asgari yer alması gereken unsurlar TTK. m. 167'de düzenlenmiştir.

TTK. m. 173 gereğince onaylanır¹⁵⁷. Bölünmede tıpkı birleşmede olduğu gibi duruma göre TTK. m. 165'e göre bir bilanço çıkartılması gerekebilir¹⁵⁸.

Bölünmede bölünmeye katılan ortakların yönetim organları ayrı ayrı ya da birlikte bölünme raporu hazırlayacaklardır¹⁵⁹. Bölünme raporunun içeriği TTK. m. 169'da düzenlenmiştir¹⁶⁰. Bölünme raporunun amacı, bir ön koruma anlayışı çerçevesinde, bölünme hakkında pay sahiplerine genel kurul toplantısından önce ayrıntılı bilgi sunulmasını sağlamaktır¹⁶¹. Bölünme işlemi şirket ortaklarının haklarını doğrudan ilgilendirdiği için her ortağın etkin denetleme hakkı kanunla düzenlenmiştir. Kanunda inceleme hakkı tüm ilgililere değil sadece ortaklara tanınmıştır¹⁶². Bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarına, bölünmenin onaylanması için yapılacak genel kurul toplantısından iki ay önce, bölünme ile ilgili belgeleri inceleme hakkı tanınacaktır. Bu hakkın tanınmasındaki amaç bölünmeye katılacak şirketlerin ortaklarının bilinçli olarak karar vermesini sağlamaktır. Ortakların inceleyeceği belgeler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, bölünme raporu, son üç yılın finansal tabloları ve faaliyet raporları ve varsa ara bilançodur¹⁶³. Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, TTK. m. 171/4 uyarınca TTSG.'de, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar¹⁶⁴.

Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, TTK. m. 173/1 uyarınca bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunarlar¹⁶⁵. Bölünme, bölünmeye katılan her şirketin genel kurulunda onaylanır¹⁶⁶. Bölünmenin geçerli olması için ticaret siciline tescil edilmesi gerektiğinden¹⁶⁷ bölünme onaylandıktan sonra yönetim organı bölünmeyi tescil ettirir¹⁶⁸. Tam bölünme halinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder¹⁶⁹. Devreden şirketin ayrıca ticaret sicilinden terkinine gerek yoktur. Bu şirketin hükmi şahsiyeti bölünmenin geçerlilik kazanmasıyla birlikte sona erer. Bu, tasfiyeyle bitişik infisahtan farklıdır; devreden şirket tasfiye halinde şirket olarak devam etmeyip, hemen bütünüyle sona

¹⁵⁷ Kayıhan/Yasan, s. 76-77; Şener, s. 143; Tekinalp, s. 736.

¹⁵⁸ Tekinalp, s.732; Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 214; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 207.

¹⁵⁹ Tekinalp, s.738; Çebi, s. 73.

¹⁶⁰ Şener, s. 145.

¹⁶¹ Çebi, s. 74.

¹⁶² Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 220.

¹⁶³ Şener, s. 145-146.

¹⁶⁴ Kayıhan/Yasan, s. 79.

¹⁶⁵ Tekinalp, s.741.

¹⁶⁶ Çebi, s. 127; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 207.

¹⁶⁷ Çebi, s. 182.

¹⁶⁸ Tekinalp, s.741.

¹⁶⁹ Aksoy, s. 169.

ermektedir¹⁷⁰. Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir¹⁷¹. Tam bölünmede devreden şirketin sona ermesine karşılık, kısmi bölünmede devreden şirket mevcudiyetini, malvarlığının bir bölümünü devreden taraf olarak, muhafaza eder¹⁷².

2.4.2.2.3. Tür Değişirme

Türk Ticaret Kanunu'nda ticaret şirketlerinin tipleri sınırlı olarak belirlenmiştir. Bir ticaret şirketi vasıtasıyla ticari alanda faaliyette bulunmak isteyen kimseler, ancak kanunda sayılan kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden birini tercih etmek zorundadırlar¹⁷³. Seçilen tipe özgü yasal şekil şartlarını yerine getirmek suretiyle bir şirket kurulup, faaliyetini belli bir süre devam ettikten sonra, ilk kurulduğu belirli şirket tipinden başka bir tipe geçmesi, ekonomik nedenlerden dolayı daha uygun olabilir¹⁷⁴. Bu sebeple şirket kurucularının kurmuş oldukları şirketlerinin türünü değiştirmeyi tercih etmeleri halinde normal şartlarda kurmuş oldukları şirketi tasfiye etmeleri kurmak istedikleri şirket türüne dair kuruluş işlemlerini yeniden gerçekleştirmeleri gerekmektedir ki bu yol hem ekonomik değildir hem de zaman açısından gereksiz bir emek ve zaman israfına yol açmaktadır. Bu sebeple kanun koyucu tasfiyeye gerek kalmaksızın ticaret şirketlerinin kuruluşlarından sonra kuruldukları türden başka bir türe dönüşerek faaliyetlerine devam edebilmelerine imkân tanıyan tür değiştirme müessesine yer vermiştir¹⁷⁵.

Tür değiştirme, bir ticari işletmenin veya kanunla belirlenen tiplerden birine uygun olarak kurulmuş bir şirketin daha sonra tasfiye edilmeksizin bir ticaret şirketine veya tipe dönüştürülmesidir¹⁷⁶. Ticaret şirketlerinin haiz olduğu tipten diğer bir tipe geçmesi hususu TTK. m. 180-190 maddeleri arasında düzenlenmiştir¹⁷⁷. Tür değiştirmede, yeni türe dönüşen şirket eski şirket tüzel kişiliğinin devamıdır¹⁷⁸. Şirketin tasfiye edilerek yeni bir şirket kurulması ve mal varlıklarının külli halefiyeti söz konusu olamaz¹⁷⁹. Bazı işlemler sonucu, tüzel kişiliğini kaybetmeden yalnızca şekil değiştirerek yeni türe dönüşür. Bu çeşit tür değiştirmede tek tüzel kişi bulunmaktadır. Tüzel kişi tek olduğundan malvarlığının devri söz

¹⁷⁰ Çebi, s. 251.

¹⁷¹ Kayıhan/Yasan, s. 80.

¹⁷² Çebi, s. 251.

¹⁷³ Kayıhan, s. 403.

¹⁷⁴ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 135.

¹⁷⁵ Kayıhan/Yasan, s. 68.

¹⁷⁶ Kayıhan/Yasan, s. 69; Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 233.

¹⁷⁷ Karahan/Keşli, Şirketler Hukuku, s. 233.

¹⁷⁸ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 208; Aksoy, s. 169.

¹⁷⁹ Aksoy, s. 169.

konusu olamaz. Eski türün malvarlığı tür değişikliği ile kendiliğinden yeni tür malvarlığı haline gelir¹⁸⁰.

Türk Ticaret Kanunu m. 181 hükmünde izin verilen tür değiştirme ihtimalleri yer almaktadır. Buna göre sermaye şirketi, başka bir sermaye şirketine ve kooperatife dönüşebilir. Şahıs şirketi ise sermaye şirketine, kooperatife ve bir diğer şahıs şirketine dönüşebilmektedir. Kooperatif ise yalnızca bir sermaye şirketine dönüşebilmektedir. Kanun koyucu kollektif ve komandit şirketlerin tür değiştirmesine ilişkin özel şartları TTK. m. 182/1-2'de tespit etmiştir¹⁸¹.

Tür değiştirmede, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına yönelik hükümler haricinde yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır. Sermaye şirketlerinde asgari ortak sayısına ve aynı sermaye konulmasına yönelik kurallar ise uygulanmaz¹⁸². Ayrıca, TTK. m. 184/2 hükmündeki şartlar oluşmuş ise ara bilançonun çıkartılması, tür değiştirme işlemlerinin yürütülebilmesi için gerekli olur¹⁸³. Genel kurulun onayına sunulmak üzere yönetim organı tarafından TTK. m. 185 hükmünce belirlenen şartlara uygun olarak bir tür değiştirme planı hazırlanır¹⁸⁴. Bu şekilde hazırlanan plandan sonra, yönetim organı, tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar böyle bir raporun düzenleneceği TTK. m. 186'da açıkça işaret edilmiş olup ayrıca raporun içeriği de TTK. m. 186/2'de belirtilmiştir. Tür değiştirme raporu ortaklara bilgi verilmesine ve onların menfaatlerinin korunmasına hizmet eder¹⁸⁵. Tür değiştirmeye ilişkin TTK. m. 188/2'de belirtildiği şekilde tür değiştirmek isteyen şirket, ortaklarını tür değiştirmeye ilişkin gerekli incelemeyi yapabilmeleri amacıyla bilgilendirir ve tür değiştirmeye ilişkin bilgi ve belgeleri ortaklarına sunar¹⁸⁶. Tür değiştirmeye ilişkin prosedürün tamamlanabilmesi ve tür değiştirmenin şirket açısından da geçerli olabilmesi için yönetim organı tarafından genel kurulun onayına sunulan tür değiştirmeye ilişkin planın TTK. m. 189 ile belirtilen nisaplara uygun olarak onaylanması gerekmektedir¹⁸⁷. Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirir. Tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanmış olur. Tür değiştirme kararının TTK m. 189'da belirtildiği üzere TTSG.'de ilan edilmesi gerekir¹⁸⁸.

¹⁸⁰ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 208.

¹⁸¹ **Kayıhan/Yasan**, s. 69.

¹⁸² **Aksoy**, s. 170.

¹⁸³ **Şener**, s. 157; **Tekinalp**, s. 750.

¹⁸⁴ **Karahan/Keşli**, Şirketler Hukuku, s. 239; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 140; **Tekinalp**, s. 752; Aydın, s. 491.

¹⁸⁵ **Şener**, s. 157-158; **Tekinalp**, s. 752; **Aydın**, s. 491.

¹⁸⁶ **Kayıhan/Yasan**, s. 72.

¹⁸⁷ **Karahan/Keşli**, Şirketler Hukuku, s. 241.

¹⁸⁸ **Aksoy**, s. 171; **Tekinalp**, s. 754.

2.4.3. Mahkeme Kararı İle Sona Erme Halleri (Mahkeme Kararı Gerektiren Fesih Sebepleri)

Anonim şirketlerin sona erme sebeplerinden bazılarının oluşmasıyla birlikte şirketin sona erebilmesi için mahkeme kararı gerekmektedir.

2.4.3.1. Anonim Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması

Bir tüzel kişi olarak anonim şirketler faaliyetlerini ve medeni haklarını organları aracılığı ile yürütürler¹⁸⁹. Bir başka ifadeyle, şirketler iradelerini organları aracılığıyla oluşturup açıkladıklarına göre, şirketin bu organlardan çeşitli biçimlerde yoksun kalmasının belirli hukuki sonuçlarının olacağı açıktır¹⁹⁰. Anonim şirketin kanunen gerekli organlarından birinin uzun süreden beri mevcut olmaması veya genel kurulun yine uzun süreden beri toplanamaması halleri anonim şirketin feshine neden olabilir¹⁹¹. TTK. m. 530 hükmüne göre anonim şirketin feshinin talep edilebilmesine yol açan ilk sebep, şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasıdır¹⁹². TTK.'nın getirmiş olduğu en önemli yeniliklerden birisi, anonim şirketin zorunlu organlarına ilişkin olup bu organlar genel kurul ve yönetim kurulu olarak TTK.'da belirlenmiştir¹⁹³. TTK. 530 hükmüne göre kanunen gerekli olan organlardan biri mevcut değilse şirketin feshi istenebilir¹⁹⁴. Organ yokluğu, hukuka uygun olarak giderilmemesi halinde, anonim şirketi sona erdirecek bir durumdur¹⁹⁵. Kanunen zorunlu organın mevcut olmaması ile kastedilen, organın gerçekten bulunmamasıdır¹⁹⁶. Yönetim kurulunun mevcut olmasına rağmen şu ya da bu sebeplerle hiç ya da gereği gibi toplanamaması durumu ise, somut olayın özellikleri dikkate alınarak organın mevcut olmaması kapsamına dahil edilebilir¹⁹⁷.

¹⁸⁹ Kayıhan, s. 467.

¹⁹⁰ Soykan, İsmail Cem, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 63.

¹⁹¹ Kayıhan/Yasan, s. 212; Kılıç, s. 50; Şener, s. 624; Soykan, s. 255; Aydın, s. 506; Çetiner/Yüksel, s. 335; Kumkale, s. 204; Nazal, s. 35.

¹⁹² "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; davanın kabulüne, davalı Ş. Petrol ve Otomotiv Sanayi Ürünleri Anonim Şirketi'nin organ yokluğu nedeni ile TTK'nın 530/1 maddesi uyarınca feshine, şirketin feshini ve gerekli ilanları sağlamak üzere tasfiye memuru atanmasına ..." Y. 11. HD. T. 22.10.2015, E. 2014/14919, K. 2015/10964 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.5.2018).

¹⁹³ Tekinalp, s. 195; Kılıç, s. 50-51.

¹⁹⁴ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 293; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 757.

¹⁹⁵ Soykan, s. 1.

¹⁹⁶ Soykan "Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu" çalışmasında, organ yokluğu kavramını geniş bir literatür incelemesi yaptıktan sonra, görüşünü "hem organın gerçekten mevcut olmadığı halleri, hem de şeklen mevcut olmasına rağmen faaliyet göstermediği durumları kastetmiş ..." şeklinde ifade etmiştir, Bkz. Soykan, s. 75.

¹⁹⁷ Aytulun/Toroslu, s. 58; Kılıç, s. 53.

TTK. m. 530 hükmüne göre anonim şirketin feshinin talep edilebilmesine yol açan ikinci sebep, genel kurulun toplanamamasıdır¹⁹⁸. Genel kurulun yılda en az bir defa toplanması gerekir¹⁹⁹. Genel kurulun toplanamamasından anlaşılması gereken kurulun toplanıp karar alamaması ve bu şekilde kendisine kanun ve esas sözleşmeyle tanınmış görevleri yerine getirememesidir²⁰⁰.

Fesih davası açılabilmesinin bir diğer şartı ise, kanunen gerekli organlardan birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının süreklilik göstermesidir. TTK. m. 530 hükmünün gerekçesinde, devamlılıktan ne kadar sürenin anlaşılması gerektiği konusunun hakimnin takdirine bırakıldığı ifade edilmiştir²⁰¹. Yargıtay görev süresi sona eren yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırarak, yeni yönetim kurulu seçilmesini sağladığı bir olayda, çağrının usulsüz yapılmış olduğu konusu üzerinde durmayarak, yapılan işlemlerde bir usulsüzlük görmemiştir²⁰².

Uzun süreden beri anonim şirkette organ eksikliği bulunması ya da genel kurulun uzun süreden beri toplanamaması²⁰³, anonim şirketin kendiliğinden sona ermesine neden olan bir infisah hali değildir²⁰⁴. Şirketin böyle bir sebeple sona ermesi için, şirket pay sahipleri, şirket alacaklıları ya da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı şirketin feshini istemde bulunabileceklerdir²⁰⁵. Bunların şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshini talep edebilecekleri düzenlenmiştir²⁰⁶. Mahkeme hemen şirketin feshi yönünde karar veremez. Böyle bir durumda, mahkemenin yönetim kurulunu da dinleyerek, şirketin durumunu kanuna uygun bir hale getirmesi için süre vermesi²⁰⁷ zorunludur²⁰⁸. Verilen sürenin, şirketteki bu eksikliğin giderilmesi açısından makul bir süre olması gerekmektedir. Verilen süreye rağmen

¹⁹⁸ "... genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoların ve kati bilançonun genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin edilememeleri sebepleriyle resen terkin edilebilirler. Ticaret sicil müdürlüklerince kapsam dahilindeki şirketlere bir ihtar gönderilir. Bu şirketler tasfiye memuru bildirdikleri takdirde maddede gösterilecek usulde tasfiye edilecek olup, ihtara rağmen tasfiye memuru bildirmeyen şirketlerin unvanı ise ticaret sicilinden re'sen silinir." Y. 11. HD. T. 9.2.2016, E. 2016/422, K. 2016/1182 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (27.5.2018).

¹⁹⁹ **Kervankıran**, s. 45.

²⁰⁰ **Aytulun/Toroslu**, s. 59.

²⁰¹ **Kervankıran**, s. 45.

²⁰² Y. 11. HD. T. 02.04.1986, E. 1986/1427, K. 1986/1891 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 45.

²⁰³ "...davamın, şirketin genel kurullarının toplanamaması nedeni ile davalı şirketin organsız kaldığı iddiası ile açılmış olması ve davalı şirketin yönetim ve denetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin sona erdiğinin de mahkemece belirlenmiş bulunması karşısında, mahkemenin kabulünün aksine artık davalı şirketin fiilen organsız kaldığının kabulü gerekir." Y. 11. HD. T. 18.1.2010, E. 2008/9158, K. 2010/428 sayılı kararı, **Yaralı**, s. 175-177.

²⁰⁴ **Kılıç**, s. 54.

²⁰⁵ **Kayıhan**, s. 562; **Çetiner/Yüksel**, s. 335; **Kumkale**, s. 204; **Nazalı**, s. 35.

²⁰⁶ **Kayıhan/Yasan**, s. 212-213.

²⁰⁷ "Ortakların büyük bir kısmı Almanya'da olduğundan, organ eksikliğinin giderilmesi için altı aylık bir sürenin tanınması uygun olur." Y. 11. HD. T. 21.12.1981, E. 1981/5518, K. 1981/5527 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 46.

²⁰⁸ **Aksoy**, s. 247; **Soykan**, s. 282; **Çetiner/Yüksel**, s. 335; **Kumkale**, s. 204; **Nazalı**, s. 35.

söz konusu eksikliğin devamı halinde ise, artık mahkemece anonim şirketin feshine karar verilecek²⁰⁹ olup mahkemenin başka bir takdir yetkisi bulunmamaktadır²¹⁰.

Söz konusu düzenleme ETK.'dan esinlenilerek hazırlanmıştır²¹¹. Fakat TTK.'da birtakım değişiklikler yapılmıştır. Eski kanunda pay sahibi sayısının beşe düşmesi de bu düzenleme içerisinde sona erme sebebi olarak yer alıyor iken yeni düzenlemede bunun ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Bu değişikliğe gidilme sebebi yeni kanunla artık anonim şirketlerin tek pay sahipli olarak da kurulabiliyor olması durumudur.

Eski Ticaret Kanununda gerekli organlar ile neyin anlaşılması gerektiği hususunda açık ve net bir ifade yer almazken durum öğreti ve mahkeme kararlarına bırakılmıştır. TTK.'da gerekli zorunlu organlar olarak yönetim kurulu ve genel kurul gösterilmiştir. Çünkü bilindiği üzere yeni kanunda denetçiler zorunlu organ olmaktan çıkarılmış ve kanunen gerekli zorunlu organlar olarak anonim şirketlerde yönetim kurulu ve genel kurul kalmıştır. Düzenlemede bulunan gerekli organın mevcut olamaması terimi ile anlatılmak istenen gerekli organın gerçekten şirket içerisinde var olmaması durumudur. Örneğin, yönetim kurulunun süresi dolmuş olmasına rağmen halen yeni bir yönetim kurulu oluşturulamıyor ise yönetim kurulu bu durumda şirkette gerçekte yok durumdadır. Ya da yönetim kurulu üyelerinin bir sebepten dolayı tamamının istifa etmesi durumunda yerlerine de yeni üyeler konulamıyorsa, yönetim kurulu söz konusu şirkette gerçek anlamda yok demektir. Bu durumlarda söz konusu şirketin gerekli, zorunlu organı olan yönetim kurulunun varlığından söz edilemeyecek ve şirketin feshi talep edilebilecektir.

Eski Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak TTK.'ya getirilen en büyük yeniliklerden biri de madde metni içerisinde bulunan “uzun süreden beri” ibaresinin ilave edilmiş olmasıdır ve bu ifade hükmün uygulanma şartı olarak belirlenmiştir. ETK.'da bu ibarenin bulunmaması çeşitli karışıklıklara, tartışmalara neden olmakta idi. Madde metninde yer alan uzun süre ile anlaşılması gereken ne kadar bir süredir? Soru ile ilgili düzenlemede net olarak bir süre tanımlanmamıştır. Net olarak bir süre tanımlanmama nedeni de belirlenecek net bir sürenin

²⁰⁹ "... Süre sonunda organ tamamlanmazsa hakim şirketin feshine karar vermeğe mecburdur ..." Y. 11. HD. T. 24.11.1981, E. 1981/4751, K. 1981/5019, **Kervankıran**, s. 45.

²¹⁰ **Soykan**, s. 282; **Çetiner/Yüksel**, s. 336; "... dava dilekçesinde davalı şirket genel kurulu ve yönetim kurulunun toplanamaması ve karar alınamaması nedeniyle şirketin kilitlendiği, şirketi halen temsil ettiği iddiasıyla işlem yapan'nın işlemlerinde kullandığı imza sirküsünün mahkeme kararı ile geçersiz hale geldiğini, bir an olsun geçerli olduğu düşünülse dahi imza sirküsünün çıkarılmasının üzerinden 3 yıllık bir süre geçtiği dikkate alındığında, şirket zararına işlemler yapıldığını, şirketin içinin boşaltılmasına engel olunması amacıyla şirkete yönetim kayımlı atanmasını talep etmiş olmasına rağmen, mahkemece HMK'nın 26. maddesinde düzenlenen taleple bağlılık ilkesine aykırı şekilde şirketin fesih ve tasfiyesine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün temyiz eden davacılar yararına bozulması gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 13.05.2015, E. 2014/16515, K. 2015/6881 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (12.6.2018).

²¹¹ Konuya ilişkin bundan sonraki bilgilerin tamamı TTK. m. 530'un gerekçe incelemesi yapılarak yazılmıştır.

kötüye kullanımlara yol açabileceği endişesidir. Bunu engellemek amacı ile de bu sürenin belirlenmesi hususu hakimin takdir yetkisine bırakılmıştır.

Eski Ticaret Kanunu döneminde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın söz konusu düzenleme sonucunda iş bu fesih davasını açma yetkisinin devlet müdahalesi olarak yorumlanabileceğinden çekinilmiş olsa da, TTK. dönemine kadar söz konusu bakanlığın kendisine tanınan bu yetkiyi çok istisna durumlarda ve özenli olarak kullanmasının görülmesi neticesinde, bakanlığa verilen bu yetki ETK.'dan, TTK.'ya hiç bir değişiklik ihtiyacı duyulmadan aynen alınmıştır.

Şirket organının eksikliği neticesinde açılan fesih davası sonucunda mahkeme derhal fesih kararı veremeyecektir. Öncelikle şirkete uygun bir süre tanınarak davaya konu eksikliğin giderilmesi beklenecektir. Bu durum, ETK.'dan hiç bir değişiklik ihtiyacı duyulmadan aynen TTK.'ya alınmıştır. Burada, TTK.'ya getirilen yenilik, fesih kararı için mahkemenin şirketin yönetim kurulu ile görüşmesi gerekliliğidir. Yani artık eski düzenlemeden farklı olarak, mahkeme yönetim kurulu ile görüşme yapmadan fesih kararı veremeyecektir.

İkinci fıkra ile ilgili TTK.'daki madde metni ve gerekçe incelendiğinde bir çelişki olduğu görülmektedir. Gerekçede ikinci fıkrada ETK.'da geçen “tarafardan birinin talebi üzerine” ibaresinin madde metninden çıkarıldığı belirtilse de yeni kanunda “tarafardan birinin istemi üzerine mahkeme gerekli tedbirleri alır” ifadesinin yer aldığı açık bir şekilde görülmektedir. Buradan şu sonuç çıkarılmaktadır, aslında burada bir ifade çıkarma mevcut olmayıp yalnızca “talep” kelimesi değiştirilerek yeni kanunda talep yerine “istem” kelimesi getirilmiştir ki bu durum burada anlam yönünden bir değişikliğe mahal vermediği yönünde yorum yapılmaktadır. Gerekçede çelişkili olarak aslında yapıldığı ileri sürülen çıkarma ile mahkemenin yani hakimin takdir yetkisinin daha da genişletildiği yani taraflar talep etmeseler de hakimin somut olaya bağlı olarak gerekli görmesi durumunda kendiliğinden gerekli önlemleri hatta gerekçede kayyım atama kararı verilebileceği örneği verilerek bu tür kararları mahkemenin re'sen alabileceği ifade edilse de, kanun maddesi ile gerekçedeki bu çelişkinin ortadan kaldırılmaması durumunda hakimin tarafların böyle bir talebi bulunmasa da böyle bir önlem alıp alamayacağı da çelişkili bir durum olarak varlığını sürdürecektir²¹².

²¹² Bkz. TTK. m. 530 gerekçe.

2.4.3.2. Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlemlerde veya Faaliyette Bulunmak

Kamu düzenine aykırı işlemlerde ve faaliyette bulunmak, herhangi bir yasanın kamu yararı açısından koyduğu ve müeyyidelendirildiği kurala aykırılık anlamına gelir²¹³. İşletme konusu şirketin faaliyet alanını ifade etmekte olup²¹⁴, işletme esas sözleşmede yazılı işletme konusu dışında faaliyetlere girilmişse işletme konusuna aykırı işlemlerde veya faaliyetlerde bulunduğu anlamına gelir²¹⁵.

Kamu düzenine, kanuna ve esas sözleşme hükümlerine aykırı işlem ve faaliyetlerin mevcut olması halinde Bakanlığa dava açma yetkisi tanıyan ETK. 274'ten farklı olarak²¹⁶, Türk Ticaret Kanunu m. 210/3'e göre kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı faaliyet ve işlemlerde bulunmak yanında bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunmak da fesih davası sebebi olarak düzenlenmiştir²¹⁷. Fesih davası Gümrük ve Ticaret Bakanlığı²¹⁸ tarafından açılır²¹⁹. Bakanlığın fesih davası açma hakkı, kanunen belirtilen şartların varlığı halinde mümkün olup Yargıtay²²⁰, Bakanlığın aykırı işlem için iptal davası açma hakkı bulunmadığını karara bağlamıştır. Fesih davası açma hakkı, TTK. m. 210 ile Bakanlığa tanınmış denetim yetkisinin bir sonucudur²²¹.

Anonim şirketin feshini gerekli kılan bu maddenin eski kaynağı 6762 sayılı yasanın m. 274/2 hükmüdür. Ancak, anılan bu eski maddede, kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya kamu düzenine aykırı işlemler veya faaliyetlerde bulunduğu belirlenen şirketler aleyhine özel kanunlardaki bölümler saklı kalmak şartıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca fesih davası açılabileceği öngörülmekteydi. Bununla birlikte, gerekçede de ifade edildiği üzere, yeni 210/3 madde hükmü, eski m. 274/2 hükmünden iki noktada ayrılmaktadır. Birincisi, fesih davasının yalnızca sermaye şirketlerine özgülenmiş olmasıdır. Kamu düzenine aykırılık olasılığının şahıs şirketlerinde çok dar varsayımlarda gerçekleşebileceği düşünülmüştür. Buna rağmen, işletme konusuna aykırı işlemlerde fesih davasının sermaye şirketleri açısından korunmuş olması önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk oluşmasının önüne geçmek görüşünden

²¹³ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2412.

²¹⁴ **Uzunallı**, s. 5.

²¹⁵ **Uzunallı**, s. 150.

²¹⁶ **Kayıhan**, s. 562.

²¹⁷ **Bahtiyar**, s. 376; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 755; **Çetiner/Yüksel**, s. 336.

²¹⁸ 6102 sayılı TTK'nın ilk halinde "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı" olarak geçmekte iken, 26.06.2012 tarihli ve 6335 sayılı kanunla "Gümrük ve Ticaret Bakanlığı" olarak değiştirilmiştir.

²¹⁹ "Anayasa mahkemesince kapatılan bir siyasi partinin fikirlerini yaymak için kurulan şirket aleyhine ilgili bakanlıkça fesih davası açılabilir." TD. T. 25.9.1972, E. 1972/2538, K. 1972/3860 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 39.

²²⁰ Y. 11. HD. T. 20.3.1987, E. 1986/7665, K. 1987/1621 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 39.

²²¹ **Uzunallı**, s. 147.

kaynaklanmaktadır. İkinci olarak, söz konusu işlem, hazırlık ve faaliyetlerin ilgili bakanlıkça öğrenilmesinden itibaren bir yıllık zamanaşımı süresi içinde fesih davası açılabileceği hükme bağlanarak dava açma işlemi bir yıllık süreye tabi tutulmuştur²²². Niteliği itibariyle bu süre hak düşürücü nitelikte olmayıp, bir zamanaşımı süresidir. Dolayısıyla, işletme konusuna aykırı işlemler devam ettiği sürece zamanaşımının kesilmesi söz konusu olmaz²²³.

2.4.3.3. Esas Sözleşmede Öngörülen Fesih sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi

Anonim şirketin esas sözleşmesine, TTK. ve diğer yasalarda öngörülmemeyen fesih ve sona erme sebeplerinin konulması²²⁴ ve bunlardan birinin gerçekleşmesi halinde²²⁵, şirketin feshinin mahkemeden talep edilmesi mümkündür²²⁶. Şirket sözleşmesinde tanımlanan sürenin sona ermesi, anonim şirketin birikmiş zararlarının sermayenin yarısına ulaşması, belirli bir imtiyazın geri alınması veya süresinin dolması, kurucu pay sahiplerinden birinin ölümü, esas sermayenin belirli bir bölümünün yitirilmesi²²⁷ ve şirketin arka arkaya beş yıl süreyle zarar etmesi²²⁸ gibi durumlardan birinin veya birkaçının esas sözleşmeye fesih sebepleri olarak konulması mümkündür. Bu durumların gerçekleşmesi halinde fesih davasını her pay sahibinin açabileceği veya esas sermayenin belirli bir oranını temsil eden azınlığın da şirketin feshini mahkemeden talep edebileceği esas sözleşmeye konulabilir²²⁹. Ancak, esas sözleşmede fesih davasının kimler tarafından açılacağı konusunda hiçbir hüküm bulunmuyorsa, her pay sahibi şirketin feshini sözleşmede gösterilen sona erme maddelerini gerekçe göstererek mahkemeden talep edebilir. Fakat sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini yine mahkeme takdir edecektir²³⁰.

2.4.3.4. Kuruluşta Eksiklik ve Kanun Hükümlerine Aykırılık

Anonim şirketlerin kurulması aşamasında kanunun aradığı şartlara uyulmamış, örneğin şirket esas sözleşmesinde bulunması gereken asgari zorunlu unsurlardan bir ya da birkaçına yer verilmemiş, kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmamış, Bakanlığın iznine tabi olarak kurulması gereken bir anonim şirket, izin alınmaksızın kurulmuş olabilir²³¹.

²²² **Bahtiyar**, s. 376.

²²³ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2413.

²²⁴ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 754.

²²⁵ Örneğin, bir markanın kullanma hakkına ilişkin sözleşmenin feshine bağlı olarak şirketin feshinin mahkemeden istenebileceği şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış olabilir, Bkz. **Çetiner/Yüksel**, s. 336.

²²⁶ **Kayıhan**, s. 563; **Çetiner/Yüksel**, s. 336.

²²⁷ **Tekinalp**, s. 194.

²²⁸ **Bahtiyar**, s. 375.

²²⁹ **Kayıhan/Yasan**, Ticaret, s. 278-279.

²³⁰ **Kayıhan/Yasan**, s. 213; **Bahtiyar**, s. 377.

²³¹ **Kılıç**, s. 71.

Bu tarz aykırılıklar sonucu alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun çıkarları önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş ve ihlâl edilmiş olabilir²³². Bu tür durumlarda kanun koyucu TTK. m. 353'e göre, "tescilin düzeltici etkisi" bulunduğunu kabul ettiğinden,²³³ anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar vermek mümkün olamaz²³⁴, buna karşılık şartların varlığı halinde fesih davasının açılabilmesi TTK. m. 353 hükmü ile kanuni düzenlemeye kavuşmuştur²³⁵. Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde, böylece işlem güvenliği korunarak, tescilin hukuki sakatlıkları onarması açısından iyileştirici etkisinin kabul edildiği belirtilmektedir²³⁶. Feshe ilişkin söz konusu davanın ne zaman, nerede ve kimler tarafından açılmasının mümkün olduğu sınırlı olarak sayılmıştır²³⁷. Şirketin tescil ve ilânından itibaren hak düşürücü süre olan üç ay içerisinde yönetim kurulu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklı veya pay sahibi, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini talep edebilir (TTK. m. 353/4). Dolayısıyla, dava, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süreye bağlanmıştır²³⁸. Yargılama aşamasında dosyaya delil ibraz edemeyeceklerinden, davanın açılması ile ilgililer dava dilekçesi ile birlikte tüm delillerini mahkemeye sunmalıdırlar. Bu durumun tek istisnası, mahkemenin somut olaya göre gerekli görmesi durumunda davacıya kesin bir süre vererek dosyaya sonradan da delil sunulmasına izin vermesi durumudur (TTK. m. 353/3). Bu tür davalar acele işlere tabii davalardandır (TTK. m. 353/3). Fesih şartlarının gerçekleştiği tespit edildikten sonra artık mahkemenin şirketi fesih edip etmeme konusunda takdir hakkı bulunmamaktadır. Zira kanunî düzenlemede bu durumda feshe karar verileceği açıkça belirtilmiştir. Kanunda, yalnızca eksikliklerin ortadan kaldırılması, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı durumların düzeltilmesi için ek süre verilip verilemeyeceği hususunda mahkemeye takdir yetkisi verilmiştir²³⁹.

Mahkeme, davanın açılması ile birlikte, hem davanın açıldığını hem de kesinleşmiş olan kararı, kendiliğinden re'sen ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. Yönetim kurulu da mahkeme tarafından tescil ve ilan ettirilen bu hususları şirketin internet sitesinde yayımlar (TTK. m. 353/5).

²³² **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 293; **Çetiner/Yüksel**, s. 336.

²³³ **Kılıç**, s. 72.

²³⁴ **Aksoy**, s. 247; **Kervankıran**, s. 41.

²³⁵ **Kervankıran**, s. 41.

²³⁶ Bkz. gerekçe TTK. m. 353.

²³⁷ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 756.

²³⁸ **Aksoy**, s. 248.

²³⁹ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 756.

2.4.3.5. *Şirket Amacının Kanuna ve Ahlâka Aykırı Hale Gelmesi*

Anonim şirketlerin tüzel kişilik kazanmalarının ardından, sonradan amaçlarının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi söz konusu ise, Türk Medeni Kanunu m. 89 hükmünce ilgililerin talebi üzerine mahkemece şirketlerin feshine karar verilir²⁴⁰. Aslında TMK. m. 89 hükmü derneklerle ilgili bir hüküm olup bunun anonim şirketlere de uygulanabileceği öğretide ve uygulamada kabul edilmektedir²⁴¹. TMK. m. 89 hükmünce fesih talebiyle mahkemeye müracaat hakkı, Cumhuriyet Savcılarına veya ilgililere aittir. Anonim şirketler açısından "ilgili" kavramının içeriğine, TTK. m. 353/1 hükmünün kıyasen uygulanması suretiyle, ilgili fıkrada belirtilenlerin de dahil olduğunun kabulü gerekir. Ancak bu gibi durumların, kamu düzenine de aykırılık teşkil ettiği durumlarda ayrıca TTK. m. 210/3 gereğince Bakanlığın fesih davası açabileceği de unutulmamalıdır²⁴².

2.4.3.6. *Haklı Sebeplerle Fesih*

Bu başlık altında öncelikle haklı sebep kavramının tanımı ile ilgili bilgiler verilecek olup daha sonra anonim şirketlerin haklı sebeplerle feshi konusu ele alınacaktır.

2.4.3.6.1. *Haklı Sebep Kavramı*

Haklı sebep kavramını ifade etmek üzere, bilimsel öğretide ve mevzuatta *haklı sebep* veya *haklı neden* dışında *muhtemel sebep*, *mühim sebep*, *önemli sebep* gibi değişik terimler kullanılmakla birlikte, bütün bunlarla kastedilen şey aslında aynıdır²⁴³. Anonim şirketlerde fesih konusunun ele alındığı akademik çalışmaların hepsinde haklı sebep kavramı kullanılmaktadır²⁴⁴. Haklı sebep kavramı şirketler hukukunda ve özel hukukun diğer alanlarında, çoğunlukla bir hukuki ilişkinin sona erdirilmesinin maddi hukuka ilişkin koşulu olarak öngörülmüştür²⁴⁵. Haklı sebep kavramına ilişkin Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda, haklı sebep kavramına hukuki sonuç bağlanan bütün hukuki ilişkileri kapsayan sınırlayıcı bir tanıma yer verilmemiştir. Haklı sebebe bağlanan sonuçlardan söz edilmiş, fakat hangi sebeplerin bu sonuçlara yol açacak nitelikte olduğuna karar vermek, bu konuda tespitite bulunmak daha çok uygulamaya bırakılmıştır. Amaçlanan, çok katı hükümler ortaya koymak

²⁴⁰ Kılıç, s. 76; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 757.

²⁴¹ Kervankıran, s. 41.

²⁴² Kılıç, s. 76.

²⁴³ Hızlısoy, Özlem İlbasmış, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 5.

²⁴⁴ Bkz. Kayıhan/Yasan, s. 213; Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 105; Erdem, s. 75; Tekinalp, s. 332; Kılıç, s. 56.

²⁴⁵ Şahin, s. 105.

yerine, hâkime, somut olaya bağlı olarak değişebilecek, olayın şartlarını ve taraflar arasındaki menfaatler dengesini göz önünde bulundurarak ihtiyaçlara uygun bir karar verme ortamı oluşturmaktır²⁴⁶. Dolayısıyla, haklı sebep, içeriği kesin olarak belirli olmayan, somut olayın özelliklerine göre farklı görünümde ortaya çıkabilen, hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde belirlenecek olan bir hukuki kavramdır²⁴⁷. TMK. m. 4 uyarınca “Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir”. Dolayısıyla, haklı sebeplere hukuki sonuçlar bağlayan kanun hükümlerinde, hâkim tarafından TMK. m. 1’e göre değil, m. 4’e göre doldurulması gereken bir boşluk, yani kural içi bir boşluk söz konusudur. Bu gibi durumlarda hâkim, davada ileri sürülen sebebin hukuka ve hakkaniyete göre kanunun öngördüğü hukuki sonucu gerektirecek kadar haklı olup olmadığını irdeleyecektir²⁴⁸. Türk-İsviçre Hukukunda olduğu gibi, haklı sebebin, ülke kanunlarında bir tanıma yer verilmeksizin düzenlenmesinden sonra, dünyadaki savaşların ve ekonomik buhranların etkisiyle, hukuki ilişkilerin sona erdirilmesi ihtiyacı artmış, öğretilerde bu hususta çeşitli çözümler aranmış ve farklı teoriler ileriye sürülmüştür²⁴⁹.

Türk Ticaret Kanunu'nun ticaret şirketlerini düzenleyen maddelerinde, haklı sebep kavramına hukuki sonuçlar bağlayan birçok hüküm mevcuttur²⁵⁰. Haklı sebep kavramının, çalışma konumuz açısından önem arz eden uygulama alanı, şirketin feshi nedeni teşkil etmesidir. Buna karşılık, şirketler hukukunda haklı sebebin, fesih nedeni oluşturma haricinde uygulama alanları bulunmakta olup, şirketin sona erdirilmesinin yanı sıra ortağın çıkması, çıkarılması, yöneticilerin yönetim yetkilerinin veya tasfiye memurlarının yetkilerinin kısıtlanması veya kaldırılması gibi karar ve işlemlere ilişkin olarak öngörülmüştür²⁵¹. Anonim şirketlerde haklı sebepler pay sahibinin hak veya menfaatlerini sürekli olarak, ağır ve ciddi şekilde ihlal eden ve dürüstlük kuralı gereğince davacı pay sahibi yönünden şirketin devamını çekilmez kılan karar, işlem ve davranışlar olarak tanımlanmıştır²⁵². Nihai olarak anonim şirketlerin sona ermesine sebebiyet veren haklı sebep kavramı “sürekli bir borç ilişkisine devam etmeyi, dürüstlük kuralı gereği çekilmez hale getirdiği kabul edilebilecek hukuki olgudur²⁵³.”

²⁴⁶ Selçi, s.188; Erdem, s. 77

²⁴⁷ Şahin, s. 106.

²⁴⁸ Hızlısoy, s. 6.

²⁴⁹ Erdem, s. 77-78.

²⁵⁰ Hızlısoy, s. 6.

²⁵¹ Şahin, s. 105; Hızlısoy, s. 10.

²⁵² Şahin, s. 110.

²⁵³ Erdem, s. 80.

2.4.3.6.2. Anonim Şirketin Haklı Nedenlerle Feshi

6762 sayılı kanun döneminde, kollektif, komandit ve limited şirket ortaklarına haklı sebeplerin varlığı durumunda şirketten çıkma ya da şirketin feshini talep etme hakkı tanınmış olmasına karşın, anonim şirket ortaklarına ne haklı sebeple şirketten çıkma ne de şirketi fesih hakkı tanınmıştı²⁵⁴. Dolayısıyla, anonim şirketlerin haklı nedenlerle feshi konusu ETK.'da yer almayan TTK. ile hayatımıza giren bir hukuki düzenlemedir²⁵⁵. Eski kanunda bu düzenlemeye yer verilmemiş olması hem yargılamalarda hem de öğretide tartışmalara yol açmıştır. Bu düzenlemenin yapılması gereksinimi açığa çıkmış ve getirilen düzenleme ile beraber şirketlerdeki azınlık hakları hukukumuzda girmiştir. TTK.'ya yeni giren bu düzenlemenin özellikleri TTK. m. 531'in gerekçesinde²⁵⁶ şu şekildedir:

- Esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülmemiş ise söz konusu düzenlemeye bağlı olarak şirketin haklı nedenle fesh edilebilmesi için şirket sermayesinin onda birine (1/10) karşılık gelen paya sahip bir veya daha fazla ortağın bir araya gelmesi ile söz konusu hakkın kullanılabilmesi mümkün olacaktır. Anonim şirket şayet halka açık bir şirket konumunda ise bu durumda söz konusu oran yirmide bir (1/20) olarak tanımlanmıştır.
- Söz konusu hakkın kullanılacağı, yani şirketin feshinin talep edileceği davanın açılacağı yer mahkemesi (yetkili mahkeme), şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi iken görevli mahkeme de asliye ticaret mahkemesidir.
- Söz konusu düzenlemede hangi hallerin haklı sebep olarak kabul edileceği belirtilmemiş haklı nedenlerin ne olduğu hususu yargı kararlarına ve öğretiye bırakılmıştır. Haklı sebebin ne olduğu, nelerin haklı sebep olarak sayılacağı mahkemeye bırakılmış ve mahkemenin haklı bir sebebin var olduğunu tespiti halinde şirketin feshine karar verebileceği gibi haklı sebep ya da sebepler olması halinde fesih kararı vermek zorunda olmadığı da düzenlenmiştir. Mahkemenin fesih kararı vermeyeceği haller için şirketin yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getirmesi gerekmektedir. Mahkeme tarafından böyle bir kanaat oluşması halinde, şirketin feshini isteyen pay sahiplerine sahip oldukları payların gerçek bedellerinin kendilerine ödenmesi ile şirketten çıkarılmalarına veya uygun düşen veya kabul edilebilir başka bir çözüm alternatifine mahkemece karar verebilecektir. Mahkemenin pay sahiplerinin pay bedellerinin ödenerek şirketten

²⁵⁴ Kılıç, s. 56.

²⁵⁵ Hızlısoy, s. 11-12; Aydın, s. 507.

²⁵⁶ Bkz. TTK. m. 531 gerekçe.

çıkarılmalarını karara bağlaması²⁵⁷ durumunda, paranın kim ya da kimler tarafından ödeneceği, bu payların şirket tarafından iktisap edilip edilmeyeceğine yönelik kararlar öğreti ve yargı kararlarına bırakılmıştır.

- Söz konusu düzenlemenin son cümlesinde yer alan “veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir” ifadesi ile duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözüm ya da çözümlerin neler olabileceği hususunda takdir yetkisi tamamen mahkemeye bırakılmıştır²⁵⁸. Çalışmamızda "Haklı Nedenlerle Fesih Davasında Hakimin Alternatif Çözümleri" başlığı altında, duruma uygun düşen çözümlerin neler olduğu hususunda bilgiler sunulmaktadır.

Buna göre, haklı sebeplerin ortaya çıkması durumunda sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri (azlık pay sahipleri)²⁵⁹, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine müracaat ederek şirketin feshini talep edebileceklerdir²⁶⁰. Mahkeme fesih kararı vermek yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerini ödeyip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma en uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilirler²⁶¹. Haklı sebeplerin bulunup bulunmadığı mahkemece takdir edilecektir²⁶² (TTK. m. 531).

Azlık pay sahiplerine tanınmış olan bu yeni hak, anonim şirketlerin işleyişini önemli ölçüde etkileyecek bir durumdur. Ortaklık ilişkisinin devam edilmesinin katlanılmaz hale geldiği ve ortaklar arasında var olan güven ilişkisinin önemli ölçüde zedelendiği durumlarda, azlık, şirketin feshini dava edebilecektir. Kanunda haklı sebepler net olarak tanımlanmamış olduğundan, nelerin haklı sebepler olarak kabul edilebileceği uygulamada somut olay bazında netlik kazanacaktır²⁶³.

²⁵⁷ "...şirketin feshine karar verilmesi yerine davacıya şirketteki paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerinin ödenip davacının şirketten çıkartılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebilecek ..." olduğunu belirtmesine karşın dava konusu şirketin ödeme gücünün yeterli olmaması nedeniyle payların değerini ödeyerek alternatif çözümün şirket bazında mümkün olmadığı ve şirketin feshine ilişkin karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Y. 11. HD. T. 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.5.2018).

²⁵⁸ Bkz. TTK. m. 531 gerekçe.

²⁵⁹ **Barut, Halime**, 6762 ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunlarında Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, S. 8, 20 Ocak 2012, s. 176.

²⁶⁰ **Nazal**, s. 36; **Öncü, Ekrem**, Anonim Şirketin Feshi İstenebilir Mi? www.iktisadidayanisma.com.tr/Anonim-sirketin-feshi-istenebilir-mi-/Haber/9a9cfl e2-18b0-4b57-8a7f-90a534e8cae5.aspx, (13.03.2018).

²⁶¹ **Uzunallı**, s. 158; **Aytulun/Toroslu**, s. 60.

²⁶² **Kayıhan/Yasan**, s. 213.

²⁶³ **Gezmiş, Şeyma/Başaran, Mustafa**, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Rehberi, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2013, s. 509.

Türk Ticaret Kanunu madde 531’de düzenlenen ve çalışmamızın önceki bölümlerinde genel olarak anlatılan söz konusu maddenin detaylarına takip eden başlıklarda yer verilmektedir.

2.4.3.6.3. Hükümün Amacı ve Niteliği

Türk hukuku haklı sebeple fesih konusunu ilk kez anonim şirketler açısından TTK.'nın 531. maddesi ile tanımıştır²⁶⁴. Özellikle ortağın payını bir sebeple devredemediği ve dolayısıyla da şirketten çıkamadığı ancak haklı bir nedene dayanarak şirkette devam etmesinin de mümkün olmadığı hallerde, Kanunda açık bir hüküm olmadığından bahisle, ortağı şirkette kalmaya zorlamak menfaatler dengesi açısından da uygun bulunmamaktaydı. İşte bu sebeplerle, TTK. m. 531 ile pay sahiplerine, belirli şartları yerine getirmeleri koşulu ile mahkemeden anonim şirketin haklı nedenle feshini talep etme olanağı getirilmiştir²⁶⁵. Haklı sebeple fesih davasını düzenleyen TTK. m. 531 hükmünün, esasen medeni hukukta hakkın kötüye kullanılmasına engel teşkil eden TMK. m. 2/2’deki gibi bir işleve sahip olduğu kabul edilmektedir. Zira bu hükümle, anonim şirketler hukukunda çoğunluğun hâkimiyetinin kötüye kullanılmasına karşı, azlık pay sahipleri haklı sebeple fesih davası yolu ile koruma altına alınmaktadır²⁶⁶. Dava hakkı, anonim şirketler hukukuna hakim olan çoğunluk prensibine bağlı olarak ortaya çıkan, çoğunluk gücünün kötüye kullanılması gibi sakıncaları gidermek üzere öngörülmüştür²⁶⁷. Ancak bu ifadeden yola çıkarak, bu hükmün bir fesih davasında, TMK. m. 2/2’nin somutlaştığı bir hüküm olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira, TTK. m. 531 hükmü, sadece çoğunluğun dürüstlüğe aykırı olarak sergileyeceği davranışlarına karşı bir koruma şekline indirgenemez²⁶⁸. İsviçre hukukunda, anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının azınlık pay sahiplerini korumanın ötesinde bir işlevinin daha bulunduğu kabul edilmektedir. Şöyle ki, haklı sebebin varlığı için çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasının şart olmamasından yola çıkan bu yaklaşım, haklı sebebin varlığını şirketin işleyişi ile ilişkilendirmektedir. Haklı sebeple fesih hakkı, diğer azınlık haklarından farklı olarak azınlığa doğrudan doğruya mahkemeye başvurma imkânı tanıyan koruyucu nitelikte bir yenilik doğuran dava hakkıdır²⁶⁹. O halde, bir anonim şirket, faaliyetlerinin organizasyonunu, idaresini ve finansmanını sağlayan bir yapı olarak temel işlevini yerine

²⁶⁴ Erdem, s. 55; Hızlısoy, s. 13.

²⁶⁵ Kılıç, s. 58.

²⁶⁶ Erdem, s. 8; Şahin, s. 51; Şener, s. 631; Kılıç, s. 59.

²⁶⁷ Şahin, s. 51.

²⁶⁸ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 759.

²⁶⁹ Şahin, s. 55.

getiremiyorsa, feshi veya alternatif bir çözümlü gerektiren haklı sebep vardır. Bu durumda haklı sebeple fesih davası, şirket organlarında sürekli kilitlenme şeklinde açığa çıkan söz konusu temel işleyiş bozukluğunun ortadan kaldırılmasına imkân sağlayacaktır²⁷⁰.

Fesih davasının koruyucu “engelleme etkisi”, “sürekli hukuki ilişkilerde” genel olarak bir fesih olanağının haklı sebeplere dayanmasını gerekli kılmaktadır. Anonim şirketlerde haklı nedenle feshin tanınması, sürekli hukuki ilişkilerde geçerli olan ve genel bir hukuk prensibi niteliğindeki haklı nedenle fesih imkânının bir ifadesi olarak görülmektedir²⁷¹. Fesih olanağı, çıkma hakkının mevcut olmaması nedeniyle anonim şirketlerde bir o kadar da zorunlu kılmaktadır²⁷².

Haklı nedenle fesih davası, haklı sebeplerin varlığı şartına bağlanmıştır²⁷³. Anonim şirketi sona erdirmeye ilişkin fesih davasında ileri sürülen sebepler, sona erdirmeyi haklı kılacak biçimde önemli veya esaslı sebepler olmalıdır²⁷⁴. Ayrıca, haklı sebeplerin, somut olarak ispat edilmesi zorunludur²⁷⁵. Çünkü, burada çoğunluğun iradesine karşı azınlığın istemiyle, anonim şirketin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması durumu söz konusudur. Bu nedenle, yasanın bu hükmünün daima başvurulması mümkün olan bir son çare olarak anlaşılması gerekir²⁷⁶. Bir fesih kararında, sadece pay sahiplerinin birbirleri arasında menfaatlerin değerlendirilmesini değil, aksine dava ile öncelikle izlenen amaçlardan biri olmamasına karşın, bazı hal ve şartlarda dava, alacaklılar veya işçiler gibi üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasına yardımcı olabilecektir²⁷⁷.

Ancak ne İsviçre’deki yasal düzenlemede ne de TTK.’da “haklı veya önemli sebepler” den ne anlaşılması gerektiği konusu açıklığa kavuşturulmamıştır. Ancak bu, hakkın kötüye kullanılması yasağı bağlamında yorum yapılması gerekli olan bir genel hüküm niteliğindedir. Buna göre haklı sebeplerin, her münferit olayın kendi iç dinamiklerine göre değerlendirilmesi gerekir ve azınlık ile çoğunluk pay sahipleri arasındaki menfaatler değerlendirilirken somut olayın unsurları ve özellikle ekonomik ve sosyal sonuçlar dikkate alınmalıdır²⁷⁸. Çünkü anonim şirketin feshedilmesi yalnızca katılanların menfaatlerine değil, aynı zamanda “diğer

²⁷⁰ Hızlısoy, s. 39.

²⁷¹ Kervankıran, s. 48.

²⁷² Pulaşlı, Şerhi, s. 2428.

²⁷³ Kervankıran, s. 48; Kılıç, s. 59; Hızlısoy, s. 20.

²⁷⁴ Demir, Evin Emine, TTK. 531: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Feshi Davası, www.demirvedemirhukuk.com/images/yayinlar/k07.pdf (13.03.2018).

²⁷⁵ Şener, s. 631.

²⁷⁶ Bahtiyar, s. 382; Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, 10. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana 2011, s. 659; www.uvt.ulakbim.gov.tr/uvf/index.php?cwid=9&vtadi (13.03.2018).

²⁷⁷ Şahin, s. 54.

²⁷⁸ Bahtiyar, s. 379.

menfaat sahipleri” olarak adlandırılan üçüncü kişileri de ilgilendirecek ekonomik ve sosyal türdeki ağır sonuçlarını da ilgilendirmektedir²⁷⁹.

2.4.3.6.4. Haklı Nedenlerle Fesih Davasının Şartları

Söz konusu fesih davasının şartlarını üçe ayırabiliriz. Bunlar, belirli oranda azınlık pay sahibine tanınmış olması, ikincil dava son çare niteliğine sahip olması ve nihayet haklı sebeplere dayanmasıdır. Aşağıda bu üç şart daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.4.3.6.4.1. Azınlık Pay Sahiplerine Tanınmış Olması

Anonim şirketlerin haklı sebeple feshi davası, azınlık pay sahiplerinin genel hukuk ilkeleri veya anonim şirketler hukuku normları yahut esas sözleşme hükümleri ile korunan menfaatlerin sürekli bir şekilde ihlali durumunda gündeme gelir²⁸⁰. TTK. m. 531'de anonim şirketin haklı sebeple feshini talep hakkının, ancak sermayenin belli bir oranını temsil eden pay sahiplerine tanınmış olumlu bir azınlık hakkı olarak düzenlenmiş olduğu görülmektedir²⁸¹. Dolayısıyla, fesih davasının ilk koşulu, belirli oranda pay sahibi tarafından davanın açılabilir olmasıdır. Buna göre, dava, sahip olduğu payların sermaye oranı onda bir olan tek pay sahibi tarafından açılabilirliği gibi, sermayenin onda birini temsil eden paylara birlikte sahip olan birden fazla pay sahibince de açılabilmesi mümkündür. Şayet, sermayenin onda birini temsil eden payları birden fazla pay sahibi bir araya gelerek oluşturuyorsa ve birden fazla pay sahibi davayı birlikte açıyorsa, dava şartını birlikte oluşturduklarından dolayı aralarında zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu olacaktır. Ayrıca birden fazla pay sahibi bu oranlardaki payları birlikte mülkiyetlerinde bulundukları takdirde belirleyecekleri ortak bir temsilci aracılığı ile de bu davayı açabilirler²⁸². Ayrıca, söz konusu onda bir pay sahipliği oranı dava açılırken nasıl şartsa bu oranın dava devam ederken de dava neticelenip hüküm tesis edilinceye kadar korunması gerekmektedir²⁸³. Davayı açmak için ön şart olarak belirtilen onda bir, azınlığı korumaya yönelik olarak yastada tanımlanmış olan bir orandır. Az önce de belirtildiği gibi kanun koyucu bu oranı azınlığı korumaya yönelik olarak belirlemiş olup bu yüzden söz konusu oranın esas sözleşme ile ağırlaştırılması mümkün değildir. Ancak bu oranın düşürülmesi, azınlığın yararına bir sonuç ortaya

²⁷⁹ Pulaşlı, Şerhi, s. 2428-2429.

²⁸⁰ Hızlısoy, s. 84.

²⁸¹ Erdem, s. 185.

²⁸² Şahin, s. 346.

²⁸³ Şahin, s. 346-347.

çıkartacağından dolayı esas sözleşme ile bu oran düşürülebilecektir²⁸⁴. Dolayısıyla, TTK. 531. maddesi gereğince fesih hakkının kullanılabilmesi için, "azınlık" olmak gerekmektedir²⁸⁵.

2.4.3.6.4.2. İkincil Dava Niteliği

Bir hukuki ilişkinin haklı sebeple sona erdirilmesi, son çare olarak uygulanması gereken ve eğer taraflar arasındaki hukuki uyuşmazlığın çözümü başka bir yolla sağlanabiliyor ise ancak ondan sonra başvurulması gereken ikincil bir çözüm tarzıdır²⁸⁶. Haklı sebeple fesih davası şirket için son çare olarak başvurulması gereken bir çözüm tarzıdır²⁸⁷. Bir şirketin varlığını sürdürmesinde genel olarak her pay sahibinin menfaati bulunmaktadır. Bu nedenle anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında, davacı azınlığın şirketin feshine karar verilmesine ilişkin menfaatinin karşısında, (şirketin ve) çoğunluk pay sahiplerinin şirketin varlığının devamına yönelik menfaatleri yer alır. Ayrıca bir anonim şirketin feshi, pay sahipleri ile birlikte şirketin alacaklılarını, işçilerini, şirketle iş yapan üçüncü kişileri ve hatta ülke ekonomisini dahi olumsuz şekilde etkileyeceğinden²⁸⁸ bunların hepsinin menfaatleri ile feshi isteyen davacının menfaati dikkate alınarak bir menfaat dengesi kurulmalıdır²⁸⁹. Ayrıca bu dava anonim şirketin tam olarak tasfiyesini sonuçlandırdığından mahkemeler bu davayı mutlaka ihtiyatla değerlendirmeli ve duruma uygun görünen bir başka çözümü tespit ederek bunu karara bağlayabilmelidir. Bu nedenledir ki anonim şirketin haklı sebeplerle feshi davası ikincil nitelikte bir dava türüdür²⁹⁰. Buna göre ikincil demek, muhtemelen başka hukukî çözümlere, örneğin mahkemenin şirketin kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceğini; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete ortak olarak alınmasını uygun bulabileceğini ifade eder²⁹¹. Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının ikincil niteliğini iki ayrı anlamda ele almak mümkündür. Birincisi, azınlığın bu davayı haklı sebep oluşturan olumsuz durumu (TTK. m. 445) veya sorumluluk (TTK. m. 553 vd.) davası gibi diğer hukuki yollarla çözemediği hallerde açabilmesidir. Yani, azınlığın haklı sebebi ortadan kaldırması mümkün olan diğer hukuki yollar varsa, haklı sebeple fesih davası açmadan önce bu yollara başvurması gerekmektedir²⁹². Ancak, fesih davasının ikincil nitelikte olması, iptal ve sorumluluk davası

²⁸⁴ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2421.

²⁸⁵ **Kılıç**, s. 57.

²⁸⁶ **Erdem**, s. 211.

²⁸⁷ **Bahtiyar**, s. 382.

²⁸⁸ **Hızlısoy**, s. 253.

²⁸⁹ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 760.

²⁹⁰ **Tekinalp**, s. 333.

²⁹¹ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 661-662.

²⁹² **Erdem**, s. 212.

gibi diğer hukuki yolların kullanılması şartına da bağlanamaz²⁹³. İkincisi ise, mahkemenin, şirketin feshi kararının haklı sebep oluşturan olumsuz durumun alternatif çözümlerle ortadan kaldırılabilesinin mümkün olmadığı hâllerde verilebilmesidir²⁹⁴. Kanun, TTK. m. 531 ile hakime geniş takdir yetkisi vermiştir. Davacı talebinde alternatif çözümden hiç söz etmemiş olsa veya sadece belli bir alternatif çözümü talep etmiş bulursa dahi mahkeme hem istediği alternatif çözüme hem feshe karar verebilir, hem de davayı reddedebilir²⁹⁵. Bu düzenleme sayesinde kanun koyucu, anonim şirketlerde haklı sebeple fesih açısından feshin son çare olmasını amaçlamaktadır²⁹⁶.

2.4.3.6.4.3. Haklı Sebeplerin Varlığı

Azınlığın TTK. m. 531 hükmü kapsamında fesih davası açabilmesi için, o pay sahipleri açısından şirketin devamına imkan vermeyecek nitelikte "haklı bir nedenin bulunması"²⁹⁷ gerekmektedir²⁹⁸. Haklı sebep kavramından ne anlaşılması gerektiği veya haklı sebeplerin ne olduğu kanunda açık bir şekilde tanımlanmamış ve haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiştir²⁹⁹. Bununla beraber, pay sahiplerinden objektif şirketin ortağı olmaya devam etmelerinin beklenemeyeceği, istenemeyeceği ve üçüncü kişilerin de (özellikle çalışanların) menfaatinin şirketin varlığının devam etmesini zorunlu kılacak şekilde olmadığı durumlarda haklı sebebin varlığından söz edilebilir³⁰⁰. İsviçre Federal Mahkemesine göre, şirketler hukuku bağlamında haklı sebeplerin varlığı "şirket sözleşmesinde kabul edilmiş bulunan kişisel ve haklı sebep niteliğindeki önemli koşullar artık mevcut değilse, şirketin

²⁹³ Kervankıran, s. 50.

²⁹⁴ Hızlısoy, s. 253; Bilge, Mehmet Emin, Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 16 S. 3-4, 2012, s. 272; Erdem, s. 212.

²⁹⁵ Tekinalp, s. 334; Kervankıran, s. 59.

²⁹⁶ Kılıç, s. 62.

²⁹⁷ Davacı, haklı nedenlerin gerçekleştiğini ileri sürerek, haklı nedenle davalı şirketin fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru atanmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir. "Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporları ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin ticari faaliyetlerine devam ettiği, yeni inşaat işi yapmadığı ancak kiraya verdiği gayrimenkullerinden kira geliri elde ederek faaliyette bulunduğu, dava tarihi olan 2013 Ocak ayından önceki yıl davalı şirketin432.438,52 TL gelir elde ettiği, giderler düşüldükten sonra şirketin brüt karlılığının %77 olduğu, genel kurul toplantılarının yapıldığı, organlarının mevcut olduğu ve defter kayıtlarının tutulduğu, şirketin faaliyetinin olmaması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, çoğunluk hissesini ve yönetim kurulu üyeliğini elinde bulunduran ortakların kötü niyetli tutum ve davranışlarda bulunduğu ve ortaklık anlayışının ortadan kalktığı tespit edilemediği, yönetim kurulu üyelerinin ne kadar maaş alacağını genel kurulun takdirinde olduğu, davalı şirketin her yönetim kurulu üyesi için aylık000,00 TL maaş miktarının şirketin elde ettiği gelir hacmi nazara alındığında fahiş olarak değerlendirilemeyeceği, davalı şirketin fesih ve tasfiyesi için gerekli yasal şartların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir." Yargıtay söz konusu yerel mahkeme kararını onamıştır. Y. 11. HD. T. ...2016, E. 2016/211, K. 2016/8872 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (29.5.2018).

²⁹⁸ Kılıç, s. 59.

²⁹⁹ Aytulun/Toroslu, s. 60.

³⁰⁰ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 760.

kuruluşundaki ortaklık amacına ulaşılmasının artık mümkün olmaması, oldukça ağırlaşmış veya tehlikeye düşmüş durumda olmalıdır³⁰¹.”

Haklı sebeplere yönelik örneklere kanunda yer verilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tamamlanması yargı kararlarıyla³⁰² öğretiyeye bırakılmıştır. Varsayımlar ve olumsuz beklentilerin haklı sebep teşkil etmeyeceği net bir durumdur. İleri sürülen sebeplerin haklı bulunup bulunulmayacağı hususu hâkimin takdirine bırakılmıştır³⁰³.

Şahin, çalışmasında haklı sebeplerin anonim şirketin görünüm biçimlerinin belirlenmesinde, fesih hakkını düzenleyen TTK. m. 531 ve kaynak İBK. m. 736/4 hükümleri esas alınmış, anonim şirketin feshi bağlamında haklı sebepler, "çoğunluk gücünü kötüye kullanmasına dayanan sebepler", "ortaklığa ilişkin sebepler" ve "kişisel sebepler" başlıkları altında incelemiştir³⁰⁴. *Erdem* ise çalışmasında anonim şirketlerde haklı sebep teşkil eden olguları, dayandıkları somut vakalar bakımından, "çoğunluk gücünün kötüye kullanılması" ve "çoğunluk gücünün kötüye kullanılması dışındaki başlıca sebepler" olarak açıklamıştır. Ayrıca bunların dışında, ortaklar arasındaki öznel nitelikteki "kişisel sebepler"den haklı sebep teşkil edebilecek durumları incelemiştir³⁰⁵. *Hızlısoy* ise çalışmasında haklı sebep teşkil edebilecek halleri, "çoğunluğun gücünü kötüye kullanması", "haklı sebep oluşturabilecek diğer haller" ve "kişisel nedenlerin haklı sebep niteliği" olarak incelemiştir³⁰⁶. Dolayısıyla, haklı sebep teşkil eden olguların öğretilde genelde üç grup altında incelendiği, bunlardan birinci grubun "çoğunluk gücünün kötüye kullanılması", ikinci grubun "çoğunluk gücünün kötüye kullanılması dışındaki başlıca sebepler/haklı sebep oluşturabilecek diğer haller" ve üçüncü grubun "kişisel nedenler" olduğu anlaşılmaktadır³⁰⁷.

³⁰¹ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 663.

³⁰² "*Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; davalı şirket yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun biçimde yerine getirmedikleri, davalı şirketin ortakları arasında uzlaşma imkanının bulunmadığı, taraflar arasında pek çok dava ve çekişmenin bulunduğu, davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye tabi tutulduğu, şirket imkanlarının davacı dışındaki ortaklara tahsis edildiği, şirketin genel kurul toplantılarının yapılmadığı, davacının bilgi alma hakkının engellendiği, tüm bu hususların şirketin feshine haklı sebep teşkil ettiği ...*" gerekçesiyle şirket yerel mahkeme tarafından şirketin feshine ve tasfiyesine karar verilmiş, karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Y. 11. HD. T. 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.5.2018).

³⁰³ **Nazalı**, s. 36; "*...mahkemece davacı tarafça ileri sürülen sebepler haklı sebep olarak kabul edildiğine göre, anılan yasa hükmü de tartışılıp, fesih talebi bu madde çerçevesinde değerlendirilerek sonucuna göre bir karar vermek gerekirken eksik incelemeye dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*" Y. 11. HD. T. 17.06.2015, E. 2015/3159, K. 2015/8427 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (20.05.2018).

³⁰⁴ **Şahin**, s. 139.

³⁰⁵ **Erdem**, s. 112.

³⁰⁶ **Hızlısoy**, s. 83.

³⁰⁷ Anonim şirketlerde haklı sebep teşkil edebilecek haller için Bkz. **Erdem**, s. 111-160; **Hızlısoy**, s. 83-188; **Şahin**, s. 137-262.

Çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasına dayalı haklı sebepler, çoğunluğun sürekli şekilde, çoğunluk ilkesinin sınırlarını aşarak azınlık pay sahiplerinin haklarına ve meşru menfaatlerine aykırı hareket ettiği hallerde ortaya çıkar³⁰⁸. Çoğunluğun, azınlık haklarını, pay sahiplerinin bireysel, müktesep ve vazgeçilmez nitelikteki haklarını; şirket menfaati için gerekli asgari zorunluluğun üzerinde dürüstlük kuralına, eşit işlem uygulama ilkesine ve hakların sakınılarak kullanılması yasağına aykırı olarak ve kasten ihlal eden işlem ve eylemler, çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasıdır. Çoğunluk sahip olduğu gücü şirket yararına değil de kendisi veya özel bir pay gurubunun yararına kullanıyor ise, çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasının varlığından söz edilebilir³⁰⁹. Çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasına dayanan sebepler, kaynağında azınlık ile çoğunluk arasındaki menfaat çatışmalarına dayanan yönetim kurulunun veya çoğunluğun karar ve işlemleri ile azınlık haklarının önemli bir biçimde ihlal edildiği ve menfaatlerinin önemli ölçüde zarar gördüğü olguları içermektedir³¹⁰.

Türk Ticaret Kanunu m. 531 anlamında haklı sebep teşkil edebilecek diğer sebepler ise çoğunluk gücünün kötüye kullanılması dışındaki başlıca sebepler olarak ifade edilmiştir. Bu sebepler çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasından bağımsız şekilde ortaya çıkar ve esas itibarıyla şirketin işleyişinin imkânsız hale gelmesine yol açması nedeniyle haklı sebep olarak kabul edilir. Bu gurubu oluşturan durumlar neticesinde şirket, faaliyetlerinin organizasyonunu, idaresini ve finansmanını sağlayamaz, yani işlemez hale geldiği takdirde feshi veya alternatif bir çözümü gerektiren haklı sebebin varlığından söz edilebilecektir³¹¹. Şayet ele alınan sebepler şirket amacına ulaşılmasının imkânsız hale gelmesine veya önemli ölçüde zorlaşmasına yahut tehlikeye düşmesine ve şirketin devamının pay sahipleri açısından çekilmez hale gelmesine yol açarsa, haklı sebep teşkil edebilecektir³¹². Şirkette özellikle iktisadi açıdan yerinde olmayan işletme kararları alınması, buna bağlı olarak önemli ölçülerde zarar meydana gelmesi, kriz dönemlerinde gerekli tedbirlerin alınmaması sonucunda şirkette sermaye kayıpları meydana gelmesi, pay sahiplerinin iktisadi menfaatlerine zarar vererek, ortaklık ilişkisinin devamını pay sahibi yönünden çekilmez kıldığı takdirde haklı sebep olarak nitelendirilebilir³¹³.

³⁰⁸ Hızlısoy, s. 84.

³⁰⁹ Erdem, s. 113.

³¹⁰ Şahin, s. 266.

³¹¹ Hızlısoy, s. 146.

³¹² Hızlısoy, s. 147.

³¹³ Şahin, s. 266.

Haklı sebep teşkil edebilecek bir diğer sebep ise kişisel sebeplerdir³¹⁴. Kişisel sebepler, bir veya birden çok pay sahibinin bizzat şahsi özellikleri yahut ilişkilerinden ileri gelen sebeplerdir³¹⁵. Pay sahipleri arasındaki kişisel uyuşmazlıklar, ortaklık ilişkilerini etkiledikleri ve ortaklık faaliyetlerine zarar vererek, faaliyetin yürütülmesine engel oldukları ölçüde haklı sebep olarak kabul edilebilecektir³¹⁶. Kişisel nedenler, şirket faaliyetlerine etki ederek şirketin işlemez hale gelmesine yol açtığı takdirde ancak bağımsız bir şekilde haklı sebep olarak kabul edilebilir. Şirketin varlığını tehlikeye düşürmeyen kişisel nedenler ise, hakimın takdir yetkisi çerçevesinde diğer durumlarla birlikte haklı sebep olarak nitelendirilebilir³¹⁷. Anonim şirket bir sermaye şirketi olduğundan kural olarak pay sahiplerinin kişisel özelliklerinin şirketin işleyişinde rol oynamayacağı kabul edilmiştir. Bu nedenle, çok sayıda pay sahibinin bulunduğu büyük çaplı anonim şirketlerde kural olarak kişisel sebepler tek başına haklı sebep teşkil etmez. Kişisel sebeplerin haklı sebep olarak kabul edilebilmesi için davacıların aynı zamanda maddi haklarının da ihlal ediliyor olması gerekir³¹⁸. Ancak, davacının kendi kusurundan kaynaklı bir sebep haklı sebep olarak gösterilerek şirketin feshi istenemez³¹⁹.

Öğretide haklı sebep örnekleri olarak çeşitli örnekler bulunmaktadır³²⁰. *Erdem*, çalışmasında çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasından doğan haklı sebep örneklerini, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme, mali, ortaklığa katılma ve pay sahiplerinin yönetime katılma haklarının ihlalleri şeklinde belirlemiştir. Çoğunluk gücünün kötüye kullanılması dışında başlıca haklı sebep örnekleri olarak ise, anonim şirketin konusunun gerçekleşmesinin subjektif olarak imkânsız hale gelmesi, esas sermayenin fiilen yitirilmesi, şirket amacının değişmesi, organların işlevini yitirmesi ve şirketin kötü yönetimi şeklinde belirlemiştir³²¹.

³¹⁴ **Bahtiyar**, s. 379.

³¹⁵ **Erdem**, s. 154.

³¹⁶ **Şahin**, s. 266.

³¹⁷ **Hızlısoy**, s. 177.

³¹⁸ **Erdem**, s. 154.

³¹⁹ "... davacının kendi kusuru ile söz konusu hukuki durumun oluşmasına sebebiyet verdiği, kendi kusuru ile ortakları arasındaki güven ilişkisini zedelediği, kimsenin kendi kusuruna dayanarak hak elde edemeyeceği, davalı olarak gösterilen gerçek kişilere dava yöneltilmeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir." Y. 11. HD. T. 01.06.2015, E. 2015/2140, K. 2015/7435 sayılı kararı, <http://hukukmedenyeti.org>.

³²⁰ Örnekler için bkz. **Bahtiyar**, s.379; **Erdem**, s. 111-158; **Yıldız, Şükrü**, TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeplerle Feshi, İstanbul 2007, s.1198; **Çelik, Aytakin**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, BATİDER, C. XXV, S. 4, 2009, s. 571-572; **Oruç, Murat**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, BATİDER, C. XXVII, S. 1, 2011, s. 215-216; **Ayan, Özge**, Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi Davası (531. Madde), Legal Hukuk Dergisi, S. 102, Haziran 2011, s. 2245-2246.

³²¹ *Erdem*, haklı sebepler olarak Çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasından doğan haklı sebep ve çoğunluk gücünün kötüye kullanılması dışında başlıca haklı sebep örnekleri olarak şunlar belirtilmiştir: (...) azınlığın bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarından devamlı olarak mahrum bırakılması, şirketin kar elde etmesine rağmen pay sahiplerine uzun süre kar payı dağıtılmaması yahut çok düşük miktarda kar payı verilmesi, buna karşılık yöneticilere yüksek miktarda ödemeler yapılması, şirketin kaynaklarının yalnız

Küçük anonim şirketlerde karşılaşılma durumu yüksek olan öznel nitelikte kişisel sebepler olarak iş göremezlik, kişisel farklılıklar, tabiiyet farklılıkları ve pay sahipleri sözleşmelerinin ihlal edilmesini, haklı sebep örnekleri olarak belirlemiştir³²².

2.4.3.6.5. Haklı Nedenlerle Fesih Davasının Usul Hukukuna İlişkin Özellikleri

Davanın temel amacı, azınlık pay sahiplerinin, özellikle çoğunluğun kötüye kullanım teşkil eden davranışlarına karşı etkin bir şekilde korunmasıdır³²³. Bu nedenle, haklı sebeplerle fesih davası açmak, azlık pay sahiplerine tanınmış bir haktır³²⁴. Bu dava hakkı, anonim şirkette çoğunluğun gücünü sürekli olarak kötüye kullanması sonucunda azınlık pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiği ve azınlığın ihlali gidermek üzere yasa veya esas sözleşme gereğince başvurabileceği hukuki yol bulunmadığı veya sonuç alınmadığı hallerde, azınlık pay sahiplerinin menfaatleri yönünden hukuki güvenliği sağlama işlevine sahiptir³²⁵. Anonim şirketin haklı sebeplerle feshi davası, hakimin, davanın konusunu teşkil eden somut olayda haklı sebeplerin mevcut olduğuna kanaat getirdiğinde şirketin feshine veya alternatif bir çözüme karar verdiği bir davadır³²⁶. Aşağıda haklı nedenlerle fesih davasının usul hukukuna ilişkin özellikleri ele alınmaktadır.

2.4.3.6.5.1. Asgari Sermaye Miktarı

Davanın ağır sonuçları ve mahkemeye verdiği müdahale yetkisini dengelemek amacıyla, dava hakkı, maddi hukuk ve usul hukuku açısından bazı koşullara bağlanmıştır³²⁷. TTK. m. 531 hükmünde, hakkın kullanılabilmesi için diğer azınlık haklarında olduğu gibi, davacıya ait olan payların kapalı anonim şirketlerde sermayenin onda birini, halka açık anonim şirketlerde ise yirmide birini temsil etme koşulu ortaya konulmuştur³²⁸. Sermayeye yönelik bu koşul medeni usul hukuku anlamında dava şartı niteliğindedir. Davanın esasına

çoğunluk amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanılması, sömürülmesi, şirket sermayesinin şirketin zararına olacak şekilde ve kasıtlı olarak devamlı surette çoğunluğun sahibi olduğu işletmelere aktarılması, azanlığa karşı fiili manevi baskı ve güç kullanılması, azınlığın pay oranını düşürmek yahut azınlığa zarar vermek amacıyla gerek olmadığında halde kasıtlı şekilde sermaye artırımı yapılması, eşit işlem ilkesine aykırı davranılması, şirketin kötü yönetilmesi dolayısıyla mali durumun kötüleşmesi (...), Bkz. **Erdem**, s. 161-162.

³²² Haklı sebepler olarak ortaklar arasındaki öznel nitelikteki "kişisel sebepler"den haklı sebep teşkil edebilecek örnekler (...) küçük anonim şirketlerde kişisel anlaşmazlıkların objektif olarak şirketin devamına imkan bırakmayacak hale gelmesi, yine bu tip şirketlerde pay sahiplerinin şahsında ortaya çıkan ve şirketin devamına imkan bırakmayacak sebepler örnek sebepler olarak sayılmaktadır, Bkz. **Erdem**, s. 162.

³²³ **Şahin**, s. 151.

³²⁴ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 759.

³²⁵ **Şahin**, s. 51.

³²⁶ **Hızlısoy**, s. 191.

³²⁷ **Şahin**, s. 345.

³²⁸ **Kayıhan/Yasan**, s. 213; **Şahin** s. 67; **Hızlısoy**, s. 195.

geçilebilmesi için dava açıldığı sırada öncelikle dava şartının mevcut olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Mahkeme, davacının söz konusu orandaki paylara sahip olmadığını re'sen dikkate alır, şayet dava şartının mevcut olmadığı anlaşılırsa, davacıya bu eksikliğin tamamlanması için süre verilmeli, eksiklik süre içerisinde tamamlanmadığı takdirde dava usulden reddedilmelidir³²⁹.

2.4.3.6.5.2. Pay Sahipliği Sifatının Dava Sonuna Kadar Devam Etmesi

Pay sahipliği sıfatı, hem haklı sebeplerin ortaya çıktığı anda hem de dava esnasında mevcut olması gereken bir sıfattır. Bu sıfat dava sonunda hüküm verilene kadar korunmalıdır. Hatta davacıların pay sahipliği sıfatının, dava kesin hüküm ile sonuçlanıncaya kadar da mevcut olması gerekir³³⁰. Bu nedenle, payını başkasına devreden fesih davasında hiçbir menfaati kalmadığından ve dava hakkı, şahsa bağlı yenilik doğuran bir dava hakkı olduğundan, devralana geçmediğinden, fesih davası doğrudan ortadan kalkar³³¹.

2.4.3.6.5.3. Rehin ve İntifa Hakkı Kurulmuş Pay Senetlerinde Dava Ehliyeti

Hızlısoy, anonim şirketin haklı sebeple feshi davasını açabilmek için gerekli sermaye oranını temsil eden paylar üzerinde intifa hakkı sahibinin anılan davayı açıp açamayacağı hususunun bilimsel öğretilerde tartışmalı bir konu olduğunu ve bu kunda dört ayrı görüşün savunulduğunu belirtmiştir. Birinci görüşe göre, gerek intifa hakkı sahibi gerekse payın maliki bu davayı tek başlarına açabilirler. İkinci görüşe göre ise, anonim şirketin haklı sebeple feshi davasını payın maliki ile intifa hakkı sahibi birlikte açmalıdırlar. Üçüncü görüş, ikinci görüşe paralel şekilde intifa hakkı sahibinin bu davayı tek başına açamayacağını, yani payın maliki ile birlikte açması gerektiğini kabul etmektedir. Nihayet dördüncü görüş, davanın muhtemel sonuçları nedeniyle intifa hakkı sahibinin anılan davayı açma yetkisinin olmadığı yönündedir³³². *Pulaşlı*'ya göre ise, rehinli pay senetlerinde, yalnızca pay sahibinin aktif dava ehliyeti bulunduğundan, üzerinde intifa hakkı kurulmuş pay senetlerinde ise, intifa hakkı sahibi ile pay sahibi müştereken dava hakkına sahip olurlar³³³. *Hızlısoy* ve *Pulaşlı* ile aynı kanaati paylaşmaktayız, intifa hakkı açısından davanın temelini teşkil eden sebeplerin oluşması hususunda ilk planda bilgi sahibi olan ve sonuçlarından da etkilenecek olan intifa hakkı sahibinin katılımı olmaksızın payın malikinin tek başına bu davayı açabileceğinin kabul

³²⁹ **Şahin**, s. 345.

³³⁰ **Hızlısoy**, s. 196; **Şahin**, s. 46.

³³¹ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2423.

³³² **Hızlısoy**, s. 207-208.

³³³ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2423.

edilemeyeceği görüşündeyiz. Rehin hakkı açısından ise haklı sebeple fesih davasını açabilmek için gerekli sermaye oranını temsil eden pay üzerinde rehin hakkı bulunması durumunda anılan davayı sadece pay maliki açabilir, rehin hakkı sahibi alacaklı açamaz³³⁴.

2.4.3.6.5.4. Aktif ve Pasif Dava Ehliyeti

Aktif dava ehliyeti yönünden kapalı anonim şirketlerde sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahiplerinin aktif dava ehliyetleri vardır³³⁵. Pasif dava ehliyeti açısından, sadece anonim şirket davalı olabilir³³⁶; bunun dışında ne genel kurulun ne yönetim kurulunun ne de çoğunluk pay sahiplerinin pasif dava ehliyeti vardır³³⁷. Davalı olarak haklı sebebin veya sebeplerin müsebbibi olan pay sahibi veya sahipleri ya da çoğunluk pay sahipleri gösterilemez veya anonim şirket yanında bu kişilere de husumet yöneltilemez³³⁸. Çünkü dava, anonim şirketin feshi davasıdır³³⁹.

2.4.3.6.5.5. Davanın Açılma Süresi

Türk Ticaret Kanunu m. 531 ve kaynak İBK. m. 736/f-4 hükümlerinde davaya yönelik olarak zamanaşımı süresi veya hak düşürücü süre öngörülmemiştir³⁴⁰. Bir başka ifadeyle, anonim şirketin haklı sebeple feshi davasının belirli bir süre içerisinde açılması gerektiğine ilişkin olarak kanunda herhangi bir hüküm yoktur³⁴¹. Bu nedenle, dava herhangi bir zamanaşımı süresine tabi değildir. Azınlık pay sahibi, dava hakkını kullanmak açısından herhangi bir süreye bağlı tutulmamıştır. Ancak davanın, feshe yol açan sebeplerin ortaya çıktığının öğrenildiği ve dava hakkının doğduğu tarihten itibaren makul bir süre içinde açılması gerekmektedir. Davanın, maddi olguların oluştuğunun öğrenilmesinden çok uzun bir süre sonra açılmış olması dürüstlük kuralına aykırı bir durum olup hakkın kötüye kullanılması

³³⁴ **Yıldırım, Ali Haydar**, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa 2013, s. 397; **Hızlısoy**, s. 210; **Erdem**, s. 174; **Şahin**, s. 350.

³³⁵ **Tekinalp**, s. 342.

³³⁶ "... davanın feshi istenilen şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir." Y. 11. HD. T. 17.06.2015, E. 2015/3159, K. 2015/8427 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (20.05.2018).

³³⁷ **Pulaşlı, Şerhi**, s. 2423.

³³⁸ "... davanın feshi istenilen şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir. Somut olayda, davacı tarafından şirket tüzel kişiliği yanında şirketin diğer ortağı olan davalı ...'a da husumet yöneltilmesi yerinde olmamıştır. Her iki davalı hakkında da dava kabul edilmiş ise de, davalı gerçek kişinin kabul beyanı kendi adına olmayıp, davalı şirket adına olup, davalı gerçek kişi tarafından dile getirilen davanın kabulüne dair bir beyan söz konusu değildir. Bu nedenle davalı ...'a husumet yöneltilmesi ve kendi aleyhine açılan davada kabul beyanında bulunduğu bahisle, davalı gerçek kişi hakkındaki davanın da kabulü ve buna bağlı olarak yargılama gideri ve vekalet ücretinden sorumlu tutulması doğru olmamış, hükmün temyiz eden davalı ... yararına bozulması gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 12.1.2015, E. 2014/15536, K. 2015/171 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (20.5.2018).

³³⁹ **Tekinalp**, s. 342; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 760; **Şahin**, s. 352.

³⁴⁰ **Erdem**, s. 179; **Şahin**, s. 352.

³⁴¹ **Hızlısoy**, s. 219.

anlamına gelir. Davanın çok uzun bir süre sonra açılması dava hakkının kullanılmasına engel teşkil edebilir, bu durumda davanın, dürüstlük gereği reddedilme olasılığı ortaya çıkar³⁴². Ayrıca, davanın açılabilmesi için şirketin fesih veya infisah sebeplerine bağlı olarak sona ermemiş olması ve tasfiye aşamasına girmemiş olması gerekir³⁴³.

2.4.3.6.5.6. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Anonim şirketin haklı sebeple feshi davasında yetkili ve görevli mahkemenin hangi mahkeme olacağı, TTK. m. 531'de özel olarak düzenlenmiştir. Bu hükme göre, anılan davada yetkili ve görevli mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir³⁴⁴. Hemen belirtmek gerekir ki, TTK. m. 531 hükmünde yetkili mahkemeye ilişkin olarak bahsi geçen belirleme yapılmamış olsaydı bile, HMK. m. 6/1'deki genel yetki kuralından yine bu sonuca ulaşmak mümkün olurdu. HMK. m. 6/1 hükmünce genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeridir. Söz konusu davada görevli olan mahkeme iş bu düzenlemede asliye ticaret mahkemesi olarak belirtilmiştir³⁴⁵.

2.4.3.6.6. Haklı Nedenlerle Fesih Davasında Hakimin Alternatif Çözümleri

Hakim, ileri sürülen sebepleri haklı bulmuş olsa dahi fesih kararı vermek zorunda değildir. Feshini haklı kılan sebeplerin ortaya çıkmış olmasına rağmen şirketin yaşatılmasının, varlığını sürdürmesinin ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getirilmesi mümkündür³⁴⁶. Bu kanaatte olan hakim, şirketi feshetmek yerine duruma uygun olan bazı çözüm kararları da verebilir³⁴⁷. Fesih yerine daha yumuşak çözüm yoluna başvurmaya hakim re'sen karar verebilir. Yani hakimin alternatif çözüme karar vermesi bakımından, tarafların bu yönde bir isteğinin mevcut olup olmaması önemli değildir³⁴⁸. Bu durum, hakimin taleple bağlı olduğuna yönelik temel usul hukuku düzenlemesine önemli bir istisna teşkil eder³⁴⁹. TTK.'da, şirketi feshetmek yerine muhtemel duruma uygun düşen çözümün ne olduğu

³⁴² Şahin, s. 358-359.

³⁴³ Şahin, s. 67.

³⁴⁴ Kayıhan/Yasan, s. 213; Şener, s. 629; Şahin, s. 357; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 760; Aydın, s. 508.

³⁴⁵ Hızlısoy, s. 229-232.

³⁴⁶ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 761-762.

³⁴⁷ Kılıç, s. 61.

³⁴⁸ "Şirketler hukuku bakımından şirketin devamlılığının sağlanması esas olup; düzenleme uyarınca, ekonomik değer taşıyan şirketin feshi yerine şirketi ayakta tutacak diğer çözüm yollarının hakimce değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır." Y. 11. HD. T. 02.06.2014, E. 2014/3669, K. 2014/10238 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (22.05.2018).

³⁴⁹ Şener, s. 632; Taleple bağlılık ilkesi için Bkz. HMK m. 26/1 ve 2.

açıklanmamaktadır. Diğer bir çözüm anonim şirketin sona ermesine engel olmaktadır, fakat karşılaştırmalı tarzda davacıyı da korumaktadır. Çözüm, “duruma uygun” olmalı ve tüm katılanlar, yani yalnızca davacı pay sahibi açısından değil, aynı zamanda diğer tüm pay sahipleri ve ayrıca ilgili üçüncü kişiler, özellikle şirket çalışanları ve diğer menfaat grupları açısından da katlanılabilir, talep edilebilir nitelikte olmalıdır³⁵⁰.

Aşağıda TTK.’ya göre hakimin fesih kararı haricinde verebileceği çözüm kararlarının nitelikleri ve kanunda sayılmamış olsa dahi neler olabileceği üzerinde durulmaktadır.

Hakimin fesih kararı haricinde fesih talebinde bulunan azınlık pay sahiplerini şirketten çıkarma yetkisi bulunmaktadır³⁵¹. Fesih başvurusunda bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve bu ödeme karşılığında da şirketten çıkarılmalarına karar verilebilir³⁵². Bu durumda TTK. m. 379 vd. hükmünce şirkete %10’a kadar kendi payını alma hakkı verilebilir. Ancak kanunda öngörülen çıkartma, mahkemenin fesih yerine uygulayabileceği tek olanak değildir. Gerçekten de mahkeme fesih veya çıkartma yerine, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka çözüme³⁵³ de hükmedebilir³⁵⁴. Dolayısıyla, hakim, duruma uygun düşen ve yalnızca davacının değil, diğer pay sahiplerinin ve hatta işçiler gibi bu karardan etkilenecek üçüncü kişilerin de kabul edebileceği başka bir çözüme karar verebilir³⁵⁵. Burada, “duruma uygun olma” ve “kabul edilebilir” olma kavramlarını açıklamak faydalı olacaktır.

Duruma uygun olma, şirketin sona ermesi haricinde duruma uygun düşen alternatif bir çözümün bulunması ve ortaya konulmasının gerekliliği anlamındadır. Bu alternatif çözümün, özellikle davacı azlık pay sahiplerinin menfaatlerini yeterli bir şekilde koruyacak bir çözüm olmasına özen gösterilmelidir. Bu alternatif çözüm, dava konusu somut olayda söz konusu olan çoğunluk pay sahiplerinin haklarını kötüye kullanmasına son vermeli ve bu kötüye kullanmaya karşı azlık pay sahiplerinin haklarını koruma altına alabilmelidir. Kabul edilebilir olma ise bu çözümün, ilgili tüm tarafların haklarını koruyarak taraflarca kabul edilebilir bir çözüm olması durumunu ifade eder. Burada temel esas, ölçülülük (orantılılık) ilkesine uygun davranılması durumudur. Bu alternatif çözüm, fesih talep eden azlık pay sahiplerinin

³⁵⁰ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2434.

³⁵¹ "... haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin taraflarına ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı ..." Y. 11. HD. T. 03.03.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (15.05.2018).

³⁵² **Bahtiyar**, s. 380-381; **Şener**, s. 632.

³⁵³ "...somut olaya uygun düşebilecek başkaca bir çözümün bulunmadığı gerekçesiyle davalı Ö. Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin TTK'nın 531. maddesi uyarınca fesih ve tasfiyesine ... karar verilmiş" karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Y. 11. HD. T. 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.5.2018).

³⁵⁴ **Şener**, s. 633.

³⁵⁵ **Tekinalp**, s.333.

menfaatleri ile şirket tüzel kişiliği ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması arasında uygun bir denge oluşturmalıdır. Menfaat dengesi kurulmasına bağlı olarak bu çözüm, ilgili bütün paydaşlarca kabul edilebilir alternatif bir çözümdür³⁵⁶.

Öğretide alternatif diğer çözüm örnekleri olarak şunlar ifade edilmiştir: Kar dağıtma zorunluluğu, olağanüstü yedek akçelerden belli bir miktarının bir defada veya yıllara bölünerek dağıtılması, yedeklerden sermaye artırımı, davacı pay sahibinin ve/veya diğer azınlıkların YK.'da temsili, bazı YK. ve GK. kararlarında azlığa veto veya benzeri bir hak tanınması, bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeler yapılması, yönetim kuruluna üye alınması ve üyelerin değiştirilmesi, denetçi atanması ve değiştirilmesi, esas sözleşmenin değiştirilmesi, anonim şirketin bölünmesi veya icra edilen bir birleşmenin durdurulması, tek ortaklığa dönüşme³⁵⁷. Ayrıca, duruma göre hakim, fesih yerine alternatif çözüm yollarından bir kaçına da karar verebilir. Örneğin, hakim bu olasılıkta duruma göre hem kar dağıtımını hem de davacının yönetim kuruluna üye seçmesi yönünde karar alabilir. Kuşkusuz bu halde varılan çözümlerin her ikisi birlikte duruma uygun düşmeli ve kabul edilebilir nitelikte olmalıdır³⁵⁸.

Pulaşlı ve Karahan, İsviçre öğretisinde bulunan, hâkimin alabileceği bazı önlem türleri olarak şunları belirtmişlerdir³⁵⁹:

- Zorunlu olarak kâr payı dağıtımını yapılması, yani liberal temettü politikası uygulanması,
- Davacı azlık pay sahipleri içerisinde birinin yönetim kuruluna alınması,
- Sermayenin azaltılmasıyla ilişkili olarak, %10 veya %5 oranına kadar azınlık paylarının geri alınması, (kısmî tasfiye)³⁶⁰,
- Şirketin faaliyetlerini sürdürmesini tekrar tesis edecekse, fesih yerine esas sözleşmede daha hafif değişikliklere gidilmesi ve hatta dava esnasında fark edilen ve geçersiz kabul edilen esas sözleşmedeki bir hükmün esas sözleşmeden çıkarılması,
- Şirketin işletmesinin şirket bünyesinden çıkartılarak bir yavru şirket kurulması ve bu şirketin paylarının satılmasına karar verilmesi,
- Şirketin bölünmesi, alternatif çözüm yolları olarak mümkündür³⁶¹.

³⁵⁶ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 762.

³⁵⁷ **Bahtiyar**, s. 381; **Tekinalp**, s.341-342; **Şener**, s. 633-634; Duruma uygun ve kabul edilebilir alternatif çözümler ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. **Çelik, Aytekin**, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbra, Ankara 2007, s. 576 vd; **Oruç**, s. 222 vd; **Ayan**, s. 2255 vd; **Erdem**, s. 233 vd; **Şahin**, s. 486 vd.

³⁵⁸ **Şener**, s. 634.

³⁵⁹ İsviçre öğretisinde bulunan bu önlem türleri Türk öğretisinde de kabul görmüştür, Bkz. **Erdem**, s. 241 vd; **Şahin**, s. 525 vd; **Hızlısoy**, s. 284 vd.

³⁶⁰ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2435.

³⁶¹ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 763.

2.4.3.7. Anonim Şirketin İflası

Anonim şirketin sona erme nedenlerinin "genel olarak" sıralandığı TTK. m. 529/1-e hükmünce anonim şirketin sona ermesine neden olan bir diğer sebep anonim şirketin iflasına karar verilmesidir³⁶². Dolayısıyla, anonim şirketleri mahkeme kararı ile sona erdiren bir diğer sona erme hali de iflas olup³⁶³ iflas kararının verilmesi yeterlidir; kesinleşmiş olmasına gerek yoktur³⁶⁴. Bu düzenleme ile ilgili gerekçeye bakıldığında yine ETK.'daki düzenleme ile TTK.'daki düzenlemenin aynı olduğu gerekçede belirtilmiştir. Anonim şirketin iflası bir infisah sebebi olmakla birlikte mahkemenin infisah kararı ile birlikte infisah kendiliğinden meydana geldiğinden, bu konu mahkeme kararı ile sona erme halleri kapsamında değerlendirilmiştir³⁶⁵.

Bütün ticaret şirketleri için iflas, ödeme yetersizliği, aşırı borçlanma gibi durumlar sonucunda bir sona erme sebebi olarak ortaya çıkar. İflasın açılması ile birlikte sona erme sebebi gerçekleşmiş olur ve özel bir tasfiye usulü uygulanır. Şirket organlarının aksi yönde karar almaları ya da esas sözleşmeyle iflas halinde şirketin devam edeceğinin yazılması mümkün değildir. Şirketin devam etmesi yalnızca iflasın kaldırılması ile mümkün olabilir³⁶⁶. Bu durumda şirkete artık İcra İflas Kanunu hükümleri uygulanır ve iflasın açılması ile şirket ile ilgili işlemler iflas idaresince yapılır.

İflas kararı şirket alacaklılarının şirketin iflas yoluyla takibi sonucu verilebileceği gibi, şirketin aktiflerinin şirket borçlarını karşılamaya yetmeyeceğinin anlaşılması üzerine şirketin yönetim kurulunun talebi ile de söz konusu olabilir³⁶⁷. Anonim şirketin iflâsını bir veya birden fazla alacaklılar, İcra-İflâs Kanununda öngörülen genel iflas yolu (İİK. m. 167, 171, 176b) ya da doğrudan iflâs (İİK. m. 177) yolundan birini takip ederek gerçekleştirebilirler. Ayrıca anonim şirket yönetim kurulu da, TTK. m. 376 hükmünce, sermayenin 2/3'ünü aşan bölümünün veya tamamının yitirilmiş veya İİK. m. 179 hükmü uyarınca anonim şirketin aktiflerinin borçlarını karşılayamaması durumunda, derhal mahkemeye başvurarak, şirketin iflâsını talep etmekle yükümlüdür. Aksi takdirde, yönetim kurulu TTK. m. 553 hükümleri gereğince hukukî bakımdan ve İİK. m. 345/a hükmüne göre de cezaî açıdan yükümlü olur. Şirketin iflasını, şayet şirket iflastan farklı bir sebeple tasfiyeye girmişse ve tasfiye memuru atanmış ve bu tasfiye memuru şirketin tasfiyesi aşamasında şirketin borçlarının aktifinden

³⁶² Kılıç, s. 45.

³⁶³ Kayıhan/Yasan, s. 212; Şener, s. 624.

³⁶⁴ Tekinalp, s.194.

³⁶⁵ Kayıhan, s. 563.

³⁶⁶ Coşgun, s. 8.

³⁶⁷ Bahtiyar, s. 374.

daha fazla olduğunu tespit etmişse, bu durumda tasfiye memuru şirketin iflası için dava açabilir, mahkemenin vereceği iflas kararı ile birlikte artık şirketin tasfiyesi iflâs hükümlerine uygun şekilde yapılır. Yani bu durumda yönetim kurulu ve şirketten alacağı olanların yanı sıra tasfiye memurları da şirketin iflasını talep edebilir³⁶⁸.

Şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin iflas kararı ile birlikte, anonim şirket derhal sona ermiş olur (TTK. m. 529/1-e). Mahkemenin iflâs kararına bağlı olarak sona eren anonim şirket, iflâs yolu ile tasfiyeye girmiş olur. İflâs kararının iflâs idaresine bildirilmesi gerekir. İflâs idaresi ise bu kararı ticaret siciline tescil ve ilân ettirir (İİK. m. 166). Tescil, iflas hariç, kurucu nitelikte olmadığından, bunun yapılmış olması veya olmaması, üçüncü kişiler açısından yalnızca görünüşe güven ilkesini yansıtan TTK. m. 37 hükmündeki sonuçları ortaya çıkartır. Buna göre, -tescili gereken durum yanlış ilân edilmişse, üçüncü kişi, tescil edilecek durumu kendisini ilgilendiren kişiye karşı ilân edilen hususa dayanabilir; meğerki, yanlışlığı biliyor olsun- tasfiye haline girmiş olan anonim şirketin gayesi, borçlarının tasfiyesi olmakla birlikte, tüzel kişiliği bu amaçla sınırlı olarak devam eder³⁶⁹.

2.5. Sona Ermenin Ticaret Siciline Tescili

Anonim şirket TTK. m. 529-531 arasında düzenlenen nedenlerle sona erdikten sonra, bu durum öncelikle ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir³⁷⁰. Sona ermenin ticaret siciline tescili TTK. m. 532'de ETK.'nin 438. maddesi ile aynı doğrultuda düzenlenmiştir.

Anonim şirketlerin sona ermesinin gerçekleşmiş olması durumu ticaret siciline tescil şartını gerekli kılar. Tescil yükümlülüğü doğrudan konuyu düzenleyen TTK. m. 532 ile sicildeki değişikliklerin de tescilini düzenleyen TTK. m. 31/1 ve Ticaret Sicil Yönetmeliği³⁷¹ m. 29/1 hükümlerinden kaynaklanmaktadır³⁷². Anonim şirketin sona ermesi durumu, genel kural olarak yönetim kurulu tarafından ticaret siciline tescil ve ilân ettirilir³⁷³. Bu açıdan üyelerin şirketin sona erdiğini tek başlarına tescil talebinde bulunma yetkileri yoktur³⁷⁴. Ancak, yönetim kurulunun sözü edilen ticaret siciline tescil işlemine yönelik görev ve yetkisinin iki istisnası bulunmaktadır³⁷⁵. ETK. m. 438 hükmünde yalnızca iflas nedeni ile

³⁶⁸ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2398.

³⁶⁹ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2398.

³⁷⁰ **Şener**, s. 637; **Aydın**, s. 509.

³⁷¹ RG. T. 27.01.2013, S. 28541.

³⁷² **Kervankıran**, s. 52.

³⁷³ **Kayıhan/Yasan**, s. 211.

³⁷⁴ **Karahan, Sami**, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya 1998, s. 12.

³⁷⁵ **Aytulun/Toroslu**, s. 61; **Kervankıran**, s. 52; **Şener**, s. 637.

sona erme istisna tutulmuş iken TTK.'da iflasın yanı sıra mahkeme kararıyla sona erme durumu da istisna tutulmuştur. Hüküm gerekçesinde³⁷⁶, iflâs istisnasına mahkeme kararının da ilave edilmesinin sebebi, res'en tescili sağlamak suretiyle bu işlemin sürüncemede kalmasına engel olmaktır. Dolayısıyla, sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve TTSG.'de ilan ettirilir³⁷⁷. Sona erme, iflastan veya mahkeme kararından ileri gelmişse, bu durumda şirketin sona erdiği, yönetim kurulunun başvurusuna ihtiyaç olmaksızın mahkeme kararı ile sona ermesi halinde mahkemece, iflas dolayısıyla sona erme halinde iflas idaresi tarafından re'sen tescil ve ilan edilir³⁷⁸. Sona ermeye ilişkin ilanın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde bir defa yapılması yeterli görülmektedir. Bunun haricinde şirketin esas sözleşmesinde şayet ilana ilişkin farklı düzenlemeler bulunmakta ise bunların da yerine getirilmesi gerekmektedir. Söz konusu ilan, TTK. m. 541'dekinden, yani alacaklılara yapılan ilandan farklı bir ilandır³⁷⁹. Sona ermeye yönelik yapılan ilanda sadece şirketin sona erdiği ilan edilir. Alacaklılara alacaklarını bildirme yönünde bir çağrı yapılması söz konusu değildir³⁸⁰.

Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 86'da şirketin sona ermesinin tescil başvurusunda gerekli belgelere ilişkin bir kural getirilmiştir³⁸¹. Anonim şirketin sona erdiğinin tescili yapılırken ticaret sicil müdürlüğüne şu belgeler teslim edilir (TSY. m. 86/1):

- Sona erme şayet genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın noter onaylı örneği.
- Sona erme başka bir sebepten ileri geliyorsa bunu ortaya koyan kanıtlayıcı belgenin onaylı örneği.
- Tasfiye memurlarının noter huzurunda düzenlenmiş olan, "tasfiye halinde" ibaresi eklenmiş ticaret unvanı altında atılmış imza beyannameleri.
- Tasfiye memurlarının yönetim kurulu veya ortaklar dışında seçilmiş olması durumunda, tasfiye memurluğu görevini kabul ettiklerine ilişkin imzalı belge.
- Genel kurulda şirketin sona ermesi kararının alınabilmesi için Bakanlık veya diğer resmi kurumların izni gerekli olan şirketlerde, söz konusu izni içeren izin yazısının bir örneği.

³⁷⁶ Bkz. gerekçe, TTK. m. 532.

³⁷⁷ Aydın, s. 508; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Tekinalp, s. 196; Şener, s. 637; Aytulun/Toroslu, s. 61.

³⁷⁸ Şahin, s. 637.

³⁷⁹ Aydın, s. 509.

³⁸⁰ Bkz. TTK. m. 532 gerekçe.

³⁸¹ Şener, s. 637; Altaş, Soner, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2013, s. 694.

Tescil başvurusunun hangi süre içerisinde yapılması gerektiği konusunda TTK.'da bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK. m. 30 ve TSY. m. 33/1 hükümlerinden hareketle, sona ermenin on beş gün içinde tescil ettirilmesi gerektiği, bu sürenin, infisahın gerçekleşmesi ile ya da sona ermeye genel kurulun karar verdiği hallerde genel kurul kararının alınmasından itibaren başlaması gerektiği anlaşılmaktadır. Sona erme sebeplerinden birisinin gerçekleşmesi ile şirket sona erer ve tasfiye haline girer³⁸².

Anonim şirketin sona erme durumu on beş gün içerisinde tescil edilmemiş ise ticareti terk etme suçu işlenmiş olur. Söz konusu suç İİK. m. 44'de düzenlenmiş olup, madde hükmüncü sona ermiş olan bir anonim şirketin yönetim kurulu üyeleri ile yasal temsilcileri 15 gün içinde durumu bağlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeleri ve şirketin tüm aktifini, pasifini, alacaklı olanların isim ve adreslerini içeren bir mal beyanında bulunmaları zorunludur. Bu hükme aykırı hareket ederek ticareti terk edenler, bu durumdan zarar gören alacaklıların şikâyetinde bulunması üzerine İİK. m. 337/a hükmüncü üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, TTK. hükümlerine uygun olarak sona erme durumu tescil edilen veya tasfiye edilen anonim şirket ilgilileri hakkında bu hüküm uygulanamaz³⁸³.

³⁸² Kervankıran, s. 53.

³⁸³ Altaş, Soner, Ticareti Terk Suçu, <https://vergialgi.net/ticaret-hukuku/ticareti-terk-sucu/> (02.07.2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASFİYE KAVRAMI, TASFİYE MEMURLARI, TASFİYEYE İLİŞKİN İŞ VE İŞLEMLER

3.1. Tasfiye Kavramı ve Amacı

Anonim şirketler kanunda ya da esas sözleşmelerinde öngörülen sebeplerin gerçekleşmesi üzerine, kimi zaman başkaca bir işleme ihtiyaç duyulmaksızın kendiliğinden; kimi zaman da genel kurul veya mahkeme kararıyla sona ermiş olur. Ancak anonim şirketlerin, hukuki varlığı, sona erme nedenlerinden birinin bünyesinde gerçekleşmesi ile birlikte kural olarak derhal ortadan kalkmaz. Diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi, anonim şirketlerde de sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi durumunda hem iç ilişkide hem de dış ilişkide yürütülen işlemlerin sonlandırılması zorunluluğu ile karşı karşıya kalınır ve bunun için şirketin belirli bir süre daha varlığını sürdürmesi gerekir. İşte bu nedenle sona eren bir ticaret şirketi, sona ermeye imkân veren haller dışında, tasfiye aşamasına girer³⁸⁴. Dolayısıyla, sadece sona erme sebeplerinin gerçekleşmiş olması anonim şirketin sona ermesi için yeterli değildir. Zira sona erme sebebinin gerçekleşmiş olmasından sonra anonim şirket tasfiye aşamasına geçer³⁸⁵.

Tasfiye kelimesi "arıtım", "arıtma", "ayıklama", "bir ticaret kuruluşunu kapatma", "yok etme" ya da "ortadan kaldırma" anlamına gelmektedir³⁸⁶. Hukuki bir kavram olarak tasfiye, bir bütün halindeki mal varlığı değerlerinin çözülmesidir. Şirketler hukuku açısından tasfiye ise, sona ermiş olan bir ticaret şirketinde şimdiye kadarki mali ve hukuki ilişkilerin çözüldüğü, kanunla düzenlenmiş hukuki bir süreci ifade etmektedir³⁸⁷. Tasfiye işlemi sona erme sebebinin ortaya çıkması ile başlayan ve şirketin ticaret sicilinden terkin edilerek tüzel kişiliğin ortadan kalkması ile sona eren bir süreci ifade etmektedir³⁸⁸. Bu süreç anonim şirketin malları ve borçlarının tespit edilmesi, mal varlığının paraya çevrilmesi, alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi sonucunda geriye kalan net mal varlığının tasfiye payı hükümleri uyarınca pay sahiplerine dağıtılması ve ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi işlemiyle son bulur³⁸⁹. Tasfiye belirli prosedürlerin aşama aşama yerine getirildiği bir süreçtir.

³⁸⁴ Kılıç, s. 77.

³⁸⁵ Kayıhan/Yasan, s. 211-212.

³⁸⁶ Bkz. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 10. Bası, Ankara, s. 1912.

³⁸⁷ Kervankıran, s. 55.

³⁸⁸ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 763.

³⁸⁹ Çetiner/Yüksel, s. 337; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Aytulun/Toroslu, s. 62; Bahtiyar, s. 383; Kervankıran, s. 55-56; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 681.

Bu sebeple, şirketin herhangi bir aktif ve pasifi bulunmasa bile, tasfiye prosedürünün tamamen yerine getirilmesi gerekmektedir³⁹⁰.

Tasfiye sürecine girmiş olan bir anonim şirketin tüzel kişiliği devam eder. Zira, tasfiye aşamasında anonim şirket sona ermiş olmasına rağmen tüzel kişilik yalnızca tasfiye amacıyla tasfiye işlerinin yürütülebilmesi maksadıyla devam etmektedir³⁹¹. Şirket organlarının varlığı devam ederken pay sahiplerinin hakları daralmış olur. Anonim şirketin temel amaçlarından olan kâr elde etme amacı ise pasifleşmiş duruma düşer³⁹².

Ancak unutulmamalıdır ki, her sona erme sebebi mutlaka anonim şirketi tasfiye sürecine sokmamakta, alınacak bir takım önlemlerle şirketin varlığını devam ettirmesi temin edilebilmektedir. Ayrıca, şirketin diğer bir şirketle birleşmesi veya bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınması sebebiyle infisah eden bir şirket de tasfiyeyi gerektirmez³⁹³. Ancak bu durum, sona eren şirketin kendiliğinden doğrudan tasfiyeye girdiği gerçeğini de ortadan kaldırmamaktadır³⁹⁴. Hangi durumlarda tasfiyeye gerek duyulmadığı konusuna ilişkin TTK.'da bazı düzenlemeler yapılmıştır. ETK. m. 439/1 hükmünde, sona eren şirketin tasfiye haline gireceği belirtildikten sonra, sona eren şirketin tasfiye haline girmeyeceği kanuni istisnaları olarak birleşme, limited şirkete dönüştürülme, bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınma halleri sınırlı olarak sayılmıştır. Yeni düzenlemede ise, sona ermiş olan şirketin tasfiyeye gireceği aynı şekilde belirtilmekle birlikte, tasfiyeye gerek bulunmayan haller sınırlı olarak sıralanmıştır; kısaca “kanundaki istisnalar saklıdır” hükmüyle kanundaki tüm istisnaları kapsam altına almıştır³⁹⁵. TTK.'da yeniden düzenlenen bir diğer husus ise, TTK. 533. maddesinin 2. fıkrasında, “bu hâlde organların yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır” denilmek suretiyle, ETK. dönemindeki bu konudaki tartışmalara son verilmiştir. Bu hüküm gereğince tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlama getirilen şirketin ehliyeti olmayıp, organların yetkileridir³⁹⁶.

Ticaret Kanunu'nda tasfiye amacını tanımlayan ya da ona değinen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanun yalnızca tasfiye aşamasında uygulanacak prosedürü düzenlemeyle yetinmiştir. Genel olarak tasfiye amacı, şirketin tamamen sona erdirilerek hukuki varlığını ortadan kaldırmak için, mevcut hukuki ilişkilerin çözülmesi, aktiflerin paraya çevrilmesi ve borçların ödenmesi gibi gereken tasfiye faaliyetlerinin sırasıyla yapılması şeklinde

³⁹⁰ Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler I-II, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960, s. 150; Coşgun, s. 21.

³⁹¹ Kayıhan/Yasan, s. 211; Aytulun/Toroslu, s. 62.

³⁹² Aytulun/Toroslu, s. 62; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 763.

³⁹³ Aslan, İ. Yılmaz, Ticaret Hukuku Dersleri, 8. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2012, s. 243.

³⁹⁴ Tekinalp, s. 192; Coşgun, s. 21.

³⁹⁵ Pulaşlı, Şerhi, s. 2473.

³⁹⁶ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 681.

anlaşılmaktadır³⁹⁷. Kısaca tasfiye amacı, şirketin bütün mali ve hukuki ilişkilerini çözerek kendi kendisini tasfiye etmesi durumudur. Başka bir ifadeyle tasfiye amacı, tasfiye sürecinin içeriği, yani sözü edilen süreç içinde şirketi tamamen sona erdirmek amacıyla yapılması gereken prosedürü ifade etmektedir³⁹⁸. Tasfiyede temel anlamda iki amaç belirleyicidir. Bunlardan ilki, alacaklıların korunması ve onların şirketten olan alacaklarının ödenmesidir. Diğeri ise, ortakların tasfiye sonucuna katılma haklarını elde etmelerini sağlamaktır. Tüm tasfiye prosedürü, özellikle bu iki temel amaç üzerine kurgulanmıştır³⁹⁹.

Tasfiye amacı ile şirketin tamamen sona erdirilmesi, birbiriyle oldukça ilintili kavramlardır. Tasfiye amacı, tek taraflı olarak yalnızca şirketin tamamen sona erdirilmesini hedeflemekte ve bu bakımdan ele alınmakta, tasfiyeden geri dönülmesi kavramını içermemektedir. Tasfiye amacı ile şirket amacı arasındaki ilişki ele alındığında, tasfiye amacı, sona erme ile birlikte şimdiye kadarki şirket amacının yerine geçmekte ve şirket artık bundan sonra tasfiye amacına yönelik olarak faaliyetlerini sürdürmektedir⁴⁰⁰. Tasfiye aşamasında kazanç elde etmeyi amaçlayan yeni işlemlere girişilmesi tasfiye amacına aykırıdır.

3.2. Tasfiye Memurları

Anonim şirketin tasfiye ile sonuçlanan sona erme nedenlerinden birisinin gerçekleşmesi neticesinde tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte bu aşamada yapılması gereken bir takım işler meydana gelecektir⁴⁰¹. İflas hali hariç olmak üzere⁴⁰², anonim şirketlerde tasfiye aşamasındaki tasfiye işlerini yapan, tasfiyeyi yürütenlere tasfiye memurları denilmektedir⁴⁰³. Buradaki tasfiye işlemlerinden kasıt tasfiye prosedürü olup, tasfiye memurları, kanunda belirlenmiş tasfiye prosedürünü uygulamayla görevli olan kişi ya da kişilerdir⁴⁰⁴. Tasfiye memurları ile ilgili hükümler TTK.'nın 536 ile 539'uncu maddelerinde yer almaktadır⁴⁰⁵. Tasfiye memurları, tasfiye aşamasında şirketi idare ve temsil etmekte

³⁹⁷ Şener, s. 637; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Bahtiyar, s. 383; Kervankıran, s. 55-56; Kılıç, s. 89.

³⁹⁸ Kervankıran, s. 57.

³⁹⁹ Şener, s. 637.

⁴⁰⁰ Kervankıran, s. 57-58.

⁴⁰¹ Kervankıran, s. 111.

⁴⁰² Anonim şirketin iflası halinde, tasfiye işlemleri, iflas idaresi tarafından icra iflas kanunu hükümlerine göre yapılır (TTK. m. 534). Bu konuda detaylı bilgi için Bkz. Pekcanitez, Hakan, Anonim Ortaklıkların İflası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Ankara 1991, s. 145; Kılıç, s. 95.

⁴⁰³ Kılıç, s. 95; Aytulun/Toroslu, s. 66; Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması halinde bu durum ticaret siciline yönetim kurulu tarafından tescil ve ilan ettirilir. Bkz. Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 765.

⁴⁰⁴ Kervankıran, s. 111.

⁴⁰⁵ Aydın, s. 512.

(TTK. m. 539), tüm tasfiye işlemlerini yapmaktadırlar⁴⁰⁶. Atanacak tasfiye memurları, pay sahiplerinden olabileceği gibi üçüncü kişilerden de olabilecektir⁴⁰⁷. Şirketin feshine mahkemenin karar verdiği hallerde tasfiye memuru mahkemece atanır⁴⁰⁸. TTK. m. 536/4 hükmünce aranan tek kriter, temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunmasıdır⁴⁰⁹. Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru seçilmemişse tasfiye işlemlerini, yönetim kurulu üyeleri yapar (TTK. m. 536/1). Yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir⁴¹⁰. Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yapılması durumunda da bu hüküm uygulanır⁴¹¹.

Tasfiye memurlarına TTK. m. 536 vd. hükümleri yanında, şirket ile tasfiye memuru arasındaki sözleşme ile esas sözleşme hükümleri uygulanacaktır. Tasfiye memurları büyük ölçüde yönetim kurulunun görevlerini üstlendiği için, uygulanacak bir kuralın bulunmadığı durumlarda, yönetim kurulu ile ilgili kanundan ve esas sözleşmeden kaynaklı hükümler kıyasen tasfiye memurları için de uygulanabilir⁴¹².

Ayrıca, tasfiye memurluğuna atanan bir kişinin, bu görevi mutlaka kabul etmesi gerektiğine ilişkin bir zorunluluk bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, tasfiye memurluğu ne mutlaka kabul edilmesi gereken bir kamusal görev, ne de atanan kişiye özel hukuktan kaynaklanan bir yükümlülük yükler. Dolayısıyla, tasfiye memurluğuna atanan kişiler bu görevi kabul edip etmeme konusunda özgürdürler. Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin tasfiye memurluğu konusundaki yükümlülüğü ise şirket ile arasındaki sözleşmeye göre belirlenecektir⁴¹³.

3.2.1. Tasfiye Memurunun Atanması

Tasfiye memurunun ne şekilde atanacağına ilişkin düzenlemeler ETK. m. 441'deki 1. ve 2. fıkralar dilleri sadeleştirilerek TTK. m. 536'ya alınmıştır. ETK.'da bulunmayan ve TTK. ile söz konusu düzenlemeye 3. ve 4. fıkralar eklenmiştir. Bu fıkralar ile mahkemenin şirketin

⁴⁰⁶ Aksoy, s. 249; Şener, s. 639.

⁴⁰⁷ Bahtiyar, s. 384; Tekinalp, s. 198; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 765; Aydın, s. 512; Nazalı, s. 37.

⁴⁰⁸ Nazalı, s. 37.

⁴⁰⁹ Kayıhan/Yasan, s. 213.

⁴¹⁰ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Kılıç, s. 95; Çetiner/Yüksel, s. 338. Hem genel kurul kararı veya esas sözleşmeyle tasfiye memurlarının belirlenmesinde hem de bu belirlemenin yapılmaması nedeniyle kanunen yönetim kurulunun tasfiye işlemlerini yaptığı hallerde, tasfiye memurlarının ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir (TTK. m. 536/2). Bkz. Kılıç, s.95; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 765.

⁴¹¹ Aydın, s. 512; Çetiner/Yüksel, s. 338.

⁴¹² Kervankıran, s. 111-112.

⁴¹³ Kervankıran, s. 111-112.

feshine karar vermesi halinde tasfiye memurunun atanması durumu (TTK. m. 536/3) ile tasfiye memurunun hangi niteliklere sahip olması gerektiği (TTK. m. 536/4) düzenlenmiştir.⁴¹⁴

Anonim şirketin sona erme hallerinden birinin gerçekleşmesi ile beraber şirket tasfiye aşamasına girecektir⁴¹⁵. Bu aşamada şirket ile ilgili tasfiyeye ilişkin iş ve işlemler tasfiye memurlarınca yürütülecektir⁴¹⁶. Bu halde tasfiye memurlarının kim olacağı ve nasıl atanacağı gündeme gelmektedir. Kanunda kimlerin ne şekilde tasfiye memuru olabilecekleri düzenlenmiş. Ancak, bir şirkette kaç tasfiye memurunun görev yapacağı kanunda sayı olarak belirtilmemiş, bir sınırlama yapılmamıştır. Bununla birlikte, uygulamada genelde tasfiye memuru sayısının üç olduğu bilinmektedir⁴¹⁷.

Tasfiye memurları TTK. m. 536/1 ve 2 hükmüne göre dört şekilde göreve gelebilmekte, atanabilmektedirler⁴¹⁸. Bunlar;

- Esas sözleşme ile atama
- Genel kurul kararı ile atama
- Kanuni atama
- Mahkeme kararı ile atamadır.

Çalışmamızda bu atama yolları sırayla daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

3.2.1.1. Esas Sözleşme ile Atama

Esas sözleşme ile tasfiye memurları atanabilir⁴¹⁹, hatta ender olmakla birlikte, kimlerin olabileceği hususunda nitelikleri de tespit edilebilir. Bu atama şirketin kuruluş sözleşmesiyle yapılabileceği gibi, sonradan yapılacak esas sözleşme değişikliğiyle de gerçekleştirilebilir⁴²⁰. Şirket ortakları, daha şirketin kuruluşunda kimleri tasfiye memuru olarak atayacaklarını yahut da kimleri bu pozisyondan uzak tutacaklarını serbestçe kararlaştırabilirler⁴²¹.

Tasfiye memurlarının esas sözleşme ile belirlenmesi çeşitli şekillerde yapılabilir. Örneğin bir ya da bir kaç kişi ismen belirtilerek doğrudan atanabilir. Ancak bu gibi durumlarda şirketin ne zaman sona ererek tasfiye aşamasına gireceği önceden öngörülemeyeceği için, atanan kişilerin tasfiye memurluğunu üstlenmesi de mümkün

⁴¹⁴ Bkz. TTK. m. 536 gerekçe.

⁴¹⁵ Kervankıran, s. 53; Aksoy, s. 248.

⁴¹⁶ Kayıhan/Yasan, s. 213; Aksoy, s. 249; Şener, s. 639.

⁴¹⁷ Coşgun, s. 67.

⁴¹⁸ Kervankıran, s. 112.

⁴¹⁹ Kayahan/Yasan, s. 213; Kılıç, s. 95; Tekinalp, s. 197.

⁴²⁰ Şener, s. 639.

⁴²¹ Kervankıran, s. 113.

olmayabilir. Bu sebeple, esas sözleşme ile kişi ismi belirterek tasfiye memuru atanması çok sık başvurulan bir yol değildir⁴²².

Şirket esas sözleşmesinde ismen belirleme dışında dolaylı olarak tasfiye memuru ataması yapıp yapılamayacağı hususu öğretilen tartışmalı bir durumdur. Bir görüşe göre, önemli olan esas sözleşme ile tasfiye memuru olarak atanan kişilerin belirlenebilir olmasıdır⁴²³. Başka bir ifadeyle, ismen belirleme bir koşul olmayıp, belli makamlar ya da sıfatlar belirtmek suretiyle de bir atama yapmak mümkündür. Dolayısıyla, tasfiye memurlarının tescillerinin yapılacağı anda o makamda kimler görev yapıyorsa ya da sözü edilen sıfatlara kimler sahipse onlar tasfiye memuru olarak kabul edileceklerdir⁴²⁴. Esas sözleşmede örneğin, tasfiye memurunun avukat olması veya sanayi ticaret odası hukuk müşaviri olması belirtilebilir. Böyle bir esas sözleşme hükmü caiz ve geçerlidir⁴²⁵. Bu görüşün aksine görüş de öğretilen bulunmaktadır. Tasfiye zamanında bir kurumun yöneticisinin ya da belli bir makam sahibinin tasfiye memuru olarak atanmasına ilişkin esas sözleşmeye bir hüküm konamaz. Aksinin kabulü halinde şirket, tasfiye memurlarının atanmasında üçüncü şahısların kararlarına tabi tutulmuş olacaktır⁴²⁶.

Esas sözleşme ile tasfiye memurunun atanması yetkisinin üçüncü şahıslara yani başka kişiye ya da kuruma bırakılıp bırakılmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Herhangi bir üçüncü kişiye tasfiye memuru belirleme yetkisinin verilebileceğini savunanlar olduğu gibi, esas sözleşme ile kullanılmayan yetkinin genel kurula ait olduğu ve devredilmesinin mümkün olmadığı⁴²⁷ da savunulmaktadır⁴²⁸. *Coşgun*'a göre, kanunda basamaklı bir düzenleme yapıldığından, esas sözleşme ile tasfiye memurunun atanması, atama yapılmamışsa genel kurul kararıyla tasfiye memurunun belirlenebilmesi gerekir. Özellikle “Atama” başlığı altında ve “Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır” hükmüne (TTK. m. 536) yer verilmesi, bu görüşü desteklemektedir⁴²⁹. Dolayısıyla, *Kervankıran*⁴³⁰ ile aynı kanaati paylaşmakta olup, kanaatimiz, isim zikredilmesine gerek olmadan esas sözleşmeyle yönetim kurulu üyelerinin

⁴²² *Kervankıran*, s. 113.

⁴²³ *Doğanay*, s. 1293; *İzmirli, Yadigar*, Türk Ticaret Kanununa Göre Tasfiye Memurlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları, Gazi Kitabevi, Ankara 2001, s. 29.

⁴²⁴ *Kervankıran*, s. 114.

⁴²⁵ *Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin*, Ortaklıklar Hukuku II, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 353; *Pulaşlı*, Genel Esaslar, s. 686.

⁴²⁶ *Kervankıran*, s. 114.

⁴²⁷ Bkz. *Pulaşlı*, Şerhi, s. 2481.

⁴²⁸ *Doğanay*, s.1293; *Coşgun*, s. 67.

⁴²⁹ *Coşgun*, s. 68.

⁴³⁰ *Kervankıran*, s. 114.

tamamının tasfiye memuru olarak atanmış olduğu hallerde, tasfiye aşamasına geçildiğinde bu makamda bulunanların tasfiye memuru olmaları amaca daha uygun düşecektir.

Tasfiye memuru esas sözleşmede ister ismen anılmış ister başka bir şekilde belirlenmiş ya da atama üçüncü kişiye bırakılmış olsun, ilgililerin veya seçilen kişilerin tasfiye görevini kabul etmesi zorunlu değildir⁴³¹. Şirket esas sözleşmesiyle atanan tasfiye memurları, anonim şirketin sona ermesiyle birlikte görevlerine başlarlar⁴³².

3.2.1.2. Genel Kurul Kararı ile Atanma

Tasfiye memuru ya da memurlarının atanmasında kanun belirli bir sıra gözetmiştir. TTK. m. 536'da bu sıra, esas sözleşme, genel kurul ve yönetim kurulu şeklinde düzenlenmiştir. Bu sıralama tesadüfî olmayıp kanun koyucunun bilinçli tercihini yansıtmaktadır⁴³³. Esas sözleşme ile tasfiye memuru tayin edilmemişse, sona erme veya fesih kararından önce veya sonra TTK. m. 536/1 hükmünce genel kurul tasfiye memuru veya memurlarını seçebilir⁴³⁴. Yasada, tasfiyeye ilişkin genel kurul kararlarının 418. madde uyarınca alınacağı öngörüldüğünden (TTK. m. 546/3), tasfiye memurlarının seçimi için de TTK. m. 418 hükmündeki olağan toplantı ve karar nisapları uygulanır⁴³⁵. Yani, karar nisabı her iki toplantıda da oy çokluğuna dayanmak ile birlikte toplantı nisabı ilk toplantı için sermayenin en az dörtte birini karşılayan pay sahiplerinin oylarıdır. İlk toplantıda bu nisap sağlanamaz ise ikinci toplantıda nisap aranmayacaktır. Şirket esas sözleşmesinde tasfiye memurlarının isim isim kim oldukları yazılmışsa bile, genel kurul esas sözleşmeyi değiştirebilir ve esas sözleşmede değişiklikten önce yazılı olan tasfiye memurlarını değiştirebilir.

Genel kurulun daima tasfiye memurlarını azletme ve yerlerine yenilerini seçme yetkisi vardır⁴³⁶. Genel kurulun görevden alma yetkisi sınırlandırılmaz, kaldırılamaz ve devredilemez⁴³⁷. Genel kurul belirlenmiş ve görevine başlamış tasfiye memurlarını görevden alarak yerlerine yeni isimler belirleyip tasfiye memuru olarak bunları atayabileceği gibi⁴³⁸ esas sözleşmeyle belirlenen tasfiye memurlarının yanında yenilerini de atayabilir⁴³⁹ bu yolla

⁴³¹ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2480; Tasfiye memurlarının tamamının ya da bir kısmının görevi kabul etmemesi durumu için Bkz. **Kervankıran**, s. 115 vd.

⁴³² **Şener**, s. 639.

⁴³³ **Karahan**, Tasfiye, s. 77; **Kervankıran**, s. 119.

⁴³⁴ **Kayhan/Yasan**, s. 213; **Aksoy**, s. 249; **Bahtiyar**, s. 384; **Kılıç**, s. 95.

⁴³⁵ **Tekinalp**, s. 197; **Şener**, s. 639; **Pulaşlı**, Genel Esaslar, s. 686.

⁴³⁶ **Kayhan/Yasan**, s. 214; **Bahtiyar**, s. 384.

⁴³⁷ **Kayhan/Yasan**, s. 214.

⁴³⁸ **Bahtiyar**, s. 384; **Coşgun**, s. 69.

⁴³⁹ **Şener**, s. 639.

tasfiye memurlarının sayısını çoğaltabilir. Ayrıca, genel kurul, yönetim kurulu üyelerini tasfiye memuru seçerek, kanun tarafından öngörülmüş tasfiye memuru atama sıra düzenini de benimseyebilir⁴⁴⁰.

Şirket esas sözleşmesi ile tasfiye memurlarının atamasının yapılmaması halinde, tasfiye memurlarının atamasını genel kurul yapabilecek iken, genel kurula verilen bu yetkiyi genel kurul başka bir organa ya da kişiye devredebilir mi? Kanunda bu yetki genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmamakla birlikte bu yetki emredici nitelikte olup bu durum genel kurulun bu yetkisini başka kişi, kurum ve organa devredemeyeceği anlamına gelir⁴⁴¹. Esas sözleşme ile atama yapılmaması ihtimalinde genel kurul sahip olduğu tasfiye memurunu belirleme yetkisini bir başka organa ya da kişiye devredemez⁴⁴². Genel kurul tarafından atanmış olan bir tasfiye memurunun herhangi bir nedenle görevden ayrılması durumunda, onun yerine atama da genel kurul tarafından yapılmalıdır⁴⁴³.

3.2.1.3. Kanuni Atama

Şirketin tasfiye aşamasına girmesi halinde şirket açısından bu aşamada tasfiyeye ilişkin işlemleri yürütecek tasfiye memurlarının atanması ve görev yapması gerekmekte bunun için de öncelikle şirket esas sözleşmesi ile tasfiye memurları belirlenebilecek şayet esas sözleşmede tasfiye memurları belirlenmemişse genel kurul tasfiye memurlarını atayacaktır. Bu iki durumun da gerçekleşmemesi halinde, yani tasfiye memurlarının esas sözleşme ile belirlenmemesi ve genel kurulun da tasfiye memurlarını atamaması halinde, kanun koyucu TTK. m. 536/1'de tasfiye işlemlerini doğrudan yönetim kurulunun yürüteceğini düzenlemiştir⁴⁴⁴. Yani, yönetim kuruluna yasa burada bir görev yüklemiştir. Tasfiye memurlarının kanunla atanması, yönetim kurulunun tasfiye memurluğunu kanun gereği üstlenmesi anlamına gelmektedir⁴⁴⁵. Bu aşamada, yönetim kurulu çift fonksiyona sahip bir organ olarak hem yönetim işleri ile yetkili olurken hem de tasfiye memurluğu görevini ifa ederek tasfiyeye ilişkin iş ve işlemleri yerine getirecektir⁴⁴⁶. Bu şekliyle yönetim kurulu için tasfiye memurluğu görevi, kanundan doğmaktadır. Bu durumun gerçekleşmesi halinde, pay

⁴⁴⁰ Kervankıran, s. 119.

⁴⁴¹ Kervankıran, s. 120; Coşgun, s. 70.

⁴⁴² Şener, Oruç Hami, Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye, Ankara, 2015, s. 118.

⁴⁴³ Kervankıran, s. 120.

⁴⁴⁴ Kayıhan/Yasan, s. 213.

⁴⁴⁵ Kervankıran, s. 120.

⁴⁴⁶ Şener, s. 639; Tekinalp, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, İstanbul 2012, s. 108.

sahipleri mahkemeye müracaat ederek şirkete tasfiye memuru atanmasını talep edemezler, çünkü kanunen zaten şirketin tasfiye memuru yönetim kurulu olarak belirlenmiştir.

Kanun koyucunun yukarıda izah edilen düzenlemede göz ardı ettiği nokta, yönetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin üç yıl ile yasada sınırlanmış olması durumudur (TTK. m. 362). Bu durum şöyle bir sonucu meydana getirebilecektir. Yukarıda da belirtildiği gibi esas sözleşme ile tasfiye memurları belirlenmemiş ise genel kurul da toplanamıyorsa veya tasfiye memurlarını atamıyorsa ve yönetim kurulunun 3 yıllık görev süresi dolmuş ise bu durumda şirketin tasfiye işlerini kim yönetecektir? Tasfiye memurluğu görevini kim ifa edecektir? İstisnai olarak bu durumun gerçekleşmesi ihtimalinde tasfiye memurunun belirlenebilmesi için tek çıkar yol TTK. m. 537/3'dür. Bu düzenleme ile tasfiye memurlarından en az birinin Türk Vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye olması zorunlu tutulmuş⁴⁴⁷ böyle bir tasfiye memurunun bulunmaması halinde pay sahiplerinden birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının talebi ile şirkete bu şartlara uygun bir tasfiye memurunun mahkemece atanacağı düzenlenmiştir. Bu durumda pay sahiplerinden biri veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu hükümden yola çıkarak mahkemedен şirkete Türk Vatandaşı ve yerleşim yeri Türkiye'de bulunan bir tasfiye memuru atanmasını talep ederek bu tıkanıklığı giderebilecektir⁴⁴⁸.

Tasfiye memurluğu sıfatı yönetim kuruluna değil, yönetim kurulu üyelerine aittir⁴⁴⁹. Dolayısıyla, kanunen yönetim kurulu tasfiye işlerini yürütürken, yönetim kurulu üyeliklerinden bir ya da bir kaç boşalırsa, bu üyeliklerin doldurulup doldurulamayacağı tasfiye süreci bakımından özel olarak ele alınmalıdır. Şayet boşalan üyelikler doldurulacak ise, bu konuda geri kalan yönetim kurulu üyelerinin yetkili olup olmadığı da cevaplanması gereken bir sorudur. *Karahan*, tasfiye memurluğu sıfatının kurul olarak yönetim kuruluna değil, üyelerin bizzat kendilerine ait olduğunu, tasfiye memurluğu sıfatının sona ermesine yönetim kurulu üyeliğinin boşalmasının sebep olduğunu, temsile yetkili sayıda yönetim kurulu üyesi kaldığı sürece geriye kalan üyeler tarafından boşalan üyeliğin doldurulabileceğini, yapılan seçimi onaylayacak genel kurulun toplanamaması durumunda ise boşalan üyeliklerin mahkeme kararı ile doldurulması gerektiğini belirtmiştir⁴⁵⁰. Boşalan yönetim kurulu üyelikleri için diğer yönetim kurulu üyelerine ilk genel kurul toplantısına

⁴⁴⁷ Şener, s. 640; Bahtiyar, s. 384; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294. Böylelikle kanun koyucu şirketin tasfiyesinin Türkiye dışından yönetilmesine engel olmayı ve tasfiyenin sağlıklı yürütülmesini amaçlamaktadır. Bkz. Şener, s. 640.

⁴⁴⁸ Coşgun, s. 72.

⁴⁴⁹ Kervankıran, s. 120. "...tarafından 20/01/2015 tarihinde harç ikmal edilerek ve ... haklarında münfesihtir...ve...nin yönetim kurulu üyeleri ve tasfiye memuru olduklarından ve görevli buldukları dönemde ..." Y. 11. HD. T. 14.3.2016, E. 2016/2385, K. 2016/2787 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (21.5.2018).

⁴⁵⁰ Karahan, Tasfiye, s. 84; Coşgun, s. 72.

kadar seçim yapma yetkisi, şirketin tasfiye sürecinde olup olmadığı ayrımı yapılmaksızın verilmiştir (TTK. m. 363/1). Tasfiye sürecinde yönetim kurulu üyeliği boşaldığında, tasfiyeden önceki dönemde olduğu gibi boşalan üyelik geri kalan yönetim kurulu üyeleri tarafından doldurulacak, seçilen kişi ilk toplanacak genel kurulun onayına sunulacaktır. Kanunen tasfiye memurluğu görevi yönetim kurulu üyeleri tarafından üstlenilmişse, boşalan üyelik için seçilen kişi tasfiye memurluğu görevini de üstlenecektir. Toplanacak ilk genel kurulda bu kişi onaylanırsa görevine devam edecek, onaylanmazsa bu tarih itibarıyla yönetim kurulu üyesi sıfatını kaybedeceğinden tasfiye memurluğu sıfatı da sona erecektir. Genel kurul seçilen kişiye onay vermediğinde, yönetim kurulu üyeliği ve tasfiye memurluğu için seçim yapılabilir. Genel kurul seçilen kişinin onaylanması için toplanamıyorsa, diğer pay sahipleri ancak haklı sebebin varlığı halinde yönetim kurulu tarafından boşalan üyelik için seçilen kişinin azlini mahkemeden talep edebilir. Bu durumda azledilen kişinin yerine mahkeme yeni bir tasfiye memuru atayacaktır⁴⁵¹.

3.2.1.4. Mahkeme Kararı ile Atama

Anonim şirkete tasfiye memuru atanmasında esas olan pay sahiplerinin iradesidir. Pay sahipleri bu iradeyi esas sözleşmeyle ya da genel kurul kararıyla ortaya koyabilirler. Bununla birlikte, kanunda düzenlenmiş belirli hallerin mevcut olması durumunda tasfiye memurları mahkeme tarafından da atanabilir⁴⁵². Mahkemenin tasfiye memuru atayabileceği durumlar şunlardır;

- Şirketin mahkemece feshine karar verilmesi halinde tasfiye memurunun mahkemece atanması durumu,
- Şirketin belirlenen tasfiye memurlarından birinin dahi kanunda belirtilen niteliklere sahip olmaması halinde mahkemenin tasfiye memuru ataması durumu,
- Şirkette mevcut görev yapan tasfiye memurunun azledilmesi halinde mahkemenin tasfiye memuru ataması durumu⁴⁵³.

Bu durumlar aşağıda başlıklar halinde daha detaylı anlatılacaktır.

Mahkemece atanan tasfiye memurlarının diğer yollarla belirlenenlerden yetki ve görev bakımından herhangi bir farkı yoktur. Mahkemece atanmış olmaları, bu kişilerin kendilerini

⁴⁵¹ Coşgun, s. 73.

⁴⁵² Kervankıran, s. 122.

⁴⁵³ Aydın, s. 512; Çetiner/Yüksel, s. 338; Kervankıran, s. 122; Coşgun, s. 73.

atayan mahkemenin denetimi altında faaliyette bulunacakları, mahkemenin talimatları ile bağlı olacakları anlamına da gelmez⁴⁵⁴.

3.2.1.4.1. Şirketin Mahkemece Feshine Karar Verilmesi Durumunda Tasfiye Memurunun Mahkemece Atanması

Şirkete mahkeme kararı ile tasfiye memuru atanması ETK.'da olmayan ve TTK. m. 536/3 ile kanunumuza giren bir düzenlemedir. ETK. döneminde mahkeme şirketin feshine karar verdiğinde, esas sözleşme ile belirlenen veyahut genel kurul kararı ile belirlenen tasfiye memuru görev yapıyordu. İki şekilde de şayet tasfiye memuru belirlenmemiş ise bu durumda yönetim kurulu tasfiye memuru olarak görev yapıyordu. Yeni TTK. ile gelen ETK.'da olmayan 3. fıkra ile birlikte artık şirketin mahkeme tarafından feshine karar verilmiş ise bu durumda tasfiye memurunu da fesih kararını veren mahkeme atayacaktır⁴⁵⁵.

Türk Ticaret Kanunu m. 536/3 gereğince mahkemenin şirketin feshine karar verebildiği üç durum söz konusudur. Bunlar; menfaat ihlali, organ yokluğu veyahut haklı nedenlerle şirketin feshi durumudur. Bu üç durumda da pay sahiplerinin anlaşarak bir tasfiye memuru belirleme ihtimallerinin çok zayıf olacağı düşünüldüğünden ve sistemin bu durumda tıkanmasının önüne geçmek adına mahkemeye böyle bir yetki verilmiştir. Mahkemenin bu yetkisi, kullanmak zorunda olduğu bir yetki olup böyle bir durumda tasfiye memuru atanması zorunludur⁴⁵⁶. Mahkemenin bu yetkisini kullanabilmesi için tasfiye memuru atanması yönünde bir talebin olmaması, durumu değiştirmeyecektir⁴⁵⁷. Mahkemeye bu durumda tasfiye memuru atanması yönünde geniş bir yetki tanınmıştır⁴⁵⁸. Örneğin, daha öncesinde şirketin esas sözleşmesinde tasfiye memurunun kim olacağı belirlenmişse mahkeme esas sözleşmedeki bu ismi tasfiye memuru olarak atayabileceği gibi bu isimle bağlı olmayıp tamamen bir başkasını da tasfiye memuru olarak yetkilendirebilir. Şirketin feshedilmesine neden olan somut olayın durumuna göre mahkeme dilerse bir pay sahibini, şirket çalışanını,

⁴⁵⁴ Coşgun, s. 73.

⁴⁵⁵ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 766; Kervankıran, s. 122; Aydın, s. 512; Çetiner/Yüksel, s. 338; Bkz. TTK. m. 536/3 gerekçe.

⁴⁵⁶ Aydın, s. 513.

⁴⁵⁷ "Mahkemece, asıl davada fesih ve tasfiyeye karar verilmiş ise de, tasfiye memuru atanmasına ilişkin bir hüküm tesis edilmemiştir. Her ne kadar davacı tarafça bu yönde bir istemde bulunulmamışsa da, mahkemece şirkete tasfiye memuru atanması gereği üzerinde re'sen durulmalıdır." Y. 11. HD. T. 30.3.2010, E. 2008/7908, K. 2010/3505 sayılı kararı, Yaralı, s. 181-183.

⁴⁵⁸ "...davalı Ö. Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin TTK'nın 531. maddesi uyarınca fesih ve tasfiyesine, tasfiye memuru olarak mali müşavir M.Ö.'in atanmasına karar verilmiş..." karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Y. 11. HD. T. 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.5.2018).

yönetim kurulu üyelerini ve hatta şirketle hiçbir ilgisi bulunmayan üçüncü bir kişiyi dahi tasfiye memuru olarak görevlendirebilir⁴⁵⁹.

Mahkeme feshine karar verdiği şirkete tasfiye memuru atarken, şirketi feshine götüren nedene dikkat ederek bir tasfiye memuru görevlendirmelidir. Aksi halde, görevlendirilen tasfiye memurunun şirketi feshine götüren nedenle bir bağıntısı var ise bu durum şirketin tasfiye aşmasına da taşınmış olacak ve tasfiye süreci sıhhatli bir şekilde işletilemeyecektir⁴⁶⁰.

Şirketin feshine karar veren mahkemenin kaç tasfiye memuru atayabileceği hususunda⁴⁶¹ kanunda bir düzenleme, bir sınırlama yoktur⁴⁶². Kanaatimizce, mahkeme tasfiye sürecine giren şirketin büyüklüğünü göz önüne alarak makul sayıda bir tasfiye memuru atayabilecektir.

3.2.1.4.2. Şirketin Belirlenen Tasfiye Memurlarından Birinin Dahi Kanunda Belirtilen Niteliklere Sahip Olmaması Durumunda Mahkemenin Tasfiye Memuru Ataması Durumu

Şirketin belirlenen tasfiye memurlarından birinin dahi kanunda belirtilen niteliklere sahip olmaması durumunda, mahkemeden talep ile tasfiye memurunun atanabileceği TTK. m. 537/3'de düzenlenmiştir.

Tasfiye sürecine giren bir şirketin tasfiye sürecini en hızlı ve etkili bir şekilde sonuçlandırması, tasfiye sürecinin gereğidir. Kanun koyucu, tasfiye aşamasına giren bir şirketin, tasfiye sürecinin aksamadan en hızlı ve etkili şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla TTK. m. 536/4'de bir düzenleme yapmış ve sürecin sürüncemede kalmaması için tedbir oluşturmuştur⁴⁶³. Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde, tasfiye işlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin amaçlandığı da belirtilmiştir⁴⁶⁴. Ayrıca, tasfiye halindeki bir anonim şirkette, süreç sonuçlanıncaya kadar devamlı bir muhatabın bulunması istenmiştir⁴⁶⁵. TTK.'da yapılan bu düzenlemeye göre tasfiye memuru tek ise o, tasfiye memuru birden fazla ise en az bir tasfiye memurunun hem Türk vatandaşı olması hem de Türkiye'de ikamet ediyor olması

⁴⁵⁹ Bkz. TTK. m. 536/3 gerekçe.

⁴⁶⁰ Bkz. TTK. m. 536/3 gerekçe.

⁴⁶¹ Kanun metninde tekil olarak "Tasfiye memuru" ifadesi de olsa mahkemenin birden fazla memuru atamasında hiçbir engel bulunmamaktadır. Bu fıkrada ayrıca, kanun koyucu mahkemeye tasfiye memurunun atanıp atanmaması konusunda takdir hakkı tanımamıştır; çünkü feshine karar verildiğinde talep şartı aranmaksızın tasfiye memuru mahkemece atanmak zorundadır. Bkz. **Kendigelen, Abuzer**, Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 381.

⁴⁶² **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 765.

⁴⁶³ **Kendigelen, Abuzer**, Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul 2011 s. 644; Bkz. TTK. m. 536/4 gerekçe.

⁴⁶⁴ Bkz. TTK. m. 536/4 gerekçe.

⁴⁶⁵ **Kervankıran**, s. 123.

gerektiği düzenlenmiştir⁴⁶⁶. Hükümdeki tasfiye memuru için aranan şartların tümünün tek bir tasfiye memurunun şahsında birleşmesi gerekir. Yani, tasfiye memurlarından biri Türk vatandaşı iken diğersinin Türk vatandaşı olmaması ancak Türkiye’de ikamet ediyor olması, söz konusu hükme uygun değildir⁴⁶⁷. Söz konusu düzenlemeye göre aynı tasfiye memuru, yani tek bir tasfiye memuru hem Türk vatandaşı olmalı hem de Türkiye’de ikamet ediyor olmalıdır⁴⁶⁸.

Kanun koyucu, TTK. m. 537/3’de tasfiye sürecine girmiş bir şirketin yukarıda belirtilen şartlara uygun bir tasfiye memuruna sahip olmaması durumunda açılacak bir dava ile mahkemenin kanunda belirtilen niteliklere uygun bir tasfiye memuru atayacağını belirtmiştir⁴⁶⁹. Bu davayı açabilecekler, söz konusu düzenlemede sınırlı olarak sayılmıştır. Buna göre, pay sahiplerinden herhangi biri, şirket alacaklılarından herhangi biri veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından açılacak bir dava ile mahkeme, kanunda tasfiye memurları için aranan yukarıda belirtilen niteliklere uygun bir tasfiye memuru tayin edebilecektir (TTK. m. 537/3).

Dava neticesinde hâkim pek tabi birden fazla tasfiye memuru tayin edemeyecektir. Kanunda belirtilen niteliklere uygun sadece bir tasfiye memuru tayin etmek zorundadır.

Mahkemece kanuni şartlara uygun birinin tasfiye memuru olarak atanabilmesi için, mevcut tasfiye memurlarından birinin azlinin gerekli olup olmadığı tereddüde sebep olmaktadır⁴⁷⁰. TTK. m. 537/3’de mevcut tasfiye memurlarından birinin azledileceğine ilişkin bir ifade yer almamaktadır. Azlin gerekli olduğu görüşüne dayanak olabilecek husus, maddenin kenar başlığının “Görevden Alma” olmasıdır. Ancak hükmün ilk iki fıkrasında azil ve yerine yenisinin atanmasından bahsedilmişken, üçüncü fıkrada “söz konusu şartlara uygun birini tasfiye memuru olarak atar” ifadeleri yer almıştır. Tasfiye memurunun niteliklerine ilişkin TTK. m. 536/4’ün gerekçesinde ise, mahkemece yapılacak atamanın aynı zamanda bir azil işlemi gerektirdiği, kanuni niteliklere sahip bir kişiyi tasfiye memuru olarak atarken, mevcut tasfiye memurlarından birinin görevden alınacağı ve onun yerine atama yapılacağı, bu hususun mahkemenin takdirinde de olmadığı ifade edilmiştir⁴⁷¹. Ancak bu durumda, özellikle birden çok tasfiye memuru varsa, hangisinin azledileceği önemli bir sorundur. Davacının, kimin azledileceğini dava dilekçesinde açıklama zorunluluğunun bulunup bulunmadığı, davacının bu husustaki talebi ile mahkemenin bağlı olup olmadığı, hakimin azledilecek kişiyi

⁴⁶⁶ Aydın, s. 513.

⁴⁶⁷ Coşgun, s. 85.

⁴⁶⁸ Bkz. TTK. m. 536/4 gerekçe.

⁴⁶⁹ Aydın, s. 513.

⁴⁷⁰ Coşgun, s. 85.

⁴⁷¹ Bkz. TTK. m. 536/4 gerekçe; Aydın, s. 514.

tespit ederken takdir hakkını kullanıp kullanmayacağı, azledilecek tasfiye memurunu belirlemede dikkate alınacak kriterler olup bunlar cevaplanması gereken önemli sorulardır. Tek bir tasfiye memurunun bulunması durumunda bu kişinin azli, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ortaya konan iradenin ortadan kaldırılması neticesine de yol açar. Azledilecek kişinin bu karara itiraz edip edemeyeceği de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkar. Bunlar gibi birçok tereddüde sebebiyet vermesi ve TTK. m. 537/3'ün metninden diğer iki fıkradan farklı olarak, mevcut tasfiye memurlarından birinin azledilen ve yerine yenisinin atanmasından bahsedilmemesi sebebiyle, bizim de katıldığımız *Coşgun*'un kanaatine göre, mahkemece azle gerek kalmadan kanuni nitelikleri haiz bir kişi diğer tasfiye memurlarının yanı sıra görev yapmak üzere atanmalıdır. Mahkemenin kanunen kendisine verilen atama yetkisi dışında görevden alma yetkisi yoktur. Mahkemece yapılacak atama, diğer tasfiye memurlarının görevlerine son vermediği gibi daha önce yapılan işlemlerin geçerliliğini de etkilemez⁴⁷².

3.2.1.4.3. Şirkette Mevcut Görev Yapan Tasfiye Memurunun Azledilmesi Halinde Mahkemenin Tasfiye Memuru Ataması Durumu

Mahkeme kararı ile tasfiye memuru atanması hallerinden bir diğeri de, haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurunun azledilmesi ve yerine mahkemece yenisinin atanmasıdır⁴⁷³. Tasfiye sürecine giren bir şirketin tasfiye işlerini yürüten tasfiye memurlarının azledilebilecekleri TTK. m. 537/2'de düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre tasfiye memurlarının haklı nedenlerin varlığı halinde şirkette pay sahibi olan herhangi bir kimsenin istemi ile mahkeme tarafından görevden azledilebilecekleri ve yerlerine yine mahkeme tarafından yeni tasfiye memuru/memurlarının atanabileceği hüküm altına alınmıştır⁴⁷⁴. Bu yolla atana tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunur⁴⁷⁵. Söz konusu düzenlemeye göre, bir tasfiye memurunun mahkeme tarafından görevden alınarak yerine yine mahkeme tarafından yeni bir tasfiye memuru atanabilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki, tasfiye memurunun görevden alınabilmesi için haklı bir nedenin olması, diğeri ise pay sahiplerinden herhangi birinin söz konusu tasfiye memuru ya da memurlarını görevden alması için mahkemeye müracaat etmesi şartıdır. Bu iki şartın gerçekleşmesi

⁴⁷² **Coşgun**, s. 85-86.

⁴⁷³ **Kervankıran**, s. 126.

⁴⁷⁴ **Bahtiyar**, s. 384; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 354; **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2481-2482; **Aydın**, s. 514, **Çetiner/Yüksel**, s. 338.

⁴⁷⁵ **Aydın**, s. 514.

neticesinde, mahkeme görevden alınması istenen tasfiye memurunu gerçekten haklı nedenler varsa görevden alacak ve yerine yeni bir tasfiye memuru belirleyerek göreve atayacaktır.

Haklı bir nedenin varlığı halinde her pay sahibi mahkemeye başvurarak böyle bir istemde bulunabilir ve çoğunluğun şirket esas sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla atamış olduğu tasfiye memurlarının ya da kanunen tasfiye memuru sıfatına sahip yönetim kurulu üyelerinin azledilmesini talep edebilir. Bunun talep edilebilmesi herhangi bir sermaye oranına ya da bir ön şarta bağlı olmadığı gibi, pay sahiplerinin esas sözleşme gereğince ya da genel kurul kararıyla bu haktan mahrum bırakılabilmesi de mümkün değildir⁴⁷⁶. Kanun koyucu bu hakkı tasfiye sürecine girmiş anonim şirkette, güçlü durumda olan çoğunluk karşısında bireysel pay sahiplerinin haklarını güvence altına almak maksadıyla kabul etmiştir. Bu nedenle, TTK. m. 537/2'de düzenlenen hakkın bir müstesap hak değil, aksine sınırlanamaz ve vazgeçilemez bir ortaksal hak olarak kabul edilmesi gerekir⁴⁷⁷. Pay sahiplerinin talebi bulunmaksızın, mahkeme, kendiliğinden harekete geçerek tasfiye memurlarını azledip yerlerine yenisini atayamaz⁴⁷⁸. TTK. m. 537/2 hükmüne göre azil için yalnızca pay sahiplerinin hak sahibi olduğu belirtilmiş olduğundan, pay sahibi olmayanların⁴⁷⁹ ve şirket alacaklılarının tasfiye memurunun azli davasını açmaları mümkün değildir⁴⁸⁰.

Tasfiye memurunun görevden alınması için davayı pay sahiplerinden biri veya birkaçı açabilecektir. Burada önemli olan, davayı açan pay sahibinin dava neticeleninceye kadar bu sıfatı koruması gerektiğidir⁴⁸¹. Zira pay sahipliği sıfatı bu davanın dinlenme koşulu olup, dava açılırken pay sahibi olan davacının, davanın devamı sırasında pay sahipliğini kaybetmesi durumu davanın düşmesine sebep olur. Çünkü dava hakkı paya bağlı bir hak değildir, pay sahipliği sıfatından kaynaklanmaktadır⁴⁸². Bu noktada belirtmek gerekir ki, pay sahipliği sıfatını kaybeden bir kişinin bu davayı sürdürmekte artık bir hukuki yararı da kalmamış olacaktır⁴⁸³.

Söz konusu davada dikkat edilmesi gereken diğer bir konu da davalı olarak kimlerin gösterileceğidir. Yani, husumetin kim ya da kimlere yöneltileceğidir. Dava, şirketin tüzel kişiliğine mi yoksa görevden haklı nedenlerle alınması istenen tasfiye memuruna mı

⁴⁷⁶ Karahan, Tasfiye, s. 88; Kervankıran, s. 126.

⁴⁷⁷ Şener, Oruç Hami, Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması (TTK 442/II), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 2002, s. 166; Kervankıran, s. 127.

⁴⁷⁸ Karahan, Tasfiye, s. 90; Şener, Tasfiye Memuru, s. 167.

⁴⁷⁹ Şener, Tasfiye Memuru, s. 167.

⁴⁸⁰ Kervankıran, s. 128.

⁴⁸¹ Şener, Tasfiye Memuru, s. 169; Karahan, Tasfiye, s. 92; Coşgun, s. 79; Doğanay, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. Baskı, İstanbul 2004, s. 1296.

⁴⁸² Doğanay, s. 1296; Karahan, Tasfiye, s. 92; İzmirli, s. 40; Şener, Tasfiye Memuru, s. 169.

⁴⁸³ Kervankıran, s. 130.

açılacaktır? Bununla ilgili kanunda net bir ifade yer almazken durum uygulamada ve öğretide de tartışmalıdır. Öğretide⁴⁸⁴ davanın şirketin tüzel kişiliğine açılması gerektiği vurgulansa da Yargıtay⁴⁸⁵ davanın görevden alınması, azli istenen tasfiye memuruna açılması gerektiğini kabul etmektedir⁴⁸⁶. Kervankıran ise, azil davasının tasfiye memuruna değil, şirkete karşı açılması gerektiğini savunmaktadır⁴⁸⁷. Bizim de aynı görüşü paylaştığımız *Coşgun* ise, davalı olarak azli istenen tasfiye memurunun gösterilmesi gerektiği fakat bunun yeterli olmadığını savunmaktadır. *Coşgun*'a göre, mahkeme azil kararı vermesi halinde şirkete yeni bir tasfiye memuru atayacağı için dava şirket tüzel kişiliğini de ilgilendirdiğinden, husumetin şirkete de yöneltmesi gerekmektedir. Bu durumun yanı sıra, dava hem tasfiye memurunun azli hem de yeni bir tasfiye memuru atanması kapsayacağı için şirketi ilgilendirdiğinden temyiz anlamında da hem tasfiye memuruna hem de şirket tüzel kişiliğine açılmalıdır. Sadece tasfiye memuruna dava açılması neticesinde tasfiye memurunun görevden alınması ve yerine mahkemece atanan yeni memurun belki de şirkette tasfiye memuru olarak görev yapması uygun düşmeyecek ve şirket bu kararı temyiz yolu ile bozmak isteyecektir. Bu nedenlerle kanaatimizce, dava hem azli istenen tasfiye memuruna hem de şirketin tüzel kişiliğine açılmalıdır⁴⁸⁸.

Tasfiye memurlarının görevden alınabileceğine ilişkin haklı nedenlerin varlığı halinde pay sahiplerinin mahkemeden istemi ile mahkemenin tasfiye memurlarını görevden alabileceklerini ve yerlerine yenilerini görevlendirebileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, pay sahibinin tasfiye memurlarının görevden uzaklaştırılmasını mahkemeden talep edebilmesi, haklı sebeplerin varlığına bağlanmıştır. Kanunda nelerin haklı sebep olduğu belirtilmemiştir. Esasen haklı sebep kavramı ile ilgili genel bir tanım yapmak pek de kolay değildir. Haklı sebeplerden kasıt, aslında söz konusu hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren önemli nedenlerin ortaya çıkmasıdır. Buradaki önemli nedenler, o hukuki ilişkinin sona erdirilmesi açısından bir haklı sebep oluşturmaktadır. Haklı sebepler, belirsiz bir hukuki kavramı ifade emekte olup, sadece Ticaret Kanunu'nda değil diğer kanunlarda da bir tanımlı yapılmamıştır⁴⁸⁹. Genel olarak tasfiye sürecini tehlikeye düşüren bütün tutum ve davranışların haklı sebepler olabileceği söylenebilir. Bu sebeplerden bir kısmı tasfiye memurlarının

⁴⁸⁴ Bkz. **Kervankıran**, s. 131; **Coşgun**, s. 80-81.

⁴⁸⁵ Davanın azledilecek olan tasfiye memuruna açılması gerektiğine ilişkin Yargıtay kararı, 11. HD. 15.6.1978, E.3182, K.3229.

⁴⁸⁶ **Coşgun**, s. 80.

⁴⁸⁷ Tasfiye halinde bile olsa ortada tüzel kişiliğe sahip bir şirket bulunmakta olup, tasfiye memurları onun organıdır. Dolayısı ile burada mahkemenin müdahalesi tasfiye memuru ile şirket arasındaki sözleşmeyi sona erdirmeye yöneliktir. Bu nedenlerle azil davasının şirkete karşı açılması gerekir, Bkz. **Kervankıran**, s. 131.

⁴⁸⁸ **Coşgun**, s. 80-81.

⁴⁸⁹ **Kervankıran**, s. 131-132.

şahsından kaynaklanabilir⁴⁹⁰. Örneğin, tasfiye memurlarının tasfiye sürecini yürütemeyecek hale gelmeleri, tasfiye memurlarının taşımaları gereken nitelikleri sonradan kaybetmeleri, görevlerini ihmal etmeleri, görevlerini suiistimal etmeleri veya kusurları olmasa dahi görev yapamaz hale gelmeleri, haklı neden olarak kabul edilmelidir⁴⁹¹. Ayrıca, kişilikleri, yetenekleri, uzmanlıkları, çalışma güçleri ve dürüstlükleri, ehliyetsizlik, yetersizlik, kısıtlılık, kötü şöhret, diğer pay sahipleri ile husumet içinde bulunma, hilekârlık, yetkilerini kötüye kullanma⁴⁹² hastalık veya başka nedenlerden dolayı uzun süre görevden uzak kalınarak tasfiyenin sürüncemede bırakılması azil için haklı sebep oluşturur⁴⁹³. Diğer bir haklı sebep türü ise tasfiye memurunun kişiliği ile ilgisi olmayan, tasfiye işlemlerinde tarafsızlık ile bağdaşmayacak, özellikle çoğunluğun veya bazı pay gruplarının çıkarlarını koruyan tutum ve davranışlarda bulunma ile şirketin zararına olacak şekilde hareket etme gibi objektif nitelikte haklı nedenler olarak ortaya çıkmaktadır⁴⁹⁴. Diğer yandan sona eren bir şirketin tasfiye memuru, tasfiye edilen şirketin mal varlığı değerlerinin aktarıldığı yeni kurulan bir şirketin yönetim kurulu üyesi olarak çifte fonksiyona sahipse, tarafsızlık zedeleneceğinden dolayı, bu durum da azil için bir haklı neden oluşturur. Yönetim kurulunun tasfiye memuru olarak görev yaptığı hallerde de, onların bu sıfatla yapmış oldukları işlemlerden dolayı haklı bir güvensizlik meydana gelmiş ise, haklı nedene dayalı azilleri istenebilir⁴⁹⁵. Burada sayılanlardan da anlaşılacağı üzere önemli olan görevden alınması istenen tasfiye memuru ya da memurlarıyla tasfiye sürecine devam edilemeyecek olmasıdır⁴⁹⁶. Haklı sebep halleri hiç şüphesiz azil için uygulamada yol gösterici olacaktır. Ancak neyin haklı sebep olduğu önceden belirlenemeyeceği için, tasfiye memurlarının haklı nedene dayalı olarak görevden alınabilmesi için her somut olayın özellikleri değerlendirilerek karar verilmelidir⁴⁹⁷. Haklı nedeni somut olaydaki duruma göre görevden alınma talebinin pay sahibi ya da sahiplerince yapılan mahkemenin hakimi inceleyecek ve durumun haklı neden oluşturup oluşturmadığını karara bağlayacaktır⁴⁹⁸.

Pay sahibinin haklı sebebe dayanarak dava açmadan önce genel kurula müracaat etmesinin, genel kuruldan tasfiye memurunun azlini istemesinin şart olup olmadığı

⁴⁹⁰ **Kervankıran**, s. 132.

⁴⁹¹ **Coşgun**, s. 77-78.

⁴⁹² **Karahan**, Tasfiye, s. 94; **Şener**, Tasfiye memuru, s. 177; **Doğanay**, s. 1297.

⁴⁹³ **Kervankıran**, s. 132-133.

⁴⁹⁴ **Şener**, Tasfiye Memuru, s. 177; **Karahan**, Tasfiye, s. 94; **Kervankıran**, s. 133.

⁴⁹⁵ Tasfiye kurulu üyeleri yönetim kurulu üyeleri olsa bile, koşulları oluştuğunda, tasfiye memurluğu sıfatları, her zaman azil ve yenileri tayin olunabilir. Bkz. Y. 11. HD. T. 22.03.1994, E. 1994/2352, K. 1994/2159 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 133; **Kervankıran**, s. 133.

⁴⁹⁶ **Coşgun**, s. 78.

⁴⁹⁷ **Kervankıran**, s. 133.

⁴⁹⁸ **Coşgun**, s. 77-78.

tartışmalıdır. Bir görüş, azil talebiyle dava açılabilmesi için genel kurula müracaat edilmesi ve genel kurulun olumsuz yönde karar vermesinin dava şartı olduğunu belirtmektedir⁴⁹⁹. Bir görüşe göre ise, dava açma hakkını Kanunda aranmayan bir şarta bağlamak doğru değildir⁵⁰⁰. Nitekim pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırabilmesi iki farklı halde söz konusudur. Bunlardan ilki, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması ihtimalidir ki, bu durumda pay sahibi ancak mahkemeden alacağı izinle çağrı yapabilir (TTK. m. 410/2). İkinci imkân, azınlık pay sahiplerine tanınmış olup, yönetim kurulu tarafından çağrının yapılması, kabul edilmemesi durumunda ise mahkemeye müracaat edilmesi ve mahkeme kararı üzerine kayyım aracılığı ile çağrının yapılmasıdır (TTK. m. 411, 412). Tasfiye memurunun azli talebiyle dava açmak için öncelikle genel kurula müracaat şartı, kanunda bu yönde bir şart aranmaması bir yana, pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırması için de çoğunlukla mahkemeye müracaatının gerekli olması karşısında, olması gereken hukuk bakımından da kabul edilemez⁵⁰¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 537/2 hükmünce mahkeme tarafından tasfiye memuru atanabilmesi için, öncelikle mevcut tasfiye memurunun azledilmiş olması gerekir⁵⁰². Mahkeme, azil kararı vermeden, bir başka kişiyi tasfiye memuru olarak atayamaz. TTK. m. 537/2 hükmü, görevden alma ve atamayı birlikte içermekte olup, kanun, mahkemeye görevden alma ile bağlantılı olarak bir atama yetkisi vermektedir⁵⁰³. Dolayısı ile pay sahipleri tasfiye memurlarının azli için talepte bulunmuşlar ise, bu talep kural olarak yeni bir tasfiye memuru atanmasını da kapsamaktadır. Ayrıca, görevden alma halinde yeni tasfiye memuru atanması için talepte bulunmaya gerek yoktur. Mahkeme de pay sahibinin yeni tasfiye memuru atanması talebi olmasa dahi, görevden aldığı tasfiye memurlarının yerine yenilerini atayabilir⁵⁰⁴.

Tasfiye memurunun göreve başladığı an şirketin tasfiye sürecine girdiği an olmayıp, tasfiye aşamasına girilmesi neticesinde tasfiye memuru olarak görevi kabul ettiği andır. Bu yüzden göreve başlamayan bir kimsenin görevden alınmasının da mümkün olmayacağı için tasfiye memurunun göreve başladığı andan sonra ancak bu talep ile mahkemeden görevden alınması istenebilecektir. Ancak, bu durum dar olarak yorumlanmamalıdır. Tasfiye memurunun görevden alınması talebini doğuracak haklı nedenler bazen tasfiye memurunun

⁴⁹⁹ Arslanlı, s. 207.

⁵⁰⁰ Karahan, Tasfiye, s. 90; Coşgun, s. 78.

⁵⁰¹ Coşgun, s. 79.

⁵⁰² Doğanay, s. 1296; Karahan, Tasfiye, s. 85; İzmirli, s. 39; Şener, Tasfiye Memuru, s. 178; Kervankıran, s. 134.

⁵⁰³ Karahan, Tasfiye, s. 85; Kervankıran, s. 134; Şener, Tasfiye Memuru, s. 178.

⁵⁰⁴ Şener, Tasfiye Memuru, s. 179; Kervankıran, s. 134.

kişiliğinden de kaynaklanabilir. Örneğin, esas sözleşme ile tasfiye memuru olarak görev yapacağı belirlenmiş bir kişi, kişiliğinden kaynaklı olarak, şirkette tasfiye memurluğu görevini ifa etmesi neticesinde şirketin kendisi, şirketten alacağı olanlar, şirkette pay sahibi olanlar zarara uğrayabilecekse, bu durumda esas sözleşmede tasfiye memuru olarak belirlenen kişinin mahkemeden görevden alınmasını talep için göreve başlamasının beklenmesi sağlıklı sonuçlar doğurmayacak ve adil olmayacaktır. Bu tarz durumlarda tasfiye memuru göreve başlamadan önce de görevden alınmasını mahkemeden istemek yanlış olmayacaktır. Bu durumlarda kanaatimizce de geçerli olan *Coşgun*'un görüşüne göre göreve başlamamış olsa dahi şahsın görevden alınması, azledilebilmesi mahkemeden istenebilmelidir. Tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yürütülerek neticelendirilebilmesi için haklı nedenlerin varlığı halinde tasfiye memurunun mahkeme aracılığıyla görevden alınmasını talep etmek için şirketin tasfiye sürecine girmesini beklemek de gerekmemektedir⁵⁰⁵. Görevden ayrılan tasfiye memuruna karşı bu dava yöneltilemez⁵⁰⁶.

3.2.2. Tasfiye Memurunun Ticaret Siciline Tescili ve İlânı

Tasfiye memurunun sicile tescili ve ilânı genel olarak, iflâs hariç, yönetim kurulu tarafından yapılır (TTK. m. 537/1). Tasfiye işlerinin yönetim kurulunca yürütülmesi durumunda da bu kural uygulanır (TTK. m. 536/2). Ancak, TTK. m. 537/2 hükmünce mahkeme haklı sebeplerin varlığı halinde ve pay sahiplerinden birinin talebi üzerine azlettiği tasfiye memurlarının yerine yenilerini tayin etmişse, bunlar kendilerini re'sen ticaret siciline tescil ve ilân ettirirler⁵⁰⁷. Bununla birlikte, ETK. m. 442/2 hükmünden farklı olarak, TTK. m. 537/2'de mahkeme kararıyla atanan tasfiye memurlarının, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan edileceği düzenlenmiştir. Böylece yeni hükümlerle, tescili talep hususunda sadece bu kişilere tanınan münhasır yetki sona erdirilerek, mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının tescilini başka kişilerin de, örneğin yönetim kurulunun da, talep edebileceği hüküm altına alınmıştır⁵⁰⁸.

Tasfiye memurlarının tescil ve ilânı, üçüncü kişiler yönünden önem taşır. Yoksa, şirketin feshiyle birlikte evvelce yapılmış tayin veya seçimle tasfiye memurluğu esasen doğar. Tescil ve ilân işleminin tamamlanmasıyla da üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade eder⁵⁰⁹, yani

⁵⁰⁵ *Coşgun*, s. 75-76.

⁵⁰⁶ *Şener*, Tasfiye Memuru, s. 164; *Kervankıran*, s. 135.

⁵⁰⁷ *Pulaşlı*, Genel Esaslar, s. 685.

⁵⁰⁸ *Kervankıran*, s. 142.

⁵⁰⁹ *Çevik, Orhan Nuri*, Anonim Şirketler, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 1988, s. 1112.

üçüncü kişilerin iyi niyetini ortadan kaldırma amacına hizmet eder⁵¹⁰. Örneğin, tasfiye memuru önceden genel kurulca seçilmişse, anonim şirketin infisah etmesi ile tasfiye memurluğu sıfatı da doğmuş olur⁵¹¹. Dolayısı ile, atanan tasfiye memuru tescil ve ilan edilmedikçe, görevden alınan tasfiye memurlarının yaptığı işlemler şirketi sorumluluk altına sokar⁵¹². Aynı şekilde, tasfiye memurları arasında görevden alma ya da değişiklik gibi sonradan meydana gelen değişikliklerin de aynı şekilde tescil ettirilmesi gerekir. Görevden alınan ya da değiştirilen tasfiye memuru sicile tescil ve ilân edilmedikçe seçim üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Örneğin, esas sözleşmeyle tayin edilen tasfiye memurunun azledilerek yerine seçilen kimse tescil ve ilân edilmemişse, azledilen tasfiye memurunun yaptığı işlemler, iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından sicile güven ilkesi gereğince anonim şirketi bağlayabilir⁵¹³.

Sicile tescil için kanunda özel bir süre de öngörülmemiştir. Bu sebeple, ticaret sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için bir ay, diğer hallerde on beş gün içinde (TTK. m. 30/1, 3) tasfiye memurlarının sicile tescili gerekir. Süre tescili gerekli işlemin veya olgunun gerçekleştiği, tamamlanması bir senet veya belgenin düzenlendiği tarihten itibaren işlemeye başlar (TTK. m. 30/2). Tasfiye memuru seçimi, ilgilinin bu görevi kabulü ya da şirket ile arasında bir sözleşme yapılmasına bağlı değildir. Ancak, göreve başlaması için tasfiye memurluğu görevini kabul etmiş olması gerekir. Bu durumda on beş günlük sürenin tasfiye memurunun görevi kabulünden başlaması gerektiği söylenebilir. Ancak, *Coşgun*'a göre, sürenin tasfiye memurunun seçilmesinden itibaren başlatılması daha doğrudur. Tasfiye işlerinin sürüncemede kalmaması, en kısa sürede tamamlanması bu süreç ile ilgili hükümlere hâkim bir prensiptir. Bunun gereği olarak, tasfiye memurunun da bir an önce, gecikmeksizin göreve başlaması sağlanmalıdır⁵¹⁴. Kanaatimizce, on beş günlük sürenin tasfiye memurunun göreve başlaması ile değil, tasfiye memuru olarak seçildiği tarihten itibaren başlatılması daha uygun olacaktır.

Tasfiye memurlarının temsil yetkilerini genişleten veya daraltan kararlar (TTK. m. 539) tescil ve ilâna tabidir. Ancak, tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olmayacağı ispat edilsin.

⁵¹⁰ **Kervankıran**, s. 142.

⁵¹¹ **Pulaşlı, Hasan**, Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Adana 2003, s. 970; **Pulaşlı, Şerhi**, s. 2479.

⁵¹² **Şener**, Tasfiye Memuru, s. 186; **Kervankıran**, s. 142.

⁵¹³ **Kervankıran**, s. 142; **Arslanlı**, Şirketler I-II, s. 208; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 970; **Pulaşlı, Şerhi**, s. 2479.

⁵¹⁴ **Coşgun**, s. 104.

TTK. m. 539/2 hükmünce tasfiyenin sadece tescil ve ilân edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir⁵¹⁵.

3.2.3. Tasfiye Memurlarının Yetkileri ve Ücret Hakkı

Ticaret Kanunu'ndaki tasfiye ile ilgili düzenlemelerden anlaşılacağı gibi tasfiye aşamasındaki şirketin tasfiye amacına yönelik yönetim ve temsil organı tasfiye memurları olduğundan⁵¹⁶ tasfiye memurlarının yetkilerinin konusunu anonim şirketin yönetim ve temsili oluşturmaktadır. Tasfiye gayesi kapsamında şirketin yönetim ve temsili, tasfiye memurlarına hem bir yetki hem de görev olarak verilmiştir⁵¹⁷.

Bu başlık altında tasfiye memurlarının yetki ve görevleri "yönetim yetki ve görevleri", "temsil yetkisi" olarak, hakları ise tasfiye memurunun hakları olarak ifade edilen "ücret hakkı" kapsamında incelenmektedir.

3.2.3.1. Tasfiye Memurlarının Yetkileri

Tasfiye memurlarının yetkileri emredici kanun hükümleri ile düzenlenmiş olup bu yetkiler şirketin yönetimi ve temsili yetkileridir.

3.2.3.1.1. Tasfiye Memurlarının Yönetim Yetki ve Görevi

Tasfiye aşamasında şirketin yönetim kurulu tarafından mı yönetileceği yoksa tasfiye memurlarınca mı yönetileceği kanunda net olarak ifade edilmeyen bir durumdur⁵¹⁸. Tasfiyede amaç sona eren şirketin tasfiyeye tabi tutulmasıdır. Bu aşamada tasfiye memurlarının temel görevi ise, sözü edilen amaç doğrultusunda şirket aktiflerinin paraya çevrilmesi ve mevcut borçların kapatılmasıdır (TTK. m. 542/1-a). Tasfiye memurları belirtilen amaç doğrultusunda tasfiye işlemlerini yaparak, şirketin tamamen ticari hayattan çekilmesini sağlayacak tüm işlemleri yapma yetki ve yükümlülüğündedirler⁵¹⁹. Ancak, genel olarak tasfiye işlerine ilişkin konularda yönetim yetkisi tasfiye memurlarına ait iken, tasfiye haricindeki konularda da şirketin tasfiye aşamasına girmeden önceki sürecinde olduğu gibi yönetim kurulu yönetime ilişkin işleri yürütür. Bu yargıya da genel olarak genel kurulun çağrısına ilişkin hükümden (TTK. m. 535/2) ulaşılmaktadır. Söz konusu düzenlemeye göre şayet genel kurul tasfiye işlerine ilişkin konuları görüşüp karara bağlamak üzere toplanacaksa genel kurulu toplantıya

⁵¹⁵ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2480.

⁵¹⁶ **Kayıhan**, s. 566.

⁵¹⁷ **Kervankıran**, s. 169.

⁵¹⁸ **Coşgun**, s. 121.

⁵¹⁹ **Kervankıran**, s. 169-170.

tasfiye memurlarının çağıracağı ifade edilmiş, genel kurulun tasfiye işleri dışındaki şirketin olağan konuları ile ilgili görüşüp karara bağlayacağı toplantılarda genel kurulu toplantıya çağırmaya yönetim kurulu yetkili kılınmıştır. Bu hükümden yukarıda da ifade edildiği gibi şirketi tasfiye aşmasında tasfiyeye ilişkin konularda yönetme yetkisinin tasfiye memurlarına verildiği bunun haricindeki konularda daha öncen de olduğu gibi şirketi yönetme yetkisinin yönetim kuruluna verildiği yargısı ortaya çıkmaktadır⁵²⁰.

Tasfiye memurlarının yapması gereken işlerin önemli bir kısmı kanunda hükme bağlanmıştır⁵²¹. Hem bir yetki hem de bir yükümlülük oluşturan bu işlemler, ilk envanter ve bilançonun hazırlanmasından başlayarak, tasfiyenin kapanışına kadar geçen bir sürecin konusunu oluşturmaktadır⁵²². Bu işler ve bu işlerin gereklerinden olan diğer hususlarda yetki ve görev tasfiye memurlarındadır⁵²³. TTK. m. 542/1-e hükmünce tasfiye memurlarının şirketin bütün mal ve haklarının korunmasında düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken tedbirleri alması ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede tamamlaması gerekmektedir⁵²⁴.

Tasfiye memurları, şirketin sona ermesinden önceki yönetim kurulu gibi, yönetim faaliyetleri kapsamında önemli ölçüde takdir yetkisine sahiptirler. Takdir yetkisinin kullanımı, tasfiye esnasında tüm menfaat sahiplerinin çıkarlarını dengeli bir şekilde gözetmeyi gerektirmektedir. Tasfiye memurları tasfiye şirketinin organı olarak öncelikle şirketin çıkarlarını korumak ve kollamak zorunda olup şirketten sonra ikinci sırada pay sahiplerinin ve ayrıca alacaklıların menfaatlerini korumaları gerekir⁵²⁵.

3.2.3.1.2. Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisi

Tasfiye memurlarına anonim şirketi temsil etme yetkisi tanınmıştır⁵²⁶. Tasfiye memurlarının temsil yetkisinden kasıt, tasfiye memurlarının üçüncü şahıslar ve resmi makamlar karşısında şirket adına hareket ederek, haklar elde edebilme ve borç altına girebilme konusunda yetkilendirilmesidir. Tüzel kişiliği sicilden silininceye kadar hukuki varlığını sürdüren tasfiye şirketinin de resmi makamlar ve üçüncü şahıslar karşısında temsil edilmeye ihtiyacı vardır. TTK. m. 539/3'ün son cümlesinde, tasfiye durumundaki şirketi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurlarının temsil edeceği

⁵²⁰ Coşgun, s. 121.

⁵²¹ Tasfiye işleri için Bkz. TTK. m. 540, 541, 542, 543, 544, 545.

⁵²² Kervankıran, s. 170.

⁵²³ Coşgun, s. 122.

⁵²⁴ Kervankıran, s. 171.

⁵²⁵ Kervankıran, s. 172-173.

⁵²⁶ Tekinalp, s. 199.

hükme bağlanmıştır. Tasfiye ile ilgisi bulunmayan konularda ise yönetim kurulunun temsil yetkisi tasfiye sürecinden önce olduğu gibi devam eder. Tasfiye memurlarının temsil yetkisi onların esas sözleşme veya genel kurul kararıyla seçilmesi ya da mahkeme kararı ile atanmasıyla başlamaktadır⁵²⁷.

Tasfiye memurlarına kanun (TTK. m. 539/1) ile tanınan yetkiler devredilemez niteliktedir⁵²⁸. Sadece belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir⁵²⁹. Böyle bir yetki verilmesinden sonra, yetkilendirilen tasfiye memuru veya üçüncü kişi, o işlem bakımından şirketi tek başına temsil edebilir. Böylelikle kanun koyucu tasfiye memurlarının görevlerini yerine getirirken, belirli iş ve işlemlerin yapılması hususunda özellikle yardımcı kişiler kullanılabileceğini düzenlemiştir. Bu çerçevede, örneğin şirketin tasfiye memurları dava ve icra takibi için avukatlara vekâlet verebilir⁵³⁰. Buna karşılık, tasfiye memurları tüm işlemleri kapsayan genel bir vekâlet veremeyecekleri gibi, bir ticari temsilci de atayamazlar⁵³¹.

Şirketin tasfiyesinde tasfiye memurları, sadece tasfiye amacıyla sınırlı işlemler yapabilir⁵³². Ancak bu şekilde tasfiye memurlarının şirketin tasfiyesinde sadece tasfiyeyle sınırlı işlemler yapabilmesi, onların üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptıkları hukuki işlemlerin şirketi bağlamayacağı anlamına gelmez. TTK. m. 539/2 hükmüncü üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacı dışında olduğunu bildiği veya halin gereğinden bilmemesinin mümkün olmayacağı ispat edilmezse, yine işlem şirketi bağlar. Tasfiyenin yalnızca tescil ve ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından yeterli değildir⁵³³.

Tasfiye memurları tasfiye kapsamına giren hukuki işlemlerle ilgili olarak şirketi mahkemelerde, icra dairelerinde ve üçüncü şahıslar karşısında temsil etme yanında şirketin menfaatleri için gerekli gördükleri takdirde sulh, feragat, kabul ve tahkime de yetkilidirler⁵³⁴. Tasfiye memurları başka bir organa danışmadan ya da ondan izin almadan dava açmaya karar verebilirler. Ancak tasfiye memurları dava açmaya karar vermeden önce, dava ile elde edilmesi beklenen sonucun alacaklıların, pay sahiplerinin ve şirketin menfaatlerine uygun olup olmadığını inceleyerek buna göre takdir yetkisini kullanmalıdır. Bununla birlikte, tasfiye

⁵²⁷ **Kervankıran**, s. 174-175.

⁵²⁸ **Kayıhan/Yasan**, s. 214.

⁵²⁹ **Kayıhan/Yasan**, s. 214; **Coşgun**, s. 123; **Nazalı**, s. 38.

⁵³⁰ **Şener**, s. 643; **Karahan**, Tasfiye, s. 125.

⁵³¹ **İzmirli**, s. 71; **Yıldırım, Ali Haydar**, Anonim Ortaklık Tasfiye memurlarının Temsil Yetkilerini Kullanmaları, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğluna Armağan, DEÜHFD 2007, C. I. s. 937; **Karahan**, Tasfiye, s. 126; **Çevik**, s. 1115; **Kervankıran**, s. 176.

⁵³² Bkz. TTK. m. 533/2.

⁵³³ **Şener**, s. 643.

⁵³⁴ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 485; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 974; **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2484; **Aksoy**, s. 249.

halindeki şirkette bütün açılacak davalarda şirketi tasfiye memurlarının temsil etmesi gerektiği de peşinen kabul edilemez. Bazı konulara ilişkin olarak tasfiye memurları ile şirket arasında görüş ayrılığının ortaya çıktığı durumlarda⁵³⁵, şirket tüzel kişiliği hasım gösterilerek dava açılmış ise, böyle bir davada tasfiye memurlarının şirketi temsil etme yetkisi yoktur⁵³⁶. Bu tür davalarda şirketi yönetim kurulu temsil eder⁵³⁷.

Tasfiye memurlarının temsil yetkisi kanunen birlikte (müşterek) imza sistemiyle sınırlandırılmıştır. Tasfiye memurları birden fazla ise, aksi genel kurul kararında veya esas sözleşmede öngörülmemişse anonim şirketin bağlanabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun anonim şirket unvanı altında imza atması gereklidir⁵³⁸. Çift imza kuralı, sadece aktif temsilde geçerlidir. Pasif temsilde, tasfiye memurlarından birisine yapılan beyan geçerlidir. Şirket sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla pasif temsilde çift imza veya birlikte imza esasının benimsenmesi imkânsızdır. Ancak işlemin diğer tarafı üçüncü kişiyle yapılacak bir anlaşmayla, söz konusu üçüncü kişiyle yapılacak işlemler bakımından pasif temsilde çift imza veya birlikte imza ilkesi benimsenebilir⁵³⁹.

Kanun, birden fazla tasfiye memurunun varlığında, şirketin temsil edilebilmesi için çift imza kuralından hareket etmiş olmasına rağmen, sözü edilen çift imza kuralı yedek hukuk kuralı niteliğinde olduğu için, esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla daha farklı bir temsil sistemi öngörülebilir (TTK. m. 539/3). Buna göre, örneğin her tasfiye memuruna imza yetkisi verilerek ferdi temsil usulü benimsenebileceği gibi, ikiden fazla tasfiye memurunun imzası şartı getirilerek böylece daha ağır bir temsil sistemi öngörülebilir⁵⁴⁰. Tasfiye memurları şirketi temsil ederken, şirket adına düzenlenen bütün evrak ve belgeleri, "Tasfiye halinde bulunan (X) anonim şirketin tasfiye memurları" ibaresi altına ad ve soyadlarını yazarak imzalamaları gerekir⁵⁴¹. Bu yükümlüğün ihlali, yani şirketin tasfiye halinde olduğu belirtilmeden tasfiye memurları tarafından işlem yapılması durumunda, yapılan işlem şirketi bağlamakla

⁵³⁵ Tasfiye memurları ile ortaklık arasında yarar uyumsuzluğu olmamalıdır. Böyle bir durumda tasfiye memurları sulh, feragat ve kabulde bulunamazlar. Y. 11. HD, T. 30.1.1985, E. 1985/6072, K. 1985/270 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 180.

⁵³⁶ **Kervankıran**, s. 179-181.

⁵³⁷ Şu duruma göre . . . tasfiye memurları ile şirket arasında menfaat çatışması ve görüş ayrılığı doğmuş bulunmaktadır. . . Anonim şirketin hükmi şahsiyeti hasım gösterilerek açılmış olan bu davada şirketi temsil ve şirket adına beyanda bulunmak şirket menfaatleri ile ters düşer. Bu, tasfiye memurlarının yetkisi içinde olmayıp yine duruşmaya gelmiş olan (yönetim kurulu)'nun yetkisi içinde bulunmaktadır, Bkz. Y. 11. HD, T. 30.1.1985, E. 1985/6072, K. 1985/270 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 181.

⁵³⁸ **Aksoy**, s. 249; **Tekinalp**, s. 200; **Nazalı**, s. 38.

⁵³⁹ **Şener**, s. 643; **Yıldırım**, Tasfiye, s. 944.

⁵⁴⁰ Bkz. gerekçe TTK. m. 539.

⁵⁴¹ **Karahan**, Tasfiye, s. 140; **Yıldırım**, Tasfiye, s. 952.

birlikte, bundan bir zararın meydana gelmesi tasfiye memurlarının sorumluluğuna neden olabilir⁵⁴².

3.2.3.2. Tasfiye Memurlarının Ücret Hakkı

Tasfiye memurlarının ücretleri ile ilgili olarak ETK. m. 441/1'de yer alan hüküm TTK.'ya aynen alınmıştır⁵⁴³. Tasfiye sürecine girmiş bir şirkette tasfiye sürecini yöneten, yürüten tasfiye memurlarına bu işlerden dolayı harcamış oldukları mesai ve emeğin karşılığı ücret olarak kendilerine ödenir⁵⁴⁴. Esas sözleşmede veyahut atama kararında tasfiye memurunun ne kadar ücret alacağı belirtilmemiş⁵⁴⁵ ise bu durumda tasfiye memuru ücretsiz olarak tabi ki görevini ifa etmeyecektir, bu durumda, tasfiye memuru olağan ücret alır⁵⁴⁶, bu tasfiye memurunun kanundan doğan hakkıdır⁵⁴⁷ (TTK. m. 536/1). Esas sözleşme ile veya atama kararı ile bu olağan ücret arttırılabilir ancak azaltılamaz. Şayet genel kurulun veya mahkemenin atama kararı ile olağan ücretten daha fazla bir ücretin tasfiye memuruna verilmesi belirlenmişse bu aşamadan sonra şirket tek tarafı olarak atama kararında belirtilen ücreti düşüremez veya ücret ödenmemesine karar veremez, böyle bir karar için tasfiye memurunun da muvafakati gerekecektir⁵⁴⁸.

Salt atanmış olmak ücret elde etmek için yeterli değildir; tasfiye memurluğunun fiilen ve Kanun'daki tasfiye ile ilgili hükümlere uygun bir şekilde yerine getiriliyor olması⁵⁴⁹ gerekir.

Tasfiye işlerinin ücretsiz sürdürülmesi ya da olağan ücretin üstünde bir ücret ödenmesi isteniyorsa, bu durumun açıkça esas sözleşme veya atama kararında belirtilmesi gerekir⁵⁵⁰.

⁵⁴² **Karahan**, Tasfiye, s. 140; **Kervankıran**, s. 187.

⁵⁴³ **Kervankıran**, s. 153.

⁵⁴⁴ **Coşgun**, s. 134; "...tasfiye memuru olarak müvekkilinin atandığını ve müvekkilinin 20/07/2007 tarihinde göreve başladığını, şirketin tasfiyesine başladığını, 20/07/2007 tarihi ile istifa edilen 27/04/2010 tarihine kadar ödenmesi gereken ve ödenmemiş olan 8.038,00 TL tasfiye memuru ücret alacağına davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir." Yargıtay söz konusu talebi yerinde bulmuştur. Y. 11. HD. T. 3.4.2014, E. 2013/17818, K. 2014/6565 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (25.5.2018).

⁵⁴⁵ "... tasfiye memuru atanmasına ve takdir edilecek ücretin davalı şirketten tahsiline karar verilmek gerekirken, bu hususlar gözardı edilerek, bu noktada hüküm tesis edilmemesi doğru olmadığından kararın bozulması gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 30.3.2010, E. 2008/7908, K. 2010/3505 sayılı kararı, **Yaralı**, s. 181-183.

⁵⁴⁶ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 765; **Kervankıran**, s. 153.

⁵⁴⁷ "...tasfiye memuru ücreti alacağına tahsili amacıyla icra takibi başlatmış ise de itiraz üzerine takibin durduğunu belirterek itirazın iptaline, takibin devamına, %40 inkar tazminatına hükmedilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir." Yerel mahkeme söz konusu davayı reddetmiştir. Yargıtay ise yerel mahkemenin red kararını bozmuştur. Y. 11. HD. T. 15.12.2015, E. 2015/6938, K. 2015/13494 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (27.5.2018).

⁵⁴⁸ **Coşgun**, s. 135.

⁵⁴⁹ Yargıtay bir kararında, vazifesini yapmayan ve şirketin mal ve haklarının muhafazası için basiretli bir iş adamı gibi gerekli tedbirleri almayan tasfiye memurlarının ücreti hak etmediklerini belirtmiştir. Bkz. TD. T. 16. 3. 1964, E. 1964/5560, K. 1964/877 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 153-154.

⁵⁵⁰ **Coşgun**, s. 135.

Şirket genel kurulu sonradan tek taraflı bir değişiklik yaparak tasfiye memurlarının ücretini ne tamamen ortadan kaldırabilir ne de azaltabilir⁵⁵¹. Esas sözleşme ile şayet ücret belirlenmişse bu ücrette bir değişiklik yapılabilmesi için esas sözleşmenin değiştirilmesi gerekecektir⁵⁵².

Şayet, tasfiye işleri ücretsiz olarak yapılmak isteniyor ise, bu durum esas sözleşmede ya da genel kurul kararında açıkça belirtilmelidir⁵⁵³. Tasfiye memurlarına ücret verilmeyeceği esas sözleşmede veya atanma kararında belirtilmiş olmasına rağmen, bunu bilerek görevi kabul eden kişi artık sonradan ücret talep edemez⁵⁵⁴. Bu durumda, tasfiyenin ücretsiz olarak yapılacağı sözleşme şartlarından olup, bunun daha sonra değiştirilmek istenmesi sözleşme şartlarına aykırılık oluşturur⁵⁵⁵.

Ücretin miktarı tasfiye memurunun atama kararında (tasfiye memuru genel kurul tarafından atanmışsa genel kurulun atama kararında ya da tasfiye memuru mahkeme kararı ile atanmışsa mahkemenin atama kararında) belirlenebileceği gibi esas sözleşme ile de belirlenebilir⁵⁵⁶. Bunların yanı sıra, ücret miktarı sonradan genel kurul veya mahkeme tarafından takdiren olağan bir ücret olarak belirlenebilir. Tasfiye memurlarına verilecek ücretin belirlenmesinde, şirketin iş hacmi ve yapılacak işlerin mahiyeti ile tasfiye memurlarının harcayacağı mesai de dikkate alınarak, ya toptan bir miktar ya da aylık olarak olağan bir ücret belirlenmelidir⁵⁵⁷.

Tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile belirlenmesine karşın, gerek görevden alma gerek kanunen aranan niteliklere sahip olmama sebebiyle mevcut tasfiye memurlarının yanı sıra mahkemece de tasfiye memuru atanmışsa, ödenecek ücretler arasında farklılıklar ortaya çıkabilir. Şöyle ki, genel kurul kararı ile tasfiye memurları belirlenirken ödenecek ücret de genel kurul kararında belirlenebilir. Ancak, sayılan sebeplerle bir ya da birkaç tasfiye memurunun, genel kurul kararı ile belirlenenlerle birlikte görev yapması gündeme geldiğinde, mahkemece atanan tasfiye memurlarının ücretini yine mahkeme belirleyecektir. Genel kurul kararı ile belirlenen ücret her ne kadar emsali göstermesi bakımından önem taşısa da, mahkemeyi bağlayıcı değildir. Mahkemece daha az ya da çok bir ücret belirlenebilir.⁵⁵⁸

⁵⁵¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, s. 834.

⁵⁵² **Coşgun**, s. 134-137.

⁵⁵³ **Kayıhan/Yasan**, s. 214.

⁵⁵⁴ **Kervankıran**, s. 154-155.

⁵⁵⁵ **Karahan**, Tasfiye, s. 121; **Arslanlı**, s. 210.

⁵⁵⁶ **Coşgun**, s. 13.

⁵⁵⁷ **Kervankıran**, s. 155.

⁵⁵⁸ Mahkeme, ek tasfiye memuru için takdir edilen 3.000 TL tutarındaki ücretin, işin niteliği ve kapsamına göre yüksek bulunduğu gerekçesiyle söz konusu tutarı 1000 TL'ye indirme kararı almış ve bu karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Y. 11. HD. T. 27.11.2017, E. 2017/4351, K. 2017/6589 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (29.5.2018).

Ancak bu farklılık daha az ücret alan tasfiye memurlarının yüksek belirlenen ücretin olağan ücret olduğunu iddia etmelerine, ihtilaflara sebep olabilir⁵⁵⁹.

Yönetim kurulu üyeleri tasfiye memuru olarak görev yapmaları durumunda, yönetim kurulu üyeliğinden doğan ücret hakları, tasfiye işleri için ücret almalarına engel olamayacağı gibi, bu durum “esas sözleşme veya atanma kararında aksi derpiş edilme” şeklinde de yorumlanamaz. Tasfiye işleri, yönetim kuruluna yüklenilmiş yasal bir görev olduğu için, üyeler kendilerine ücret verilmemesinin öngörülmesi halinde bu görevi reddedemezler⁵⁶⁰. Ancak, yönetim kurulu huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim veya yıllık kârdan pay alıyor olsun ya da olmasın tasfiye sürecindeki şirkette şayet tasfiye memuru olarak da ayrıca görev yapıyorsa bu görevinden dolayı yönetim kurulu üyelerine ayrıca bir ücret ödenmesi daha doğru bir uygulamadır⁵⁶¹. Yönetim kurulunun tasfiyeyi yapma görevini kanunen yüklenip de, alacağı tasfiye memurluğu ücretinin esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla saptanmamış olması halinde TTK. m. 536/1 hükmünce yönetim kurulu "olağan" ücreti alır⁵⁶². Diğer taraftan, yönetim kurulu üyeliğinin ücretsiz olarak yapılması, tasfiye memurluğunun da ücretsiz yapılacağı anlamına gelmez⁵⁶³.

3.2.4. Tasfiye Memurluğunun Sona Erme Sebepleri

Tasfiye memurluğu görevi kendiliğinden sona erebileceği gibi aynı zamanda genel kurul (TTK. m. 537/1) ve mahkeme kararıyla (TTK. m. 537/2) görevden alma halleriyle de sona erebilecektir. Ayrıca, tasfiye memurları kendi iradeleriyle istifa etmek suretiyle de memurluklarını sonlandırabilirler. Dolayısıyla, tasfiye memurluğunun sona erme sebepleri; kendiliğinden sona erme, görevden alma yoluyla sona erme ve istifa yoluyla sona erme olarak üç halde incelenmektedir.

3.2.4.1. Kendiliğinden Sona Erme

Tasfiye sürecine girmiş olan anonim şirketin tasfiye işlemleri tamamlanarak tasfiyenin kapatılması ve şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile birlikte doğal olarak tasfiye memurunun görevi sona erebilecektir⁵⁶⁴. Hukuki işlemden kaynaklanan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmamış veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, TBK. m. 43'de belirtilen,

⁵⁵⁹ Coşgun, s. 136.

⁵⁶⁰ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 834.

⁵⁶¹ Coşgun, s. 134-137.

⁵⁶² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 358.

⁵⁶³ Kervankıran, s. 154.

⁵⁶⁴ Kervankıran, s. 188.

temsil olunan kişinin veya temsilcinin ölmesi, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi gibi hallerin gerçekleşmesi durumunda şirketi temsile yetkili tasfiye memurunun da görevi sona erecektir⁵⁶⁵.

Tasfiye süreci devam ederken şirket hakkında iflas kararı verilmesi de tasfiye memurlarının görevini sona erdirir⁵⁶⁶. Yönetim kurulu üyelerinin aynı zamanda tasfiye memuru olarak görev yaparken şirketin iflas etmesi halinde, yönetim kurulu üyelerinin tasfiye memurluğu görevleri sona erecektir⁵⁶⁷. Şirketin borçları varlığından fazla ise, tasfiye memurları durumu derhal şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirecek, mahkeme iflasın açılmasına karar verecektir (TTK. m. 542/1-c). Tasfiye sürecinde iflas, İİK.'nda düzenlenen yollarla şirket alacaklıları tarafından da talep edilebilir. Mahkemece şirketin iflasına karar verildiğinde, tasfiye süreci İİK. hükümlerine göre iflas idaresi tarafından sürdürülür. Bu sebeple, iflasın açılması ile birlikte tasfiye memurlarının görevleri de ayrıca bir karar alınmasına gerek olmadan sona erer⁵⁶⁸.

Tasfiye memurlarının görev süresi ile ilgili kanunda geniş bir düzenleme yer almamakla birlikte TTK.'dan çıkarım yapılacak olunursa, asıl olan tasfiye memurlarının tasfiye sürecinin sonuna kadar görev yapmalarıdır. Ancak, tasfiye memurları belirli bir süre için atanabilir ya da görev süreleri belirlenebilir⁵⁶⁹. Tasfiye memuru belirli bir süre ya da dönem için tasfiye memuru olarak atanmışsa, bu durumda, bu sürenin dolması veya dönemin bitmesiyle birlikte tasfiye memurunun görevi kendiliğinden sona ermiş olacaktır⁵⁷⁰. Belirli bir süre için atanan tasfiye memuru esas sözleşme ile veyahut genel kurul kararı ile atanmış ise süresinin dolması neticesinde yerine yeni tasfiye memurunu genel kurul atayacaktır. Hatta, görev süresi dolan tasfiye memurunun yeniden atanmasının önünde de herhangi bir engel bulunmamaktadır⁵⁷¹.

3.2.4.2. Görevden Alma

Tasfiye memurlarını görevden alma yetkisi kanunen genel kurula (TTK. m. 537/1) ve mahkemelere (TTK. m. 537/2) tanınmış bir yetkidir.

⁵⁶⁵ Coşgun, s. 158.

⁵⁶⁶ Karahan, Tasfiye, s. 177; Coşgun, s. 158.

⁵⁶⁷ Kervankıran, s. 188; Karahan, Tasfiye, s. 146.

⁵⁶⁸ Coşgun, s. 159.

⁵⁶⁹ Coşgun, s. 156.

⁵⁷⁰ Karahan, Tasfiye, s. 146; Kervankıran, s. 188.

⁵⁷¹ Coşgun, s. 156.

3.2.4.2.1. Tasfiye Memurlarını Genel Kurul Kararı ile Görevden Alma

Tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile görevden alınması TTK. m. 537/1'de düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ETK.'dan alınarak aynen TTK.'ya da tatbik edilmiştir⁵⁷². Tasfiye memurları esas sözleşme ile veya genel kurul kararı ile atanmış olsun ya da bu görevi yönetim kurulu yerine getirsin her zaman genel kurul tarafından görevden alınabilir ve yerine yenileri atanır⁵⁷³. Ancak, mahkeme tarafından atanmış tasfiye memurunu genel kurul görevden alamaz, çünkü, TTK. m. 537/1 hükmünde, genel kurul tarafından tasfiye memurunun görevden alınabilmesi ancak iki halde mümkün olmaktadır; bunun için tasfiye memuru ya esas sözleşme ile atanmış olmalı ya da genel kurul tarafından atanmış olmalıdır⁵⁷⁴. Genel kurul görevden alma yetkisini olağan ya da olağanüstü toplantılarda, bir sebep göstermeksizin, her zaman kullanabilir. Genel kurul toplantısında görevden almaya ilişkin gündem maddesi bulunmasına dahi lüzum yoktur⁵⁷⁵.

Tasfiye memurunun görevden alınması ile ilgili kanunda ağırlaştırıcı bir nisap öngörülmediği için genel kurul bununla ilgili kararını basit çoğunlukla alacaktır. TTK. m. 537/1 hükmü de emredici nitelik taşımakta olup, genel kurulun bu yetkisi esas sözleşme ile daha da ağırlaştırılamaz⁵⁷⁶. Genel kurulun tasfiye memurunu görevden alma yetkisi hiçbir şekilde sınırlandırılmaz, kaldırılamaz ve başka bir kişi ya da organa devredilemez bir yetkidir⁵⁷⁷.

Kanunda açıkça ifade edildiği gibi, tasfiye memurlarının esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla atanmış ya da kanunen bu görevi üstlenmiş yönetim kurulu üyeleri olup olmadığına bakılmaksızın genel kurul tarafından her zaman görevden uzaklaştırılabilir. Genel kurul görevden alma işlemini henüz tasfiyeye girilmeden de yapabilir. Yani henüz göreve başlamamış olan tasfiye memurları da genel kurul tarafından görevden alınabilir. Genel kurulun, görevden alma işlemi için ayrıca haklı bir sebep gösterme zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁷⁸. Ancak görevden alma haklı bir nedene dayanmıyorsa, ilişkinin tek taraflı bozulmasından dolayı tasfiye memurlarının tazminat hakları saklıdır⁵⁷⁹.

Kanun gereği tasfiye memurluğu görevini üstlenmiş olan yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması durumunda, görevden alma yalnızca tasfiye memurluğuna yönelik olup,

⁵⁷² Bkz. TTK. m. 537/1 gerekçe.

⁵⁷³ Nazalı, s. 37.

⁵⁷⁴ Pulaşlı, Şerhi, s. 2482.

⁵⁷⁵ Doğanay, s. 1295; Karahan, Tasfiye, s. 142; İzmirli, s. 49; Kervankıran, s. 189.

⁵⁷⁶ Kervankıran, s. 189.

⁵⁷⁷ Kayıhan/Yasan, s. 214.

⁵⁷⁸ İzmirli, s. 49; Karahan, Tasfiye, s. 143; Kervankıran, s. 190.

⁵⁷⁹ Kervankıran, s. 190.

yönetim kurulu üyeliği hak ve yetkileri devam etmektedir. Tek taraflı olarak tasfiye memurluğu görevinden alınan yönetim kurulu üyeleri de şirketten tazminat talep etme haklarının bulunduğu kabulü gerekir⁵⁸⁰. Buna karşılık tasfiye görevini de yürüten yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından görevden alınması durumunda, görevden alınan üyenin tasfiye memurluğu görevi de aynı zamanda son bulmuş olur. Zira tasfiye memurluğu görevi yönetim kurulu üyesi olmanın bir sonucu olduğu için, doğal olarak bir yönetim kurulu üyesinin görevden alınması, onun tasfiye memurluğu görevini de etkileyecektir⁵⁸¹.

3.2.4.2.2. Tasfiye Memurlarını Mahkeme Kararı ile Görevden Alma

Mahkeme kararı ile görevden alma⁵⁸² TTK. m. 537/2'de düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile haklı nedenlerin varlığı halinde pay sahiplerinden herhangi biri mahkemeden bu haklı nedenleri ispatlamak şartı ile tasfiye memurunun görevden alınmasını isteyebilir⁵⁸³. Mahkemeye başvurma hakkı sermaye oranına bakılmaksızın, her pay sahibine tanınmış olup, bunun için öncelikle genel kuruldan karar çıkartma lüzumu bulunmamaktadır. Haklı sebebin oluştuğuna kanaat getiren her pay sahibi, tasfiye memuru ya da memurlarının görevden alınması için mahkemeye başvurabilir. Kanunun bu hükmü emredici nitelik taşıdığı için esas sözleşme ile sınırlandırılmaz veya tamamen ortadan kaldırılamaz⁵⁸⁴. Mahkeme haklı nedenler ile ilgili takdir yetkisine sahiptir. Mahkemece pay sahibinin talebi yerinde görülürse tasfiye memuru görevden alınır⁵⁸⁵. Mahkeme tarafından atanmış olan tasfiye memurlarının ise genel kurul tarafından görevden alınması mümkün olmadığı için⁵⁸⁶ yine bir mahkeme kararıyla görevden alınması gerekli olup görevden almak için mahkeme kendiliğinden süreci başlatamayacağından pay sahiplerinden birisinin haklı nedenlere dayanan bir başvurusu gerekir⁵⁸⁷. Mahkeme sadece tasfiye memurunu görevden almakla yetinmeyip yerine yeni bir tasfiye memuru atayabilir. Söz konusu durumda mahkeme sadece tasfiye memurunun görevden alınması ve görevden alınan tasfiye memurunun yerine yenisini atamaya yönelik

⁵⁸⁰ Arslanlı, s. 211; Kervankıran, s. 191.

⁵⁸¹ Kervankıran, s. 191.

⁵⁸² Tasfiye memurlarının mahkeme kararı ile görevden alınması konusu çalışmamızın "Şirkette Mevcut Görev Yapan Tasfiye Memurunun Azledilmesi Halinde Mahkemenin Tasfiye Memuru Ataması Durumu" başlığı altında incelenmiş olup burada konuya ilişkin özet bir bilgi konunun sistematik akışı gereği sunulmuştur.

⁵⁸³ Kayıhan/Yasan, s. 214.

⁵⁸⁴ Kervankıran, s. 192.

⁵⁸⁵ Bkz. TTK. m. 537/2 gerekçe.

⁵⁸⁶ TTK. m. 637/1'de genel kurulun görevden alma yetkisi sadece esas sözleşme ile veya genel kurul kararı ile ya da gerektiğinde bu görevi yerine getirmesi gereken yönetim kurulu üyeleri ile sınırlandırılmış olduğu için, genel kurulun mahkemece atanmış olan tasfiye memurlarını görevden alma yetkisi yoktur, Kervankıran, s. 192.

⁵⁸⁷ Kervankıran, s. 192.

karar verebilir başkaca hiçbir hususta karar verme yetkisi bulunmamaktadır⁵⁸⁸. Mahkeme kararıyla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilen olunurlar⁵⁸⁹.

3.2.4.3. İstifa

Tasfiye memurlarının azli kanunda detaylı olarak düzenlenmişken istifaya ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu durum tasfiye memurlarının istifa ederek görevlerini bırakamayacakları anlamına gelmeyecektir. Tasfiye memurları sebep göstermek zorunda olmadan diledikleri zaman istifa ederek görevlerini bırakabilirler⁵⁹⁰ ve tasfiye memurlarının istifa hakları esas sözleşmeyle de ortadan kaldırılamaz⁵⁹¹. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken husus, TBK. m. 512 vekâlet ilişkisine zarar verecek bir biçimde, bir zamanda istifa etmeleri durumunda bundan dolayı sorumlulukları doğabilecektir⁵⁹².

Tasfiye memurları ile şirket arasında ayrıca bir sözleşmenin yapılmış olduğu ve taraflar arasındaki ilişkinin öncelikle bu sözleşme hükümlerine tabi kılındığı durumlarda, tasfiye memuru uygun bir zamanda görevden ayrılmış olsa dahi, haklı bir sebep bulunmuyor ise sözleşmeye aykırı hareket etmiş olur. Kanun gereği tasfiye ile görevlendirilen yönetim kurulu üyelerinin istifa edebilmesi için ise, yönetim kurulu üyeliğinden ayrılmaları gerekir. Zira onlar tasfiye memurluğu görevini bu sıfatlarından dolayı kazanmaktadırlar⁵⁹³.

3.3. Tasfiye Sürecinde Yapılacak Tasfiye İşleri

Anonim şirketin sona ermesi ve tasfiye sürecine girmesi neticesinde tasfiye sürecinde yapılacak birtakım iş ve işlemler mevcuttur. Tasfiye sürecinde yapılacak işler TTK.'da "Tasfiye İşleri" başlığı ile 540. ve 546. maddeler arasında toplamda yedi maddede düzenlenmiştir. Tasfiye sürecinde yapılacak tasfiyeye ilişkin işler aşağıda başlıklar halinde ayrıntılı olarak incelenmektedir.

3.3.1. İlk Envanter ve Bilançonun Düzenlenmesi

Tasfiyede ilk envanter ve bilançonun çıkartılması işlemi TTK. m. 540'da düzenlenmiştir. Tasfiye memurlarının ilk görevi ve tasfiye işlemleri bir tasfiye envanteri ve

⁵⁸⁸ Bkz. TTK. m. 537/2 gerekçe.

⁵⁸⁹ Nazalı, s. 37.

⁵⁹⁰ Coşgun, s. 157.

⁵⁹¹ Kervankıran, s. 193. Tasfiye memurlarının istifasına ilişkin Bkz. Y. 11. HD. T. 3.4.2014, E. 2013/17818, K. 2014/6565 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (25.5.2018).

⁵⁹² Coşgun, s. 157-158.

⁵⁹³ Kervankıran, s. 193.

bilançosu çıkarılması ile başlar⁵⁹⁴. İlk bilanço ve envanter hazırlanmasında da yıllık bilançonun hazırlanmasına ilişkin muhasebe ilkeleri geçerlidir⁵⁹⁵. Ancak tasfiye bilançosunun hazırlanmasında yıllık bilançoya nazaran daha farklı değerlendirme ilkeleri kullanılır⁵⁹⁶. Söz konusu düzenlemede geçen bilanço, yılsonu hesap bilançosu değildir⁵⁹⁷. Bu, bir malvarlığı bilançosudur ve aktiflerin olası satış değerlerine göre çıkarılır⁵⁹⁸. Bir başka ifadeyle, bu bilançonun çıkartılmasının amacı şirketin tasfiye başlangıcındaki mal varlığının muhtemel satış fiyatlarına göre değerinin tespit edilmesidir⁵⁹⁹. Bu yolla, şirket malvarlığının paraya çevrilmesi durumunda elde edilebilecek safi mal varlığının ne kadar olacağı belirlenmiş olacaktır⁶⁰⁰. Gerekirse tasfiye memurları şirketin sahip olduğu malların değerini belirlemek için uzman yardımı alarak, şirketin malvarlığına yönelik durumu ile finansal durumunu ortaya koyan bir envanter ile bilanço düzenleyerek onaylaması maksadıyla genel kurula sunar⁶⁰¹. Uzmana başvurma durumu kanunda düzenlenmiş olsa da bu bir zorunluluk durumu değildir⁶⁰². Tasfiye memurları şirketin tasfiyesinin başlangıcındaki durumuna göre ilk envanter ve bilançoyu hazırlayacağından, bilanço günü olarak şirketin feshedildiği ya da infisah ettiği tarih, yani şirketin sona erme günü esas alınır⁶⁰³. Hazırlanan ilk envanter ve bilanço genel kurul tarafından TTK. m. 418'deki olağan yeter sayılarla onaylanır⁶⁰⁴.

Envanter ve bilançonun ilk iş olarak düzenlenmesinin iki sebebi vardır. Birinci sebep, TTK. m. 542/1'in mefhumu muhalifine göre ilk bilançodan ve alacaklılara yapılan çağrı sonucundan anlaşıldığına göre anonim şirketin borçlarının varlıklarından fazla olduğu anlaşılıyorsa tasfiye memurları şirketin borçlarını ödeyemezler; bu durumda, anonim şirketin iflası için şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurmaları gerekir (TTK. m. 542/1-a). İlk envanter ve bilançonun öncelikli olarak düzenlenmesinin ikinci sebebi, tasfiye memurlarının, mezkur bilançoya göre anonim şirketin malvarlığına el koymaları sonunda hesaplarını buna göre vermeleridir⁶⁰⁵.

⁵⁹⁴ Kayıhan, s. 567; Aksoy, s. 250; Tekinalp, s. 200; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; Bahtiyar, s. 385; Çetiner/Yüksel, s. 338; Nazalı, s. 38.

⁵⁹⁵ Arslanlı, s. 215; Karahan, Tasfiye, s. 154.

⁵⁹⁶ Karahan, Tasfiye, s. 157.

⁵⁹⁷ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 579.

⁵⁹⁸ Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 579; Aytulun/Toroslu, s. 67.

⁵⁹⁹ Karahan, Tasfiye, s. 155; Arslanlı, s. 214.

⁶⁰⁰ Arslanlı, s. 214.

⁶⁰¹ Kayıhan/Yasan, s. 215; Şener, s. 644; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; Kayıhan, s. 568; Aydın, s. 517; Çetiner/Yüksel, s. 338; Nazalı, s. 38.

⁶⁰² Aydın, s. 518; Çetiner/Yüksel, s. 338; Kervankıran, s. 196.

⁶⁰³ Arslanlı, s. 214; Karahan, Tasfiye, s. 155; Doğanay, s. 1301.

⁶⁰⁴ Şener, s. 644.

⁶⁰⁵ Tekinalp, s. 200.

Türk Ticaret Kanunu m. 540/2 hükmünde, envanter ve ilk bilânçonun genel kurulca onaylanmasından sonra, tasfiye memurlarının şirketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyacakları öngörülmektedir⁶⁰⁶. Bunun sebebi, ilk bilânçonun tek işlevinin, tasfiye memurlarının tasfiyeye ve görevlerine devam edip etmeyeceklerini belirlemek olduğu düşüncesidir. Gerçekten, eğer şirket borca batık olup müflis durumda ise tasfiye memurları bunu iflâs tasfiyesine çevireceklerdir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı düşünülmüş olup söz konusu düşünce gerekçede de ifade edilmiştir⁶⁰⁷.

3.3.2. Alacaklıların Davet Edilmesi ve Bilgilendirilmesi

Alacaklıların taleplerinin az veya çok açıklığa kavuşturulmasından önce tasfiye sonucunun pay sahipleri arasında paylaşılmasını kanun engellemektedir⁶⁰⁸. Bunun için alacaklıların nasıl çağırılarak konuyla ilgili bilgilerinin nasıl alınacağı kanunda düzenlenmiştir.

Anonim şirketin tasfiye aşamasına girmesi, şirket alacaklılarının pozisyonunu tehdit edeceğinden kanun koyucu tasfiyede alacaklıların hukuki durumlarını korumak amacıyla da kurallar getirerek şirket alacaklılarının nasıl çağrılacağını TTK. m. 541/1'de düzenlemiştir⁶⁰⁹. Tasfiye memurları, göreve başlar başlamaz derhal alacaklılara çağrı yapmak için harekete geçmelidirler⁶¹⁰. Şirket alacaklılarının çağırılmasında alacaklılar ikiye ayrılmıştır⁶¹¹. Bunlardan alacaklı oldukları şirket defterinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilir ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılır⁶¹². Diğer alacaklıların bilgilendirilmesi ve başvuruya çağrısı ise TTSG.'de, şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilânla gerçekleştirilir⁶¹³. İlanlara rağmen alacaklı oldukları bilinenler herhangi bir bildirimde

⁶⁰⁶ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 726; Şener, s. 644; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; Aydın, s. 518.

⁶⁰⁷ Pulaşlı, Şerhi, s. 2485.

⁶⁰⁸ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 768.

⁶⁰⁹ Şener, s. 645.

⁶¹⁰ Karahan, Tasfiye, s. 171; Arslanlı, s. 217; Kervankıran, s. 208.

⁶¹¹ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 768.

⁶¹² Kayıhan/Yasan, s. 215; Şener, s. 645; Tekinalp, s. 202; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; Çetiner/Yüksel, s. 338; Nazalı, s. 39.

⁶¹³ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 768; Kayıhan/Yasan, s. 215; Aytulun/Toroslu, s. 67; Aksoy, s. 250; Bahtiyar, s. 385; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; Kayıhan, s. 568; Nazalı, s. 39.

bulunmazlarsa TTK. m. 541/3'e göre alacakları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankada emanet hesabına depo edilir⁶¹⁴. Alacağın depo edilmesi üçüncü şahıs lehine yapılan bir işlem olduğu için, yapılan çağrıya rağmen alacağını beyan etmemiş olan bir kimse, başka bir alacaklı lehine tevdi edilmiş olan paradan alacağını tahsil edemez⁶¹⁵. Alacaklı alacağını üçüncü ilândan itibaren bir yıl içinde kaydettirmemişse, alacaklı hakkı sona ermez⁶¹⁶ ve alacaklı şirketin sicilden silinmesinden sonra dahi, anonim şirketin tekrar sicile kaydını ve alacağını normal zamanaşımı süresi içerisinde talep ve dava edebilir⁶¹⁷.

Alacaklılara yapılan çağrıda öncelikle şirketin sona erdiği hususunda bilgi verilmelidir. Bilgilendirmenin kapsamı kanunda açıklanmamıştır. Ancak en azından şirketin ne zaman ve hangi sebeple sona erdiği açıklanmalıdır. Sona ermenin bir mahkeme kararı, genel kurul kararı vb. sebeple gerçekleşmesi durumunda, bu kararlara ilişkin bilgi de çağrıda yer almalıdır. Ancak, bu bilgilerin çağrıda bulunmaması yapılan çağrıyı geçersiz kılmaz. Şirketin sona erdiği bilgisi ile birlikte alacakların bildirilmesinin istenmesi, çağrının sıhhati bakımından yeterlidir. Şirketin sona erdiği belirtilmeden doğrudan alacakların bildirilmesi istenmişse, artık usulüne uygun bir çağrıdan söz edilemez⁶¹⁸. Zira TTK. m. 541/1'de açıkça, şirketin sona erdiği konusunda bilgilendirmenin ve alacakların bildirilmesi talebinin bir arada bulunması aranmıştır⁶¹⁹. Herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin bildirim talep edilmesi, alacaklılarca ciddi bulunmayabilir ve amaca hizmet etmeyebilir. Çağrıda alacakların tasfiye memuruna bildirilmesi talebi de bulunmalıdır. Böyle bir çağrı üzerine alacaklılar, bütün alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmelidirler. Alacağın şarta bağlı, tartışmalı, muaccel olmasının herhangi bir önemi yoktur. Yine alacak için teminat verilmiş olsa da, şirkete bildirilmesi zorunludur⁶²⁰. Alacaklılar tarafından tasfiye memuruna yapılacak bildirim içeriği ise düzenlenmemiştir. Coşgun'a göre⁶²¹ alacaklı, varlığını iddia ettiği alacağını tüm teferruatı ile birlikte bildirmelidir. Alacağın doğum sebebi ile ilgili bilgi vermeli, elindeki belgeleri tasfiye memurlarına sunmalıdır. Şayet bir faiz talebi varsa, işlemeye başladığı tarih, talep ettiği oran, işlemiş olan tutar konusunda da bilgi vermelidir. Zira, tasfiye memurları sunulan bilgi ve belgeler ile şirket defter ve belgeleri üzerinde inceleme yaparak, vardıkları neticeye göre ödeme yapacaklardır. Alacaklı ilgili bildirim yapılmış ancak eksik bilgi

⁶¹⁴ Tekinalp, s. 202; Kayhan/Yasan, s. 215; Aytulun/Toroslu, s. 68; Aksoy, s. 250; Aydın, s. 519; Nazalı, s. 39.

⁶¹⁵ Karahan, Tasfiye, s. 183; Kervankıran, s. 215.

⁶¹⁶ Şener, s. 645.

⁶¹⁷ Pulaşlı, Şerhi, s. 2486.

⁶¹⁸ Coşgun, s. 180-181.

⁶¹⁹ Tekinalp, s. 202.

⁶²⁰ Şener, s. 645.

⁶²¹ Coşgun, s. 180-181.

vermişse, bu durum bildirim varlığını etkilemeyecektir. Kanunda açıkça belirtilmese de, *Coşgun*'a göre, tasfiye memurları bildirimde bulunan kişiden ilave açıklama isteyebilmelidir⁶²². Kanunda belirtilmemiş olmasına rağmen; çağrıda alacaklıların alacak miktarının, kaynağının, muaccel olup olmadıklarının, teminata bağlanıp bağlanmadıklarının belirtilmesi istenir⁶²³.

Türk Ticaret Kanunu m. 541/3 hükmünce tasfiye memurları, şirketin henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda parayı notere depo ettirmekle de yükümlüdür⁶²⁴. Ancak, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış ise notere depo edilmesi gerekmez.

Türk Ticaret Kanunu m. 541/4'e göre tasfiye memurları, TTK. m. 541/1, 2 ve 3. fıkra hükümlerine aykırı hareket ederek haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı TTK. m. 553 uyarınca sorumlu olurlar.

3.3.3. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması

Türk Ticaret Kanunu m. 542/1-a'ya göre, tasfiye memurlarının tasfiye sürecinde yapacakları işlerden birisi şirketin süregelen işlemlerini tamamlamaktır. Şirketin süregelen, yani cari işlemleri, şirketin sona ermesinden önce başlanmış olan ve halen tamamlanmamış olan bütün işlemleri içerir. Bunların yatırım mal varlığı ya da döner mal varlığı ile ilgili olmasının bir önemi bulunmamaktadır⁶²⁵. Halen hukuken geçerliliğini muhafaza eden ve artık bir sonuca ulaştırılması gereken tüm iş ve işlemlerin bu kapsamda ele alınması gerekir. Şirketin tasfiyeye girmiş olması, onun borç ve taahhütleri üzerinde bir değişikliğe yol açmaz⁶²⁶. TTK. m. 542/1-e hükmünce tasfiye memurlarının, süregelen işlemleri tamamlarken, şirketin bütün mal ve haklarının korunması adına düzenli ve görevinin bilincinde olan bir yönetici gibi gerekli önlemleri alması ve tasfiyeyi en kısa sürede tamamlaması için çaba sarf etmesi gerekir.

3.3.4. Alacakların ve Ödenmemiş Pay Bedellerinin Tahsil Edilmesi

Tasfiye memurlarının tasfiye sürecinde yapacakları işlerden bir diğeri ise şirket alacaklarının ve ödenmemiş pay bedellerinin tahsil edilmesidir (TTK. m. 542/1-a). Ancak,

⁶²² *Coşgun*, s. 180-181.

⁶²³ *Tekinalp*, s. 202.

⁶²⁴ *Aydın*, s. 519.

⁶²⁵ *Karahan*, Tasfiye, s. 191.

⁶²⁶ *Kervankıran*, s. 226-227.

kanun koyucu bu işlemin her hal ve şartta değil, lüzumu halinde yapılacağını belirtmiştir⁶²⁷. Gerektiğinde ifadesi, pay bedellerinin tasfiye sürecine kadar ödenmemiş olan kısımları tahsil edilmeden de tasfiyenin tamamlanabileceğine işaret etmektedir. Bu durum, şirket mal varlığının sermayede eksilme olmaksızın şirket borçlarını karşılaması durumunda söz konusudur. Tasfiye memuru, şirket mal varlığını paraya çevirerek borçları ödedikten sonra, ödenmiş olan sermaye şirket içinde eksilmeden varlığını koruyorsa pay sahiplerine sermaye taahhütleri karşılığında ödedikleri tutar iade edilecektir. Böyle bir durumda, henüz ödenmemiş sermayenin tahsili için girişimde bulunmak gereksizdir. Pay bedellerinin ödenmeyen kısımlarının tahsilinin gerekli olması, genellikle şirket mal varlığının borçları karşılamaya yetmediği durumlarda ortaya çıkar⁶²⁸. Ancak gerektiğinde ifadesinin yalnızca bu durumu kapsar biçimde dar yorumlanmaması gerekir. Şirket mevcudu borçları karşılamaya yetmekle birlikte, nakit sıkıntısı yaşanması, aktiflerin kısa sürede satılmasının şirketin zararına olması gibi durumlarda pay sahiplerinden henüz ödenmeyen pay bedellerini tamamen veya kısmen ödemeleri istenebilir⁶²⁹. Pay bedellerinden henüz ödenmeyen kısmı talep edilirken, alacaklıların tatmini için gerekli tutar dikkate alınmalıdır. Ayrıca, anonim şirketlerde ana kural, her payın sahibine eşit hak sağlaması ve borç yüklemesidir. Bu kural, benzer durumlarda, benzer biçimde tek ve aynı şekilde davranma ve işlem yapma gereğini içerir⁶³⁰. Bu anlamda, pay bedellerinden henüz ödenmeyen kısmı talep edilirken pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesi⁶³¹ de gözetilmelidir⁶³². Bu kapsamda pay sahiplerinin sermaye borçları toplamı, bu tutardan daha önce ne kadar ödeme yaptıkları esas alınarak iade talebinde bulunulacaktır⁶³³.

3.3.5. Aktiflerin Paraya Çevrilmesi

Anonim şirket aktiflerinin paraya çevrilmesi TTK. m. 542/1-a'ya göre, tasfiye memurlarının tasfiye sürecinde yapacakları işlerden biridir⁶³⁴. Aksi genel kurul tarafından karara bağlanmadığı sürece kanun tasfiye memurlarına şirketin aktiflerini pazarlık

⁶²⁷ 11. HD. tarafından onan bir kararda mahkemece, tasfiyenin yapılabilmesi bakımından gerekli olup olmadığı tartışılmaksızın, ödenmeyen sermaye borcunun tahsili için tasfiye memuru tarafından pay sahibine karşı açılan dava kabul edilmiştir. Bkz. Y. 11. HD. T. 07.05.2014 E. 2014/1856, K. 2104/8661 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (26.5.2018).

⁶²⁸ **Kervankıran**, s. 231.

⁶²⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 364.

⁶³⁰ **Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın**, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 57-58.

⁶³¹ Eşit işlem ilkesi ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku, s. 218-220; **Üçışık/Çelik**, s. 57 vd.

⁶³² **Coşgun**, s. 193-194.

⁶³³ **Karahan**, Tasfiye, s. 196-197.

⁶³⁴ **Çetiner/Yüksel**, s. 338; **Nazalı**, s. 39.

usulüyle satabilme yetki ve görevi vermiştir (TTK. m. 538/1). Genel kurul pazarlık suretiyle satışı tamamen yasaklayarak, şirket aktiflerinin açık artırma yoluyla satışını öngörebilir. Pazarlık yoluyla satış kötüye kullanımlara açık bir işlem olduğundan dolayı, TTK. m. 538/1 ile getirilen genel kurulun ancak yasaklamaması halinde tasfiye memurlarının aktifleri pazarlık usulüyle satabileceklerine yönelik düzenleme önemlidir⁶³⁵. Şirketin önemli miktarda aktifinin toptan satışı söz konusu olduğunda TTK. m. 538/2 hükmünce genel kurul kararı alınması gerekmektedir⁶³⁶. Genel kurul bu kararı TTK. m. 421/3 ve 4'de ifade edilen yeter sayılarla alabilir.

3.3.6. Şirket Borçlarının Şirket Varlığından Fazla Olduğu Halde Durumun Mahkemeye Bildirilmesi

Türk Ticaret Kanunu m. 542/1-c'de tasfiye memurlarına tasfiye sürecinde yüklenen bir diğer tasfiyeye ilişkin görev de tasfiye sürecindeki şirketin borçlarının varlığından fazla olması durumunda, durumun şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirilmesidir⁶³⁷. Bu durum, şirketin iflasını gerektireceğinden mahkeme şirketin iflasına karar verecektir⁶³⁸. Bu aşamadan sonra şirketin tasfiyesi iflasa ilişkin hükümler çerçevesinde yapılacaktır.

Tasfiye memurları göreve başlar başlamaz yukarıda da ifade edildiği gibi ilk olarak envanter ve bilançoyu hazırlarlar⁶³⁹. Tasfiye memurları hazırlamış oldukları envanter ve bilançoyu genel kurulun onayına sunarlar⁶⁴⁰. Şirketin finansal durumunu göstermesi bakımından ilk bilanço büyük önem taşır. Şirketin borçları varlığından fazla ise, bu durum ilk bilançodan anlaşılabilir. Tasfiye memurları bu ihtimalde derhal mahkemeye durumu bildirmelidirler⁶⁴¹.

İlk bilançoya göre şirket borçları varlığından fazla değilse, tasfiye memurlarının vakit geçirmeksizin alacaklılara çağrı yapması gerekir⁶⁴². Yapılacak çağrı ile şirketin sona erdiği konusunda alacaklılar bilgilendirilir, alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeleri istenir⁶⁴³. İlk bilançoya göre şirket varlığı borçlarını ödemeye yetiyor olmakla birlikte, yapılan çağrı neticesinde farklı bir durumla karşılaşılabılır. Şirkete bildirilen alacak tutarları dikkate

⁶³⁵ Şener, s. 644.

⁶³⁶ Aksoy, s. 250-251.

⁶³⁷ Aydın, s. 521; Nazal, s. 39.

⁶³⁸ Çetiner/Yüksel, s. 338.

⁶³⁹ Bahtiyar, s. 385; Aksoy, s. 250; Tekinalp, s. 200.

⁶⁴⁰ Kayıhan/Yasan, s. 215; Şener, s. 644; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295.

⁶⁴¹ Coşgun, s. 143.

⁶⁴² Karahan, Tasfiye, s. 171; Arslanlı, s. 217; Kervankıran, s. 208.

⁶⁴³ Şener, s. 645.

alındığında, şirket borçlarının varlığından fazla olduğu anlaşılabilir. Bu durum ortaya çıkar çıkmaz, tasfiye memurlarının durumu vakit geçirmeksizin mahkemeye bildirmeleri gerekir. Ancak bu süreç, ilk bilançonun hazırlanmasından farklı olarak uzun zaman alabilir. Zira, tasfiye sürecinin devamı sırasında alacaklılar alacaklarını bildirmeye devam edebileceklerdir. Yapılan çağrı akabinde bildirilen alacak tutarları şirket varlığıyla karşılanabiliyorken, daha sonra bildirilen alacak/alacaklar sebebiyle şirket varlığının borçlarından az olduğu anlaşılabilir. Tasfiye memurlarının yükümlülüğü, basiretli bir yönetici gibi davranarak, durumun tespit edilebileceği en erken zamanda vakit geçirmeksizin mahkemeye bildirimde bulunmaktır⁶⁴⁴.

3.3.7. Tasfiye Sırasında Elde Edilen Paralardan Şirketin Süregelen Harcamaları için Gerekli Olan Para Dışında Kalan Paraların Bir Bankaya Şirket Adına Yatırılması

Tasfiye aşamasında şirketin alacaklarının tahsil edilmesi, aktiflerinin satılarak paraya çevrilmesi halinde gelecek olan paralar tasfiye memurlarınca şirket adına bir bankada açılacak hesaba yatırılmalıdır⁶⁴⁵. Tasfiye memurları gelen bu paradan ancak şirketin süregelen harcamaları ile ilgili gerekli olan miktarı uhdelerinde bulundurabilirler. Süregelen işlerinden kastı, geçmişten beri tekerrür ederek gelen artık rutin halini almış miktarı tekerrür halinde olduğu için belli olan harcamalardır⁶⁴⁶. Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde (TTK. m. 542/1-f) söz konusu süregelen harcamaların neler olduğu ve miktarı hususunda bir uzlaşma sağlanamaması halinde somut olayın ve tasfiye edilecek şirketin özelliklerine göre miktarın belirlenmesi gerektiği düzenlenmiştir⁶⁴⁷.

3.3.8. Yılsonu Finansal Tabloların Düzenlenmesi

Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, TTK. m. 542/1-d'ye göre, tasfiye memurları her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları düzenleyerek genel kurula sunmalıdırlar⁶⁴⁸.

⁶⁴⁴ Coşgun, s. 143-144.

⁶⁴⁵ Aydın, s. 521.

⁶⁴⁶ Coşgun, s. 205.

⁶⁴⁷ Gerekçede örnek olarak şirketin elektrik, su, telefon gibi cari harcamaları gösterilmiştir. Bkz. **Kendigelen**, gerekçe, s. 651.

⁶⁴⁸ Bilanço ve finansal tablolar birbiriyle ilişkili kavramlar olmakla beraber muhasebe açısından farklı anlamlar taşımaktadır. Bir muhasebe aracı olan finansal tablolar, içeriğinde, işletme sonuçlarının anlaşılmasını kolaylaştıracak ve kullanıcısının işletme hakkında bir değerlendirme yapmasına olanak sağlayacak çok yararlı bilgiler ihtiva eder. Buna karşılık bilanço ise, belirli bir tarihte bir işletmenin aktiflerini, borçlarını ve öz sermayesini tasnif edilmiş bir şekilde gösteren tablolardan oluşmaktadır. Finansal tablolar, bilanço da kapsayan bir üst kavramdır. Buna göre finansal tablolar, bilanço, gelir tablosu, satışların maliyet tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu ve kar dağıtım tablosundan oluşmaktadır.

Kanun hükmünce tasfiye öncesi dönemde yönetim kurulunun finansal tablolar hazırlayıp genel kurula sunma yükümlüğü esas itibariyle sona ererek, bu yükümlülük tasfiye memurlarına geçer⁶⁴⁹. Kanunda tasfiyeye ilişkin finansal tablolardan söz edilmektedir. Bundan anlaşılması gereken, yıllık finansal tabloların, tasfiyenin başlangıcında düzenlenen ilk açılış bilançosundan farklı olduğudur. Zira ilk envanter ve bilançonun, tasfiyenin başlangıcında düzenlenmesi gereken ve niteliği açısından şirketin durumunu açığa çıkartan bir mal varlığı bilançosu olmasına karşılık, tasfiye sürecinde yıl sonlarında düzenlenmesi gereken finansal tablolar, şirketin tasfiye halinde olduğu da dikkate alınarak, şirketin bir yıl içinde tasfiye işlemleri sonucu ulaştığı durumu ortaya koyması gerekir. Tasfiyeye ilişkin finansal tablolar, tasfiye sonuçlanıncaya kadar her yılsonu tasfiye memurlarınca düzenlettirilir ve genel kurulun onayına sunulur⁶⁵⁰.

3.3.9. Kesin Bilançonun Düzenlenmesi

Türk Ticaret Kanunu 542/1-d'ye göre, tasfiye memurlarının tasfiye sürecinde yapacakları işlerden bir diğeri tasfiye sonunda kesin bilançoyu düzenleyerek genel kurula sunmaktır. Tasfiye sürecinde çıkarılacak yılsonu finansal tablolar, şirketin bulunduğu durumu ve önceki yıl yapılan işlemleri gösterirken, kesin bilanço şirketin borçlarının ödendiğini, alacaklarının tahsil edildiğini, pay bedellerinin iadesini ve geriye kalan tasfiye bakiyesi varsa bu tutarın da esas sözleşmede öngörülen şekilde ya da esas sözleşmede hüküm yoksa pay sahipleri arasında kanuna uygun biçimde dağıtılacağını gösterecektir. Kesin bilanço da genel kurulun onayına sunulacak, onaydan sonra kesinleşmiş olacaktır⁶⁵¹. Genel kurulun kesin bilançoyu onaylamaması veya genel kurulun onay için toplanamaması durumlarında tasfiye memuru, mahkemeye müracaat ederek tasfiye bilançosunun onaylanmasını talep edebilecektir⁶⁵². Kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması, tasfiye işlemlerinden dolayı tasfiye memurlarının ibra edilmesi anlamına gelir⁶⁵³.

Sonuç itibariyle kanun koyucunun, Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca kullanılmakta olan kavramlara ve muhasebe diline uygun olarak, bilanço yerine daha geniş bir kavram olan finansal tablolar ibaresini kullanmış olduğu söylenebilir, **Kervankıran**, s. 241; gerekçe TTK. m. 514.

⁶⁴⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 360-361; **Nazalı**, s. 39.

⁶⁵⁰ **Kervankıran**, s. 242; **Aydın**, s. 521.

⁶⁵¹ **Tekinalp**, s. 205; **Aydın**, s. 521; **Nazalı**, s. 39.

⁶⁵² **Çosgun**, s. 264.

⁶⁵³ **Şener**, s. 646.

3.3.10. Tasfiye İşlemlerinin Düzenli Yürütülmesi ve Güvenliği İçin Gereken Defterlerin Tutulması

Kanun (TTK. m. 542/1-f) tasfiye sürecinin düzenli yürütülmesi, güvenli yürütülmesi amacıyla gerekli olan defterlerin tasfiye memurlarınca tutulması gerektiğini düzenlemiştir⁶⁵⁴. Söz konusu düzenlemeye göre yevmiye ve envanter defteri, defteri kebir, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterleri nasıl tasfiye aşamasından önce tutuluyordu ise tasfiye aşamasında da tutulacaktır⁶⁵⁵. Sayılan bu defterlerin yanı sıra TTK. m. 542/1-f'ye uygun olarak tasfiye işlemleri defteri, taşınır taşınmaz mallar satış defteri, tasfiye borçluları ve alacaklıları defteri, tasfiyenin düzenli ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacıyla tasfiye memurlarınca tutulması gereken yardımcı defterlerdendir⁶⁵⁶.

3.3.11. Pay Sahiplerine Tasfiye İşlerinin Durumu Hakkında Bilgi Verilmesi

Anonim şirketin tasfiye aşamasından önce pay sahiplerine bilgi verme yükümlülüğü olduğu gibi tasfiye aşamasında da bu yükümlülüğü mevcut olup bu aşamada pay sahiplerine bilgi verme yükümlülüğü tasfiye memurlarının görevidir⁶⁵⁷. Tasfiye sürecinde pay sahiplerinin bilgi alma ihtiyacı tasfiye sürecinden önceki döneme göre artacaktır. Çünkü, tasfiye süreci şirket ve pay sahipleri için hassas bir süreçtir. Bu süreçte pay sahiplerinin bilgi alma haklarının ortadan kalkması veya sınırlandırılması mümkün değilken aksine bilgi alma hakkının pay sahipleri için genişletilmesi gerekir. Tasfiye işleri haricindeki konularda bilgi almak pay sahipleri için tasfiye sürecinden önceki gibi devam edecek iken, tasfiye işleri ile ilgili bilgi alma konusunda pay sahiplerinin muhatabı tasfiye memurlarıdır. Tasfiye işleri ile ilgili tasfiye memurlarına pay sahipleri tarafından yöneltilen bilgi almaya yönelik talepler tasfiye memurlarınca şirket sınırları bahane gösterilerek reddedilemeyecektir⁶⁵⁸.

Tasfiye sürecinde pay sahibinin bilgi alma hakkının tasfiye sürecinden önceki ile bir farkı mevcuttur. Tasfiye sürecinde tasfiye memurundan bilgi almak isteyen pay sahibi bilginin kendisine yazılı, imzalı bir belge ile verilmesini talep edebilir⁶⁵⁹. Bu durumda tasfiye memuru pay sahibine bilgiyi imzalı bir belge ile sunması gerekecektir (TTK. m. 542/1-i). Pay sahipleri bilgi almak amacıyla şirket defter ve belgelerini inceleme hakkına sahiptirler. Bilgi almak amacıyla defter ve belgeleri incelemek isteyen pay sahipleri, bu defter ve belgeler sulh

⁶⁵⁴ Aydın, s. 521; Nazalı, s. 39.

⁶⁵⁵ Coşgun, s. 186.

⁶⁵⁶ Karahan, Tasfiye, s. 172.

⁶⁵⁷ Nazalı, s. 39; Kervankıran, s. 271.

⁶⁵⁸ Coşgun, s. 271.

⁶⁵⁹ Aydın, s. 521; Kervankıran, s. 271.

mahkemesine tevdi edildikten sonra bu talepte bulunurlarsa, inceleme izni için şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak bu izni almaları gerekir⁶⁶⁰.

3.3.12. Tasfiye Sonucunu Dağıtma

Tasfiye sonucunun dağıtılması ile ilgili düzenleme ETK. m. 447'den bir noktayı değiştirilerek TTK.'da 543. maddede düzenlenmiştir. ETK.'da şirket borçları ödendikten sonra geriye kalan varlık esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahiplerine ödemiş oldukları sermaye oranında ve paylara tanınan imtiyazlar ölçüsünde dağıtılabiliyordu. Bu durum, hem doktrinde hem uygulamada eleştirilen bir durum ihtiva ediyordu. Çünkü, pay bedelleri ödenmeden yapılacak bu şekilde bir dağıtım kanuna aykırı imtiyazlar oluşturabiliyordu. Yeni düzenleme ile bu durum giderilmiştir⁶⁶¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 543/1 hükmünce tasfiye hâlindeki şirket alacaklılarına borçlarının tamamını ödedikten ve pay bedelleri pay sahiplerine geri verildikten sonra geriye bir miktar kalırsa (tasfiyeden arta kalan bir miktar) bu miktar esas sözleşmede aksi yönde bir karar bulunmuyorsa pay sahipleri arasında dağıtılır. Dolayısıyla, tasfiye sonucunun dağıtımı için öncelikle şirket borçlarının ödenmesi ve pay bedellerinin pay sahiplerine ödenmiş olması gerekmektedir⁶⁶². Pay sahiplerinin kimler olduğunun tespitinde tasfiye memurları gerekli itinayı göstermekle mükellefler. Bu hususta, öncelikle pay defterine bakılması gerekir. Merkez Kayıt Kuruluşu tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylar açısından, tasfiye memurları bu kayıtları da dikkate alacaklardır (TTK. m. 499/4, 5). Pay defterinde ismi yazılı olmayan bir kişi pay sahibi olduğu iddiasında ise, bu kişiye de pay defterinin aksini ispat imkânı tanınmalıdır⁶⁶³.

Tasfiye sonucunun dağıtımı esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır⁶⁶⁴. Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtım para olarak yapılır (TTK. m. 543/3). Bu hüküm doğrultusunda esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye bakiyesinin dağıtımının aynı olarak yapılması da kararlaştırılabilir⁶⁶⁵. Dağıtım işlemi şirketten alacağı olanların alacaklarının tamamı ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten hemen sonra pay

⁶⁶⁰ Karahan, Tasfiye, s. 252; Şener, Ek Tasfiye, s. 226.

⁶⁶¹ Bkz. TTK. m. 543 gerekçe.

⁶⁶² Kayıhan, s. 570; Şener, s. 645; Çetiner/Yüksel, s. 338; Nazalı, s. 39.

⁶⁶³ Coşgun, s. 248.

⁶⁶⁴ Kayıhan/Yasan, s. 217; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 296; Bahtiyar, s. 385; Çetiner/Yüksel, s. 338; Nazalı, s. 40.

⁶⁶⁵ Aytulun/Toroslu, s. 70; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 847.

sahiplerine dağıtılamaz, bunun için kanun koyucu TTK. m. 543/2'de bir süre belirlemiştir. Söz konusu düzenlemeye göre tasfiye sonucunu dağıtma işlemi, alacaklılara şirkete alacaklarını bildirmek üzere yapılan üçüncü çağrıdan itibaren bir yıl geçtikten sonra pay sahiplerine dağıtılabilecektir⁶⁶⁶. Bu düzenleme şirketten alacağı olup üçüncü çağrıya rağmen şirkete alacağını bildirmemiş olanları korumaya yöneliktir⁶⁶⁷. Kanunda öngörülen süreyi beklemeden yapılan dağıtım dolayısı ile tasfiye memurları hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı sorumludurlar⁶⁶⁸. Bu düzenlemenin bir tek istisnası mevcuttur, yani bu durumda bir yıl beklenmeden de tasfiye artığı pay sahiplerine dağıtılabılır. TTK. m. 543/2'nin son cümlesinde düzenlenen bu duruma göre şayet somut olayın hâl ve durumuna göre alacaklılar için bir yıl beklenmeden tasfiye artığının dağıtılması bir tehlike meydana getirmeyecekse, mahkeme bu durumda bir yıl beklenmeden de tasfiye artığının dağıtılmasına müsaade edebilecektir⁶⁶⁹. Burada önemli olan nokta alacaklıların bir zarara uğramayacağıının mahkemece tespit edilmiş olmasıdır⁶⁷⁰.

Tasfiye payının haksız bir şekilde dağıtılması durumuna da kısaca değinmekte yarar vardır. Tasfiye payı bedelleri, pay sahiplerine hukuka uygun bir şekilde dağıtılmadığında, öncelikle haksız alınan bu kısmın iadesinin hangi hukukî çerçevede geri istenebileceği belirlenmelidir. Bu konuya ilişkin sebepsiz zenginleşme hükmü çerçevesinde fazla kısmın geri istenilmesinin daha doğru olduğu savunulmaktadır⁶⁷¹. Bloke edilen süre (bir yıl, TTK. m. 543/2) geçtikten ve tasfiyeden kalan fazlalık pay bedeli olarak dağıtıldıktan sonra bir alacaklı ortaya çıkarsa veya belirlenirse, pay sahiplerinin bu pay bedelini geri verme yükümlülüğü yoktur. Çünkü böyle bir durumda iyi niyetli olarak kazanılan bu pay bedelleri haksız, bir diğer ifade ile sebepsiz zenginleşme olarak kabul edilemez. Ancak TTK. m. 553/1 hükmünce tasfiye memurları haksız şekilde pay sahiplerine ödenen tasfiye pay bedellerinden dolayı ortaya çıkan zarardan, kişisel olarak sorumludur⁶⁷².

Pay sahibinin tasfiye sonucu kalan mal varlığından payına düşeni ne zaman talep edebileceği, talep hakkının ne zaman zamanaşımına uğrayacağı ve zamanaşımı süresinin ne zaman işlemeye başlayacağına yönelik olarak Ticaret Kanunu'nda bir düzenleme yer almamaktadır⁶⁷³. Bu nedenle burada, Borçlar Kanunu'nun m. 147/4 gereği uygulanır. Borçlar

⁶⁶⁶ Nazalı, s. 40; Aydın, s. 523; Coşgun, s. 254.

⁶⁶⁷ Kervankıran, s. 256; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 847.

⁶⁶⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 847.

⁶⁶⁹ Nazalı, s. 40; Coşgun, s. 255; Tekinalp, s. 206.

⁶⁷⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 847; Kervankıran, s. 256.

⁶⁷¹ Aytulun/Toroslu, s. 71; Kervankıran, s. 265.

⁶⁷² Karahan / Pınar, Şirketler Hukuku, s. 770.

⁶⁷³ Coşgun, s. 259.

Kanunu m. 147/4 hükmünce bir şirkette, şirket sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile şirket arasındaki alacaklara beş yıllık zamanaşımı uygulanır. Bu süre kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanarak tasfiye memurlarının tasfiye sonucu kalan mal varlığını dağıtmaya başladığı tarihten itibaren işlemeye başlar. Çünkü, tasfiye sonucunu dağıtmaya karar verecek olan genel kurul değil tasfiye memurlarıdır. Bu nedenle sürenin de onların karar vermiş olduğu dağıtım tarihinden başlaması amaca uygun olacaktır⁶⁷⁴.

3.3.13. Defterlerin Saklanması

Tasfiye neticelenip nihayete erdiğinde TTK. m. 82 uyarınca tasfiyeye ilişkin olsun olmasın defterler ve belgelerin tamamı saklanır (TTK. m. 544). Söz konusu düzenleme ETK.'nin 448. maddesinin bir tekrarı olarak TTK.'ya alınmıştır. Düzenlemede neredeyse hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Söz konusu düzenlemede yapılan en büyük değişiklik eski kanunda (ETK. m. 448) ticari defterlerin ne şekilde saklanacağı hangi maddeler uyarınca saklanacağı açıkça ifade edilmişken TTK.'da belgelerin saklanması ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı TTK. m. 82'ye genel bir atıf yapılmakla yetinilmiştir⁶⁷⁵.

Tasfiye memurları ilk envanter ve bilançonun genel kurulca onaylanmasının akabinde şirket defter ve belgelerine el koyarlar (TTK. m. 540/2). Ayrıca, tasfiye işlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri de tutarlar (TTK. m. 542/1-f). Tasfiye sürecinin sonuna kadar bu defter ve belgeler tasfiye memurlarınca korunur. Ancak tasfiye sürecinin tamamlanması ile birlikte şirket tüzel kişiliği de ortadan kalkmaktadır. Söz konusu defter ve belgelerin ileride yaşanacak ihtilaflarda delil niteliği taşıyacağı dikkate alınarak, saklanması gerektiğini kanun koyucu TTK. m. 544'de hükme bağlamıştır⁶⁷⁶. Defter ve belgelerin saklanmasına ilişkin hüküm, emredici nitelikte olup, esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla aksine bir düzenleme getirilmesi mümkün değildir. Hükümün amacı ispat güvenliği sağlamaktır⁶⁷⁷.

Tasfiye sürecinin tamamlanmasından sonra saklanacak defter ve belgeler yalnızca tasfiye sürecinde tutulanlar olmayıp, tasfiye ile ilgili olmayan belgeler ve tasfiye sürecinden önce tutulmuş olan defterler⁶⁷⁸ de bu kapsamdadır⁶⁷⁹. Defter ve belgelerin saklanma süresi on yıldır⁶⁸⁰. Bu sürenin ne zaman başlaması gerektiği konusunda kanunda herhangi bir

⁶⁷⁴ Kervankıran, s. 265.

⁶⁷⁵ Bkz. TTK. m. 544 gerekçe.

⁶⁷⁶ Şener, s. 647; Coşgun, s. 270.

⁶⁷⁷ Kervankıran, s. 267.

⁶⁷⁸ Hangi defter ve belgelerin saklanacağına ilişkin Bkz. TTK. m. 82.

⁶⁷⁹ Kayıhan/Yasan, s. 217; Coşgun, s. 270; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 365.

⁶⁸⁰ Kayıhan/Yasan, s. 217; Aytulun/Toroslu, s. 73; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 365.

düzenleme bulunmamakla birlikte⁶⁸¹ bu süre ticari deftere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yıl sonu finansal tabloların ve konsolide finansal tabloların hazırlandıkları, ticari yazışmaların yapıldığı, muhasebe belgelerinin olduğu takvim yılının bitişiyle başlar⁶⁸².

Defter ve belgelerin saklanması için gerekli olan işlemleri tasfiye memurları yerine getirir⁶⁸³. Saklama yükümlülüğü tasfiye memurlarının ya da yönetim kurulu üyelerinin değildir. Şirket tüzel kişiliği sona erdiğinden, defter ve belgeler sulh hukuk mahkemesince saklanacaktır⁶⁸⁴. Ancak sulh hukuk mahkemesine müracaat ederek defter ve belgeleri teslim edecek olan tasfiye memurlarıdır. TTK. m. 544 hükmüncü müracaat ve defterlerin teslimi gereken zaman, tasfiyenin sonudur⁶⁸⁵.

3.3.14. Şirket Unvanının Sicilden Silinmesi

Tasfiyenin nihayete ermesi neticesinde şirket unvanının sicilden silinmesi ile ilgili düzenleme ETK. m. 449'dan aynen alınarak TTK. 545. maddesinde düzenlenmiş tekrarı biçimindedir⁶⁸⁶.

Türk Ticaret Kanunu m. 545 tasfiye memurları, tasfiyenin nihayete ermesi, sonuçlanması neticesinde sicil müdürlüğünden şirket unvanının silinmesini isterler⁶⁸⁷. Şirketin sicilden silinmesini hükme bağlayan TTK. m. 545 emredici nitelikte olup, kamunun ve ticari hayatın güvenliğine hizmet etmektedir. Zira, kamunun ve özellikle ticari hayatın, ticari faaliyetlerine son vermiş ve tasfiye sonucunda artık hiçbir mal varlığı kalmamış olan bir şirketin sicilden silinmesi konusunda menfaatinin bulunduğu açıktır. Bu nedenle, tasfiyesi sonuçlanmış bir şirket unvanının bir an önce sicilden sildirilmesi gereklidir⁶⁸⁸. Şirket unvanının sicilden silinmesini tasfiye memurları talep edecektir⁶⁸⁹. Bu talep tasfiye memurları açısından hem bir yetki hem de bir yükümlülüktür. Talebin gecikmeksizin yapılması gerekir. Zira, tasfiye memurları tasfiye sürecini mümkün olan en kısa sürede tamamlamalıdır (TTK. m.

⁶⁸¹ Kervankıran, s. 269.

⁶⁸² Coşgun, s. 270.

⁶⁸³ Kervankıran, s. 269.

⁶⁸⁴ Kayıhan/Yasan, s. 217; Aytulun/Toroslu, s. 73; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, s. 365.

⁶⁸⁵ Coşgun, s. 270.

⁶⁸⁶ Bkz. TTK. m. 545 gerekçe.

⁶⁸⁷ Kayıhan/Yasan, s. 218; Aytulun/Toroslu, s. 73; Aydın, s. 524; Çetiner/Yüksel, s. 338.

⁶⁸⁸ Kervankıran, s. 273. "...ihyası talep edilen şirketin sicilden terkin edilip edilmediği, terkin edildiyse tasfiye işlemlerinin yapıp yapılmadığı, terkinin hangi yasal sebebe dayandırıldığı hususları araştırılmadan eksik incelemeyle yazılı gerekçelerle karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." Y. 11. HD. T. 13.2.2018, E. 2018/213, K. 2018/1038 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (28.6.2018).

⁶⁸⁹ Aytulun/Toroslu, s. 73; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 296; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 729; Aksoy, s. 251; Şener, s. 647; Çetiner/Yüksel, s. 338.

542/1-e). Birden çok tasfiye memurunun bulunması durumunda, hepsinin birlikte müracaatı aranmamıştır. Türk Ticaret Kanunu m. 28/2, 31 hükümlerince tasfiye memurlarından birinin müracaatı kâfidir⁶⁹⁰.

Tasfiye memurları, tasfiyenin sona ermesi üzerine TTK. m. 545 hükmünce Ticaret Sicili Müdürlüğüne dilekçeyle başvurarak⁶⁹¹, tasfiye edilmiş olan şirket unvanının sicilden silinmesini talep ederler⁶⁹². Ticaret Sicili Yönetmeliğinin⁶⁹³ 86. maddesinin 2. fıkrasına göre, Ticaret Sicili Müdürlüğüne verilecek dilekçeye, genel kurul tarafından onaylanmış son ve kesin bilanço, genel kurul kararının noter onaylı örneği ve alacaklılara birer hafta arayla üç kez çağrı yapıldığını gösteren sicil gazeteleri de eklenir⁶⁹⁴. Kesin bilanço genel kurul tarafından onaylandıktan sonra tasfiye memurlarınca vergi dairesine kapanış bilançosunun verilmesi, kurumlar vergisinin ödenmesi, kalan tutardan gelir vergisi kesintisi yapılarak pay sahiplerine dağıtım yapılması gerekmektedir⁶⁹⁵. Bu işlemlerin nihayete ermesi neticesinde ticaret siciline müracaatla şirketin unvanının sicilden silinmesi istenebilir⁶⁹⁶.

Ticaret siciline müracaat üzerine sicil müdürü derhal şirket unvanını sicilden silmeyecek, öncelikle inceleme yükümlülüğü (TTK. m. 32, TSY. m. 34) kapsamında gerekli incelemeyi yapması gerekir. Bu kapsamda, şirketin sicilden silinmesi talebinin ilgili mevzuata uygun ve ilgililer tarafından yapıp yapılmadığını, gerekli belgelerin ve harç makbuzunun bulunup bulunmadığını, tescil edilecek olgunun gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadığını, tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını, üçüncü kişilerde yanlış izlenim oluşturup oluşturmayacağını, kamu düzenine aykırı olup olmadığını, tescil edilecek hususun Bakanlığın veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olması halinde, bu iznin veya uygun görüşün alınıp alınmadığını inceleyecektir⁶⁹⁷. Ticaret sicil müdürlüğü yaptığı inceleme sonucunda sicilden silmeyi uygun görürse şirket unvanı sicilden silinir ve bu durum tescil ve ilân edilir (TTK. m. 545). Silinmenin tescili ve ilanı ile birlikte artık anonim şirket tamamı ile sona ermiş olur⁶⁹⁸. Şayet tasfiye memurlarının sicilden silinme talebiyle

⁶⁹⁰ Coşgun, s. 264-265.

⁶⁹¹ Tekinalp, s. 206-207.

⁶⁹² "... tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden terkinin tasfiye memurları tarafından sicil memurluğundan talep olunur. İş bu talep üzerine terkinin keyfiyeti tescil ve ilan olunmakla ticaret şirketinin tüzel kişiliği sona ermiş olur." Y. 16. HD. T. 24.11.2011, E. 2010/9283, K. 2010/6462 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (12.6.2018).

⁶⁹³ RG, T. 27.01.2013, S. 28541.

⁶⁹⁴ Kervankıran, s. 273.

⁶⁹⁵ Aytulun/Toroslu, s. 298.

⁶⁹⁶ Coşgun, s. 265.

⁶⁹⁷ Coşgun, s. 266.

⁶⁹⁸ Kayıhan/Yasan, s. 218. "...ticaret sicilinden terkin edilmekle tüzel kişiliği son bulduğundan ihya edilene kadar aleyhine dava açılabilmesi mümkün değildir..." Y. 11. HD. T. 5.10.2015, E. 2015/6904, K. 2015/6283 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (23.5.2018).

yaptıkları müracaat Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından reddedilirse, tasfiye memurları bu işleme itiraz için TTK. m. 34 gereğince mahkemeye başvurabilirler⁶⁹⁹.

Şirketin unvanının sicilden silinmesi ile şirket tüzel kişiliğini kaybedecektir⁷⁰⁰. Tüzel kişiliğin kaybı ile birlikte tasfiye memurluğu görevi sona erecek, şirketin diğer organlarının varlığından artık bahsedilemeyecektir. Ticaret unvanının tasfiye memurlarınca silinmesi, terkinine rağmen, sonradan şirketin bir borç veya alacağı ortaya çıkarsa, sicile ilgililer tarafından tekrar tescil talep edilebilir⁷⁰¹. Nitekim, TTK. m. 533/2 hükmünde tasfiye halindeki şirketin tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini koruyacağı belirtilmiş, TSY. m. 89/2 hükmünde ek tasfiyenin tescili üzerine şirketin tüzel kişiliğini yeniden kazanacağı ve organların kendiliğinden çalışmaya başlayacağı hükme bağlanmıştır⁷⁰².

3.4. Ek Tasfiye

Ek tasfiye, ETK. döneminde düzenlenmemiş olup ilk kez TTK.'nın 547. maddesi ile kanunumuza girmiştir⁷⁰³. Ek tasfiye, tasfiye işlemleri tamamlanıp tasfiyenin bitirilmiş ve şirketin sicilden silinmiş olmasına rağmen, daha sonra başkaca tasfiye önlemleri alınmasının zorunlu olduğunun anlaşılması hâlinde başvuru edilen geçici bir tedbirdir⁷⁰⁴. Zorunluluk yoksa ek tasfiyeye gidilemez⁷⁰⁵. Dolayısıyla, ek tasfiye ile yeni bir hukukî durum meydana gelmemekte, esasen alınması ihmal edilmiş önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Zira ek tasfiye kendi başına bağımsız bir tasfiye değildir, bilakis ek tasfiye ile daha önceki tasfiye döneminde ihmal edilmiş bazı işlemlerin yapılması ya da sonradan ortaya çıkmış bazı hukuki durumların halledilmesine yönelik tedbirlerin alınması söz konusu olmaktadır⁷⁰⁶. Bir başka anlatımla ek tasfiye, daha önceki tasfiyeyi tamamlayan bir tasfiye olup⁷⁰⁷ amaç ihmal sonucu veya kasten bazı tasfiye işlemleri yapılmadan kapatılan ve anonim şirketin ticaret sicilinden silinmesi ile

⁶⁹⁹ **Kervankıran**, s. 274. ". . . Tasfiye memuru tasfiye işlerini tamamladıktan ve son bilanço genel kurulda tasdik edildikten sonra silinme talebiyle ticaret sicil memuruna başvurur ve terkin işlemini yapmasını ister. Bu istemin reddi halinde sekiz gün içinde (tebliğinden itibaren) mahkemeden itiraz davası açılabilir . . ." Y. 11. HD. T. 14.11.1994, E. 1994/431, K. 1994/8546 sayılı kararı, **Şener**, Ek Tasfiye, s. 227.

⁷⁰⁰ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Otaklıklar Hukuku, s. 365; **Çetiner/Yüksel**, s. 338-339.

⁷⁰¹ **İmregün, Oğuz**, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 2005, s. 482.

⁷⁰² **Coşgun**, s. 266.

⁷⁰³ Bkz. TTK. m. 547 gerekçe.

⁷⁰⁴ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2498; **Altaş**, Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye, s. 188; **Aydın**, s. 526, Nazalı, s. 40; **Çetiner/Yüksel**, s. 339.

⁷⁰⁵ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 297; **Bahtiyar**, s. 385; **Aksoy**, s. 251; **Aytulun/Toroslu**, s. 75.

⁷⁰⁶ "...davacı tarafından açılan ve görülmekte olan işçilik alacakları ve hizmet tespiti davalarının karara bağlanabilmesi için davalı şirketin terkin ile sona eren tüzel kişiliğinin yeniden kazandırılması ve ek tasfiyesinin zorunlu olduğu gerekçesiyle, davanın kabulü ile tasfiye edilerek sicilden terkin edilen davalı şirketin ihyasına ve D.. Ş.. C...'un tasfiye memuru olarak atanmasına karar verilmiştir." Y. 11. HD. T. 16.11.2015, E. 2015/12856, K. 2015/12013 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (9.6.2018).

⁷⁰⁷ **Kervankıran**, s. 281.

sonuçlanan tasfiyenin, tamamlanması için geri döndürülmesidir⁷⁰⁸. Yapılması ihmal edilmiş tasfiye işlemlerinin tamamlanmasından ve tasfiyeden sonra, şirket yine sona erecektir⁷⁰⁹.

Anonim şirketin ek tasfiyesi yoluna gidebilmek için öncelikle TTK. m. 533 vd. kurallarına göre bir tasfiyenin yapılmış olması⁷¹⁰ ve TTK. m. 545 hükmüne göre tasfiyenin kapatılması, yani şirket unvanının ticaret sicilinden silinmiş olması gerekir. Zaten bu süreç için TTK. m. 547 hükmünde "ek tasfiye" ibaresinin kullanılmasının nedeni de bu noktadadır. Gerçekten de böylelikle kanun koyucu TTK. m. 547 ile düzenlenen durumda normal bir tasfiyenin söz konusu olmadığını, aksine tasfiyenin tamamlandığını, hatta şirketin ticaret sicilinden silindiğini ve burada erken silinmeden dolayı özel bir durumun söz konusu olduğunu vurgulamaktadır⁷¹¹.

Bir şirketin ek tasfiyeye giderek sicile yeniden tescilinin istenebilmesi için menfaat şartı, amaca ulaşma şartı ve dava şartı gibi üç şartın yerine getirilmesi gerekmektedir⁷¹². Bunlardan ilki, yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır⁷¹³. Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır; ancak ispat şart değildir. Bir diğer ifade ile korunması istenen menfaatlerin şirketin sadece tekrar tescili ile gerçekleştirilebilecek olması konusunda talep sahibinin inandırıcı olması yeterlidir⁷¹⁴. Şayet korunmaya değer bir menfaat bulunmuyorsa, talep mahkemece reddedilir⁷¹⁵. İkinci şart ise, yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılacak tek yol olmalıdır. Bu sebeple, amacın gerçekleşmesinin bir başka yolu varsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz⁷¹⁶. Bu itibarla, haklı bir menfaatin elde edilmesine yönelik olarak yeniden tescil isteminde bulunan ilgilinin

⁷⁰⁸ **Aytulun/Toroslu**, s. 74; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 366. "...tasfiye memurunun şirketin tüm alacak ve borçlarını araştırmakla yükümlü olması nedeniyle eksik işlemler neticesinde tasfiyenin hukuken sonuçlandırılmasının kabul edilemeyeceği, davacı Belediyenin tasfiye edilen şirketten alacağına olması nedeniyle ihya şartlarının oluştuğu gerekçesiyle davanın kabulüne... karar verilmiştir." Y. 11. HD. T. 11.12.2017, E. 2017/4875, K. 2018/7113 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (18.5.2018).

⁷⁰⁹ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2498; **Altaş**, Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye, s.188.

⁷¹⁰ **Kayıhan/Yasan**, s. 218.

⁷¹¹ **Şener**, s. 651.

⁷¹² **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 297; **Aytulun/Toroslu**, s. 76; **Kervankıran**, s. 283-284; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 774.

⁷¹³ "Hukuk (İş) Mahkemesi'nin 2012/80 Esas sayılı dosyası ile hizmet tespiti istemli dava açıldığı, açılan davanın derdest olduğu halde davalı tasfiye memurunca bu davanın akıbeti beklenilmeden şirketin tasfiye kapanışının 28/12/2015 tarihinde ortaklar kurulu kararına dayanılarak yapıldığı, ilk derece mahkemesinin şirketin ihyasına dair kararının hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davalı tasfiye memurunun istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir." Y. 11. HD. T. 28.2.2018, E. 2018/641, K. 2018/1501 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (26.5.2018).

⁷¹⁴ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 774.

⁷¹⁵ **Kervankıran**, s. 283.

⁷¹⁶ **Karahan**, Tasfiye, s. 267; **Karahan, Sami**, Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, İstanbul 2002, s. 450; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 774.

amacına başka yollarla ulaşma imkânı bulunuyorsa⁷¹⁷ ek tasfiye talebinin reddedilmesi gerekir⁷¹⁸. Üçüncü ve son şart ise, sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır⁷¹⁹.

Tasfiyenin kapanmasından sonra, bir alacak ilk bilançoya yazılmadığı, bazı anonim şirket aktiflerinin dikkate alınmadığı, bazı aktiflerin satılıp tasfiyeden elde edilen paralara katılmadığı, bazı borçların bu suretle tasfiye edilmediği, uyuşmazlıklara sebebiyet verildiği veya dağıtımına tahsis edilmediği, ödenen bazı borçların hukuken geçersiz veya tasfiye sonucunun dağıtımının kanuna aykırı olduğu gibi sebeplerle⁷²⁰ bazı tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa ek tasfiyeye karar verilir⁷²¹. Ayrıca, şirkete ait tahsil edilmemiş alacakların ortaya çıkması veya tasfiye aşamasında dikkate alınmamış şirket borçlarının bulunması ek tasfiyeye neden olabilecek önemli durumlardır. Ancak buna karşılık şirketin mal varlığıyla ilgili olmayan başka tasfiye tedbirleri için ek tasfiye yoluna gidilemez⁷²². Ek tasfiyenin zorunlu olduğu anlaşıldığında son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar mahkemeden bu ek işlemler sonuçlandırılincaya kadar, şirketin yeniden tescilini talep edebilirler⁷²³. Görevli mahkeme şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir (TTK. m. 547). Mahkeme istemin yerinde olduğuna kanaat getirirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verir⁷²⁴. Mahkeme gösterilen delilleri yeterli bulmayarak istemin yerinde olmadığına kanaat getirirse, yeniden tescil talebini reddeder. Davanın reddine karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Ek tasfiyeye ilişkin prosedür emredici nitelikte olduğundan bu usulden sözleşme hükümleri ve genel kurul kararlarıyla vazgeçilemez⁷²⁵.

Açılacak davada sicil müdürlüğünün şirketi sicilden silme kararının iptali ile şirketin yeniden tescili talep edilecektir. Dava basit yargılama usulüne değil, yazılı yargılama usulüne tabidir. Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne karşı açılacaktır. Yerleşik yargı uygulamasına göre ise,

⁷¹⁷ Yargıtay, konuya ilişkin bir kararında, anonim şirketin ihyasına gidilmeden, daha önce tasfiyesi yapılan şirkette çalışan bir işçinin hizmet tespitinin yapılmasının mümkün olması nedeniyle, hukuki yarar bulunmadığından bu yöndeki talebin reddedilmesi gerektiğini belirterek, talebi kabul eden ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Y. 11. HD, T. 16.06.2006, E. 2005/6016, K. 2006/7032 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 284.

⁷¹⁸ **Kervankıran**, s. 284.

⁷¹⁹ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 774.

⁷²⁰ Ek tasfiyeye sebep olacak durumlar için ayrıca Bkz. gerekçe m. 547.

⁷²¹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, s. 367.

⁷²² **Şener**, s. 652.

⁷²³ **Kayıhan/Yasan**, s. 218; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 297; **Aksoy**, s. 251; **Aytulun/Toroslu**, s. 75; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 771; **Çetiner/Yüksel**, s. 339.

⁷²⁴ **Kayıhan/Yasan**, s. 218.

⁷²⁵ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 774.

davanın sicil müdürlüğü ile birlikte son tasfiye memuruna karşı açılması gereklidir. Bu uygulama, tasfiye tam olarak tamamlanmadan şirketin sicilden silinmesinin tasfiye memurunca talep edilmiş olması sebebiyle haklı bulunabilir. Ancak bu durumun oluşmasında tasfiye memurunun her zaman kusurunun bulunmaması ve özellikle tasfiye memuru tarafından ek tasfiye talebiyle dava açılabilir olması karşısında söz konusu uygulamanın her zaman kabulü mümkün olmayacaktır. Davanın tasfiye memuruna yöneltilmesi zorunluluğu, ek tasfiyenin de bu kişi tarafından talep edildiği hallerde tasfiye memurunun kendi kendisine dava açması neticesini de ortaya çıkartır. Şirketin sicilden silinmesinde tasfiye memurunun kusurunun bulunmaması ihtimalinde ise, ek tasfiye talebinin kabulü ile birlikte tasfiye memuru dava masrafları ve ücreti vekâletten sorumlu olacaktır⁷²⁶. Ticaret Sicil Müdürlüğü ise ek tasfiye talebi ile açılacak davalarda yasal hasım statüsünde olup, talep üzerine şirketi sicile re'sen tescil yetkisi bulunmadığı gibi ek tasfiye talebi ile dava açılmasına sebep olan konumunda da değildir. Bu sebeple, mahkemece ek tasfiyeye karar verilse dahi, ticaret sicil müdürlüğü aleyhine harç, yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilemeyecektir. Tasfiye memuru ile ticaret sicil müdürlüğü arasındaki bu farklılık, özellikle mahkemece atanan ve ek tasfiyenin ortaya çıkmasında herhangi bir kusuru bulunmayan tasfiye memurları bakımından büyük haksızlıklara yol açacaktır. Tüm bu sebeplerden dolayı Coşgun'a göre, davanın sicil müdürlüğüne karşı açılması yeterli olmalıdır. Ek tasfiye talebiyle açılan davada ek tasfiyeye kimin sebep olduğu, tasfiye tam olarak tamamlanmadan şirketin sicil kaydının silinmesinde kimin kusurlu olduğu tartışılmayacağından, yargılama giderlerinin daha sonra kusuru bulunan kişiye rücu edilmek üzere davacı üzerinde bırakılması hakkaniyete daha uygun olacaktır⁷²⁷.

Türk Ticaret Kanunu m. 547 hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, mahkemenin ek tasfiyeye karar vermesiyle beraber son tasfiye memurları kendiliğinden ek tasfiye memuru statüsü kazanamazlar, çünkü görevleri sona ermiştir⁷²⁸. Zira ek tasfiye memurlarının mahkemece atanması zorunluluğu bulunmaktadır. Mahkeme, ek tasfiyenin lüzumlu olduğu doğrultusunda karar verdiğinde, ek tasfiyenin yapılabilmesi için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi ek tasfiye memuru olarak atar⁷²⁹ (TTK. m. 547/2). Ek tasfiyeye

⁷²⁶ **Yılmaz, Asuman**, Türk Ticare Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, S. 2, 2016, s. 162; **Coşgun**, s. 278.

⁷²⁷ **Coşgun**, s. 278-279.

⁷²⁸ **Aydın**, s. 528.

⁷²⁹ "...ek tasfiye işlemlerini yapması için son tasfiye memuru yahut memurlarının yahut da yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanıp, keyfiyetin tescil ve ilanına karar verilmesi gerekirken bu hususlarda olumlu veya olumsuz karar verilmeksizin kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak sadece, şirketin ihyasına karar verilmesiyle yetinilmesi doğru olmamış, bu husus 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakameleri

karar veren mahkemenin, ek tasfiye memurlarını atayıp atamama konusunda bir takdir yetkisi bulunmamaktadır⁷³⁰. Ek tasfiye memurlarının atanması, mahkeme açısından hem bir yetki hem de bir yükümlülüktür. Ancak kanun koyucu kimlerin ek tasfiye memuru olarak seçileceği hususunda mahkemeye takdir yetkisi tanımıştır. Buna göre mahkeme, son tasfiye memurlarını ya da daha elverişli başka kişileri ek tasfiye memuru olarak seçebilir. Ek tasfiye talebinde bulunanlar, kimlerin ek tasfiye memuru olabileceği konusunda mahkemeye bir öneride bulunabilirlerse de, mahkeme bu önerilere uymak zorunda değildir⁷³¹. Mahkemenin tasfiye memurluğuna uygun ve elverişli kişi ya da kişileri ek tasfiye memuru olarak ataması gerekir⁷³².

Türk Ticaret Kanunu m. 547/1 ve 2. fıkra hükümlerinden anlaşıldığı gibi, mahkemenin ek tasfiyeye karar vermesiyle birlikte hem şirket hem de ek tasfiye memurunun ticaret siciline tescil ettirilmesi gerekir⁷³³. Mahkemece ek tasfiye kararının sicile tescili kurucu değil, bildirici niteliktedir, çünkü gerçekte tasfiye henüz sona ermemiştir⁷³⁴. Tescille birlikte şirketin tüzel kişiliği tekrar canlanır, şirket fiil ehliyetini iktisap eder ve şirketin organları (genel kurul, özellikle yönetim kurulu, tasfiye memurları) çalışmaya başlar. Ancak, bu durum şirketin sona ermiş ve tasfiye halinde olduğu gerçeğini değiştirmez⁷³⁵. Dolayısıyla, şirket tekrar tasfiye şirketi kimliğiyle canlanır ve bu nedenle ticaret unvanını “tasfiye halinde” ibaresi ile kullanır⁷³⁶. Bütün bu açıklamalar ve özellikle TTK. m. 547'den anlaşıldığı üzere, ek tasfiye, tasfiye bittikten sonra şirketin paylaşılmamış mal varlığı veya borçlarının varlığının anlaşılması durumunda başvurulacak bir yoldur. Ek tasfiye ile yapılması ihmal edilen tasfiye

Kanunu'nun 435/2. maddesi uyarınca re'sen bozma nedeni olmakla yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 3.4.2014, E. 2013/17867, K. 2014/6598 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (12.6.2018); "...ek tasfiye işlemlerini yapması için son tasfiye memuru yahut memurlarının yahut da yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanıp, keyfiyetin tescil ve ilanına karar verilmesi gerekirken..." Y. 11. HD. T. 14.10.2015, E. 2015/11544, K. 2015/10479 sayılı kararı, <http://hukukmedeniyeti.org> (25.5.2108); "... ek tasfiye işlemlerini yapması için son tasfiye memuru yahut memurlarının yahut da yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanıp, keyfiyetin tescil ve ilanına karar verilmesi gerekirken bu hususlarda olumlu veya olumsuz karar verilmeksizin, kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak sadece şirketin ihyasına karar verilmesiyle yetinilmesi doğru olmamış, kararın bu yönden bozulması gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 12.2.2018, E. 2018/346, K. 2018/941 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (8.6.2018).

⁷³⁰ "Mahkemece davanın kabulüne ve dava dışı şirketin ihyasına karar verilmesine rağmen ihyasına karar verilen şirketin ek tasfiyesi için 6102 sayılı TTK.'nın 547. maddesi hükmü gereğince tasfiye memuru ya da memurları atanıp tescil ve ilan ettirilmemesi doğru görülmemiş, mahkeme kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir." Y. 11. HD, 10.03.2014, E. 2014/2368, K. 2014/4454 sayılı kararı. <http://hukukmedeniyeti.org> (12.06.2018).

⁷³¹ Bkz. TTK. m. 547 gerekçe.

⁷³² Şener, Ek Tasfiye, s. 120; Kervankıran, s. 300-301.

⁷³³ Kervankıran, s. 303; Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷³⁴ Aydın, s. 528.

⁷³⁵ Karahan, s. 542; Pulaşlı, Şerhi, s. 2510.

⁷³⁶ Karahan, s. 452; Pulaşlı, Şerhi, s. 2510.

işlemleri gerçekleştirilmekte, tasfiyenin tamamlanmasına çalışılmaktadır⁷³⁷. Bu nedenle de ek tasfiye işlemlerine normal tasfiyeye ilişkin ilke ve esaslar uygulanır. Bununla birlikte, ek tasfiyenin daha önceki tasfiyeyi tamamlayıcı niteliğinden dolayı, birçok tasfiye işleminin ek tasfiye sürecinde tekrarlanması gerekmeyecektir. Nitekim bunun sonucu olarak da ilk envanter ve bilançonun hazırlanmasına (TTK. m. 540), alacaklılara yeni bir çağrı yapılmasına (TTK. m. 541/1) ve bloke yılının beklenmesine (TTK. m. 543/2) gerek yoktur⁷³⁸. Yapılması gereken tasfiye işlemleri tamamlandıktan sonra, şirket yine sona erdirilecektir⁷³⁹. Bu nedenle ek tasfiyede şirket, sadece tasfiyeyle ilgili işlemler yapabilir, yoksa şirket aktif zamandaki gibi bir konuma sahip değildir⁷⁴⁰.

Ek tasfiye memurlarının tasfiye sonunda kesin bilançoğu düzenleyerek onaylanması için genel kurula sunması gerekir (TTK. m. 542/1-d). Kesin bilançonun düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, ek tasfiye memurlarının şirkete karşı en önemli yükümlülüğüdür⁷⁴¹. Bilançonun kabulü ve onaylanması genel kurulun yetkisindedir. Kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması aynı zamanda ek tasfiye memurlarının ibrası anlamına gelir. Ek tasfiye sonucunda şirketin defter ve belgelerinin TTK. m. 544 hükmünde belirtilen ilke ve esaslar doğrultusunda saklanması gerekir. Tasfiyeden sonra şirketin defter ve belgelerinin TTK. m. 82 gereğince on yıl saklanması gerekir. Ek tasfiyenin sona ermesinden sonra şirketin yeniden TTK. m. 545 hükmü çerçevesinde ticaret sicilinden silinmesi gerekir. TSY. m. 22/2 hükmüne göre, silinme işlemi ek tasfiye memurları tarafından yaptırılacaktır⁷⁴².

3.5. Tasfiyeden Dönme

Tasfiyeden dönme de tıpkı ek tasfiyede olduğu gibi, ETK. döneminde aslında uygulamadaki ihtiyaçtan ötürü gerek yargı gerek öğreti tarafından kullanılan fakat kanunen düzenlenmemiş olan bir yapı olup TTK.'nın 548. maddesi ile kanunumuza girmiştir⁷⁴³.

Tasfiyeden dönme, tasfiye hâline giren bir şirketin genel kurulunun alacağı bir kararla söz konusu şirketin tasfiye gayesi güden bir şirket olmaktan çıkarılıp tekrar kâr elde etme amacı güden ve varlığını devam ettiren bir şirket hâline dönüştürülmesidir⁷⁴⁴. Tasfiye halindeki bir şirketin bu süreçten çıkarak eski haline geri dönmesi, tasfiye amacı ile sınırlı

⁷³⁷ Şener, s. 653.

⁷³⁸ Kervankıran, s. 307.

⁷³⁹ Aytulun/Toroslu, s. 75; Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷⁴⁰ Şener, s. 654.

⁷⁴¹ Şener, Ek Tasfiye, s. 207.

⁷⁴² Kervankıran, s. 308-309; Aydın, s. 529.

⁷⁴³ Bkz. TTK. m. 548 gerekçe.

⁷⁴⁴ Çeker, s. 398; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 775; Aytulun/Toroslu, s. 78.

olmaksızın işteğal konusu kapsamında organları aracılığı ile faaliyetlerine devam etmesi tasfiyeden dönmedir⁷⁴⁵. Bir başka ifadeyle belirli sebeplerle sona eren ve tasfiye aşamasına girmiş olan bir anonim şirketin, tasfiyeye devam etmekten vazgeçerek, yeniden kazanç elde etme amacı güden bir şirket halini almasıdır⁷⁴⁶.

Tasfiyeden dönülmesi iki farklı durumda uygulanabilmektedir (TTK. m. 548). İlki genel kurul tarafından alınacak karar ile tasfiyeden dönülmesi, diğeri iflas ile tasfiye sürecine giren şirketin tasfiyeden dönmesidir⁷⁴⁷.

3.5.1. Genel Kurul Kararıyla Tasfiyeden Dönme

Genel kurul kararı ile tasfiyeden dönme kurumu ilk defa TTK. ile kanuni düzenlemeye kavuşmuştur. Tasfiyeden dönme şirketin, süresinin dolması veya genel kurul kararı ile sona erdiği hallerde, malvarlığı⁷⁴⁸ dağıtımına başlanmamış olması şartıyla gündeme gelmektedir⁷⁴⁹. TTK. m. 548/1 hükmünce sürenin dolması veya genel kurul kararı ile şirketin sona erdiği hallerde, şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanılmış olmadıkça genel kurul şirketin tekrar devamını kararlaştırabilir⁷⁵⁰. Genel kurulun tasfiyeden dönme kararı alabilmesi için, şirketin belirli sebeplerle sona ermesi gerekir. Bu sebepler, şirketin esas sözleşmede yazılı süresinin dolması ve genel kurulun sona ermeye karar vermesidir⁷⁵¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 548/1 hükmü gereğince, esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasından dolayı faaliyetlerine fiilen devam etmeyerek sona eren bir anonim şirketin tasfiye aşamasındayken, tasfiyeden dönebilmesi mümkün olduğu gibi; genel kurul tarafından alınan bir fesih kararı üzerine sona eren ve tasfiye aşamasına giren bir anonim şirketin de, tasfiye işlemleri devam ederken tasfiyeden dönme yönünde bir karar alarak, ticari

⁷⁴⁵ Coşgun, s. 289.

⁷⁴⁶ Kılıç, s. 101.

⁷⁴⁷ Coşgun, s. 289-290; Kervankıran, s. 331 vd; Kılıç, s. 96.

⁷⁴⁸ Özü itibariyle "malvarlığı" kavramı ile anlaşılması gereken, bir gerçek veya tüzel kişinin (örneğin anonim şirketin) parayla ölçülebilir tüm hak ve borçlarının bütünüdür. Malvarlığı, biri bütünü ifade ettiğinden, her gerçek veya tüzel kişinin tek bir malvarlığı bulunmaktadır. Anonim şirketlerin malvarlığının kapsamı içerisinde belki de en önemli unsuru şirket sermayesi oluşturmaktadır. Ancak şirketin malvarlığı, yalnızca sermayeden ibaret de değildir. Bu kapsama sermayenin yanı sıra, şirketin sahip olduğu mevcut hakları, alacakları, dönen ve duran varlıkları, öz kaynakları, borçları, kanuni ya da ihtiyari olarak ayırdığı yedek akçeleri ve serbest kullanıma tabi fonları gibi hususlar da dahildir. Anonim şirketin malvarlığı, şirket esas sözleşmesinde gösterilen sermayeden farklı olarak sabit bir rakamı ifade etmez; değer ve içerik bakımından anonim şirketin yürütmüş olduğu faaliyetlerle bağlantılı bir biçimde, zaman içinde artan ya da azalan bir eğilim gösterir; Kılıç, s. 176.

⁷⁴⁹ Bahtiyar, s. 386.

⁷⁵⁰ Kayıhan/Yasan, s. 218; Kervankıran, s. 311; Şener, s. 656; Çeker, s. 398; Aytulun/Toroslu, s. 78; Tekinalp, s. 208; Özkorkut, Korkut, Ticaret Hukuku, SPL Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Ankara 2017, s. 223; Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷⁵¹ Tekinalp, s. 208; Coşgun, s. 292; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 367.

faaliyetlerine kaldığı yerden devam edebilmesi mümkündür⁷⁵². Bu iki sona erme sebebinden dolayı tasfiye aşamasında olan anonim şirketler, genel kurul tarafından alınacak bir kararla tasfiyeden dönebilirler⁷⁵³. Türk Ticaret Kanunu m. 548/1'inci fıkrasına göre, bu şekilde sona eren şirketin, devam kararı alabilmesi için, ayrıca şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına da başlanılmamış olması gerekmektedir⁷⁵⁴. Dolayısıyla, pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtılmasına başlanmış olmamak kaydıyla genel kurul tasfiyeden dönme kararı verebilir⁷⁵⁵. Ancak, şirket borçlarının ödenmiş olması tasfiyeden dönmeye engel değildir⁷⁵⁶. Ayrıca, tasfiye esnasında kar dağıtımı yapılmış olması halinde, kar dağıtım kararı, şirketin sona ermesinden önce alınmış olmak şartıyla tasfiyeden dönme kararı alınmasını engellemez⁷⁵⁷. Önemli olan pay sahipleri arasında şirket varlığının dağıtımına başlanmamış olmasıdır. Şirket varlığının pay sahipleri arasında dağıtımına gerek pay bedeli iadeleri gerek tasfiye bakiyesinin dağıtımını girmektedir. Zira malvarlığının korunması ilkesi, sermayenin de korunmasını ifade etmektedir. Bu sebeple, pay bedellerinin iadesine başlanmışsa, tasfiye bakiyesi dağıtılmamış olsa dahi, genel kurul tasfiyeden dönme kararı alamayacaktır⁷⁵⁸. Tasfiyeden dönme, nihai bir karar olup bu kararla yeni bir hukuki durum meydana gelir⁷⁵⁹. Tasfiyeden dönme kararı ile birlikte şirket tasfiye amacından da dönerek tasfiye şirketi olmaktan çıkar ve gelir elde etmek amacı ile ticari faaliyetlerde bulunan bir şirket haline döner⁷⁶⁰.

Şirket malvarlığının dağıtımını aşamasına kadarki tüm tasfiye süreçlerinde anonim şirket, TTK. m. 548/1 hükmündeki kapsama girmekte olup şartları da yerine getiriyorsa, devam kararı alarak ticari hayatını sürdürmeye devam etme imkanına sahiptir⁷⁶¹. Şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanmasından sonra artık tasfiyeden dönme kararı alınamayacaktır⁷⁶². Bu durumda malvarlığının ne kadarının dağıtılmış olduğunun bir önemi de bulunmamaktadır. Şirket malvarlığından pay sahiplerine cüzi ve anlamsız bir ödeme dahi tasfiyeden dönmeyi imkânsızlaştırabilir⁷⁶³. Dağıtılan tutarların iadesi de tasfiyeden dönmeye imkân sağlamaz. Zira tasfiyeden dönme kararı dağıtımına başlanıncaya kadar

⁷⁵² Kılıç, s.112; Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷⁵³ Bahtiyar, s. 386; Kılıç, s. 112; Tekinalp, s. 208; Aksoy, s. 252; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku s. 775.

⁷⁵⁴ Kervankıran, s. 313; Tekinalp, s. 208; Kılıç, s. 118.

⁷⁵⁵ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 298.

⁷⁵⁶ Coşgun, s. 294.

⁷⁵⁷ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 775; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 298.

⁷⁵⁸ Coşgun, s. 294-295.

⁷⁵⁹ Aytulun/Toroslu, s. 78.

⁷⁶⁰ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 298; Çeker, s. 398.

⁷⁶¹ Şahin, s. 656; Kılıç, s. 121.

⁷⁶² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s.367; Aytulun/Toroslu, s. 78; Çeker, s. 398.

⁷⁶³ Çeker, s. 398; Kervankıran, s. 314; Şahin, s. 656.

alınabilecek bir karardır⁷⁶⁴. TTK. m. 548/1 hükmündeki düzenleme ile kanun koyucu en son ne zamana kadar tasfiyeden dönme kararı alınabileceğinin sınırını da belirlemiş olup, pay sahiplerine şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamış olmak kaydıyla tasfiye sürecinin herhangi bir aşamasında karar alınabileceği imkanını sunmuştur⁷⁶⁵.

Genel kurulun tasfiye aşamasındayken, usulüne uygun bir biçimde tasfiyeden dönme kararı alması durumunda (TTK. m. 548/1), atanmış olan tasfiye memurlarının görevleri de kendiliğinden son bulur⁷⁶⁶. Bir başka ifadeyle, tasfiyeden dönme yönünde alınan karar, mevcut tasfiye memurları bakımından örtülü (zımnî) bir azil kararını bünyesinde barındırır. Genel kurul ya da mahkeme tarafından tasfiye memurlarının belirlendiği hallerde mahkemenin, onları ayrıca azletmesine gerek kalmaz⁷⁶⁷. Organ olarak tasfiye aşamasında da varlığını sürdüren yönetim kurulu ve genel kurul, şirketin aktif zamanındaki hak ve yetkilerini tekrar elde ederler⁷⁶⁸.

Tasfiyeden dönülmesine genel kurul karar verir⁷⁶⁹. Her ne kadar tasfiye sürecini doğrudan etkilese de, bu hususta tasfiye memurlarının karar alması mümkün değildir. Genel kurul tarafından verilen karar nihai bir karar olup, iptal davası haricinde, bu karara karşı herhangi bir yola başvurulamaz⁷⁷⁰. Genel kurulun bu kararı alma hususundaki yetkisi devredilemez nitelikte bir yetki olup genel kurulun bu yetkisini yönetim kuruluna ya da tasfiye memurlarına devretmesi mümkün değildir. Aksi takdirde hem genel kurulun yetkisini yönetim kuruluna veya tasfiye memurlarına devrettiğine dair almış olduğu karar hem de bu yetki devri çerçevesinde yönetim kurulu veya tasfiye memurlarınca alınan tasfiyeden dönme kararı, butlanla malul olacaktır⁷⁷¹.

Tasfiyeden dönme kararı alacak genel kurulu toplantıya çağırmaya, yönetim kurulu veya tasfiye memurları yetkilidir⁷⁷². Tasfiyeden dönülmesi olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarında karara bağlanabilir⁷⁷³. Önemli olan husus, bu konunun toplantı gündeminde yer almasıdır, çünkü kanuni istisnaları saklı kalmak kaydıyla gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz⁷⁷⁴. Genel kurul gündemini toplantı çağrısı yapan kişi oluşturacaktır (TTK. m. 413). Ancak tüm pay sahiplerinin ya da

⁷⁶⁴ Coşgun, s. 295; Çeker, s. 399.

⁷⁶⁵ Kılıç, s. 126.

⁷⁶⁶ Şahin, s. 658.

⁷⁶⁷ Kılıç, s. 142.

⁷⁶⁸ Şahin, s. 658.

⁷⁶⁹ Bahtiyar, s. 386; Şahin, s. 657; Aksoy, s. 252.

⁷⁷⁰ Coşgun, s. 296-297.

⁷⁷¹ Kılıç, s. 206-207.

⁷⁷² Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 775; Aytulun/Toroslu, s. 79; Kervankıran, s. 316.

⁷⁷³ Çeker, s. 399; Aytulun/Toroslu, s. 79; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 775.

⁷⁷⁴ Aydın, s. 220.

temsilcilerinin katılımı ile aralarında hiçbirinin itirazda bulunmaması şartıyla çağrısız olarak yapılabilecek genel kurul toplantısında, yine oybirliğinin sağlanması şartıyla gündeme madde eklenebilir (TTK. m. 416). Tasfiyeden dönülmesi kararı da ancak çağrıyı yapan tarafından gündeme konulması ya da pay sahiplerinin hazır bulunduğu genel kurul toplantısında oybirliği ile gündeme eklenmesi şartıyla görüşülebilir⁷⁷⁵.

Usulüne uygun olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulun tasfiyeden dönme yönünde bir karar alabilmesi için gerekli olan nisap, TTK. m. 548/1'de hükme bağlanmıştır. İlgili fıkra göre, genel kurul kararı sermayenin en az %60'ının toplantıda hazır bulunması ve olumlu oyu ile alınabilir⁷⁷⁶. TTK. m. 548 esas sermayenin en az %60'ını temsil eden payların olumlu oyunu aradığı için, bunun altında bir oy oranının kararlaştırılması TTK. m. 340'ta düzenlenmiş olan emredici hükümler ilkesine aykırılık teşkil eder. Ancak TTK. m. 548 gereğince esas sözleşme ile %60 olan karar nisabının ağırlaştırılabileceği ve başkaca önlemler de alınabileceği belirtilmiştir⁷⁷⁷. Diğer taraftan tasfiyeden geri dönülemeyeceği bir esas sözleşme hükmü ile tamamen yasaklanamaz. Zira böyle bir yasaklama yine aynı şekilde TTK. m. 340'ta ki emredici hükümler ilkesi ile bağdaşmayacaktır⁷⁷⁸.

Türk Ticaret Kanunu m. 548/1 hükmüncü genel kurul tarafından tasfiyeden dönme yönünde alınan kararın, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmesi gerekmektedir⁷⁷⁹. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul tarafından alınan karar tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir (TTK. m. 548/1). Genel kurul tarafından alınan tasfiyeden dönme kararının sicile tescil ve ilanı talebinde bulunacak olan tasfiye memurlarının, herşeyden önce ticaret sicil müdürlüğüne hitaben yazılmış bir başvuru dilekçesi ile başvuruda bulunmaları ve bu başvuru dilekçesinin şirketin ticaret unvanı altında yetkili temsilci/temsilciler tarafından imzalanmış olması gerekir. Ticaret sicil müdürlüğüne dilekçe ile yapılan başvuru esnasında hangi belgelerin ibraz edilmesi gerektiği ile ilgili TTK. m. 548/1 hükmünde bir açıklık bulunmamaktadır. Bununla birlikte TSY. m. 88/2-b'de bu husus açıklanmıştır. İlgili hükme göre, tasfiyeden dönme kararının alınması üzerine, sicile yapılacak başvurularda müdürlüğe verilmesi gereken belgeler; tasfiyeden dönülmesine ilişkin

⁷⁷⁵ Coşgun, s. 298-299.

⁷⁷⁶ Kayıhan/Yasan, s. 218; Kılıç, s. 213; Çeker, s. 398; Tekinalp, s. 208; Bahtiyar, s. 386; Çetiner/Yüksel, s. 339. Genel kurulda şirketin sona erdirilmesine karar verilebilmesi için sermayenin %75'ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyu gerekirken (TTK. m. 529/1-d, 421/3-4), tasfiyeden dönme için bu oran düşürülmüştür. Bkz. Coşgun, s. 299.

⁷⁷⁷ Kayıhan/Yasan, s. 218; Şener, s. 656; Çeker, s. 398; Tekinalp, s. 208; Aytulun/Toroslu, s. 78; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 367; Bahtiyar, s. 386.

⁷⁷⁸ Kervankıran, s. 315.

⁷⁷⁹ Çeker, s. 398; Aksoy, s. 252.

genel kurul kararının noter onaylı örneği ve şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan rapordur⁷⁸⁰.

3.5.2. İflasın Kaldırılması Yolu ile Tasfiyeden Dönme

İflas, yetkili asliye ticaret mahkemelerince iflasına karar verilen bir borçlunun (miflisin) haczedilebilir nitelikteki tüm malvarlığının, devletin yetkili resmi makamları aracılığıyla cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi; elde edilen meblağ ile alacaklı olduğu bilinen tüm alacaklıların alacaklarının ödenmesi anlamına gelir⁷⁸¹ ve cüz'i olmayıp, aksine toplu (küllü) bir cebri icra yoludur⁷⁸². Anonim şirketlerin sona erme sebeplerinden birisi iflastır. Kanun koyucu iflas kurumunun işleyişi ve iflasın ortadan kalktığı halleri dikkate alarak, Türk Ticaret Kanunu m. 548/2, 3'de genel kurul kararı haricinde iflas ederek sona eren ve tasfiye sürecine giren anonim şirketlerin de tasfiyeden dönebileceklerini düzenlemiştir⁷⁸³. Ancak bu fıkra hükümlerinin uygulanabilmesi için anonim şirketin iflasına karar verilmesi suretiyle sona ermiş olması gerekmektedir⁷⁸⁴. TTK. m. 548 hükmüne göre, şirket, iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflâs kaldırılmış veya iflas, konkordatonun⁷⁸⁵ uygulanmasıyla sona ermişse, şirket yine varlığını devam ettirir⁷⁸⁶. Ancak bu halde, TTK. m. 548/1'de düzenlenen tasfiyeden dönmeden farklı olarak, genel kurulun devam etme yönünde ayrıca bir karar almasına gerek bulunmamaktadır⁷⁸⁷. Aksine iflas nedeniyle sona eren anonim şirketin, mahkeme tarafından iflasının kaldırılmasına karar verilmesi üzerine, kanun gereğince varlığına devam etmesi söz konusu olmaktadır⁷⁸⁸. İşte bu sebeple kanun koyucu, TTK. m. 548/2 ve hüküm altına alınan tasfiyeden dönme durumunu zımni birer tasfiyeden dönme hali olarak nitelendirmiştir⁷⁸⁹. Dolayısıyla TTK. m. 548/2'de getirilen düzenleme ile iflasın kaldırılması halinde artık TTK. m. 548/1 hükmünde sözü edilen bir genel kurul kararına ihtiyaç olmadan şirketin tasfiyeden dönmüş olduğu kabul edilmektedir. Genel kurul kararı ile

⁷⁸⁰ Kılıç, s. 239-240; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s. 367.

⁷⁸¹ Akdeniz, Murat/Kayıhan, Şaban, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'na Göre İflasın Ertelenmesi ve Hukuki Sonuçları, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 18.

⁷⁸² Kılıç, s. 249.

⁷⁸³ Coşgun, s. 301.

⁷⁸⁴ Kılıç, s. 244.

⁷⁸⁵ Konkordato, borçlunun alacaklılar ile anlaşarak, borçlarının bir kısmını ödeyerek ya da borçlarının vadesini uzatmak suretiyle ödeyerek borçtan kurtulmasıdır. Bkz. Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷⁸⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s.367; Tekinalp, s. 208-209; Çeker, s. 398; Şener, s. 658; Aytulun/Toroslu, s. 79; Kervankıran, s. 318; Bahtiyar, s. 386; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 776; Aydın, s. 529; Çetiner/Yüksel, s. 339.

⁷⁸⁷ Şener, s. 658.

⁷⁸⁸ Kılıç, s. 245.

⁷⁸⁹ Bilgili/Demirkapı, s. 392; Aytulun/Toroslu, s. 79.

tasfiyeden dönmede olduğu gibi bu durumda da şirket malvarlığının dağıtımına başlanmamış olması gerekir⁷⁹⁰.

Türk Ticaret Kanunu m. 548/2, 3 kapsamında anonim şirketlerin tasfiyeden iflas yoluyla dönebilmesi için aranılacak olan ilk şart, bu anonim şirketin iflas ederek sona eren bir şirket olmasıdır⁷⁹¹. İkinci şart ise, iflas yoluyla sona eren anonim şirket hakkında iflasın kaldırılması yönünde bir karar verilmiş olmasıdır. İflasın kaldırılması, Kanun'da açıkça sayılan hallerde⁷⁹², mahkeme tarafından verilmiş olan iflas kararının sonlandırılması ve borçlunun malları üzerinde yeniden tasarruf edebilecek bir hale kavuşturulması anlamına gelmektedir⁷⁹³. TTK. iflasın kaldırılması ve konkordato halini iki farklı durum olarak saymışsa da, İİK.'nda konkordato iflasın kaldırılmasının bir türü olarak düzenlenmiştir. İflasın kaldırılması kararı mahkeme tarafından üç halde verilebilir; borçlu tarafından bütün alacaklıların taleplerini geri aldıklarına ilişkin beyanname verilmesi, tüm alacakların itfa olunduğu hakkında bir vesika sunulması ve akdolunan konkordatonun mahkeme tarafından tasdik edilmesidir (İİK. m. 182). İflasın kaldırılması için sözü edilen ilk iki durumda borçlu olan ticaret şirketi, üçüncü halin gerçekleşmesi durumunda ise iflas idaresi, mahkemeye müracaat ederek iflasın kaldırılmasını isteyecektir. Mahkeme istemi değerlendirdikten sonra şayet iflasın kaldırılmasına karar verir ise bu durum ilan edilecektir (İİK. m. 182/son). İlan, tasfiyeden dönme için yeterli olmayacaktır ayrıca iflasın kaldırıldığına dair karar ticaret siciline tescil edilmelidir. Bu tescili tasfiye memurları yapacaktır⁷⁹⁴.

Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 137/2'ye göre, iflasın kaldırıldığına dair kararın iflas dairesi tarafından müdürlüğe bildirim üzerine, müdürlük tarafından ticaret siciline tescil edilecek olan hususlar; iflasın kaldırıldığı olgusu, iflasın kaldırılmasına dair mahkeme kararının tarihi ve müflis anonim şirketin ticaret unvanında yer alan "iflas tasfiyesi halinde" ibaresinin kaldırılmasıdır. TSY.'nde⁷⁹⁵ iflas dairesi tarafından yapılan bildirim üzerine müdürlüğün iflası gösteren kaydın re'sen sileceği ve bu yeni durumu tescil edeceğinden söz edilmiştir⁷⁹⁶. İflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeyle tasfiye

⁷⁹⁰ Kervankıran, s. 318; Şener, s. 658.

⁷⁹¹ Kılıç, s. 248.

⁷⁹² Bkz. İİK. m. 182/1.

⁷⁹³ Kılıç, s. 274-275.

⁷⁹⁴ Coşgun, s. 301-302.

⁷⁹⁵ Bkz. TSY. m. 136/2.

⁷⁹⁶ Kılıç, s. 328-329.

memurları sorumludur⁷⁹⁷. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belgeler de eklenir⁷⁹⁸.

3.5.3. Tasfiyeden Dönme Kararının Tescil ve İlanı

Yukarıda da bahsedildiği gibi tasfiyeden genel kurul kararı ile dönülmüş ise veyahut iflas durumunda şirket tasfiye aşamasına girmiş ve bu yolla tasfiyeden dönülecek ise her iki durumda da tasfiyeden dönmeye ilişkin kararın tasfiye memurlarınca ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir. Burada tasfiye memurlarınca yapılacak olan tescil kurucu niteliktedir. İş bu tescil ile birlikte tasfiye memurlarının görevleri sona erecek ve şirket tasfiye sürecinden çıkacaktır.

Sicil müdürlerinden tescil talep edilirken, tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği ve şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmaya başlanmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanmış raporun da sicile sunulması gerekir. Tescil talebi üzerine sicil müdürü, genel kurul kararını, tasfiye halinde ifadesinin çıkarıldığı ticaret unvanını, temsile yetkili kişilerde yapılacak değişiklikleri sicile tescil eder (TSY. m. 88). Hükümde genel kurul kararı ile tasfiyeden dönülmesi dikkate alınarak düzenleme yapılmıştır. İflasın kaldırılması ihtimalinde sicile sunulacak belgeler ise TTK.'da düzenlenmiştir. İflasın kaldırılmasına ilişkin mahkeme kararı ile pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge, tescilin talep edildiği dilekçeye eklenecektir (TTK. m. 548/3). Hükümde geçen belge, TSY.'de işaret edilen tasfiye memurları tarafından düzenlenen rapor olarak anlaşılabilir. Ancak, gerekçede, pay sahipleri arasında pay bedellerinin ve tasfiye paylarının dağıtımına henüz başlanılmadığını gösteren delillerin ekleneceği ifade edilmiştir. Ticaret sicil müdürü, tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelemekle yükümlüdür (TTK. m. 32/1). Bu sebeple, tasfiye memurlarınca hazırlanmış rapor dışında, şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığını gösteren başkaca delillerin de sunulması gerekebilir. Sicil müdürünün tescil hususunda tereddüt duyması ihtimalinde, ilgililer talep ederse, tasfiyeden dönme kararı geçici olarak tescil edilecektir (TTK. m. 31/4). Üç ay içinde mahkemeye başvurulmaz veya başkaca bir delille tereddütler giderilmezse, geçici tescil re'sen silinecektir⁷⁹⁹.

⁷⁹⁷ Bahtiyar, s. 386; Tekinalp, s. 208-209.

⁷⁹⁸ Aslan, s. 246; Özkorkut, s. 224; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, s.367; Aytulun/Toroslu, s. 79; Şener, s. 658; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 775-776.

⁷⁹⁹ Coşgun, s. 306.

Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı ticaret siciline tescil ettirir⁸⁰⁰. Tescil istemine, pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir⁸⁰¹.

⁸⁰⁰ Aydın, s. 531.

⁸⁰¹ Aslan, s. 246; Özkorkut, s. 224; Aydın, s. 531.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKET TASFİYESİNİN ŞİRKET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

4.1. Tasfiyenin Şirket Tüzel Kişiliği, Unvanı ve Amacı Üzerindeki Etkileri

Anonim şirketlerin tüzel kişiliği, unvanı ve amacı şirketin tasfiye sürecinden etkilenmektedir.

4.1.1. Tüzel Kişiliğin Devamı

Anonim şirketin sona erme nedenlerinin gerçekleşmesi tam manası ile örtüşür şekilde bir son bulma durumu olmayıp⁸⁰², sona doğru giden tasfiye sürecinin başlaması anlamını ifade etmektedir⁸⁰³. Tasfiye aşamasına giren bir anonim şirketin her ne kadar sona erme sebepleri gerçekleşmiş olsa da şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacı ve tasfiye işlerinin yürütülebilmesi maksadıyla aynı tüzel kişilik çatısı altında halen devam etmektedir⁸⁰⁴. Tasfiye aşaması, anonim şirketler açısından sonun başlangıcı olup, tüzel kişilik ancak tasfiyenin sonuçlanmasından sonra şirketin sicilden silinmesiyle birlikte sona erer⁸⁰⁵. Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil olmak üzere, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur, yani tüzel kişiliğin hak ve fiil ehliyeti devam etmiş olur⁸⁰⁶. Tasfiye haline giren bir şirketin hak ehliyetinde bir daralma meydana gelmektedir; bunun sınırlarını ise tasfiye amacı oluşturmaktadır. Tasfiye amacı dışında bir işlem yapılması halinde, hak ehliyetinin bulunmasından dolayı işlem yokluk müeyyidesiyle karşılaşmaktadır. Bu durumda yapılan işlemle ne şirket ne de karşı taraf bağlı olacaktır⁸⁰⁷. Tasfiye halindeyken de şirket haklar iktisap edebilir ve borç altına girebilir. Şirket aktif ve pasif dava ehliyetine sahiptir⁸⁰⁸. Tasfiye aşamasına girmesine rağmen, anonim şirket, ticaret şirketi ve tacir sıfatını devam ettirir. Dolayısıyla bu aşamada da anonim şirketin iflas ettirilebilmesi ve onun hakkında icra takibi yapılabilmesi olanaklıdır⁸⁰⁹. Tüzel kişilik devam ettiği için dolayı, tasfiye süreci içinde

⁸⁰² Tasfiyesiz sona erme halleri olan birleşme, bölünme ve tür değiştirme bu durumun istisnalarıdır.

⁸⁰³ **Kılıç**, s. 87; **Coşgun**, s. 21.

⁸⁰⁴ **Kayıhan/Yasan**, s. 211; **Aksoy**, s. 248; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; **Kılıç**, s. 87. "... Bir anonim şirketin tasfiye haline girmesi halinde şirket tüzel kişiliği tasfiye gayesiyle sınırlı olarak devam eder." TD. T. 26.10.1962, E. 1962/10455, K. 1962/10566 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 65.

⁸⁰⁵ "Anonim ortaklık, ticaret sicilinden terkin edilmedikçe, tüzel kişiliği sona ermez. Tasfiye hali, ortaklığın tüzel kişiliğinin sona erdiği biçiminde yorumlanamaz." Y. 11. HD. T. 19.9.1994, E. 1994/2537, K. 1994/6512 sayılı kararı, **Kervankıran**, s. 65.

⁸⁰⁶ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 764; **Aytulun/Toroslu**, s. 63; **Kılıç**, s. 87.

⁸⁰⁷ **Kervankıran**, s. 65.

⁸⁰⁸ **İzmirli**, s. 11; **Karahan**, Tasfiye, s. 18; **Kılıç**, s. 88.

⁸⁰⁹ **Şener**, s. 638.

açılacak olan davalarda da davacı sıfatı tüzel kişiliğe aittir⁸¹⁰. Şirket tüm haklara sahip olmakla birlikte borçlarla yükümlü olmaya da devam etmektedir⁸¹¹.

Tüzel kişiliğin devam etmesinin bir başka sonucu ise, tüzel kişiliğin organlarının da varlığını devam ettirmesidir⁸¹². TTK. m. 533/2 tasfiye halindeki şirket organlarının yetkilerinin sadece tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmekte olduğunu hüküm altına almıştır⁸¹³. Tüzel kişiler organları aracılığıyla iradelerini beyan ederler, hak elde eder ve borç altına girerler. Organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlerle sınırlıdır⁸¹⁴. Tasfiye sürecine girilmesinden önce hangi organların mevcut olması gerekiyorsa, bu süreç içinde de aynı organlar yine varlığını devam ettirirler. Ancak, tasfiye sürecinin söz konusu organların görev ve yetkileri üzerinde etkisi olduğu gibi, bu sürecin başlaması ile birlikte daha önce var olmayan tasfiye memurları da şirket açısından faaliyet göstermeye başlamış olacaklardır⁸¹⁵.

4.1.2. Ticaret Unvanına Etkisi

Anonim şirketlerin unvanları onların isimleri olup şirket bu isimle ticari işlem yapıp hak sahibi olur ve borç altına girer⁸¹⁶. Anonim şirketlerin kullanacakları ticaret unvanının yapısı ve şekli Kanun'da belirtilmiştir (TTK. m. 39-49). Anonim şirketlerin unvanı, TTK. m. 43/2 hükmüne göre, işletme konusu ile şirketi ve türünü gösteren ibarelerden oluşmaktadır (çekirdek kısım)⁸¹⁷. Örneğin, "Reklamcılık ve Pazarlama Anonim Şirketi" (veya Anonim Ortaklığı) gibi. Unvanın çekirdek kısmında gerçek bir kişinin adı ve soyadı yer alamaz, yani bir anonim şirketin unvanının yalnızca, örneğin, "Ahmet Canan Anonim Şirketi" olması mümkün değildir. Bir gerçek kişinin ad ve soyadı unvan içerisinde yer alacak ise bu ancak unvanın ek kısmına konulabilir. Yani, bir anonim şirketin ticaret unvanı, örneğin, "Ahmet Canan Reklamcılık ve Pazarlama Anonim Şirketi" şeklinde işletme konusu ile şirketi gösteren ibareyle birlikte gerçek kişinin ad ve soyadı eklenerek belirlenebilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, anonim şirketin unvanında bir gerçek kişinin ad ve soyadının bulunması

⁸¹⁰ "Bir ticaret şirketinin, taraf bulunduğu bir dava devam ederken şirket tasfiye haline girerse, şirketin taraf ehliyeti son bulmaz. Zira, şirketin tüzel kişiliği tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere devam eder. Şirket, davada taraf olarak kalmayı sürdürür ...". Y. 10. HD. T. 5.5.2016, E. 2016/1517, K. 2016/7582 sayılı kararı, <https://emsal.yargitay.gov.tr> (20.5.2018).

⁸¹¹ Coşgun, s. 22.

⁸¹² Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Tekinalp, s. 197.

⁸¹³ Kervankıran, s. 66.

⁸¹⁴ Kervankıran, s. 65.

⁸¹⁵ Coşgun, s. 22.

⁸¹⁶ Kayıhan, s. 441.

⁸¹⁷ Kayıhan, s. 148; Nazalı, s. 9.

halinde “Anonim Şirket/Ortaklık” ibaresi “A.Ş.” veya “A.O.” şeklinde kısaltılarak kullanılamaz, bu ibarelerin kısaltılmaksızın tam olarak yazılması gerekir⁸¹⁸.

Tasfiye aşamasına girmiş olan bir anonim şirketin ticaret unvanı ile ilgili durum TTK. m. 533’ün ikinci fıkrasında ele alınarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme ETK.’dan hiç bir değişikliğe uğramadan aynen alınarak TTK.’ya yerleştirilmiştir⁸¹⁹.

Tasfiye sürecinde bütün işlemlerin, doğal olarak şirket adına yapılması gerekir. Şirket organları, tüzel kişinin unvanını kullanmak suretiyle, bu unvan altına kendi imzalarını atmak suretiyle işlem yaparlar (TTK. m. 372). Tasfiye sürecinde de bu kural değişmeyecek olup, gerek tasfiye memurları gerek diğer organlar, yaptıkları tüm işlemlerde anonim şirketin unvanını kullanmaları gerekecektir⁸²⁰.

Ticaret unvanının tanımı tacir tarafından yapılacaktır. Unvan tanımlanırken dikkatli ve hassasiyetli davranmak gerekli olup TTK. m. 46 hükmünce istisnalar dışında unvanın gerçeği yansıtması, üçüncü kişilerde yanlış bir görüş ve algının oluşmasına sebep olmaması prensibi genel anlamda kabul edilmiştir⁸²¹. Tasfiye halindeki şirket ile tasfiyeden önceki şirket aynı olduğu için, tasfiyenin başka bir unvan altında yürütülmesi söz konusu değildir, tasfiyeye girinceye kadar kullanılan ticaret unvanı yine kullanılmaya devam edilecektir⁸²², ancak, şirketin tasfiye sürecinde olduğunu belirtmek adına unvana “tasfiye halinde” ibaresi ilave edilmek zorundadır⁸²³. Şirketin ticaret unvanı şirketin varlığı süresince kullanılabilir olup ancak tasfiye aşaması tamamlandıktan sonra ticaret sicilinden silinerek kullanımı da son bulmuş olur. Ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi ile birlikte tüzel kişilik de sona ermiş olur⁸²⁴. "Tasfiye halinde" ifadesinin unvanda yer almasının bir zorunluluk olmasındaki temel amaç, şirket ile işlem yapacak kişilere şirketin içinde bulunduğu gerçek durumu ifade etmesi, uyarıda bulunması bakımından oldukça önemlidir⁸²⁵. *İmregün*, bu değişikliğin bir diğer sebebini ise şu şekilde ifade etmiştir; tasfiye sürecine girilmesi ile birlikte şirketin amacında meydana gelen değişikliği gözler önüne sermek için ticaret unvanına tasfiye halinde ibaresinin eklenmesi bir zorunluluk olarak kabul edilir. Bu bağlamda, şirket unvanı, bu tasfiye süreci içinde yapılacak işlemlerde “tasfiye halinde” ifadesi eklenmiş olarak kullanılmak

⁸¹⁸ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 114-115.

⁸¹⁹ Bkz. TTK. m. 533 gerekçe.

⁸²⁰ **Coşgun**, s. 22.

⁸²¹ **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku, s. 575.

⁸²² **Kervankıran**, s. 72.

⁸²³ **Aksoy**, s. 248; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; **Aytulun/Toroslu**, s. 63; **Şener**, s. 638.

⁸²⁴ **Kayıhan/Yasan**, s. 211.

⁸²⁵ **Kılıç**, s. 92; **Şener**, s. 638; **Bahtiyar**, s.383.

zorundadır⁸²⁶. Tasfiyeye girmiş olan bir anonim şirket, kanunda belirtilen ek dışında unvanında bir değişikliğe gidemez. Zira bu durum üçüncü şahısların yanımlarına ve aldanmalarına da neden olabilir⁸²⁷.

Mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent Enstitüsü, görevlerini icra ederken ticaret unvanının kanun hükümlerine uygun olmayan bir biçimde kullanıldığını öğrenmeleri durumunda, bu durumu derhal yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdürler (TTK. m. 51/1). Bu yükümlülük, tasfiye sürecine girmiş olan bir şirketin tasfiye halinde ifadesinin ticaret unvanına eklenmemesi durumunda da söz konusudur. Nitekim bu durumda da kanunun zorunlu kıldığı bir eklemenin yapılmamış olması nedeniyle kanuna aykırı bir kullanımın söz konusu olduğu sonucuna ulaşılır. Ancak ilgili yasal hüküm, yalnızca bildirim yükümlülüğünü düzenlemiş olup bunun yanı sıra, aykırı kullanımın yaptırımını düzenlememektedir⁸²⁸.

Yaptırım getiren TTK. m. 51/2, 3, belirli düzenlemelere aykırı davranışlar sergileyenler için hapis ile adli ve idari para cezası öngörmektedir. Ancak burada sayılan düzenlemeler içerisinde, unvana tasfiye halinde ifadesinin eklenmesine ilişkin hüküm yer almamaktadır. TTK. m. 52 ise ticaret unvanına tecavüz halinde unvan sahibinin hukuki imkanlarını düzenlemektedir. Dolayısıyla, bu hüküm de “tasfiye halinde” ifadesinin ticaret unvanına eklenmemesi halinde uygulanamayacaktır. Tüm bu hususlar dikkate alındığında, müracaat edilebilecek tek imkân, tasfiye durumunu bilemediğinden dolayı zarara uğrayan kişinin genel hükümler çerçevesinde tazminat davası açması olarak karşımıza çıkmaktadır⁸²⁹. Tasfiye sürecine girmiş ve unvanına tasfiye halinde ibaresi ilave edilmemiş veya ilave edildiği halde bunun belirtilmemiş olmasına rağmen, hukuki işlemlerin yapılmış olması ya da belirtilmiş olmasına rağmen tasfiye amacı dışında işlemler yapılması halinde de şirket kural olarak bu işlemle bağlı kalmaya devam eder⁸³⁰.

4.1.3. Şirket Amacına Etkisi

Her ne kadar anonim şirket sona ermesine rağmen varlığını sürdürmeye devam etse de, bu sonuç, şirketin aktif ticari faaliyetler yürütmesi ve tıpkı sona ermeden öncesinde olduğu gibi bir amaç gütmeye anlamına da gelmemektedir⁸³¹. Şirketin kuruluşdaki temel amacı

⁸²⁶ Tekinalp, s. 196; Kervankıran, s.72; İmregün, Anonim Ortaklıklar, s. 469; Coşgun, s. 23; Nazalı, s. 36.

⁸²⁷ Kervankıran, s.72-73.

⁸²⁸ Coşgun, s. 23.

⁸²⁹ Coşgun, s. 23.

⁸³⁰ Karahan, Tasfiye, s. 31; Kılıç, s. 91-92; Kervankıran, s. 72.

⁸³¹ Kılıç, s. 89.

iktisadîdir, yani kısaca “kâr etmek ve elde edileni paylaşmak”tır. Şirket tasfiye haline girmiş olmasıyla birlikte kar etmek ve bu karı paylaşmak amacı “tasfiye amacı” ile sınırlanır⁸³². Tasfiyenin amacı açısından TTK. m. 533/2 hükmüne göre, tasfiye haline girmiş olan şirketin “hak ehliyeti” sınırlanmamakta; aksine şirket “organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlanmaktadır⁸³³.” Bu işin doğası gereği oluşan bir durumdur. Sona erme anına kadar kabul ettiği ekonomik amaç doğrultusunda faaliyetler yürüten şirket tüzel kişiliği, sona ermeden sonra şirketin tasfiyesine ve bu sürecin sonunda da şirketin unvanının ticaret sicilinden silinerek tüzel kişiliğin sona erdirilmesine odaklanacaktır. Şirketin tasfiye aşamasına girmiş olması elbette, tüm ticari ilişkilerinin bir anda bitirilmesi sonucunu doğurmaz⁸³⁴. Tasfiye sürecine girilmesi ile birlikte kâr elde etme amacına yönelik olarak sürdürülen faaliyetler sona erecek, sadece tasfiye amacına uygun olmak şartıyla istisnai olarak şirket malvarlığının daha iyi değerlendirilebilmesine yönelik işler ve işlemler yapılabilecektir. Bu süreçte şirketin sona ermeden önceki gibi tüm işlemlerini yapmasına müsaade etmek, şirketin sona ermesi ve tasfiye kurumuna aykırı bir durum oluşturacaktır⁸³⁵. Dolayısıyla, tasfiye amacı ile uyuşmayan veya bunun sınırının aşılması sonucunu doğuran işlem ve faaliyetler şirketi bağlamaz, ancak yetkisiz temsilci olarak söz konusu işlemleri yapanları bağlar. Bu nedenle ilgili kişiler tasfiye süreciyle bağdaşmayan işlemlerden dolayı ortaya çıkan haklarını şirkete değil, işlemi yapan kişiye karşı ileri sürebilir ve haklarını onlardan talep edebilirler⁸³⁶.

Şirketin faaliyetini sürdürdüğü dönem içerisinde şirketi temsile yetkili olanların yetkileri şirketin amacı ve faaliyet konusu ile sınırlı iken (TTK. m. 371), tasfiye sürecinde ise bunların yetkileri tasfiye amacı ile sınırlıdır. Sona ermeden önce yetkilerin kapsamını ve sınırını kabul edilen ekonomik hedef belirlerken, sona ermeden sonra TTK. m. 533 hükmünce bu yetkiler tasfiye amacı ile sınırlanacaktır⁸³⁷. Tasfiyenin amacı, yarım kalmış olan işleri tamamlamak, şirketin malvarlığını satıp paraya çevirmek, şirketin alacaklarını tahsil etmek ve mümkün olduğu düzeyde borçlarını ödemek; sona eren şirketin iç ve dış tüm hukuki ilişkilerini bir nihayete erdirmektir⁸³⁸. Yeni işler ise, ancak tasfiyeye yardımcı nitelikte olup uzun süreli değilse alınıp yapılabilir. Bu durum, şirketin mal varlığının daha iyi değerlendirilmesine ve hem alacaklıların hem de pay sahiplerinin haklarının daha iyi

⁸³² Aytulun/Toroslu, s. 63.

⁸³³ Aytulun/Toroslu, s. 63; Pulaşlı, Şerhi, s. 2475.

⁸³⁴ Kılıç, s. 89.

⁸³⁵ Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 682-683; Coşgun, s. 24.

⁸³⁶ Aytulun/Toroslu, s. 63; Pulaşlı, Genel Esaslar, s. 683.

⁸³⁷ Coşgun, s. 25.

⁸³⁸ Kılıç, s. 89.

korunması amacına yöneliktir. Ayrıca, şirket daha önce üstlenmiş olduğu tüm yükümlülükleri de yerine getirmek zorundadır⁸³⁹.

Türk Ticaret Kanunu m. 539/2 hükmüne göre, tasfiye memurları tarafından üçüncü kişilerle "tasfiye amacı" dışında yapılan işlemler de şirketi bağlayacaktır. Meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya halin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin⁸⁴⁰.

4.2. Tasfiyenin Şirketin Zorunlu Organları Üzerindeki Etkisi

İlgili tüzel kişiliğin kurulabilmesi ve/veya fiil ehliyetini kazanabilmesi için varlıkları şart olan ve kanunda da gösterilen organlara zorunlu organlar denilir⁸⁴¹. Anonim şirketin zorunlu organları yönetim kurulu ve genel kuruldur. Tasfiye haline girmiş olan anonim şirketin organları varlıklarını sürdürmeye devam ederler⁸⁴²; ancak genel kurul ve yönetim kurulunun görev ve yetkileri "tasfiye amacı"na endeksli olarak sınırlanmış olur⁸⁴³.

Tasfiye sürecinin anonim şirket organları üzerindeki etkileri iflas haricinde başka bir sebeple şirketin sona ermesi için ayrı, iflas nedeniyle şirketin sona ermesi için ayrı olarak aşağıda her bir organ için ayrı ayrı ve ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

4.2.1. Anonim Şirketin İflas Dışında Başka Bir Sebeple Sona Ermesi Halinde Şirketin Zorunlu Organlarının Durumu

Anonim şirketin iflas dışında başka bir sebeple sona ermesi ve tasfiye aşamasına girmesi halinde şirket organlarının durumu bu başlık altında ele alınmaktadır.

4.2.1.1. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu⁸⁴⁴, anonim şirketin icra organı olmasının yanı sıra kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde karar verme merci olarak da kabul edilebilir⁸⁴⁵. Yönetim kurulu, anonim

⁸³⁹ İmregün, Anonim Ortaklıklar, s. 483; Pulaşlı, Şerhi, s. 2475; Aytulun/Toroslu, s. 63.

⁸⁴⁰ Kılıç, s. 89.

⁸⁴¹ Soykan, s. 9-10.

⁸⁴² Bahtiyar, s. 383; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 764. ". . . Şirketin hükmi şahsiyeti ve tasfiyeye kadar organlarının faaliyetleri süreceğinden ana sözleşme ve yasa gereği genel kurul ve yönetim kurullarının görevleri ile ilgili olarak gerekli toplantıları yapıp kararları vererek yerine getirmeleri tabii bulunmaktadır. . ." Y. 11. HD. T. 30.1.1985, E. 1984/6072, K. 1985/270 sayılı kararı, Kervankıran, s. 73.

⁸⁴³ Kayhan/Yasan, s. 211; Tekinalp, s. 196; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294; Aydın, s. 511; Bkz. TTK. m. 535 gerekçe.

⁸⁴⁴ 6102 sayılı TTK'nın anonim şirket yönetim kurulu açısından getirdiği yenilikler şunlardır; tek kişi ortaklı anonim şirket düzenlemesine paralel olarak tek kişilik yönetim kurulu oluşumu, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunluluğu ortadan kaldırılmış, sadece gerçek kişi değil tüzel kişinin de yönetim kurulu üyesi olabileceği, üyelerden en az birinin Türkiye'de ikamet etmesi ve Türk vatandaşı olması zorunluluğu,

şirketin yasayla düzenlenmiş zorunlu organlarından biridir⁸⁴⁶. Anonim şirketin sürekli ve yasal temsil organı konumunda olan yönetim kurulu⁸⁴⁷ görevine, tasfiye halinde de –esas sözleşme veya genel kurul kararı ile başka bir durum öngörülmemiş ve tasfiye iflas sonucu değilse- hem tasfiye memuru sıfatı ile hem de yönetim kurulu olarak devam eder⁸⁴⁸. Ancak, her iki görev birbirinden bağımsız görevler olduğundan, genel kurulun olağan veya olağanüstü toplantıya çağırılmış olması durumlarında yönetim kurulu sıfatı ile; tasfiye kapsamında genel kurulun toplantıya çağırılması (TTK. m. 535/2) veya envanter ve bilanço düzenlenmesi durumlarında (TTK. m. 540) aynı yönetim kurulu bu defa tasfiye memuru sıfatı ile görev yapar⁸⁴⁹. İİK. m. 223 ve devam eden hükümlerince İflâsın ortaya çıktığı durumlarda ise tasfiye işlerine iflâs idaresi yetkili olur⁸⁵⁰.

4.2.1.1.1. Tasfiye Sürecinde Görev ve Yetkilerinin Sınırlanması

Anonim şirket işlerinin yürütülmesi görev ve yetkisi yönetim kuruluna aittir⁸⁵¹. Bu işlerin görülmesi esnasında doğal olarak yönetim kurulunun bazı görevleri yerine getirmesi gerekecektir. Aynı şekilde, bir takım yetkilerin de kullanılması zorunludur. Bu yetki ve görevler kanundan kaynaklanabileceği gibi esas sözleşme ile de belirlenebilir⁸⁵². Tasfiye sürecine girmiş olan anonim şirketin yönetim kurulunun görev ve yetkilerinde iki tür sınırlama etkili olup bunlar tasfiye amacı ve tasfiye memurlarının yetkileri kapsamıdır.

yönetim kurulu toplantılarını kolaylaştırmak amacıyla toplantıların elektronik ortamda yapılabilme imkanı yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görme zorunluluğu (bu kural tek üyeli yönetim kurullarında uygulanmayacaktır), Bkz. **Aydın**, s. 239-240.

⁸⁴⁵ **Kayıhan/Yasan**, s. 137.

⁸⁴⁶ **Üçışık/Çelik**, s. 375.

⁸⁴⁷ **Kayıhan**, s. 467; **Aksoy**, s. 213; **Soykan**, s. 21.

⁸⁴⁸ **Arabacı, Özlem/Sönmez, Feriştah**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, C. 24, S. 124, Temmuz-Ağustos 2014, s. 43; **Üçışık/Çelik**, s. 425.

⁸⁴⁹ **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 764; **Aytulun/Toroslu**, s. 63; **Pulaşlı**, s. 512.

⁸⁵⁰ Yönetim kurulunun bulunmaması nedeniyle şirketin sona ermesine mahkeme karar verir. Sona erme kararında gerekli görülen tedbirler alınabilir. Bu hususta yetkinin tasfiye memurlarına verilmesi mümkün olmakla birlikte bir başka tedbir de öngörülebilir. Herhangi bir tedbirin alınmamış olması ya da yönetim kurulunun tasfiye sürecinin başlamasından sonra varlığını kaybetmesi durumlarında ne yapılacağı ile ilgili açıklık bulunmamaktadır. Karahan, bu durumda yönetim kuruluna yeniden hayatiyet kazandırılmasına gerek olmadığı yönünde görüş beyan etmiştir. Yazar, yönetim kuruluna ait olan yetkilerin bu andan itibaren tasfiye memurlarınca kullanılabilmesini, Türk hukuk uygulamasının bu yönde olduğunu ifade etmektedir. İzmirli ise, tasfiye halinde şayet gerekli ise kayyım tayininin gündeme gelebileceği yönünde görüş bildirmiştir. Bu hususta somut olaya bakılarak gerekli karar verilmelidir. Şöyle ki, bazı durumlarda tasfiye memurlarının yönetim kurulunun yetkisi dahilinde olan işler gerçekleştirmesi herhangi bir sakınca ortaya çıkartmayabilir. Ancak bazen ise aynı sonuca ulaşmak mümkün olmayabilir. Özellikle iflas tasfiyesi esnasında, mahkemece bir kayyım atanması zorunlu bir durumdur. Nitekim Kanun da “gerekli tedbir” ifadesi kullanılarak somut olayda ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verilmesine imkan tanınmıştır. Detaylı bilgi için Bkz. **İzmirli**, s. 20; **Coşgun**, s. 27-28.

⁸⁵¹ **Kayıhan**, s. 468.

⁸⁵² **Kayıhan**, s. 468; **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 390.

Tasfiye sürecinde asıl görevin tasfiye memurlarına ait olmasından dolayı genel kurulun tasfiye sürecindeki sınırlamaları ile karşılaştırıldığında yönetim kurulunun görev ve yetkilerinde sınırlama daha fazla düzeyde ortaya çıkmaktadır⁸⁵³.

4.2.1.1.1.1. Devredilemez Yetkilerin Sınırlanması

Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri bulunmaktadır⁸⁵⁴. Bunlar TTK. m. 375 hükmünde sınırlı sayıda tanımlanmıştır⁸⁵⁵. Yönetim kurulu, bu yetkilerden feragat da edemez⁸⁵⁶. Ancak genel kurula kıyasla yönetim kurulunun söz konusu görev ve yetkilerinde tasfiye sürecinde büyük ölçüde bir daralma ortaya çıkacaktır. Tasfiye memurları, ilk envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra şirketin bütün mallarına, belgelerine ve defterlerine (TTK. m. 540/2) dolayısıyla da yönetime el koyarlar. Tasfiye sürecinde yönetim kurulu tarafından şirketin üst düzey yönetimi ve bunlarla ilgili talimat verilmesi, yönetim teşkilatının oluşturulması, müdürlerin atanması ve görevden alınması, defterlerin tutulmasından⁸⁵⁷ artık söz etmek mümkün olamaz. Tasfiye süreci ile bağdaşmayan bazı görev ve yetkiler de bu süreçte son bulmuş olurlar. Örneğin, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması, faaliyetine devam eden bir şirket için gerekliyken⁸⁵⁸, tasfiye halinde böyle bir düzenin kurulmasından bahsedilemez. Devredilemez nitelikteki bazı yönetim kurulu görev ve yetkilerinin bir kısmının ise tasfiye memurlarına ait olacağı hükme bağlanmıştır⁸⁵⁹. Örneğin, borca batıklık durumunda⁸⁶⁰ mahkemedен şirketin iflasının talep edilmesi (TTK. m. 542/1-c). Bu bağlamda, genel kurulun aksine, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri tasfiye süreci ile birlikte önemli ölçüde değişim gösterecektir. Bunların önemli bir kısmı tasfiye memurlarına ait olacaktır⁸⁶¹.

4.2.1.1.1.2. Temsil Yetkisinin Sınırlanması

Anonim şirket yönetim kurulunun en önemli idari nitelikteki haklarından biri şirketin temsilinde yetkili olmasıdır⁸⁶². Esas sözleşmede aksi öngörülmediği sürece üçüncü kişilere

⁸⁵³ Coşgun, s. 36.

⁸⁵⁴ Aksoy, s. 216.

⁸⁵⁵ Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri için Bkz. Aksoy, s. 216; Üçışık/Çelik, s. 476.

⁸⁵⁶ Üçışık/Çelik, s. 375.

⁸⁵⁷ Aksoy, s. 216.

⁸⁵⁸ Kayıhan/Yasan, s. 181; Üçışık/Çelik, s. 403; Bahtiyar, s. 216.

⁸⁵⁹ Kervankıran, s.168-169.

⁸⁶⁰ Anonim şirkette şirketin mevcut ve alacaklarının şirket borçlarını karşılamaya yetmemesi durumunda, borca batıklıktan söz edilir. Bkz. Şener, s. 382.

⁸⁶¹ Coşgun, s. 28; Kervankıran, s.168-169.

⁸⁶² Kayıhan/Yasan, s. 148.

karşı şirketi yönetim kurulu temsil eder⁸⁶³. TTK. m. 365 hükmünce yönetim kurulu, şirketin hem iç ilişkide idare işlerini yürütmekle (yönetim yetki ve görevi) hem de dış ilişkilerde şirketi temsil etmekle (temsil yetki ve görevi) görevli organdır⁸⁶⁴. Temsil yetkisi yönetim kurulunun münhasır yetkisidir⁸⁶⁵ ve yönetim kurulu şirketin kanuni temsilcisidir⁸⁶⁶. Şirketin temsili, üçüncü kişilerle tek, iki ve çok taraflı hukuki işlemler yapılmasını, taahhütler verilmesini, şirketin mahkemelerde, Devlet kurum ve kuruluşlarında yani en geniş anlamı ile dış ilişkilerde temsil edilmesini ifade eder⁸⁶⁷. Temsil yetki ve görevi sınırsız değildir⁸⁶⁸. Bir başka ifadeyle, yönetim kurulu her konuda şirketi temsil edemez. Temsil yetkisinin hangi konularda geçerli olacağı kanuna ve şirket esas sözleşmesine göre belirlenecektir⁸⁶⁹. Temsil yetkisinde birlikte temsil kuralı geçerlidir. Birlikte temsil, şirketin, ancak şirketi temsile yetkili olanlardan en az ikisinin imzası ile temsil edilebilmesi şeklinde açıklanmakta olup⁸⁷⁰, tüm temsilcilerin imzasını gerektirmez⁸⁷¹. TTK. m. 370 hükmü de zaten, kural olarak anonim şirkette temsil yetkisinin çift imza ile kullanılabileceğini belirtmiştir⁸⁷². Birlikte temsil ilkesi açısından yazılı bir işlemde imzaların aynı anda ve aynı yerde atılması zorunlu değildir. Aksine farklı zamanlarda ve farklı yerlerde de imzaların atılması mümkündür⁸⁷³. Ancak, şirketin temsilinde esas sözleşmede hüküm varsa ferdi imza usulü kabul edilebilir. Bu halde yönetim kurulunun temsil yetkisini verdiği tek kişinin yaptığı işlemler şirketi bağlar⁸⁷⁴.

Anonim şirket esas sözleşmesi veya genel kurul kararıyla tasfiye halinde şirketi yönetme ve temsil yetkisi başka bir kişiye verilebilir⁸⁷⁵. Tasfiye sürecinde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlanması iki gruba ayrılarak incelenebilir. Bunlardan birincisi, tasfiyeye yönelik işlerde temsil yetkisi, ikincisi ise tasfiye işleri haricindeki konularda temsil yetkisidir⁸⁷⁶. Tasfiyeye yönelik işlerde tasfiye sürecine girmiş olan bir anonim şirketi gerek mahkemede gerek mahkeme haricindeki dış ilişkilerde tasfiye memurları temsil eder (TTK. m. 539/3). Tasfiye işleri haricindeki konularda ise şirketi yönetim kurulu üyeleri tasfiyeden

⁸⁶³ **Bahtiyar**, s. 230; **Aksoy**, s. 217.

⁸⁶⁴ **Kayıhan/Yasan**, s. 141; **Üçışık/Çelik**, s. 375.

⁸⁶⁵ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 396.

⁸⁶⁶ **Günaydın, Burcu**, Anonim Şirkette Zorunlu Organ Eksikliğine Dayanan Fesih Davası, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 13.

⁸⁶⁷ **Tekinalp**, s. 256.

⁸⁶⁸ Temsil yetki ve görevinin sınırını şirket konusu çizer. Bu itibarla yönetim kurulu temsil yetkisini şirketin konu ve amacı içinde kullanabilir. Şirketin konu ve amacı dışında kalan işlemler yapıldığında her iki taraf için de bu işlem yoklukla malul olacaktır, **Kayıhan**, s. 471.

⁸⁶⁹ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 396.

⁸⁷⁰ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 266; **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 413.

⁸⁷¹ **Bahtiyar**, s. 230.

⁸⁷² **Aydın**, s. 264.

⁸⁷³ **Şener**, s. 375.

⁸⁷⁴ **Üçışık/Çelik**, s. 453.

⁸⁷⁵ **Üçışık/Çelik**, s. 425-426.

⁸⁷⁶ **Coşgun**, s. 37.

önceki dönemde temsil ettikleri gibi, tasfiye sürecinde de şirketi temsil etmeye devam ederler⁸⁷⁷. Ancak, temsil yetkisinin kapsamı tasfiye sürecinden önce şirket amacı ile sınırlandırılmış iken tasfiye sürecinde tasfiye amacı ile sınırlandırılmış olur (TTK. m. 533/2).

4.2.1.1.1.3. Yönetim Yetkisinin Sınırlanması

Yönetim, şirket iş ve ilişkilerinin yürütülmesi yanında, şirket ile ortaklar arasındaki ilişkileri düzenleyen kanun ve esas sözleşme hükümlerinin öngördüğü görev ve yetkileri kapsar⁸⁷⁸. Yönetim yetkisi iç ilişkiyi ilgilendiren bir durum olup TTK. m. 365 ile yönetim yetkisi yönetim kuruluna verilmiştir⁸⁷⁹. Dolayısıyla, şirketin tasfiye aşamasına girmeden önceki dönemde, iç yönerge ile devredilmiş olmadıkça, şirketi yönetmeye yönetim kurulu yetkilidir⁸⁸⁰. Bu yetki yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir⁸⁸¹. Ticaret kanunu sisteminde yönetim kurulunun görevleri oldukça geniş bir alana yayılmaktadır. Ayrıca TTK.'da, OECD. ilkelerine paralel olarak yönetim kurulunun anonim şirketin, genel anlamda yönetim politikalarının belirlenmesi ve denetim ağırlıklı işletme örgütünün çalışmalarının gözetilmesi görevleri, ön planda tutulmuştur⁸⁸². Yönetim faaliyetlerinin başlıcaları planlama, yatırım, finansman, alımlar, üretim veya hizmet sunumu ve pazarlamadır. Tüm bu faaliyetler yönetim işlevinin kapsamındadır⁸⁸³. Ancak, tasfiye aşamasına girilmesi ile birlikte temsil yetkisinde olduğu gibi yönetim yetkisinde de bir takım sınırlamalar ortaya çıkar. Bu sınırlama tabi ki yönetim yetkisinin tasfiye işleri ile sınırlanması durumudur. Tasfiye amacı haricinde yönetim ile ilgili herhangi bir başka işlem yapılamayacaktır. Tasfiye amacı dışında kalacak şekilde işletme politikasında değişikliklere gidilmesi, çalışan sayısının artırılması, üretim kapasitesini artırıcı karar alınması vb. yönetim faaliyetlerinin tasfiye aşamasında yapılması mümkün olmayacaktır⁸⁸⁴.

Nitelikleri açısından bakıldığında bazı yönetim işlerinin tasfiye memurları tarafından yapılması gerekli olup bu tür yönetim işleri tasfiye sürecinde yönetim kurulu tarafından yapılamayacaktır. Tasfiyeden önce genel kurulu toplantıya çağırma, toplantıyla ilgili

⁸⁷⁷ **Kayıhan/Yasan**, s. 148; **Bahtiyar**, s. 230; **Aksoy**, s. 217; **Üçışık/Çelik**, s. 375; **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 396; **Günaydın**, s. 13.

⁸⁷⁸ **Bahtiyar**, s. 217.

⁸⁷⁹ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 393.

⁸⁸⁰ Yönetim yetkisi ve görevi esasen yönetim kuruluna ait olmakla birlikte, istisnai olarak genel kurulun da bu fonksiyonları yerine getirdiği durumlar söz konusudur. Yönetim yetki ve görevlerinin asıl sahibinin yönetim kurulu olması nedeniyle ana sözleşme ile genel kurula verilen ve münhasıran genel kurula ait olanlar haricinde kalan bütün yetkiler yönetim kurulu tarafından kullanılmalıdır, **Kayıhan**, s. 470.

⁸⁸¹ **Aksoy**, s. 217.

⁸⁸² **Üçışık/Çelik**, s. 397.

⁸⁸³ **Tekinalp**, s. 237.

⁸⁸⁴ **Coşgun**, s. 38.

hazırlıkları yapma, genel kurul kararlarının yürütülmesi görev ve yetkisi yönetim kuruluna aittir (TTK. m. 375/1-f, 410/1). Genel kurul toplantılarının hazırlanması yönetim kurulunun devredilmez yetki ve görevleri arasındadır⁸⁸⁵. Örneğin, bilindiği üzere genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi normalde yönetim kuruluna ait bir yetkidir⁸⁸⁶. Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya ya kendisi çağırabilir ya da belirli oranda pay sahiplerinin isteği ile çağırabilir⁸⁸⁷. Ancak tasfiye aşamasına girilmiş ve genel kurulda tasfiye işlerine yönelik konular görüşülecek ve karara bağlanacak ise, genel kurulu toplantıya tasfiye memurları çağırır. Tasfiye aşamasına girilmiş ve genel kurulunda tasfiyeye ilişkin konular dışında olağan konular görüşülecek ve karara bağlanacak ise bu durumda genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi, şirket tasfiye aşamasında olsa dahi, yine yönetim kuruluna aittir. Dolayısıyla, yönetim kurulunun tasfiye süreci içinde yönetim görev ve yetkileri, tasfiye amacı ve tasfiye memurlarının yapabilecekleri işlemlerle sınırlı kalacaktır. Bu sınırlamalar haricinde yönetim kurulunun yönetim yetkisi aynen tasfiye aşamasından önce olduğu gibi devam edecektir⁸⁸⁸.

Yukarıda, yönetim kurulunun yönetim yetkisinin tasfiye aşamasında nasıl sınırlandırılmış olduğundan bahsedilmiştir. Tüm bu sınırlamalara karşın, tasfiye aşamasında yönetim kurulunun yüksek bir gözetim organı vasfına büründüğü, tasfiye memurlarının kanuni ve akdi yükümlülükler ile talimatlara uygun davranıp davranmadıklarını gözetleyeceği hususu ileri sürülmüştür. *Karahan* ise, yönetim kurulu ve tasfiye memurlarının birbirine hiyerarşik anlamda üstünlüğü bulunmayan aynı sıra ve seviyede iki farklı idare ve temsil organı olduğu görüşünü ifade etmiştir⁸⁸⁹. *Böckli* de yönetim kurulunun şirketin üst düzey yönetimine, yönetimle görevli kişilerin kanuna, esas sözleşmeye, iç yönetmeliğe uymaları hususunda üst gözetimine haiz olmakla birlikte, tasfiye ile ilişkili alanlarda tasfiye memurlarına talimat veremeyeceğini dile getirmiştir⁸⁹⁰. *İzmirli* ise, genel kurulun her zaman toplanma imkânının olmayacağı ve seri kararlar alınamayacağı gerçeğinden hareketle, tasfiye işlerine nezaret hakkının yöneticilere de tanınması gerektiğine vurgu yapmıştır⁸⁹¹. Kanaatimizce *Karahan*'ın görüşü yerinde olup tasfiye sürecinde tasfiye memurları ile yönetim kurulu arasında hiyerarşik anlamda bir ast-üst ilişkisi bulunmamakta olup, yönetim kurulu

⁸⁸⁵ **Üçışık/Çelik**, s. 406.

⁸⁸⁶ **Günaydın**, s. 33.

⁸⁸⁷ **Üçışık/Çelik**, s. 406.

⁸⁸⁸ **Coşgun**, s. 39.

⁸⁸⁹ **Karahan**, Tasfiye, s. 118.

⁸⁹⁰ **Coşgun**, s. 40.

⁸⁹¹ **İzmirli**, s. 23; **Uçar, Salter**, Tüm Şirketlerde Fesih Ve Tasfiye, Kurulması-Faaliyetleri-Çıkma ve Çıkarılma Halleri-Dağılma Sebepleri, Alfa Yayınları, İstanbul 1996, s. 235; **Coşgun**, s. 39-40.

tasfiye dışındaki işlemlerle ilgili yönetim yetkisini kullanabilecek iken, tasfiye memurları tasfiyeye ilişkin işlemlerde yönetime yetkili olarak görev yapacaklardır.

Tasfiye sürecinden önce yönetim kurulunun devredilemez yetkilerinden olan üst gözetim görevi bulunmakta olup⁸⁹² yönetimle görevli bireylerin kanun ve diğer ilgili sözleşme ve yönergelere uygun hareket edip etmediklerinin izlenmesidir. Tasfiye sürecinde yönetim görevlerinin tasfiye amacıyla ilgili olanlar tasfiye memurları tarafından yapılmaktadır. Yönetim kurulu tasfiye memurlarına talimat veremeyeceğinden, rapor talep edemeyeceğinden dolayı yönetim kurulu üyelerinin tasfiyeden önceki üst gözetim görevinin aynı şekilde devam ettiğini söylemek mümkün olamayacaktır. Ancak, tasfiye memurlarının yetkileri haricinde kalan ve tasfiye sürecinde de yürütülmesi gereken yönetim işlerinin üst gözetimi yönetim kurulu tarafından yapılmaya devam edilir. Yönetim kurulu genel kurula tasfiye sürecinde de yıllık rapor sunmaya devam edeceğinden bu anlamda da bir gözetim görevinin devam ettiği söylenebilir⁸⁹³.

4.2.1.1.2. Tasfiye Amacı Dışında Yapılan İşler ile Tasfiye Memurlarının Yetkili Olduğu Konularda Yapılan İşlerin Durumu

Tasfiye sürecine girilmiş olması ile birlikte, yönetim kurulunun gerek temsil gerek yönetim yetkisi, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan işlemler, dolayısıyla da tasfiye memurlarının yetkileri ile sınırlıdır⁸⁹⁴. Tasfiye memurlarına kanun ile tanınmış yetkilerin tamamı devredilemez nitelikteki yetkililerdir (TTK. m. 539/1). Bu sebeple, tasfiye memurlarının yetki ve görev kapsamı içine giren bir konuda yönetim kurulu tarafından alınan karar batıl olacak, durumun tespiti ile ilgili herkes tarafından, her zaman talep edilebilecektir⁸⁹⁵.

Tasfiye sürecinde yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisinin kapsam ve sınırlarını aşarak 3. kişilerle işlem gerçekleştirmiş olmaları durumunda, şirketin bu işlem ile bağlı olup olmayacağı önem kazanır. Tasfiye aşamasından önce yönetim kurulunun temsil yetkisinin kapsamı işletme konusu ve şirketin amacı ile sınırlanmaktadır⁸⁹⁶. İşletme konusu haricinde işlem yapılmış olsa da kural olarak şirket bu işlemle bağlı olur (TTK. m. 371). Temsile yetkili olanların gerçekleştirdikleri işlemin esas sözleşme veya genel kurul kararına aykırı olması da sonucu değiştirmemekte, iyi niyet sahibi üçüncü kişiler bu işleme dayanarak şirkete müracaat

⁸⁹² Aksoy, s. 216.

⁸⁹³ Coşgun, s. 40-41.

⁸⁹⁴ Kervankıran, s. 74; Kılıç, s. 91.

⁸⁹⁵ Coşgun, s. 41.

⁸⁹⁶ Kılıç, s. 93.

edebilmektedirler. Tasfiye sürecinde ise kanun koyucu yalnızca tasfiye memurları ile ilgili hüküm getirmiştir. TTK. m. 539/2 hükmüne göre tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışı işlemleri de kural olarak şirketi bağlar⁸⁹⁷. Temsile yetkili diğer kişilerin iştigal konusu haricinde gerçekleştirmiş oldukları işlemlerle ilgili tasfiyeden önce kabul edilen prensibin tasfiye sürecinde terk edilmesini ve tasfiyede tasfiye memurları bakımından kabul edilen prensibin diğer temsilcilere uygulanmamasını gerektiren bir sebep bulunmamaktadır. Tasfiyeden önce temsile yetkili olanlar ve tasfiye sürecinde tasfiye memurları ile ilgili olarak açıklanan temel prensipten, aksi yönde açık bir düzenleme olmadan ayrılmamak gerekir. TTK. m. 533/2 hükmünce organların yetkilerinin tasfiye amacı ile sınırlı olduğu ifade edilmiş olup⁸⁹⁸, hüküm aksi neticenin kabulü için yeterli açıklıkta değildir. Bu sebeple, yönetim kurulu üyelerinin ve temsile yetkili diğer kişilerin, tasfiye aşamasında tasfiye amacı haricinde gerçekleştirmiş oldukları işlemler de kural olarak şirketi bağlar⁸⁹⁹.

4.2.1.1.3. Tasfiye Aşamasının Yönetim Kurulu Üyelerinin Haklarına ve Yükümlülüklerine Etkisi

Yönetim kurulu üyelerinin bazı mali olan ya da olmayan hakları mevcut olduğu gibi yönetim kurulu üyesi oldukları için yükledikleri bir takım yükümlülükleri de bulunmaktadır⁹⁰⁰. Şirketin tasfiye aşamasına girmiş olması yönetim kurulu üyelerinin hak ve borçlarını da etkilemektedir. Aşağıda, tasfiyenin yönetim kurulu üyelerinin haklarına ve yükümlülüklerine nasıl etkileri olduğu açıklanmaktadır.

4.2.1.1.3.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Haklarına Etkisi

Anonim şirket yönetim kurulu üyeliği, genellikle şirket tarafından sağlanan mali haklar karşılığında yapılan bir faaliyettir⁹⁰¹. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin mali hakları TTK. m. 394'de düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenebilecek mali haklar sınırlı olarak sayılmıştır⁹⁰². TTK. m. 394 hükmüne göre huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kardan pay ödenebilecektir. Mali hakların tutarının esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olması

⁸⁹⁷ Şener, s. 643.

⁸⁹⁸ Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 764; Kervankıran, s. 73.

⁸⁹⁹ Coşgun, s. 42.

⁹⁰⁰ Aksoy, s. 217-218; Üçışık/Çelik, s. 478.

⁹⁰¹ Şener, s. 406.

⁹⁰² Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 390.

gerekmektedir⁹⁰³. Anılan mali hakların birkaçının aynı anda yönetim kurulu üyesine tanınmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır⁹⁰⁴. Tasfiyenin, yönetim kurulu üyelerinin mali haklarına etkisi şunlardan ibarettir:

4.2.1.1.3.1.1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yıllık Kazanç Payına Etkisi

Şirket işlerine ayırdıkları özel mesai ve şirkete sağladıkları menfaatler için yönetim kurulu üyelerine kazançtan pay verilebilir⁹⁰⁵. Yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilebilmesi için, esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunması ve şirketin kar etmiş olması gerekir (TTK. m. 339/2). Kazanç payı şirketin yıllık karından alınan payı ifade eder⁹⁰⁶. Yıllık kardan pay ödenmesi, şirketin faaliyet yılı içinde elde ettiği kar üzerinden hesaplanacağından, performansa dayalı bir mali haktır⁹⁰⁷. Kardan pay alma hakkı, yasa tarafından kural olarak, paya ve dolayısıyla pay sahiplerine tanındığından, pay sahibi olmayan kimselere bu hak ancak esas sözleşme ile belirli ölçüler dahilinde tanınabilir. Esas sözleşmede farklı bir düzenleme bulunmuyorsa, genel kurul kar dağıtım kararını, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla alır. Ortaklara kar payı dağıtılmadan yönetim kurulu üyelerine kazanç payı dağıtılması mümkün değildir⁹⁰⁸. Çünkü kar payı, ortak olmaktan doğan bir mali müktesep hak olduğu halde, kazanç payı yönetim kurulu üyelerine, yaptıkları görevler karşılığı verilen bir ödül, teşvik niteliğindedir⁹⁰⁹. Uygulamada çok yaygın olan bu mali nitelikteki hak, yönetim kurulu üyelerini şirket için daha verimli çalışmaya sevk etmektedir⁹¹⁰. Şirketin kar etmediği dönemlerde yönetim kurulu üyelerine herhangi bir ödeme yapılamayacağı için, kazanç payı sistemi yönetim kurulu üyelerini daha çok çalışmaya teşvik edecektir⁹¹¹. Böylelikle kazanç payı teşvik unsuru olarak kullanılmaktadır. Elde edilen karın ne kadarının kazanç payı olarak dağıtılacağı esas sözleşmede gösterilebilir. Esas sözleşmede böyle bir hükmün bulunmaması durumunda, dağıtılacak olan miktarı (oranı) genel kurul kararlaştıracaktır⁹¹². Ancak, tasfiye sürecinde TTK. m. 511'de belirtilen şartların yerine gelmesi mümkün olmadığından, tasfiye sürecine girmiş olan bir şirketin yönetim kurulu tıpkı

⁹⁰³ Aydın, s. 258; Manavgat (Kırca/Şehirali Çelik), s. 727.

⁹⁰⁴ Üçışık/Çelik, s. 481.

⁹⁰⁵ Kayıhan, s. 488.

⁹⁰⁶ Tekinalp, s. 277.

⁹⁰⁷ Manavgat (Kırca/Şehirali Çelik), s. 730.

⁹⁰⁸ Yargıtay bir kararında kar payı dağıtılmadan yönetim kurulu üyelerine kazanç payı dağıtılmasını, ortakların müktesep haklarının ihlali olarak değerlendirmiştir. TD. T. 07.06.1968, E. 1968/2237, K. 1968/2661 sayılı kararı, Üçışık/Çelik, s. 484.

⁹⁰⁹ Bahtiyar, s. 242; Üçışık/Çelik, s. 483-484.

⁹¹⁰ Kayıhan, s. 488.

⁹¹¹ Şener, s. 407.

⁹¹² Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 426; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 266.

pay sahiplerinin kâr payı alamamaları gibi yönetim kurulu üyelerinin de kazanç payı almamaları sonucunu ortaya çıkartacaktır⁹¹³.

4.2.1.1.3.1.2. Huzur Hakkına Etkisi

Yönetim kurulu toplantılarına katılan üyelere ödenen bedele huzur hakkı⁹¹⁴ denir⁹¹⁵. Huzur hakkı, yönetim kurulu üyelerine katıldıkları her bir yönetim kurulu toplantısı için ödenen bir ücreti ifade eder⁹¹⁶. Bir başka ifadeyle huzur hakkı toplantıda hazır bulunmanın, toplantıya iştirak etmenin karşılığı olan nakit ödeme demektir⁹¹⁷. Bu haliyle huzur hakkı bir çeşit ücrettir⁹¹⁸. Bunun miktarını esas sözleşme belirlememişse genel kurul belirleyecek⁹¹⁹ olup, genel kurul bu konuda mutlak yetkili konumdadır⁹²⁰ ve genel kurulun bu yetkisi hiçbir kişi veya kurula devredilemez⁹²¹. Huzur hakkı, gerçek anlamda bir ücret olmayıp, yönetim kurulu üyelerinin toplantılara katılabilmek için yaptıkları yer değiştirmeden ve kaybettikleri zamandan doğan zararlarını karşılamak üzere kabul edilen bir bedeldir⁹²². Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, yönetim kurulu üyeleri huzur hakkını talep edebilirler, ancak esas sözleşmede böyle bir ödemenin yapılmayacağı çok açık bir şekilde belirtilmişse huzur hakkı talep edilemez⁹²³. Huzur hakkı şirketin kar etmesiyle bağlantılı olmayıp şirket kar etse de etmese de, kararlaştırılan şartlarla, üye katıldığı toplantı sayısına göre huzur hakkı alır⁹²⁴. Şirket tasfiye sürecine girmiş dahi olsa, yönetim kurulu, tasfiye memurlarının yetkisi haricindeki konuları görüşerek karara bağlamak adına toplantı yapabileceği için bunun doğal sonucu olarak şirket tasfiye halinde dahi olsa üyeler yapılan her toplantı için huzur haklarını

⁹¹³ Coşgun, s. 42.

⁹¹⁴ "... Huzur hakkı, o dönemde çalışan yöneticilerin harcadıkları emek ve mesailerine karşılık, genel kurul kararları ile belirlenen ve yöneticilere genellikle aylık olarak ödenmesi kararlaştırılan bir meblağdır. Davacının ileri sürdüğü şekilde, tek bir yöneticiye ve yapılan belli bir işin karşılığı olarak ödenecek bir meblağın huzur hakkı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu durumda mahkemece, davacı talebinin huzur hakkı olarak kabul edilmesi dahi doğru bulunmamış, kararın bu nedenle de bozulması gerekmiştir." Y. 11. HD. T. 10.5.2010, E. 2010/5400, K. 2010/5060 sayılı kararı, **Yaralı**, s. 77-79.

⁹¹⁵ **Kayhan**, s. 487; **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 390; **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku, s. 204.

⁹¹⁶ **Manavgat (Kırca/Şehirli Çelik)**, s. 729; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 266.

⁹¹⁷ **Tekinalp**, s. 277.

⁹¹⁸ **Kayhan**, s. 487.

⁹¹⁹ Genel kurulun bu konuda karar verebilmesi için, bu hususun genel kurul toplantı gündeminde yer alması gerekir, **Üçışık/Çelik**, s. 482.

⁹²⁰ **Kayhan**, s. 487; **Şener**, s. 410.

⁹²¹ **Üçışık/Çelik**, s. 375; **Bahtiyar**, s. 242.

⁹²² **Öcal, Akar**, Huzur Hakkı, BATİDER, C. IV, S. 4, 1968, s. 616.

⁹²³ **Kayhan**, s. 487.

⁹²⁴ **Üçışık/Çelik**, s. 482.

alabilecekleridir⁹²⁵. Bir başka deyişle, şirketin tasfiye aşamasına girmiş olmasının yönetim kurulu üyelerinin huzur haklarına bir etkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır⁹²⁶.

4.2.1.1.3.1.3. Ücret Hakkına Etkisi

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerine huzur hakkı yerine veya onunla birlikte ayrı bir ücret de verilebilir⁹²⁷. Ücret, toplantı sayısı ile ilgili olmayan bir hizmet bedelidir⁹²⁸. Dolayısıyla, esas sözleşmede veya genel kurul kararında belirlenmiş ise, yönetim kurulu üyeleri ayrıca yaptıkları hizmetler karşılığında ücret de isteyebilirler⁹²⁹. Ücretin miktarının da esas sözleşme veya genel kurul kararıyla belirlenmesi gerekir⁹³⁰. Esas sözleşmede öngörülmeyip genel kurul tarafından ücret miktarı belirlenecek ise, genel kurul miktarı bizzat kendi kararıyla belirlemelidir yoksa ücret miktarının belirlenmesini genel kurul karar olarak yönetim kuruluna bırakamaz⁹³¹. Ücret kural olarak yönetim kuruluna atanan gerçek kişiye ödenir ve bu ödeme, sabit bir ödeme biçimidir, performansla ilgili olarak miktarı değişmez⁹³². Üye olarak yönetim kurulunda görev yapmış olmak ücret hakkı kazanmak bakımından yeterlidir⁹³³. Huzur hakkında ifade edildiği gibi yönetim kurulu, tasfiye memurlarının yetkisi haricinde faaliyetlerine devam edeceği için yönetim kurulu üyelerinin de görevleri sona ermeyeceğinden, tasfiye aşamasından önce yönetim kurulu üyelerine verilen ücret hakkına üyeler tasfiye aşamasında da sahip olurlar. Fakat, tasfiye aşamasında yönetim kurulunun görev sahasına giren birçok konuda tasfiye memurları yetkili olacağından, yani bu aşamada yönetim kurulu üyelerinin iş yükleri azalacağından, tasfiye aşamasından önceki ücretten daha düşük bir ücretin üyelere verilmesi durumu gündeme gelebilir⁹³⁴. Tasfiye memurları tasfiye aşamasında yönetim kurulunun esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla tanımlanmış olan ücretlerini değiştiremezler. Ücret miktarına, tasfiye aşamasında da tıpkı tasfiye aşamasından önce olduğu gibi genel kurul karar verebilir⁹³⁵.

⁹²⁵ Arslanlı, s. 163.

⁹²⁶ Coşgun, s. 43.

⁹²⁷ Kayıhan, s. 487; Bahtiyar, s. 242; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 266.

⁹²⁸ Tekinalp, s. 277.

⁹²⁹ Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 426; Bilgili/Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 204.

⁹³⁰ Yargıtay, yönetim kurulu üyesinin yaptığı hizmet ve katıldıkları toplantılarda sarf ettiği emek karşılığında bilirkişilerce tespit edilecek tutar kadar bir ücret isteme hakkı olduğuna karar vermiştir. Y. 11. HD. T. 16.12.1998, E. 1998/3113, K. 1998/7886 sayılı kararı, Üçışık/Çelik, s. 483.

⁹³¹ Şener, s. 406-407.

⁹³² Üçışık/Çelik, s. 483.

⁹³³ Manavgat (Kırca/Şehirli Çelik), s. 730.

⁹³⁴ Bkz. Atalay, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflası, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 1996, s. 182-188.

⁹³⁵ Coşgun, s. 43.

4.2.1.1.3.1.4. İkramiye ve Prim Hakkına Etkisi

İkramiye, başarıya ve başarının ölçüsüne göre ödenen bir ödüldür⁹³⁶. Yönetim kurulu üyelerine, şirket işlerinin yönetiminde gösterdikleri başarı nedeni ile ikramiye verilebilir⁹³⁷. İkramiye, genellikle yıl içinde yapılan ücret ödemelerinin, esas sözleşme veya genel kurul kararında kararlaştırılan belli bir oranı tutarında sağlanan bir mali haktır⁹³⁸. Yönetim kurulu üyelerine ikramiye verilebilmesi için genel kurulun takdiri veya şirket esas sözleşmesinde düzenleme bulunması esastır⁹³⁹. İkramiyenin kazanç payından ayrıldığı temel farkı ise şirket kar elde etmese de ikramiye verilmesinin mümkün olmasıdır⁹⁴⁰. Yani az kar eden hatta zarar eden bir şirketin yönetim kurulu üyelerine de ikramiye veya prim ödenebilir⁹⁴¹. Örneğin kriz döneminde şirketi başarıyla krizden çıkartan yönetim kuruluna, şirket zarar etse dahi yine de ikramiye verilebilir⁹⁴². Yönetim kuruluna ikramiye verilmesinde yetkili organ genel kuruldur (TTK. m. 394). İkramiye, yönetim kurulu üyeleri için istenebilir bir hak niteliğinde olmayıp, genel kurulun takdirine bağlı bir ödemedir. Yönetim kurulu üyelerine prim ödemesi de yapılabilecek olup⁹⁴³, prim de, performansa dayalı bir başka mali hak türüdür. Genel kurul kararı ile bir teşvik unsuru olarak prim de ödenebilir. Başarı sonucunda alınan bir ödül olup⁹⁴⁴ tutarı esas sözleşmede veya genel kurul tarafından belirlenebilir⁹⁴⁵. Prim, yıllık kar dışında belirlenen başarı ölçütlerine göre hesaplanabilir⁹⁴⁶. Yönetim kurulu üyelerine prim verilmesi de ikramiye verilmesine ilişkin esaslara tabidir⁹⁴⁷. Tasfiye aşamasından önce yönetim kurulu üyeleri şirket kâr etmese dahi yönetimde göstermiş oldukları başarılarından dolayı ikramiye ve prim adı altında ödemeler alabilmektedirler. Şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte yukarıda da izah edildiği gibi yönetim kurulu, tasfiye memurlarının yetki alanı haricindeki konularda faaliyetlerini devam ettirecektir. Ancak bu aşamada, alacaklıları zarara uğratma dahi göze alınarak yönetim kurulu üyelerine prim ve ikramiye verilmesi yerinde olmayacaktır. Eğer genel kurul bu tarzda, yani alacaklıların zarara uğramasını dahi göze alarak yönetim kurulu üyelerine ikramiye ve prim verme yönünde karar alırsa, bu karara karşı pek tabi dava açılabilmesi mümkündür. Alacaklıların zarara uğrama ihtimali ortada bulunmuyor ise çok

⁹³⁶ Tekinalp, s. 277.

⁹³⁷ Bahtiyar, s. 242.

⁹³⁸ Manavgat (Kırca/Şehirali Çelik), s. 730.

⁹³⁹ Kayıhan, s. 488; Şener, s. 407.

⁹⁴⁰ Kayıhan, s. 488; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 267.

⁹⁴¹ Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 427.

⁹⁴² Şener, s. 407.

⁹⁴³ Şener, s. 407.

⁹⁴⁴ Tekinalp, s. 277.

⁹⁴⁵ Bahtiyar, s. 243.

⁹⁴⁶ Manavgat (Kırca/Şehirali Çelik), s. 730.

⁹⁴⁷ Üçışık/Çelik, s. 482.

istisnai de olsa bu durumda şirket tasfiye aşamasında olsa bile yönetim kurulu üyelerine ikramiye ve prim dağıtımını yapılmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır⁹⁴⁸.

4.2.1.1.3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Mali Nitelikte Olmayan Haklarına Etkisi

Tasfiyenin, yönetim kurulu üyelerinin mali olmayan haklarına etkisi şunlardan ibarettir:

4.2.1.1.3.2.1. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkına Etkisi

Yönetim kurulu üyelerinin ağır ve kapsamlı bir sorumluluğu söz konusudur⁹⁴⁹. Çeşitli görev ve yükümlülükleri ile sorumlulukları olan yönetim kurulu üyelerinin şirketin işleri ile ilgili bilgi almak en doğal haklarıdır⁹⁵⁰. Bilgi alma ve inceleme hakkı, yönetim kuruluna değil bu kurulun her bir üyesine tanınmış bireysel bir haktır⁹⁵¹. Bu nedenle, her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir⁹⁵². Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez⁹⁵³. Üye bilgiyi (kural olarak) yönetim kurulunda alır; yoksa doğrudan yöneticileri çağırarak veya onlara başvurarak bilgi isteyemez⁹⁵⁴. Bir üyenin bilgi alma hakkı yönetim kurulu toplantıları sırasında kullanılabileceği gibi yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından şirket defter ve dosyalarının incelemesine sunulmasını talep edebilir⁹⁵⁵. Yönetim kurulu üyesinin bilgi alma ve inceleme hakları kısıtlanamaz, kaldırılmaz⁹⁵⁶. Ancak esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir⁹⁵⁷. Bilgi alma hakkı kavramının içeriği açısından tam bir açıklık olduğu söylenememekle birlikte bir tanım yapmak gerekirse bilgi alma hakkı, pay sahibine anonim şirketteki korporatif denetlemeyi tamamlamak için şirketin mali, hukuki ve iktisadi durumu hakkında şirket pay

⁹⁴⁸ Coşgun, s. 43.

⁹⁴⁹ Üçışık/Çelik, s. 478; Aydın, s. 250.

⁹⁵⁰ Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 424.

⁹⁵¹ Kırcı (Manavgat/Şehirli Çelik), s. 704.

⁹⁵² Kayhan/Yasan, s. 149; Bahtiyar, s. 241; Aydın, s. 250.

⁹⁵³ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 266.

⁹⁵⁴ Aydın, s. 251.

⁹⁵⁵ Şener, s. 403.

⁹⁵⁶ Tekinalp, s. 270.

⁹⁵⁷ Aksoy, s. 217.

sahibinin paya bağı haklarını daha bilinçli şekilde kullanmasına yardımcı olan bağımsız, kazanılmış ve bireysel bir pay sahipliği hakkıdır⁹⁵⁸. Üyelerin görevlerini doğru, düzgün şekilde ifa edebilmesi⁹⁵⁹ ve şirketin iyi bir şekilde yönetilmesi için yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı bulunmalıdır⁹⁶⁰. TTK. m. 392 yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkını düzenlemektedir⁹⁶¹. Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı tıpkı pay sahiplerinin bilgi alma hakkı gibi bireysel bir hak olup her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemlerine ilişkin bilgi alma hakkı vardır⁹⁶². Tasfiye memurlarına talimat verebilecekleri anlamına gelmemekle birlikte, yönetim kurulu üyeleri tasfiye aşamasından önce de olduğu gibi tasfiye aşamasında da kısıtlanamaz ve kaldırılamaz nitelikteki hakları olan bilgi alma ve inceleme haklarını kullanabilirler. Şirket tasfiye aşamasında olsa dahi yönetim kurulu üyeleri tasfiye süreci hakkında, tasfiye ile ilgili olan veya olmayan hususlarda veya herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışmanın yönetim kuruluna getirilmesini, incelenmesini, kendilerine bilgi verilmesini talep edebilirler ve bu hakları az önce de ifade edildiği gibi kısıtlanamaz veya kaldırılamaz nitelikteki haklardandır⁹⁶³.

4.2.1.1.3.2.2. Diğer Mali Olmayan Haklara Etkisi

Yönetim kurulu üyelerinin bilindiği gibi üyelerin toplantıya çağırılmasını talep etme hakkı, toplantıya katılma hakkı, görüş beyan etme hakkı, kanuni sınırlar içerisinde şirketi temsil etme hakkı, dava hakkı gibi mali nitelikte olmayan hakları bulunmaktadır⁹⁶⁴. Örneğin, TTK. m. 446 hükmüne yönetim kurulu üyelerinin her birinin, yerine getirilmesi halinde kişisel sorumluluğu doğabilecek, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı bulunmaktadır⁹⁶⁵. Şirket tasfiye sürecinde olsa dahi bilgi alma ve inceleme hakkında olduğu gibi mali olmayan bu hakları tasfiye sürecinde de devam eder⁹⁶⁶.

4.2.1.1.3.3. Yönetim Kurulu Üyelerinin Yükümlülüklerine Etkisi

Tasfiyenin, yönetim kurulu üyelerinin yükümlülüklerine etkisi şunlardan ibarettir:

⁹⁵⁸ **Bulut, Abdulkadir**, Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 4.

⁹⁵⁹ **Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik)**, s. 702; **Bahtiyar**, s. 217.

⁹⁶⁰ **Bulut**, s. 22.

⁹⁶¹ Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı için Bkz. TTK. m. 392.

⁹⁶² **Karasu, Rauf**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, BATİDER, C. 23, S. 2, 2005, s. 102.

⁹⁶³ **Coşgun**, s. 44.

⁹⁶⁴ **Aksoy**, s. 217-218.

⁹⁶⁵ **Üçışık/Çelik**, s. 481.

⁹⁶⁶ **Coşgun**, s. 43-44.

4.2.1.1.3.3.1. Rekabet Yasağına Etkisi

Rekabet yasağı, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin tabi olduğu yasaklardandır⁹⁶⁷. Yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağı TTK. m. 396/1'de düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyelerinden biri genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez⁹⁶⁸. Rekabet yasağı hükmü emredici nitelikte olmayıp esas sözleşme ile aksine düzenleme yapılabilir⁹⁶⁹ ya da rekabet yasağı, genel kurul tarafından verilen izinle kaldırılabilir⁹⁷⁰. Kanunda düzenlenen rekabet yasağı anonim şirketin tüm yönetim kurulu üyeleri için geçerli olup, yönetim kurulu üyeleri görev süresi boyunca bu yasağa tabidirler⁹⁷¹. Rekabet yasağı, yönetim kurulu üyeliğinin kazanılmasıyla başlar ve üyeliği sona erdiren sebeplerden birinin gerçekleşmesiyle son bulur⁹⁷². Rekabet yasağının ihlal edildiğinden söz edebilmek için kusur şart değildir⁹⁷³. Yönetim kurulu üyesi kusursuz olsa dahi, bu ihlalin sonuçlarına katlanmak zorundadır⁹⁷⁴. Bu nedenle, şirketin tasfiye sürecine girmiş olması, yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağının ortadan kalktığı anlamı taşımayacaktır. Yönetim kurulu üyelerinin bu süreçte de yine rekabet yasağına tabi hareket etmeleri gerekir. Çünkü, yönetim kurulu üyelerinin bu süreçte de bilgi alma ve inceleme hakları halen devam etmektedir⁹⁷⁵. Ayrıca şirketin tasfiye haline geçmesi durumunda da yönetim kurulu üyelerinin tasfiye işleri haricindeki işlerle sınırlı olarak görevleri devam etmektedir⁹⁷⁶. Bu da yönetim kurulu üyelerinin bu aşamada dahi şirket sırlarına vakıf olmaları sonucunu ortaya çıkartacaktır. Şirket sırlarına vakıf olan yönetim kurulu üyelerinin bu sırlar ile kendi adlarına veyahut başkaları adına iş ve işlemlere girişmesinin şirketi zarara uğratabilme ihtimali bulunacaktır. Bunun önünde en büyük engel teşkil eden rekabet yasağının da bilgi alma ve inceleme hakları ile birlikte bu süreçte devam etmesi doğal ve yerinde bir durum olarak değerlendirilir. Bu süreçte, yönetim kurulu üyelerinin yetkilerinin tasfiye memurlarının

⁹⁶⁷ Kayıhan/Yasan, s. 152.

⁹⁶⁸ Aksoy, s. 219; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 268; Aydın, s. 257.

⁹⁶⁹ Tekinalp, s. 282.

⁹⁷⁰ Bahtiyar, s. 244.

⁹⁷¹ Üçışık/Çelik, s. 503.

⁹⁷² Kırcı (Manavgat/Şehirli Çelik), s. 689.

⁹⁷³ Kayıhan, s. 485.

⁹⁷⁴ Kayıhan, s. 485; Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 430.

⁹⁷⁵ Bulut, s. 22; Karasu, 102; Aksoy, s. 217.

⁹⁷⁶ Üçışık/Çelik, s. 503.

yapabildikleri işler dışındaki işlerle sınırlı olması da yukarıda ifade edilen nedenlerle bu yasağı ortadan kaldırmayacaktır⁹⁷⁷.

Şirketin tasfiye aşamasından önce rekabet yasağına aykırı davranış sergileyen üyeye karşı TTK. m. 396/1'de tanımlanmış olan seçimlik haklardan birinin talep edilerek ilgili üyenin dava edilebileceği hükmü düzenlenmiştir⁹⁷⁸. Burada ki (TTK. m. 396/1'de ki) seçimlik haklardan birini seçme yetkisi de diğer yönetim kurulu üyelerine sunulmuş olan bir yetkidir (TTK. m. 396/2). Şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile beraber bu yetki tasfiye memurlarına geçmiş olur⁹⁷⁹.

Türk Ticaret Kanununun m. 396/1 hükmünce şirket, rekabet yasağına yönelik işlem neticesinde, bu işlemi gerçekleştiren yönetim kurulu üyesinden, tazminat veya doğan menfaatlerin kendisine verilmesini isteyebilir⁹⁸⁰. Tasfiye sürecine girilmesinin rekabet yasağına aykırılığın yaptırımlarında herhangi bir değişikliğe yol açıp açmayacağı tereddütte yol açabilir. Şirketin bu sebepten dolayı uğradığı zararın tazmini ve bu yasağı aykırı olarak üçüncü kişi hesabına yapılan işlemlerden açığa çıkan menfaatlerin şirkete devri talebi bakımından şirketin tasfiye sürecinde olması herhangi bir farklılığa sebebiyet vermeyecektir. Ancak, işlemin şirket adına yapılmış sayılmasının talep edilmesi, tasfiye sürecinde yapılabilecekler dikkate alındığında tereddütle karşılanabilir bir durum olarak ifade edilir. *Coşgun*'a göre⁹⁸¹ bu durum, tasfiyenin gerekli kılmadığı yeni bir işlem yapılması yasağına aykırı değildir (TTK. m. 542/1-b). Zira, şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gerekli olan tedbirleri almak da tasfiye memurlarının görevleri arasında bulunur (TTK. m. 542/1-e).

4.2.1.1.3.3.2. Şirketle İşlem Yapma Yasağına Etkisi

Yönetim kurulu üyesinin şirketle işlem yapma yasağı TTK. m. 395/1'de düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketin konusuna giren işlemi kendi namına yapamayacağı gibi üçüncü bir kişinin temsilcisi sıfatıyla veya görünüşte kendi namına iç ilişkide üçüncü kişi hesabına ya da aracı kişi olarak da yapamaz⁹⁸². Ancak, yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almak suretiyle şirketle işlem yapabilme⁹⁸³

⁹⁷⁷ *Coşgun*, s. 44-45.

⁹⁷⁸ *Aksoy*, s. 219.

⁹⁷⁹ *Coşgun*, s. 45.

⁹⁸⁰ *Üçışık/Çelik*, s. 506.

⁹⁸¹ *Coşgun*, s. 45-46.

⁹⁸² *Kayhan*, s. 484; *Bahtiyar*, s. 243; *Üçışık/Çelik*, s. 499; *Aydın*, s. 255.

⁹⁸³ Şirket ile işlem yapma yasağına aykırı işleme genel kurul açık veya zımni olarak icazet verebilir. Bkz. Y. 11. HD. T. 11.5.2010, E. 2010/2021, K. 2010/5217 sayılı kararı, *Yaralı*, s. 80-82.

imkânına sahiptir⁹⁸⁴. Şayet, yönetim kurulu üyesi yasadaki belirlenen yasağa uymayarak bir işlem yaparsa şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir⁹⁸⁵ ancak diğer taraf böyle bir iddiada bulunamaz⁹⁸⁶. Nitekim burada tek taraflı bağlamazlığın varlığından bahsetmek mümkündür⁹⁸⁷. İşlem yapma yasağının işleyebilmesi için şirketin genel kurul kararıyla butlan iddiasında bulunması gerekir⁹⁸⁸. İşlem yapma yasağına uyulmadığında butlanın tespiti davası açılabilir⁹⁸⁹. İşlem yapma yasağı yönünden, yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisine sahip olup olmadığı göz önüne alınmaz⁹⁹⁰. Yönetim kurulu üyelerinin şirketle işlem yapma yasağı şirketin zarara uğramaması amacıyla getirilmiştir⁹⁹¹. Bilindiği üzere tasfiye sürecinde şirketten alacaklı olanların menfaatleri ön planda tutulmakta olup şirketin mal varlığının korunması esastır. Bundan dolayı, tasfiye aşamasında da yönetim kurulu üyeleri için şirketle işlem yapma yasağı devam edecek bir yasaktır⁹⁹².

4.2.1.1.3.3.3. Şirkete Borçlanma Yasağına Etkisi

Anonim şirket pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK. m. 358 hükmüyle, pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanmalarının yani, sermaye taahhüdü dahil, birçok iş ve işlemde şirket kasasını kullanmalarının, kişisel harcamalarını bu kanaldan yapmalarının hatta şirketten para çekmelerinin engellenmesi amaçlanmıştır⁹⁹³. Şirkete borçlanma yasağı bir taraftan profesyonel yönetim kurulu anlayışının diğer taraftan sermayenin korunması maksadının bir ürünüdür⁹⁹⁴. Ancak bu noktada tespit edilmesi gerekir ki, bir yönetim kurulu üyesinin şirkete borçlanma yasağına tabi olabilmesi için pay sahibi olmaması gerekir. Pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri ise şirkete borçlanabilmektedir⁹⁹⁵. Pay sahibinin borçlanmasına izin verilmesi, onun dilediği koşullarda şirkete borçlanacağı anlamına gelmez. Pay sahibine verilen borç; vade, faiz oranı, miktar vs. bakımından bir üçüncü kişiye verilecek borçla aynı şartları içermelidir⁹⁹⁶. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin

⁹⁸⁴ **Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik)**, s. 666; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 267; Genel kurul kararı olmaksızın sırf bir yönetim kurulu kararına dayanılarak üyeyle sözleşme yapılması, 395. maddenin 1. fıkrasının ihlali niteliğindedir. Y. 11. HD. T. 14.6.1991, E. 1991/3710, K. 1991/403 sayılı kararı, **Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik)**, s. 666.

⁹⁸⁵ **Kayıhan**, s. 484; **Aksoy**, s. 218.

⁹⁸⁶ **Şener**, s. 410.

⁹⁸⁷ **Kayıhan/Yasan**, s. 151.

⁹⁸⁸ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 429.

⁹⁸⁹ **Tekinalp**, s. 281.

⁹⁹⁰ **Üçışık/Çelik**, s. 498.

⁹⁹¹ **Şahin**, s. 410.

⁹⁹² **Coşgun**, s. 46.

⁹⁹³ **Üçışık/Çelik**, s. 501.

⁹⁹⁴ **Tekinalp**, s. 281.

⁹⁹⁵ **Kayıhan/Yasan**, s. 151.

⁹⁹⁶ **Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik)**, s. 680.

pay sahibi olmayan TTK. m. 393'te sayılan yakınlarının⁹⁹⁷ anonim şirkete nakit borçlanamayacağı düzenlenmiştir⁹⁹⁸. Yakınların gerçek kişilerle sınırlı olduğu açıktır. Yine yakınlar, işin niteliği gereği, üyenin ancak gerçek kişi olması durumunda gündeme gelecektir⁹⁹⁹. Şirkete borçlanma yasağı sadece borçlanmayı değil, aynı zamanda şirketin hem üye hem de yakınları için kefalet, garanti ve rehin gibi teminat sözleşmeleriyle, borcun nakli ve diğer borç yüklenilmesi yollarıyla borçlanmayı da kapsamına alır¹⁰⁰⁰. Tasfiye aşamasındaki bir şirketin amacının tasfiye amacı olması ve bu aşamada alacaklıların menfaatlerinin ön planda tutulması esastır. Şirket ile işlem yapma yasağında olduğu gibi şirket mal varlığını alacaklılar lehine koruma altına alan bir diğer yasağın yönetim kurulu üyelerinin şirkete borçlanma yasağı¹⁰⁰¹ şirket tasfiye aşamasına girmiş olsa da yönetim kurulu üyeleri için aynen devam edecektir¹⁰⁰².

4.2.1.2. Genel Kurul

Anonim şirketin karar organı genel kuruldur¹⁰⁰³. Genel kurul aynı zamanda şirketin zorunlu organlarından da birisidir¹⁰⁰⁴. Genel kurul, kanun ve esas sözleşme gereğince toplanan pay sahiplerinden oluşur¹⁰⁰⁵. Zorunlu organ olmasına rağmen genel kurul, yönetim kurulunun aksine daimi (devamlı çalışan) bir organ olmayıp¹⁰⁰⁶, aynı zamanda üst organ¹⁰⁰⁷ niteliği de taşımamaktadır¹⁰⁰⁸. Yani genel kurul kanunen belirlenen veya gerektiği zamanlarda toplanan bir organ niteliğindedir¹⁰⁰⁹. Genel kurul, kanun ve esas sözleşme hükümleri uyarınca toplanan pay sahiplerinden (veya yetkili temsilcilerinden) oluşan bir iç organ olup, tüm pay sahipleri genel kurulun doğal üyesidir ve genel kurul, birçok pay sahipliği hakkının

⁹⁹⁷ Yönetim kurulu üyesinin üst (annesi, babası, ninesi, dedesi) ve alt soyu (oğlu, kızı, torunu) ile eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece de dahil) kan ve kayın hısımları anlaşılmalıdır; Bkz. **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 431.

⁹⁹⁸ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 431; **Bahtiyar**, s. 243; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 267.

⁹⁹⁹ **Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik)**, s. 676.

¹⁰⁰⁰ **Tekinalp**, s. 281; **Aydın**, s. 255.

¹⁰⁰¹ **Aksoy**, s. 219.

¹⁰⁰² **Coşgun**, s. 46.

¹⁰⁰³ **Kayahan/Yasan**, s. 153.

¹⁰⁰⁴ **Soykan**, s. 55.

¹⁰⁰⁵ **Kayihan**, s. 495.

¹⁰⁰⁶ **Üçışık/Çelik**, s. 217; **Aksoy**, s. 224.

¹⁰⁰⁷ 1992 tarihine kadar İsviçre hukukunda genel kurul şirketin üst organı olarak kabul edilirken, 1992 sonrası dönemde İsviçre hukukunda da yönetim kurulu ve genel kurulun birbirlerini tamamlayıcı iki organ ve seviyelerinin hiyerarşik olarak benzer olduğu, birbirlerine karşı alt-üst ilişkisi olmadığı kabul görmüştür, **Karahan/Huysal**, Şirketler Hukuku, s. 519.

¹⁰⁰⁸ **Karahan/Huysal**, Şirketler Hukuku, s. 519.

¹⁰⁰⁹ **Şener**, s. 454; **Bahtiyar**, s. 147.

kullanılma yeridir¹⁰¹⁰. Şirket ortaklarının oy haklarını genel kurul dışında kullanmaları mümkün değildir¹⁰¹¹. Ortaklar iradelerini genel kurul toplantıları aracılığıyla ortaya koyarlar ve şirketin idaresine ilişkin haklarını kural olarak genel kurul aracılığı ile kullanırlar¹⁰¹². Anonim şirketlerde genel kurul, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrı üzerine belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak için bir araya gelmesiyle oluşan şirketin karar organıdır¹⁰¹³. Genel kurul karar verme yetkisini kanundan ve kanun hükümleri çerçevesinde esas sözleşmeden alır¹⁰¹⁴. Anonim şirket genel kurulu, şirket pay sahiplerinin katılımıyla oluşur ve şirket esas sözleşmesinde değişiklikler yapılması, şirketin diğer organın tayini, şirket hesaplarının tasdik edilmesi, kazancın dağıtılması ve (kanunda öngörülen istisnalar haricinde) şirketin feshi gibi şirket açısından temel teşkil eden konularda karar alır¹⁰¹⁵.

Pay sahipleri veya temsilcilerinin katılımı ile yılda en az bir defa olağan ve gerektiğinde olağanüstü toplanan bir organ olup, şirketin birçok konudaki kararları genel kurulda alınır¹⁰¹⁶. Genel kurul şirketin bir iç organıdır¹⁰¹⁷. Bundan dolayı kural olarak etkisi dış ilişkiye yansıyan karar alamaz, şirketi yönetim kurulu gibi temsil edemez¹⁰¹⁸. Genel kurul, şirketin karar organı olup aldığı kararları doğrudan kendisi yürütemez; yani genel kurulun yürütme yetkisi bulunmamaktadır¹⁰¹⁹. Yürütme değil, karar organı olduğu için kararların uygulanmasından doğan sorumluluğu da bulunmamaktadır¹⁰²⁰. Şirketin yönetime ilişkin görev ve yetkiler esas sözleşmeyle dahi genel kurula bırakılamaz¹⁰²¹. Genel kurul kararları, yönetim kurulu tarafından uygulanmak suretiyle dış ilişkilerde etkili olur. Genel kurul kararlarının, şirket esas sözleşmesine ve kanuna uygun olması gerekir. Aksi halde bunların iptali mahkemeden talep edilebilir¹⁰²². Tüm pay sahipleri genel kurulun doğal üyesidir ve

¹⁰¹⁰ Soykan, s. 55.

¹⁰¹¹ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 252.

¹⁰¹² Kayahan/Yasan, s. 153.

¹⁰¹³ Yayla, Ümit, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklık Genel Kurulları, Elektronik Genel Kurullar, Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 59; Aksoy, s. 224; Günaydın, s. 32.

¹⁰¹⁴ Aydın, s. 212.

¹⁰¹⁵ Azarkan, Necat, Anonim Şirket Genel Kurul Toplantılarını Kim Yönetir? Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17-18, S. 26, 27, 28, 29, 2012-2013, s. 73; Bahtiyar, Mehmet/Hamamcıoğlu, Esra, Yeni TTK.'ya Göre Anonim Ortaklık genel Kurul Toplantıları, İstanbul 2014, s. 5.

¹⁰¹⁶ Üçışık/Çelik, s. 217; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 252; Bahtiyar, s. 147.

¹⁰¹⁷ İzmirli, Yadigar, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları, Ankara 2001, s. 25 vd; Üçışık/Çelik, s. 217; Karahan/Huysal, Şirketler Hukuku, s. 519.

¹⁰¹⁸ Şahin, s. 454; Tekinalp, s. 297.

¹⁰¹⁹ Soykan, s. 56.

¹⁰²⁰ Bahtiyar, s. 147.

¹⁰²¹ Karahan/Huysal, Şirketler Hukuku, s. 519.

¹⁰²² Üçışık/Çelik, s. 218.

genel kurul, birçok pay sahipliği hakkının kullanılma yeridir¹⁰²³. Dolayısıyla, genel kurul, anonim şirketin irade açıklayan organı, bir pay sahipleri platformu, şirketin temel organıdır¹⁰²⁴.

Anonim şirketin karar alma organı olan genel kurul¹⁰²⁵ görev ve yetkileri kanunla sınırlandırılmış olup bu görev ve yetkiler şirketin tasfiye sürecine girmiş olmasından dolayı etkilenecektir. Ancak genel kurulun görev ve yetkileri şirketin yönetim kurulunun olduğu kadar geniş bulunmadığından tasfiye sürecinden de yönetim kurulunda olduğu düzeyde etkilenmeyecektir.

4.2.1.2.1. Görev ve Yetkilerin Tasfiye Sürecinde Sınırlanması

Genel kurulun görev ve yetkileri, TTK. m. 408'de toplu olarak ifade edilmiştir¹⁰²⁶. Madde genel kurulun hem devredilebilir hem de devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerinin bulunduğunu göstermektedir. TTK. m. 408/1 hükmünde devredilebilir ve devredilemez görev ve yetkiler ayırımına gidilmeden genel kurulun, kanunda ve esas sözleşmede açıkça belirtilmiş olan hallerde karar alabileceği belirtilmektedir. TTK. m. 408/1 genel hükmü TTK.'nın çeşitli bölümlerinde genel kurulun görev ve yetkisine ilişkin hükümler bulunduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu hüküm, TTK.'da öngörülenlerden başka esas sözleşmeyle de genel kurula görev ve yetki verilebileceğini belirtmektedir. TTK. m. 408/2 ise genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerine¹⁰²⁷ özgülenmiştir¹⁰²⁸. Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçilmesi, azledilmesi ve ibrası, sorumluluk davası açılması, bilançonun onaylanması ve esas sözleşmenin değiştirilmesi gibi genel kurul kararları başka organlara devredilmez görev ve yetkilidir¹⁰²⁹.

Anonim şirketin tasfiye aşamasında olması, genel kurulun varlığını etkileyen bir durum değildir. Genel kurul tasfiye aşamasında da şirket içerisindeki varlığını devam ettirir¹⁰³⁰, ancak görev ve yetkileri açısından bir takım değişiklikler ortaya çıkabilecektir¹⁰³¹. Genel kurulun, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hallerde karar alabileceği hükme bağlanmış (TTK. m. 408/1) ve bu nedenle yetkileri, kanun ve esas

¹⁰²³ Soykan, s. 55.

¹⁰²⁴ Tekinalp, s. 295.

¹⁰²⁵ Kayahan/Yasan, s. 153; Bulut, s. 63.

¹⁰²⁶ Aydın, s. 212-213.

¹⁰²⁷ Genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri için Bkz. Tekinalp, s. 300-301; Yayla, s. 61; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 252; Aksoy, s. 224; Üçışık/Çelik, s. 229 vd.

¹⁰²⁸ Tekinalp, s. 299.

¹⁰²⁹ Üçışık/Çelik, s. 217.

¹⁰³⁰ Aytulun/Toroslu, s. 62; Şahin, s. 658; Bahtiyar, s. 383; Karahan/Pınar, Şirketler Hukuku, s. 764.

¹⁰³¹ Kervankıran, s. 66; Aytulun/Toroslu, s. 62; Kayhan / Yasan, s. 211; Tekinalp, s. 196; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 294.

sözleşmede açıkça öngörülenlerle sınırlandırılmıştır¹⁰³². Bunlar haricindeki iş ve işlemlerle ilgili yönetim kurulunun karar alma yetkisi bulunmaktadır (TTK. m. 374). Çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri¹⁰³³ TTK. m. 408/2'de belirtilmiştir¹⁰³⁴. Tasfiye sürecinde bu görev ve yetkilerden tasfiye amacı ile bağdaşmayanlar ayrılacak, yalnızca tasfiye süreciyle bağdaşanlar genel kurulun yetkisini sınırlamış olacaktır.

Tasfiye amacına uygun işlemlerin hangileri olduğu ile ilgili TTK. m. 535/1 hükmü yol göstericidir. Bu hüküm, organların görev ve yetkilerini açıklarken, "... tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan..." ibaresine yer vermektedir. "Zorunluluk" geniş bir şekilde yorumlanan bir kavramdır. Zaruri olmayan ancak tasfiye için faydalı veya tasfiyeyi kolaylaştırıcı işlemler de organların yetkileri kapsamında kabul görmektedir. Ancak burada unutulmamalıdır ki, belirli şartların ortaya çıkmış olması halinde genel kurul tasfiyeden dönmeye de karar verebilmektedir (TTK. m. 548). Kanunun açık hükmü karşısında, tasfiyeden dönme kararının, tasfiye amacının dışında olduğu, bu sebeple genel kurulun söz konusu hususta karar alamayacağı yönünde bir açıklama yapılamayacaktır¹⁰³⁵.

Genel kurulun görev ve yetkilerine getirilen ikinci kısıtlama, nitelikleri açısından tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemlerle sınırlı olmasıdır. Tasfiye sürecinin yürütülmesi açısından asıl yetki tasfiye memurlarındadır. Tasfiye memurları, tasfiye amacı ile ilgili ancak kendileri tarafından karara bağlanamayan hususlarda genel kurulu toplantıya çağırır (TTK. m. 535/2), ilgili kararın alınmasını talep ederler¹⁰³⁶.

Tasfiye aşamasındaki bir şirkette genel kurulun yetkileri genel anlamda aşağıdaki şekilde ifade edilebilir;

- Tasfiye için gerekli görülen esas sözleşmede değişiklik yapma yetkisi devam eder,
- Sermayeyi azaltma yetkisi, ancak bu tasfiye işlemlerine engel teşkil etmeyecek nitelikte ise, devam eder,
- Tasfiye aşamasında da yönetim kurulu üyelerini (TTK. m. 359/1) ve denetçileri (TTK. m. 399/1) ve işlem denetçilerini (TTK. m. 408/2, c) seçme ve aynı şekilde onları görevden alma yetkileri de devam etmektedir. Ayrıca, yönetim kurulu aynı zamanda tasfiye memuru olsa da, tasfiye memurlarının seçimi ve görevden alınması da genel kurula aittir (TTK. m. 537/1). Buna karşın, şayet yönetim kurulu bizzat

¹⁰³² Bahtiyar, s. 150.

¹⁰³³ Genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri için Bkz. TTK. m. 408/2.

¹⁰³⁴ Bulut, s. 69.

¹⁰³⁵ Coşgun, s. 30.

¹⁰³⁶ Coşgun, s. 32.

tasfiye ile görevlendirilmemişse, yani tasfiye memuru değilse, azle de, genel kurul yetkilidir (TTK. m. 537/2).

- Türk Ticaret Kanunu m. 514 hükmünde, şirketin geçmiş hesap dönemine yönelik finansal durumunu gösteren ve “finansal tablolar” olarak anılan hesaplarının yerine, TTK. m. 542/1-d bendi hükmü gereğince, yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda kesin bilânçonun onaylanma yetkisi genel kurula ait bir yetkidir,
- Bilânçonun ve finansal tabloların onayına yönelik genel kurulun yetkisi (TTK. m. 424), yıllık tasfiye bilânçosu ile ara bilânçoları ve bunlara ait sonuç (katî) bilânço ile eklerini de kapsamına alır,
- Genel kurul tasfiye aşamasında kâr payı dağıtımına yetkili değilse de, tasfiye neticesinde ortaya çıkan sonucu (tasfiye artığını) dağıtmaya yetkilidir (TTK. m. 543/1). Ancak, genel kurulun bu konudaki kararının denetçi raporuna dayandırılmış olması gerekir,
- Genel kurulun yönetim kurulunu ibra etme yetkisi, tasfiye sürecinde de devam eder ve bu anlamda, eğer genel kurul, yönetim kurulunu tasfiye memuru olarak atamışsa azledebilir (TTK. m. 537/1). Buna karşın, tasfiye memuru TTK. m. 537/2 hükmü gereğince mahkeme tarafından atanmışsa bu durumda azle yetkili olan genel kurul değil, mahkemedir (TTK. m. 537/2).
- Tasfiye aşamasında, tasfiye memurlarının şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla satabilmesi, ancak genel kurulun karar alması ile mümkündür (TTK. m. 538/1). Ayrıca TTK. m. 538/2 hükmünce genel kurul, önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satılmasına da onay vermeye yetkilidir¹⁰³⁷.
- Çift imza ilkesi tasfiye aşamasında tasfiye memurlarının yerine getirecekleri işlemler bakımından da geçerli olan bir ilkedir. Aksi yönde bir düzenleme, ancak genel kurul tarafından karar alınarak yapılabilir (TTK. m. 539/3).
- Şirket borçlarının ödenmesi ve pay bedellerinin geri verilmesinden sonra kalan varlığın para olarak dağıtılması kuraldır. Dağıtımın başka bir tarzda yapılması isteniyor ve esas sözleşmede de bu konuda herhangi bir açıklık yoksa bu hususta genel kurul karar verebilir (TTK. m. 543/3).

¹⁰³⁷ **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2477-2478.

- Tasfiyeden dönülmesine, TTK. m. 548 hükmünce kanunda aranan şartların ortaya çıkmış olması halinde ancak genel kurul tarafından karar verilebilir¹⁰³⁸.

4.2.1.2.2. Tasfiye Sürecinde Toplantı ve Karar Nisapları

Genel kurulda alınan kararlar, toplantıya katılın veya katılmasın tüm pay sahiplerini bağladığından (TTK. m. 423), kanun koyucu, toplantı yapılabilmesi ve karar alınabilmesi için belirli oranda katılım olmasını¹⁰³⁹ öngörmüştür¹⁰⁴⁰. Toplantılara mümkün olduğu ölçüde fazla sermayeyi temsil eden hak sahibinin iştirak etmesi maksadıyla TTK. toplantılarda belli oranda sermayeyi temsil eden pay sahiplerinin genel kurulda bizzat veya temsilcileri aracılığıyla hazır bulunmalarını öngörmektedir. Nitekim kanunun aradığı bu yeter sayılar şeklen bile sağlanamadığı durumlarda genel kurul toplanamamış kabul edilmekte, bu toplantıda alınan kararlar da geçersiz bulunmaktadır¹⁰⁴¹.

Tasfiye sürecine girmiş olan bir anonim şirketin genel kurulunun tasfiyeye ilişkin konularda hangi nisaplar ile karar alacağı TTK. m. 546/3'de hükme bağlanmış ve iş bu madde metninde TTK. m. 418'e atıf yapılarak yetinilmiştir¹⁰⁴². Buna göre, esas sözleşme ile veyahut genel kurul tarafından alınan bir karar ile daha ağır bir nisap belirlenmemişse, genel kurul sermayenin en az dörtte birine tekabül eden pay sahiplerinin veya temsilcilerinin katılımıyla toplanır¹⁰⁴³. Başka bir ifadeyle ağır yeter sayı aranmayan bir konuda karar almak üzere bu nisaplara uyulur¹⁰⁴⁴. Sermayenin en az dörtte birine tekabül eden nisap mevcut toplantı yeter sayısı olup toplantının yapılabilmesi için aranan bir nisaptır. Toplantı için belirlenen nisabın hesaplanmasında, pay sahipleri sayısı değil, pay sahiplerinin temsil ettikleri sermayenin miktarı esas alınır¹⁰⁴⁵. Sermayenin en az dörtte birine tekabül eden nisaba ilk toplantıda ulaşılamamış olması durumunda, doğal olarak toplantının yapılabilmesi mümkün olmayacak ve ikinci toplantı yapılacaktır. Kanun koyucu bu durumda ikinci toplantıda nisap aranmayacağını hükme bağlamıştır¹⁰⁴⁶. İkinci toplantı pay sahiplerinin temsil ettikleri sermayeye bakılmaksızın mevcut çoğunlukla yapılır. İkinci toplantı, bir adet payın varlığı ile

¹⁰³⁸ Coşgun, s. 32.

¹⁰³⁹ Anonim şirket genel kurul toplantılarında uygulanan yetersayılar için Bkz. **Biçer, Levent/Hamamcıoğlu, Esra**, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Uygulanan Yetersayılar ve Bazı Değerlendirmeler, BAÜ, Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, S. 149-150, s. 71 vd.

¹⁰⁴⁰ Bahtiyar, s. 179.

¹⁰⁴¹ Yayla, s. 112.

¹⁰⁴² Aydın, s. 223; Coşgun, s. 33.

¹⁰⁴³ Kayahan/Yasan, s. 153; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 259; Aksoy, s. 231; Şener, s. 508.

¹⁰⁴⁴ Karahan/Huysal, Şirketler Hukuku, s. 551.

¹⁰⁴⁵ Yayla, s. 113.

¹⁰⁴⁶ Kayahan/Yasan, s. 153; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 259; Tekinalp, s. 322; Şener, s. 508; Aksoy, s. 231.

dahi açılıp karar alınabilir¹⁰⁴⁷. Genel kurulda kararlar toplantıya katılanların çoğunluğu ile alınmış olur¹⁰⁴⁸. Anonim şirketlerin yaşayan organizmalar olmalarından dolayı yaşamını sürdürebilmesi için mutlaka alınması gereken kararların varlığı halinde işleyişin engellenmemesi, en azından mutlak işlemlerin devam edilebilmesi açısından, ikinci toplantı için bir yeter sayı zorunluluğu öngörülmemiştir¹⁰⁴⁹. Birinci toplantının nisap sağlanamaması gerekçesiyle yapılamaması durumunda yapılacak ikinci toplantıda gündeme eklemeler yapılmış ise bu yeni bir toplantı olarak kabul edilecektir ve birinci toplantıdaki nisaplar aranacaktır. Aksi halde genel kurula davette, usulsüzlük söz konusu olur¹⁰⁵⁰. Buna karşın birinci toplantı gündeminde yer alan bir gündem maddesi ikinci toplantıda gündemden çıkartılmış ise, bu durumda bir aykırılığın varlığı ileri sürülemez¹⁰⁵¹. İlk toplantı için öngörülen dörtte birlik toplantı yeter sayısı esas sözleşme ile hafifletilemez ancak artırılabilir¹⁰⁵². Ayrıca, dörtte birlik nisabın toplantı süresince korunması şartı da bulunmaktadır¹⁰⁵³.

Toplantı yeter sayısının varlığı, yönetim kurulu tarafından hazırlanmış olan ve pay sahiplerine toplantıya girişlerinde imzalatılan hazır bulunanlar listesine¹⁰⁵⁴ ve toplantıya elektronik ortamda katılanlara ilişkin elektronik genel kurul sisteminden alınacak listeye bakılarak anlaşılır. Toplantı yeter sayısının sağlanmasından sonra gündemde bulunan konular görüşülür ve oylanır¹⁰⁵⁵.

Söz konusu nisaplar genel kurulun tasfiye sürecinde tasfiyeye yönelik kararlar alırken uymaları gerekli olan nisaplardır. Kanun koyucu aslında tasfiye sürecinde genel kurulun tasfiyeye yönelik de olsa aldığı kararlarda özel ağırlaştırılmış nisaplar belirlememiştir. Söz konusu düzenlemenin yani TTK. m. 546/3'ün gerekçesinde de bu durum aynı şekilde ifade edilmiştir. Gerekçe dikkate alındığında, aslında söz konusu düzenleme ile 418. maddeye doğrudan bir atıf yapıldığı yani genel kurulun toplantı ve karar nisaplarında tasfiyeye bağlı özel bir düzenlemenin, ağırlaştırılmış bir nisabın var olmadığı ifade edilebilir¹⁰⁵⁶.

¹⁰⁴⁷ Üçışık/Çelik, s. 273; Tekinalp, s. 322.

¹⁰⁴⁸ Azarkan, s. 77.

¹⁰⁴⁹ İmregün, Oğuz, Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. L. S. 1-4, 1984, s. 356; Yayla, s. 113-114.

¹⁰⁵⁰ Üçışık/Çelik, s. 273.

¹⁰⁵¹ Domaniç, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi, Cilt 2, Temel Yayınları, İstanbul 1988, s. 831.

¹⁰⁵² Şener, s. 509.

¹⁰⁵³ Kayihan/Yasan, s. 153; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 259; Tekinalp, s. 322; Yayla, s. 113; Şener, s. 508; Aksoy, s. 231.

¹⁰⁵⁴ Aydın, s. 221.

¹⁰⁵⁵ Yayla, s. 112-113.

¹⁰⁵⁶ Coşgun, s. 33.

Türk Ticaret Kanunu m. 546/3 hükmü adi toplantı ve karar nisabına atıf yaptığının kabulü, tasfiye aşamasında genel kurulda karar alınmasını kolaylaştırmakta, tasfiye sürecinin gecikmeden tamamlanabilmesine imkân tanımaktadır. Ancak, ağırlaştırılmış nisapların uygulanmaması bazı sakıncaları da beraberinde ortaya çıkartmaktadır. Örneğin, tasfiye sürecinde tasfiye amacına hizmet ediyorsa, genel kurul tarafından esas sözleşmede değişiklik yapılmasının mümkün olabileceği kabul edilmektedir. Tasfiye sürecinde adi nisapla esas sözleşme değişikliği yapılarak, tasfiye bakiyesinin ortaklar arasında dağıtımına yönelik kanun ile belirlenen oran değiştirilebilir, hatta bazı paylara imtiyaz dahi tanınabilir. Özellikle ilk toplantıda yeterli nisabın sağlanamaması durumunda, tek bir payın temsili ile dahi ikinci toplantının yapılmasına ve esas sözleşme değişikliğini karara bağlamasına imkân tanımak şirketin tasfiye süreci bakımından önemli sakıncalar ortaya çıkartabilir. Bu sebeple, tasfiye sürecinde de olsa esas sözleşme değişikliklerinde ağırlaştırılmış nisapların uygulanmış olması gereken hukuk bakımından daha doğru bir çözüm yolu olarak ifade edilmektedir¹⁰⁵⁷.

4.2.2. Şirketin İflâs Nedeni ile Sona Ermesi ve Tasfiye Aşamasına Girmesinin Şirketin Zorunlu Organlarına Etkisi

Şirketin iflas nedeni ile tasfiye sürecine girmesi durumu, TTK. m. 534’de hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ciddi değişiklikler yapılmadan ETK.’daki 440. madde TTK.’ya alınmıştır. Buradaki en büyük değişiklik, ilgili maddenin kenar başlığında yapılmıştır. ETK.’da maddenin kenar başlığı “iflas” olarak yer almakta iken TTK.’da kenar başlığı “İflas halinde tasfiye” olarak değiştirilmiştir¹⁰⁵⁸.

İflâs, anonim şirketin faaliyetinin son bulmasına yol açan sebeplerden biridir¹⁰⁵⁹. Şirketin iflas sebebiyle son bulmasında iflas kararının verilmiş olması yeterli olup kararın kesinleşmiş olmasına gerek yoktur¹⁰⁶⁰. Anonim şirketin iflâsı konusu, tasfiye hâlinde olup olmamasından bağımsızdır. Ticaret şirketlerinde iflasın bir sona erme sebebi olarak ortaya çıkmasında, ödeme yetersizliği, aşırı borçlanma gibi durumlar etkili olur¹⁰⁶¹. Anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin iflâs kararı vermesi ile birlikte, anonim şirket son bularak iflas yolu ile tasfiyeye girmiş olur¹⁰⁶².

¹⁰⁵⁷ Coşgun, s. 33-34.

¹⁰⁵⁸ Bkz. gerekçe TTK. m. 534.

¹⁰⁵⁹ Kayıhan/Yasan, s. 212; Şener, s. 624.

¹⁰⁶⁰ Tekinalp, s.194.

¹⁰⁶¹ Coşgun, s. 8.

¹⁰⁶² Pulaşlı, Şerhi, s. 2398.

Anonim şirketin iflasına mahkeme tarafından karar verildikten sonra şirket organlarının hukuki durumu genel olarak TTK. m. 535/1'de düzenlenmiştir. Maddede tasfiye haline giren şirketin organlarının görev ve yetkilerinin tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu ancak nitelikleri itibari ile tasfiye memurlarınca yapılmayan işler ile sınırlı tutulmuştur (TTK. m. 535/1).

Bu düzenlemeden çıkan sonuçlar şunlardır;

- Anonim şirketin tasfiye amacına uygun olarak şirket organlarının yetkileri, TTK. m. 533 hükmünde açıkça ifade edildiği üzere, şirketin faaliyetini sona erdirmek için gerekli olan işlemlerle sınırlı olur.
- Tasfiye aşamasında şirket organlarının yetkileri, yasa tarafından tasfiye memurlarına tanınmış olan yetkilerle de sınırlıdır. Diğer bir ifade ile şirket organları tasfiye aşaması içinde de “varlıklarını sürdürür”; görev ve yetkilerini de şirketin çıkarları doğrultusunda mümkün olduğunca muhafaza ederler¹⁰⁶³.

Çalışmamızda, anonim şirketin iflas nedeni ile sona ermesi ve tasfiye aşamasına girmesi durumunda şirket organlarının durumu ayrı ayrı ele alınmaktadır.

4.2.2.1. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu, anonim şirketin hem icra organı hem de kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde bir karar verme mercidir¹⁰⁶⁴. Yönetim kurulu, anonim şirketin zorunlu organlarından birisidir¹⁰⁶⁵. Yönetim kurulunun eksikliği anonim şirketi sona erdiren bir fesih nedenidir¹⁰⁶⁶. Yönetim kurulu, kanunen kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde, şirketin işletme konusu içerisinde kalmak koşuluyla kural olarak her konuda yönetime yetkilidir¹⁰⁶⁷. Genel kurulun yetkisine girmeyen her husus yönetim kurulunun yetkisindedir¹⁰⁶⁸. Şirketin iflas sebebiyle tasfiye aşamasına girmiş olması ile beraber yönetim kurulunun da yetkilerinde bir takım sınırlamalar ortaya çıkacaktır¹⁰⁶⁹.

Şirket tasfiye aşamasına girmiş olsa dahi şirketin tüzel kişiliği devam edeceğinden şirketin yönetime ve temsile yetkili organı kural olarak yine de yönetim kurulu olacaktır¹⁰⁷⁰. Bu itibarla, iflâs sebebiyle tasfiye haline girmiş anonim şirkette, yönetim kurulunun temsil ve

¹⁰⁶³ Pulaşlı, Şerhi, s. 2398-2399.

¹⁰⁶⁴ Kayıhan/Yasan, s. 137.

¹⁰⁶⁵ Üçışık/Çelik, s. 375; Kervankıran, s. 87; Bahtiyar, s. 144; Aksoy, s. 213.

¹⁰⁶⁶ Bahtiyar, s. 215; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 263; Kayıhan/Yasan, s. 212; Kılıç, s. 50; Sener, s. 624; Tekinalp, s. 195; Soykan, s. 1.

¹⁰⁶⁷ Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 393.

¹⁰⁶⁸ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 263.

¹⁰⁶⁹ Coşgun, s. 38; Pulaşlı, Şerhi, s. 2399.

¹⁰⁷⁰ Kervankıran, s. 87.

idare yetkisi son bulmaz, ancak iflâs tasfiyesi sırasında, yönetim kurulunun şirketi temsil yetkisi, iflâs idaresinin masa ile ilgili elinde bulundurduğu yetkiler karşısında sınırlanır ve ortadan kalkar. Onun yerini “iflas idaresi (masası)” alır ve tasfiye hâlinde bulunan şirketi gerek mahkemelerde gerek hariçte tasfiye memurları temsil eder. Dolayısıyla, şirket mallarının idare edilmesi ve bunlar üzerindeki tasarruf yetkisi münhasıran iflâs idaresine ait olur. İflâs idaresi ile olan ilişkilerde yönetim kurulu, anonim şirket adına –iflas etmiş olan, gerçek kişilere tanınan hakları- hiç değişmeden aynen kullanır ve onlara düşen görevleri yerine getirir¹⁰⁷¹. Buna göre, yönetim kurulunun yetkisi, ancak şirketin iflâs idaresi tarafından temsil edilmediği durumlarda ve konularla sınırlı olmak üzere devam eder (TTK. m. 535/1).

4.2.2.2. Genel Kurul

Anonim şirketin tasfiye haline girmesi organların varlığına bir etkide bulunmaz. Şirket bu halde bile genel yapısını muhafaza ettiği için, organlar tüzel kişilik sona erinceye kadar varlıklarını sürdürürler¹⁰⁷². Bu sebeple, şirketin zorunlu organlarından olan genel kurul¹⁰⁷³, şirketin tasfiye aşamasında da varlığını devam ettirecektir. Genel kurulun, anonim şirketin iflas nedeniyle sona ermesi ve tasfiye aşamasına girmiş olması durumunda bundan ne şekilde etkileneceği aşağıda ifade edilmektedir.

Genel kurul iflas açılmış olsa dahi kanun gereği var olan ve iflas idaresinin yetki kapsamına girmeyen yetkilerini muhafaza eder. Yani, iflas idaresinin yetki alanına giren konularla ilgili genel kurulun karar alması mümkün olmayacaktır¹⁰⁷⁴. Başka bir ifadeyle, genel kurulun karar alma yetkisi devam etmekle birlikte bu yetki tasfiye amacı çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, normalde esas sözleşmenin değiştirilmesini genel kurul yapabilecek iken şirketin iflasının açılması ve bu sebeple şirketin tasfiye aşamasına girmesi durumunda genel kurulun sahip olduğu bu yetkisi iflâs tasfiyesi amacı ile bağdaşabilir nitelikte ve şirket malvarlığını ilgilendiren hususlar haricindeki konulara yönelik esas sözleşmenin değiştirilmesi ile sınırlı hale gelmiş olur¹⁰⁷⁵. Örneğin, yönetim kurulu üyeleri ile denetçileri azledip yerlerine yenilerini seçme yetkisine sahiptir¹⁰⁷⁶. Ayrıca, genel kurul bu aşamada seçilmiş olan yönetim kurulu üyeleri ve denetçilere huzur hakkı ve ücret gibi malî

¹⁰⁷¹ Pulaşlı, Şerhi, s. 2399.

¹⁰⁷² Kervankıran, s. 73.

¹⁰⁷³ Şener, s. 454; Aytulun/Toroslu, s. 16; Bahtiyar, s. 144; Aksoy, s. 213.

¹⁰⁷⁴ Pekcanitez, s. 66; Atalay, s. 195; Pulaşlı, Şerhi, s. 2401.

¹⁰⁷⁵ Pulaşlı, Şerhi, s. 2401-2402.

¹⁰⁷⁶ Arslanlı, s. 181; Pekcanitez, s. 66; Atalay, s. 195.

haklar tanınması konusunda genel kurul herhangi bir karar veremez, çünkü bu konuda karar verme iflâs masasına ait bir yetkidir¹⁰⁷⁷.

İflas tasfiyesi sırasında, İİK. m. 309 hükmü gereğince iflas içi konkordato teklif edilmesine karar verme genel kurula ait bir yetkidir. Konkordato kararı alındıktan sonra, bunu teklif etme, anonim şirketin temsil organı olan yönetim kuruluna aittir¹⁰⁷⁸.

Pulaşlı, genel kurulun iflas idaresine bağlayıcı nitelikte emir ve talimat verip veremeyeceği konusunda alacaklıların haklarını tehlikeye düşürmemek ve iflâs idaresine emredici biçimde yasa tarafından tanınmış olan yetkileri değiştirebilecek nitelikte olmaması kaydı ile bu yetkiyi genel kurulun kullanabileceğini ifade etmiştir¹⁰⁷⁹.

Şirketin iflas sebebiyle tasfiye aşamasına girmiş olması durumunda, genel kurul şirket esas sermayesinin arttırılmasına veya azaltılmasına yönelik kararları ancak şirketten alacağı bulunan alacaklıların menfaatlerini göz önünde bulundurarak alabilecektir. Sermaye azaltılmasına ilişkin karar, şayet sermayenin iadesi anlamına geliyor ise, genel kurul bu tür bir karar alamaz. Genel kurulun böyle bir karar alabilmesi zaten işin doğasına aykırı bir durum oluşturacaktır. Çünkü, gerek esas sermayenin korunmasına ilişkin ilke açısından gerekse de bu durum tasfiye işleminin ruhuna aykırı olacaktır. Bu durumun tek istisnai durumu, şayet iflâs borca batık olmadan başka bir sebeple gerçekleşmiş ise şirket zararını kapatmak amacı ile sermaye azaltılması kararı verebilir. Esas sermayenin de bu aşamada arttırılabilmesinin yegâne yolu şirket borçlarının belirli bir yüzdesinin ödenmesinin amaçlanması durumudur. Şayet şirket genel kurulu iflas açılmadan önce esas sermayenin arttırılmasına veyahut azaltılmasına karar verdi ise ve bu durum ticaret siciline tescil edilmeden önce söz konusu şirketin iflası mahkeme tarafından karara bağlandı ise, genel kurul tarafından alınan esas sermayenin artırılmasına veya azaltılmasına yönelik kararları etkisiz kabul edilecektir. Yargıtay'ın da vermiş olduğu kararları bu yönde olup¹⁰⁸⁰ gerekçe olarak da bu iki kararın verilmiş olması, şirketin devamının sağlanmasını hedeflemeye ilişkin olmasından dolayı tasfiyenin ruhuna aykırı olduğu belirtilmiştir¹⁰⁸¹.

4.3. Tasfiyenin Komite ve Komisyonlara Etkisi

Türk Ticaret Kanunu m. 366/2 hükmü uyarınca yönetim kurulunun görev ve sorumluluklarını sağlıklı bir biçimde yerine getirebilmesi, ona yardımcı olması için yönetim

¹⁰⁷⁷ Atalay, s. 196; Pulaşlı, Şerhi, s. 2402.

¹⁰⁷⁸ Pekcanitez, s. 66; Atalay, s. 196; Pulaşlı, Şerhi, s. 2402.

¹⁰⁷⁹ Pulaşlı, Şerhi, s. 2402.

¹⁰⁸⁰ Y. 11. HD. T. 28.12.1984, E. 1984/6507, K.1984/6608 sayılı kararı, Pulaşlı, Şerhi, s. 2402-2403.

¹⁰⁸¹ Pulaşlı, Şerhi, s. 2403.

kurulu yönetim işlerine ilişkin şirket içerisinde bazı komite ve komisyonların kurulmasını sağlayabilir, kurulacak komite ve komisyonların sayısını belirleyebilir, komite ve komisyonların üyelerinin sayısına karar verebilir veya mevcut komite ve komisyonları ortadan kaldırabilir¹⁰⁸². Söz konusu düzenlemeye göre, hangi komitelerin kurulacağına yönetim kurulu karar verecek ve şirketin ihtiyacına uygun olarak teşekkül ettirecektir¹⁰⁸³. Komite ve komisyonların kurulma nedeni, işlerin gidişatını gözlemlemek, yönetim kuruluna sunulacak konularda raporlar hazırlamak, yönetim kurulu kararlarının uygulanmasını sağlamak veya iç denetim gibi görevleri kanunda sayılmıştır (TTK. m. 366/2). Söz konusu düzenlemede, komite ve komisyonların kuruluş amaçları sınırlı olarak sayılmıştır. Yani, komite ve komisyonların görevleri yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamındaki konular ile sınırlı olup yönetim kurulunun işleyişine yardımcı olmak üzere kurulurlar¹⁰⁸⁴. Kanun hükmünde kurulacak komite ve komisyonlar sınırlı sayıda kurulabileceği anlamı çıkartılmayacak olup, tam aksine şirketin ihtiyacına göre, yönetim kurulu kanun maddesinde sayılmış olan konular haricindeki konulara ilişkin de komite ve komisyon kurulabilir¹⁰⁸⁵. Aslında her şirket işlerinin çap ve büyüklüğü ile özelliklerini dikkate alarak hükümde belirtilen veya başka konularda komite ve komisyonlar oluşturabilirler¹⁰⁸⁶. Kanunda zikredilen komisyonların oluşturulması, yönetim kurulu yetkilerinin bölünmesi ve bırakılmasından farklı bir durumdur. Çünkü TTK. m. 366/2 gereği komiteler kurulması tamamen yönetim kurulunun inisiyatifinde olmasına karşılık, TTK. m. 367 anlamında yönetim kurulu yetkilerinin bölünmesi ve bırakılması için, esas sözleşmede hüküm bulunması ve diğer şartların oluşması gerekir¹⁰⁸⁷. Komite ve komisyonlarda yönetim kurulu üyeleri yer alabileceği gibi hiç yönetim kurulu üyesi de bulunmayabilir. Yani, tamamen üçüncü kişilerden de komite ve komisyonlar kurulabilir¹⁰⁸⁸. TTK. m. 366/2'de sözü edilen komite ve komisyonlar, yönetim kurulu bünyesinde oluşturulur; yönetim kurulunun altında, ona bağlı (alt kurul) olarak işlev görür. Başka bir ifadeyle bunlar esas itibariyle yönetim kurulundan bağımsız, icra edilebilir bir karar alma yetkisi olmayan yalnızca değişik konularda yönetim kurulunun alacağı kararlara alt yapı oluşturan, kurulun işlerinin görülmesine destek veren

¹⁰⁸² **Kırca (Manavgat/Şehirali Çelik)**, s. 478; **Doğan, Beşir Fatih**, Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s. 77; **Altay, Sıtkı Anlam**, Anonim Ortaklıkta Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s. 64.

¹⁰⁸³ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 401.

¹⁰⁸⁴ **Coşgun**, s. 47.

¹⁰⁸⁵ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 401.

¹⁰⁸⁶ **Kırca (Manavgat/Şehirali Çelik)**, s. 478.

¹⁰⁸⁷ **Karahan/Arslan**, Şirketler Hukuku, s. 401.

¹⁰⁸⁸ **Coşgun**, s. 47.

oluşumlardır. Bu nedenle, komite ve komisyonlara TTK. m. 367/1 anlamında yönetim ve TTK. m. 370/2 anlamında temsil yetkisi devredilmemektedir¹⁰⁸⁹.

Mevzuatta bazı komiteler ismen belirtilmiş, görevleri tanımlanmış, nasıl yapılandırılacağı düzenlenmiş ve belirlenen şirketlerde bu komitelerin kurulması mecburiyeti getirilmiştir¹⁰⁹⁰. Dolayısıyla, özel komisyonlar kurulmasına yönelik kanunda yer alan genel hükümden başka TTK. anonim şirketler açısından özel bir hüküm içermektedir. ETK.'da bulunmayan bu hükme (TTK. m. 378/1) göre hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin tamamı "Riskin Erken Teşhisi Komitesi" kurmak zorundadır¹⁰⁹¹. Ayrıca, yalnızca komitenin kurulmasıyla¹⁰⁹² yetinilmeyecek, sistemin çalışması ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu konudaki sorumluluk yönetim kuruluna aittir¹⁰⁹³. Bu komiteler yönetim kurulunun talimatı altında çalışır, kural olarak yönetim kuruluna bağlıdırlar. Yönetim kurulu istediği an görevlerine son verebilir¹⁰⁹⁴.

Kanunda, komite ve komisyonların tasfiye sürecindeki bir şirkette durumlarının ne olacağı hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır.

Yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin tasfiye amacı ile ve tasfiye memurlarının yapabileceği işler ile sınırlandırılmış olduğundan dolayı¹⁰⁹⁵, yönetim kurulu tarafından kurulan komite ve komisyonların faaliyet alanları da sınırlıdır. Faaliyet konuları tasfiye memurlarının görev ve yetkileri kapsamında kalan komite ve komisyonlar, tasfiye süreci ile birlikte ortadan kalkar. Zira, tasfiye memurlarına kanun ile verilmiş yetkiler devredilemez¹⁰⁹⁶, sadece belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için bir diğer tasfiye memuruna veya üçüncü kişiye temsil yetkisi verilebilir¹⁰⁹⁷. Gidişatı izlemek, rapor hazırlamak, iç denetim yapmak gibi icracı olmayan komite ve komisyonlar ise, yetki devri söz konusu olmadığı sürece tasfiye sürecinde de faaliyetlerine devam eder¹⁰⁹⁸.

¹⁰⁸⁹ Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik), s. 479.

¹⁰⁹⁰ Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik), s. 478.

¹⁰⁹¹ Diğer şirketlerde böyle bir komite kurma mecburiyeti, denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesine bağlı kılınmıştır, Kırca (Manavgat/Şehirli Çelik), s. 478.

¹⁰⁹² Riskin erken teşhisi komitesi, bazı yönetim kurulu üyelerinin görevlendirilmeleri suretiyle kurulabileceği gibi, tamamen üçüncü kişilerden de oluşabilir, Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 402.

¹⁰⁹³ Karahan/Arslan, Şirketler Hukuku, s. 402; Aydın, s. 276.

¹⁰⁹⁴ Tekinalp, s. 240.

¹⁰⁹⁵ Kervankıran, s. 175.

¹⁰⁹⁶ Kayıhan/Yasan, s. 214.

¹⁰⁹⁷ Kayıhan/Yasan, s. 214; Coşgun, s. 213; Kayar, Hayrul, Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirketlerin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, www.samden.com.tr/makale.php?id=174, (15.03.2018).

¹⁰⁹⁸ Coşgun, s. 47-48.

4.4. Tasfiyenin Şirket Denetimine Etkisi

Anonim şirkette denetçi veya denetçiler, yönetim kurulu gibi, zorunlu (bu bağlamda kanuni) ve sürekli bir organ olup, denetim organının yokluğu anonim şirket için fesih nedenidir (ETK. m. 435/1). TTK. ise, denetime ilişkin hükümleri çok daha ayrıntılı bir biçimde düzenlemekle birlikte, denetçiyi anonim şirketin zorunlu organları arasından çıkarmıştır¹⁰⁹⁹. Anonim şirketlerde denetleme, şirketin kuruluşundan başlayarak, tasfiye işlemleri de dahil olmak üzere, sona ermesine kadar yerine getirilmesi gerekli olan daimi bir görevdir. Bu görev aynı zamanda çeşitli menfaatlerin (şirket, pay sahibi, kamu ekonomisi, alacaklılar - üçüncü kişiler -) korunması açısından da, yapılması gereken zorunlu bir işlemdir¹¹⁰⁰.

Denetim, en genel anlamda, belirli faaliyet ve işlemlerin kurallara uygun olarak yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir. Anonim şirketlerde denetim, genel olarak, yönetim kurulunun işlemlerinin ve/veya şirket hesaplarının ilgili mevzuat ve ilkelere uygunluğunun denetlenmesidir¹¹⁰¹. Bu anlamda bir işletmenin en önemli denetim birimleri anonim şirketlerdeki iç denetim ve dış denetim¹¹⁰² birimleridir¹¹⁰³. TTK. m. 375/1-c bendinde getirilmiş olan düzenleme ile yönetim kuruluna muhasebe, finans denetimi ve şirketin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması görevi verilmiştir¹¹⁰⁴. İç denetim, genel olarak, şirketin işleyişi ile ilgili olarak, şirket adına gerçekleştirilen ve elde edilen sonucun pay sahiplerine sunulduğu denetimdir. İç denetim bir bakıma daha çok pay sahiplerinin menfaatini korumaya yönelik yapılan bir işlemdir. TTK, denetçiyi, kanunen zorunlu organ olmaktan çıkarmış ve iç denetim görevini yerine getiren bir organa yer vermemiştir. Fakat yönetim kurulu tarafından ona bağlı, ihtiyari bir alt organ veya komite/komisyon olarak iç denetçilik oluşturulmasına da bir engel olmadığı ve TTK. m. 375/1-a, b, c ve e bentleri ile TTK. m. 366/2'nin buna dayanak oluşturabileceği de görülmektedir¹¹⁰⁵.

Dış denetim ise şirketin, dışarıdan ve yetkili bazı kişi ya da kurumlar tarafından denetlenmesi olarak ifade edilebilir¹¹⁰⁶. Dış denetim, iç denetimden farklı olarak, yalnızca

¹⁰⁹⁹ Soykan, s. 42; Karahan/Arı, Şirketler Hukuku, s. 444.

¹¹⁰⁰ Üçışık/Çelik, s. 625.

¹¹⁰¹ Bahtiyar, s. 246.

¹¹⁰² İç ve dış denetim kavramları Kayıhan/Yasan tarafından iç ve dış revizyon olarak incelenmiştir. Detaylı bilgi için Bkz. Kayıhan/Yasan, s. 181 vd.

¹¹⁰³ Kayıhan/Yasan, s. 180; Bahtiyar, s. 246; Karahan/Arı, Şirketler Hukuku, s. 441.

¹¹⁰⁴ Kayıhan/Yasan, s. 181.

¹¹⁰⁵ Bahtiyar, s. 246-247.

¹¹⁰⁶ Karahan/Arı, Şirketler Hukuku, s. 443.

ortakların değil, aynı zamanda mevcut ve potansiyel yatırımcılar, şirket alacaklıları, ticari ilişkiler içine girecek olan kişiler ile Devletin menfaatlerinin korunması amacıyla kanun tarafından belirlenen görevler yalnızca bunlardan ibaret olmamakla birlikte her şeyden önce yılsonu finansal tablolarını tetkik eden işletme bünyesi dışından bir tetkik biriminin faaliyeti anlaşılmaktadır¹¹⁰⁷. Dış denetim, dar ve geniş olmak üzere ikiye ayrılır. Dar anlamda dış denetim, yalnızca devlet organları tarafından gerçekleştirilen denetimi ifade eder. Başka bir ifadeyle bu denetim, devlet içinde yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının tüm ticaret şirketleri açısından gerçekleştirdiği denetim bu kapsamda ifade edilebilir. Bunların haricinde şirketlerin yaptığı faaliyetler nedeniyle SPKur. BDDK. gibi ilgili kurumlar tarafından gerçekleştirilen denetim de bu kapsamda ele alınır. Dış denetimin ikinci türü ise geniş anlamda dış denetim olarak adlandırılır. Geniş anlamda dış denetim ise yabancı kişi veya kuruluşlar tarafından yapılan denetimin tümünü ifade eder. Bu denetim bir kamu kuruluşu tarafından yapılabileceği gibi özel bir kuruluş tarafından da gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla bağımsız denetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilen denetim de bu kapsamda ele alınır¹¹⁰⁸. Dış denetçinin kim veya kimlerden oluşabileceği TTK. m. 400/1'de düzenlenmiştir. Bu hükme göre, ilgili kanuni gereklikleri yerine getirerek ruhsat almış yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabilir (TTK. m. 400/1). Anonim şirketlerde denetim; bağımsız dış denetim, özel denetçi tarafından yapılan denetim, iç denetim komitesi tarafından yapılan denetim ve riskin erken saptanması ve yönetimi komitesi tarafından yapılan denetim olmak üzere türlere ayrılmıştır¹¹⁰⁹.

Denetimin konusu esasen finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda yer alan finansal bilgilerden oluşmaktadır (TTK. 397/1). Başka bir ifadeyle şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun envanteri, muhasebeyi ve TMS.'nin öngördüğü ölçüde iç denetimi, riski erken saptama komiteleri tarafından (TTK. m. 378) verilen raporları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimini (TTK. m. 398/1) yapmakla yükümlüdür¹¹¹⁰.

¹¹⁰⁷ Kayhan/Yasan, s. 182.

¹¹⁰⁸ Karahan/Arı, Şirketler Hukuku, s. 444.

¹¹⁰⁹ Söz konusu denetim türlerine ilişkin detaylı bilgi için Bkz. Üçışık/Çelik, s. 626 vd; Aydın, s. 471 vd.

¹¹¹⁰ Aydın, s. 453; Karahan/Arı, Şirketler Hukuku, s. 449.

Türk Ticaret Kanunu denetçinin görevlendirilmesi konusunda üç yöntem¹¹¹¹ öngörmekte olup bunlar, şirket genel kurulu tarafından seçilme, yönetim kurulu tarafından seçilme ve mahkeme tarafından atanmadır¹¹¹². Bunlardan birincisi asıl yöntemi oluştururken, diğer ikisi istisnai hallere özgüdür¹¹¹³.

Denetime tabi olanlar, hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini, denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadır. Bu hüküm, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu için de aynen uygulanır. Denetçinin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir; yani batıldır (TTK. m. 397/2). Bu hüküm yıllık ve altı aylık finansal tablolar açısından öngörülen bir hüküm olup açılış ve ara bilançoları ile tasfiye bilançolarına ve diğer bilançolara uygulanmaz¹¹¹⁴. Denetimden geçmiş ancak denetçi tarafından olumsuz görüş verilmesi halinde, ortada düzenlenmiş finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporları mevcut olsa da bu raporlar hüküm ifade etmeyecektir (TTK. m. 403/5), genel kurulun bağımsız mali kararlarına dayanak oluşturmayacaktır. Bu kapsamda genel kurulda hesapların onanmasına, karın dağıtılmasına ve şirketin öz varlıkları üzerinde tasarruf edilmesine ilişkin hiçbir karar alınamayacaktır¹¹¹⁵.

Anonim şirketin denetimi ile ilgili düzenlemeler TTK. m. 397 vd.'nde yer almaktadır. Ancak TTK.'da tasfiye aşamasındaki bir şirketin denetim durumunun ne olacağı, ne şekilde yapılacağı hususunda herhangi bir düzenleme yapılmamış, bu konu ile ilgili sessiz kalınmıştır. TTK.'nın tasfiye aşamasındaki bir şirketin denetimle ilgili durumunun ne olacağı hususunda sessiz kalması, tasfiye aşamasındaki şirketlerin denetlenmeyeceği anlamına gelmemektedir. Aksine, tasfiye aşamasında olan şirketlerin denetlenmesinin önemi büyüktür. Zira, tasfiye aşamasındaki şirketin önceliği, şirket alacaklılarının haklarını en iyi şekilde muhafaza etmek olup bu da şirketlerde denetim ile sağlanabilmektedir¹¹¹⁶.

Anonim şirketlerde denetimin kapsamına finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi girmektedir (TTK. m. 397). Anonim şirketlerin tasfiyesi aşamasında, şirket organlarının varlıkları devam ettiği gibi¹¹¹⁷, göreve başlayacak tasfiye memurları ilk iş olarak şirketin mal varlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren

¹¹¹¹ Denetçilerin seçimi ve atanması konusunda detaylı bilgi için Bkz. **Tekinalp**, s. 484 vd; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 274-275; **Üçışık/Çelik**, s. 636 vd.

¹¹¹² **Tekinalp**, s. 485-487; **Üçışık/Çelik**, s. 636 vd; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 274.

¹¹¹³ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 274.

¹¹¹⁴ **Karahan/Arı**, Şirketler Hukuku, s. 455.

¹¹¹⁵ **Üçışık/Çelik**, s. 627.

¹¹¹⁶ **Coşgun**, s. 48-49.

¹¹¹⁷ **Bahtiyar**, s. 383; **Karahan/Pınar**, Şirketler Hukuku, s. 764; **Kervankıran**, s. 73.

bir envanter ile bilanço düzenlemek¹¹¹⁸, tasfiyenin uzun sürmesi durumunda her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilanço düzenlemek zorundadır¹¹¹⁹. Görev ve yetkileri sınırlandırılmış yönetim kurulu da tasfiye sürecinde her hesap dönemi sonunda yıllık faaliyet raporu düzenlemeye devam edecektir. Bu sebeptir ki, tasfiye sürecine girilmesinden sonra da denetim kapsamına giren hususların bağımsız denetime tabi şirketlerde bağımsız denetçiler, diğer şirketlerde Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak Yönetmelikte (TTK. m. 397/5) belirtilecek kişiler tarafından denetlenmesi gerekmektedir¹¹²⁰.

Tasfiye sürecindeki denetime yönelik özel bir düzenlemenin bulunmaması denetimin tasfiyeden önceki şekliyle, hiç bir değişikliğe uğramadan devam edeceği anlamına gelmemektedir. Şirketin tasfiye halinde olduğu dikkate alınarak denetimin konusu ve kapsamının belirlenmesi gerekmektedir. Gerek bağımsız denetime tabi şirketlerde gerek diğerlerinde denetime tabi olduğu halde denetletirilmeyen finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir (TTK. m. 397/2, 6). Tasfiye sürecinde de söz konusu belgeler denetime tabi olmakla birlikte denetletirilmemişlerse hangi yönde karar verilmesi gerektiği genel kurulun takdirine bırakılmıştır¹¹²¹.

Anonim şirketin iflas tasfiyesi sürecinde denetçilerin görevleri devam eder. Ancak, görevleri devam etmekle birlikte görev alanı ve yetkileri daralır; şöyle ki, iflâs masasını ilgilendiren konularda denetçilerin yetkileri daralır. İflâs tasfiyesi aşamasında denetçilerin başlıca görevleri, iflâs idaresinin yetkisi haricinde kalan ve şirketin yönetimine yönelik iç işleriyle ilgili olanlardır; örneğin şirketin işlerine ilişkin bilgi elde etmek ve şirket defterlerini incelemek gibi (TTK. m. 401/1). Ancak, yeni kanunda, 6762 sayılı Yasanın aksine (ETK. m. 353/1, 8), denetçilerin, yönetim kurulunun ihmali durumunda şirket genel kurulunu olağanüstü toplantıya çağırma yetkisi bulunmamaktadır. Aynı şekilde, denetçilerin şirket genel kurulu kararlarına karşı iptal davası açma hakları da yeni düzenlemede yer almamaktadır. Ayrıca, denetçilerin, iflâs idaresinin yapmış olduğu tasarrufları denetleme ve bunlara müdahale etmek hakları da bulunmamaktadır¹¹²².

Denetim tasfiye işlerinden olmadığından, yönetim kurulu ve genel kurulun denetim ile ilgili görev ve yetkilerinde şirketin tasfiye aşamasında olmasından kaynaklı bir değişiklik olmayacaktır. Çünkü, denetim işleri tasfiye işlerinden değildir. Bundan dolayı, gerek

¹¹¹⁸ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 295; **Kervankıran**, s. 170; **Bahtiyar**, s. 385; **Aksoy**, s. 250; **Tekinalp**, s. 200.

¹¹¹⁹ **Tekinalp**, s. 205.

¹¹²⁰ **Coşgun**, s. 50.

¹¹²¹ **Coşgun**, s. 51.

¹¹²² **Arslanli**, Şirketler I-II, s. 238; **Doğanay**, Cilt 1, s. 1147; **Pulaşlı**, Şerhi, s. 2401.

denetçinin belirlenmesinde, görevden alınmasında, taşınması gereken niteliklerin ne olduğunun belirlenmesinde, gerekse denetçiler tarafından hazırlanacak rapor ve görüş yazılarında tasfiye aşamasından önce olduğu gibi tasfiye aşamasında da TTK. m. 387 vd. hükümlerine uygun hareket edilmelidir¹¹²³.

4.5. Tasfiyenin Şirket Pay Sahiplerine Etkisi

Anonim şirkette, anonim şirket ortakları kavramı kullanılmakla birlikte bu kavram yerine pay sahibi kavramı daha çok tercih edilmektedir¹¹²⁴. Anonim şirkette pay veya pay senedine sahip olan kişi pay sahibi olarak adlandırılır¹¹²⁵. Anonim şirketlerde pay sahibi olma neticesinde pay sahibi ile anonim şirket arasında hukuki bir ilişki doğmaktadır. Pay sahibi, bir takım haklara sahip olduğu gibi, ortağı olduğu anonim şirkete karşı bir takım borç ve sorumluluklar altına girmiş olmaktadır¹¹²⁶. Pay sahiplerinin anonim şirketin amacına ulaşmasındaki temel işlevi, şirkete sermaye getirerek özkaynak sağlamak olduğu için pay sahipleri sıklıkla anonim şirketin "ekonomik malikleri" olarak da nitelendirilmektedir¹¹²⁷. Pay sahibi, payın veya pay senedinin maliki olan gerçek veya tüzel kişidir¹¹²⁸. Buna göre, anonim şirkette esas sermaye paylarının veya paylar karşılığında çıkartılan pay senetlerinin sahipleri gerçek kişiler olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir¹¹²⁹. Pay sahipliği açısından bu durum bir farklılık oluşturmayacaktır. Anonim şirket tüzel kişiliği de kanunda öngörülen sınırlamaları göz önünde bulundurmamak kaydıyla bizzat kendisinin paylarının sahibi olabilmektedir¹¹³⁰. Bir kişi birden fazla paya sahip olabileceği gibi, miras, birlikte satın alma gibi yollarla, bir pay üzerinde birden çok kişinin mülkiyet veya başka bir hakkı da söz konusu olabilir.

Pay sahipliği aslen¹¹³¹ veya devren¹¹³² kazanılır¹¹³³. Pay sahipleri, pay sahipliğinden dolayı kazandıkları haklardan kural olarak oransallık ilkesi çerçevesinde faydalanır¹¹³⁴.

¹¹²³ Coşgun, s. 52.

¹¹²⁴ Kayıhan/Yasan, s. 166-167.

¹¹²⁵ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 282.

¹¹²⁶ Kumkale, s. 215.

¹¹²⁷ Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 255.

¹¹²⁸ Bahtiyar, s. 278.

¹¹²⁹ Kayıhan, s. 507.

¹¹³⁰ Kayıhan/Yasan, s. 166-167.

¹¹³¹ Aslen kazanma, kuruluşta veya sermaye artırımında oluşan payların edinilmesi yoluyla gerçekleşir. Birleşme ve tür değiştirme sonucu çıkarılan payların da aslen kazanıldığı kabul edilir, Bahtiyar, s. 279. Detaylı bilgi için Bkz. Taşdelen, Nihat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sınıfının Kazanılması, İstanbul 2005, s. 59 vd.

¹¹³² Devren kazanma, payın başkasından, satım, trampa, bağışlama gibi bir işlemle devralınması şeklinde olur. Pay sahipliğinin miras, cebri icra ve evlilikteki mal rejimleri uyarınca edinilmesi de devren kazanma kapsamında olmakla birlikte özellik gösteren durumlar olduğundan, kanunda bu konularda özel hükümler mevcuttur (Bkz. TTK. m. 491, 493/4, 494/2 ve 495/3), Bahtiyar, s. 279; Ayrıntılı bilgi için Bkz. Taşdelen, s. 107 vd.

¹¹³³ Bahtiyar, s. 278-279.

¹¹³⁴ Kumkale, s. 215.

Ancak, genel kurula katılma hakkı, bilgi alma hakkı, iptal davası açma hakkı gibi bazı haklarda oransallık yerine eşitlik ilkesi geçerli olur¹¹³⁵. Payın devri, birleşme, şirketin tasfiyesi, sermaye borcunda temerrüt nedeniyle şirketten çıkarma ve payın itfası, pay sahipliğini sona erdirir. Esas sözleşme ile başkaca nedenler öngörülemez¹¹³⁶. Anonim şirkette pay sahipliği sıfatı pay sahibine çeşitli hak ve borçlar yüklemektedir¹¹³⁷. Bu hak ve yükümlerin temelinde, pay sahibinin kuruluşta esas sözleşmeyi, sermaye artırımında ise iştirak taahhütnamesini imzalaması yer alır¹¹³⁸.

Anonim şirkette pay sahibinin, pay sahipliğinden doğan çeşitli hak ve borçları bulunmakta olup bu haklar çeşitli açılardan tasnif edilebilir¹¹³⁹. Pay sahibinin hakları¹¹⁴⁰, hakların kaynağına göre kanundan doğan ve esas sözleşmeden doğan haklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Hakların gücüne veya genel kurulun bu haklar üzerinde tasarrufta bulunup bulunamamasına göre pay sahipliği haklarının bir kısmı müktesep hak, bir kısmı ise vazgeçilmez hak niteliği göstermektedir. Müktesep veya vazgeçilmez hak niteliği dışında kalan haklar ise diğer haklar olarak tasnif edilmiştir. Konusuna göre ise haklar, mali haklar, idari haklar ve dava hakları şeklinde üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Mali haklar kapsamında kar payı alma hakkı, hazırlık dönemi faizi alma hakkı, rüçhan hakkı, bedelsiz pay alma hakkı, önerilmeye muhatap olma hakkı, şirketten çıkma hakkı ve tasfiye payı alma hakkı bulunmaktadır. İdari haklar temelde şahsi haklar ve azlık hakları olarak ikiye ayrılmaktadır. Şahsi haklar kapsamında genel kurula katılma hakkı, oy hakkı, özel denetim isteme hakkı, bilgi alma hakkı, genel kurulu toplantıya çağırma hakkı, genel kurulda kendisini temsil ettirme hakkı, denetçinin değiştirilmesini isteme hakkı ve yönetim kurulunda temsil edilme hakkı bulunmaktadır¹¹⁴¹.

Pay sahiplerinin tek borcu sermayeyi koyma borcudur (TTK. m. 329). Bu anonim şirketlerde geçerli olan "Tek Borç İlkesi"ni ifade etmektedir¹¹⁴². Tek borç ilkesi kapsamında anonim şirkette her pay sahibi, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket esas

¹¹³⁵ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 632.

¹¹³⁶ **Bahtiyar**, s. 287.

¹¹³⁷ **Kayıhan/Yasan**, s. 166-167.

¹¹³⁸ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 630.

¹¹³⁹ Pay sahiplerinin haklarına ilişkin yapılan farklı tasnifler genellikle bu hakların hangi yolla ortaya çıktığı ve hangi konularla ilgili olduğunu belirlemeye yöneliktir. Tüm pay sahipliği haklarının belirlenen sınıflardan birisi içinde değerlendirilmesi gerekmez. Farklı bakış açılarına göre farklı tasniflerin yapılması mümkün olduğundan sınıflandırmalar hakkın içeriğini ve kullanılmasını etkilemez, **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 632.

¹¹⁴⁰ Pay sahiplerinin haklarına ilişkin detaylı bilgi için Bkz. **Kayıhan/Yasan**, s. 169 vd; **Bahtiyar**, s. 293 vd; **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 629 vd; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 283 vd.

¹¹⁴¹ Pay sahiplerinin hakları ve bu hakların tasnifine ilişkin detaylı bilgi için Bkz. **Kayıhan**, s. 508 vd; **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 632 vd; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 283 vd; **Bahtiyar**, s. 293 vd; **Kumkale**, s. 227 vd.

¹¹⁴² **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 282; **Bahtiyar**, s. 288.

sözleşmesine göre koymayı taahhüt ettiği sermaye kadar şirkete borçlu olur¹¹⁴³. Hatta anonim şirketin sona ermesi ve tasfiyeye girmesi de, pay sahibinin sermaye koyma borcunu ortadan kaldırmaz¹¹⁴⁴. Bu borç, şirket sona erse bile devam eder¹¹⁴⁵. Sermaye borcu ödendikten sonra, pay sahipleri, kendi rızaları dışında yeni ve ek sermaye koyma borcu altına sokulamazlar (TTK. m. 480/1). Bu sebeple pay sahiplerinin taahhütlerini artırmaları için yapılacak esas sözleşme değişiklikleri, tüm şirket ortaklarının oy birliği ile alınması gerekir. Tek borç ilkesinin iki istisnası bulunmaktadır¹¹⁴⁶: Primli paylar (TTK. m. 480/1) ve ikincil yükümlülükler (TTK. m. 480/4). Sermaye taahhüdü, kural olarak pay sahibinin şirkete karşı üstlenmiş olduğu asli borç olup pay sahibinin üçüncü kişilere, yani şirket alacaklılarına karşı bir sorumluluğu ise bulunmamaktadır. Tek borç ilkesi nedeniyle pay sahibine bilanço zararlarının kapatılması, şirketin ihtiyaç duyduğu fon kaynaklarının sağlanması, kefil olması veya şirket lehine garanti vermesi gibi borçlar da yükletilemez¹¹⁴⁷. Ancak, pay devirlerinin şirketin onayıyla yapılabildiği durumlarda, esas sözleşmede belirtmek suretiyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden kaynaklı borç dışında başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve paranın konusu olmadığı edim yükümlülükleri de yüklenebilir (TTK. m. 480/4). Payları temsil hisse senetleri çıkarıldığında, bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir. Hisse senetlerinin devri bu yükümlülüklerle birlikte yapılmış olur. Bu anlamda pay sahiplerinin ikincil yükümlülükleri, sadakat yükümlülükleri ve sır saklama yükümlülükleri¹¹⁴⁸ bulunmaktadır¹¹⁴⁹.

Şirketin tasfiye sürecine girmesi ile birlikte tüzel kişiliği devam ettiği gibi şirket pay sahiplerinin pay sahipliği sıfatları da bu süreçte değişmeden devam edecektir. Ancak, pay sahiplerinin sahip oldukları haklar tasfiye sürecinden etkilenmektedir. Tasfiye süreci pay sahiplerini bazen olumlu bazen de olumsuz yönde etkilemektedir.

¹¹⁴³ Pay sahiplerinin borçlarına ilişkin detaylı bilgi için Bkz. **Bahtiyar**, s. 288 vd; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 282 vd; **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 687 vd; **Kumkale**, s. 240 vd.

¹¹⁴⁴ Yargıtay'ın bir kararında şirketin tasfiye haline girmesinin bakiye sermaye borcunu talep hakkını sonlandırmadığını içtihat etmiştir. Bu kararın ilgili kısmı şöyledir: ". . . Ortakların bakiye sermaye borçları anonim ortaklık yönünden bir alacak hakkı teşkil eder. Sermaye borcunu talep hakkı ana sözleşmede bir hüküm yoksa talep üzerine muaccel olur. Ortaklığın tasfiye haline girmiş bulunması bakiye sermaye borçlarının talep hakkını ortadan kaldırmaz. Tasfiye sırasında ortaklığın malvarlığının aktifinin bir parçası olan sermaye alacaklarının da tahsili gerekir . . ." TD. T. 17.5.1968, E. 66/2015, K. 68/3018 sayılı kararı, **Sener**, s. 597-598.

¹¹⁴⁵ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 687.

¹¹⁴⁶ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 282.

¹¹⁴⁷ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 687.

¹¹⁴⁸ Pay sahiplerinin yükümlülüklerine ilişkin detaylı bilgi için Bkz. **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 695 vd; **Bahtiyar**, s. 291 vd.

¹¹⁴⁹ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 695.

4.5.1. Pay Sahiplerine Olumsuz Yönde Etkileri

Şirketin tasfiye sürecine girmiş olması şirket pay sahiplerini çeşitli açılardan olumsuz yönde etkileyebilecektir. Örneğin, genel kurulun tasfiye sürecinde kâr dağıtımına karar verememesi, pay sahiplerinin kâr payı haklarını doğal olarak etkilemektedir¹¹⁵⁰. Ayrıca, tasfiye süreci öncesi şirketin uğradığı zarar için dava hakkına sahip olan pay sahipleri, şirket tasfiye sürecindeyken ancak iflas idaresi tarafından dava açılmaz ise bu haklarını kullanabileceklerdir¹¹⁵¹.

4.5.2. Pay Sahiplerine Olumlu Yönde Etkileri

Şirketin tasfiye sürecine girmiş olması şirket pay sahiplerini yalnızca olumsuz yönde etkilemeyecek tasfiye sürecinin pay sahiplerine bazı olumlu etkileri de ortaya çıkacaktır. Örneğin, payın devrine ilişkin esas sözleşmede belirlenen sınırlamalar, şirketin tasfiye aşamasına girmesi ile birlikte ortadan kalkacaktır. Ayrıca, tasfiyeden önce bilgi alma hakları¹¹⁵², tasfiye aşamasında daha önemli hale geldiği için şirket tasfiye aşamasındayken pay sahiplerinin bilgi alma, inceleme hakları normal döneme göre daha da genişleyecektir. Örneğin, tasfiyeden önce bilgi alma hakkına sahip olan bir pay sahibi bu hakkını ancak genel kurulda kullanabilirken ve bu talebi şirket sırları gerekçe gösterilerek reddedilebilirken bu aşamada bu durum daha hafif bir şekilde uygulanmakta ve pay sahiplerinin bilgi almaları rahatlamaktadır¹¹⁵³. Tasfiye sürecine girmiş olan şirketin tasfiye süreci ile ilgili konularda genel kuruldan bilgi alması işin doğası gereği mümkün olmadığı için tasfiye süreci pay sahiplerinin bilgi alma hakkını bu açıdan da olumlu yönde etkilemiş olur. Tasfiye sürecinde tasfiyeye ilişkin işler ile ilgili bilgileri pay sahiplerinin tasfiye memurlarından alabilecekleri hatta talepte bulunmaları durumunda bu bilgilerin kendilerine tasfiye memurlarınca imzalı olarak verileceği kanunda düzenlenmiştir (TTK. m. 542/1-i). Bu durum dahi pay sahiplerinin bilgi alma haklarının genişlediğinin önemli bir göstergesidir¹¹⁵⁴.

¹¹⁵⁰ "Anonim şirketlerde kar payının nasıl ve hangi şartlarda ödeneceğine karar verme yetkisi, genel kurula aittir. İcra organı olan yönetim kurulunun bu kararı kendiliğinden değiştirme veya erteleme hakkı bulunmamaktadır. Dolayısıyla davalının yönetim kurulunun kar paylarının ikinci taksitinin ödenmesini erteleme kararı yerinde değildir." Y. 11. HD. T. 7.6.2010, E. 2008/13776, K. 2010/6545 sayılı kararı, **Yaralı**, s. 115-118.

¹¹⁵¹ **Coşgun**, s. 53.

¹¹⁵² Bilgi alma hakkı için Bkz. **Kayıhan**, s. 510.

¹¹⁵³ **Coşgun**, s. 53.

¹¹⁵⁴ **Coşgun**, s. 53.

4.5.3. Azınlığın Haklarına Etkisi

Kapalı tip anonim şirketlerde esas sermayenin onda biri, halka açık anonim şirketlerde ise esas sermayenin yirmide birini oluşturan pay sahipleri azlık pay sahipleri olarak adlandırılmaktadır¹¹⁵⁵. Anonim şirketlerde bazı haklar diğerlerinden farklı olarak belirli bir miktarda paya sahip olan kişi/kişiler olarak azınlığa tanınmıştır. Bu haklara azınlık hakları denilmektedir. Kanun koyucu önem verdiği bazı hususlarda, azınlık pay sahiplerini çoğunluğun tahakkümünden kurtarmak için, onlara, bazen oran göstererek (TTK. m. 411, 412, 420, 439, 440, 531 ve 539), bazen de göstermeksizin (TTK. m. 486/3) belirli haklar tanımış veya esas sözleşme ile hak tanınması (TTK. m. 360) imkanını sunmuştur. Bu hakların kullanılması ile kimi zaman ilgili hususta çoğunluğun karar alması önlenilmekte (olumsuz azınlık hakları), kimi zaman da çoğunluğa rağmen şirket adına bazı işlemler yapılabilmektedir (olumlu azınlık hakları)¹¹⁵⁶. Bu nedenle azınlık haklarını olumsuz azınlık hakları ve olumlu azınlık hakları olarak iki grupta incelemek mümkündür¹¹⁵⁷.

Olumsuz azınlık hakları kapsamında sulh ve ibraya engel olma ve ağırlaştırılmış çoğunluk hallerinin varlığı yer almaktadır¹¹⁵⁸. Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla ortadan kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır¹¹⁵⁹. Ancak, sermayenin 1/10'una, halka açık şirketlerde 1/20'sine sahip azınlık, genel kurulun, kuruluşun doğan sorumluluk hükümlerince ilgi kişiler hakkında vereceği sulh ve ibra kararını önleyebilir (TTK. m. 559). Genel kurul toplantılarında bazı konularda karar alınabilmesi için ağırlaştırılmış toplantı ve karar yetersayıları öngörülmüştür (TTK. m. 421). Bu hallerde azınlık, yetersayıların oluşmasını ve dolayısıyla kararların alınmasını önleyebilme hakkına sahiptir¹¹⁶⁰.

Olumlu azınlık hakları¹¹⁶¹ olarak ise yönetim kurulunda temsil edilme, genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde ekletme, genel kurula Bakanlık denetçisinin davet edilmesi, finansal tabloların görüşülmesini engelleme, özel denetçi atanmasını sağlama, pay

¹¹⁵⁵ **Kayıhan/Yasan**, s. 174.

¹¹⁵⁶ **Bahtiyar**, s. 307.

¹¹⁵⁷ **Kayıhan/Yasan**, s. 174.

¹¹⁵⁸ **Bahtiyar**, s. 307. Olumsuz azınlık hakları ile ilgili detaylı bilgi için Bkz. **Kayıhan**, s. 514.

¹¹⁵⁹ **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 672-673.

¹¹⁶⁰ **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 288.

¹¹⁶¹ Olumlu azınlık haklarına ilişkin detaylı bilgi için Bkz. **Kayıhan**, s. 515-518; **Bahtiyar**, s. 308-310; **Bilgili/Demirkapı**, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 288-289; **Tekinlalp**, s. 330; **Karahan/Bozgeyik**, Şirketler Hukuku, s. 668 vd.

senedi basılmasını isteme ve şirketin haklı sebeple feshini isteme hakları bulunmaktadır¹¹⁶². Bu azınlık haklarının bir kısmı tasfiye sürecinden etkilenirken bir kısmı etkilenmeden tasfiye sürecinden önceki haliyle kullanılabilirler.

Azınlığın haklı sebeplerle şirketin feshini dava etme hakları (TTK. m. 531) tasfiye sürecinde kullanılamaz. Nama yazılı hisse senedi basılmasını isteme hakkı (TTK. m. 486/3) da tasfiye işleri ile bağdaşmayacağı için bu aşamada kullanamayacakları bir haktır. Olumsuz azınlık hakkı olarak isimlendirilen kuruluştan doğan sorumlulukta ibraya engel olma (TTK. m. 559) ise, kuruluş ile ilgili olmasına rağmen tasfiye aşamasında kullanılabilir bir haktır. Kuruluştan kısa süre sonra tasfiye sürecine giren şirketler bakımından, bu hak tasfiye sürecinde kullanılabilir¹¹⁶³.

Azınlık tasfiye sürecinden önce olduğu gibi tasfiye sürecinde de genel kurulun toplantıya çağırılmasını isteyebilir ve gündeme madde eklenmesini talep edebilir (TTK. m. 411, 412). Azınlık tasfiye sürecinde tasfiye ile ilgili hususların görüşülmesi için genel kurulun toplantıya çağırılmasını veya tasfiye ile ilgili gündeme madde eklenmesini talep ediyorsa tasfiye memurlarına, diğer hususların görüşülmesini talep ediyorsa yönetim kuruluna müracaat etmelidir. Azınlığın özel denetçiyi tayin etme hakları, bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep hakları, denetçinin görevden alınmasını ve yeni denetçi atanması için dava açma hakları, bakanlık temsilcisi talep etme hakları da tasfiyeden önce olduğu gibi tasfiye aşamasında da azınlığın kullanabilecekleri haklardandır¹¹⁶⁴.

4.6. Tasfiyenin Şirket Alacaklılarına Etkisi

Anonim şirket alacaklıları, anonim şirkete başvurabilirler. Bunlar karşısında anonim şirket tüm malvarlığıyla sorumludur¹¹⁶⁵. Şirket alacaklılarının çıkarlarının muhafaza edilmesi, şirket pay sahiplerininkine kıyasla önceliklidir. Bu kuralı, pay sahiplerinin, şirketin işleyişinde söz sahibi olabilmesine karşın, şirket alacaklılarının tamamen şirket dışından olmaları ile açıklamak mümkündür. Alacaklılara ödenecek miktar şirket ile yapılan sözleşmede açık ve sabit olarak kararlaştırıldığından, bu miktar şirket kazanç sağlamasa dahi ödenmek zorundadır. Bu nedenle alacaklılar, pay sahiplerinden farklı olarak sabit bir talep hakkına sahiptirler. Sabit talep hakkına sahip olmaları nedeniyle, alacaklıların taşınması gereken riskin getirmiş olduğu sermayeye karşılık kar elde etme beklentisinde olan pay sahibine kıyasla daha düşük olması gerektiği kabul edilmektedir. Dolayısıyla şirket alacaklılarının menfaatlerinin

¹¹⁶² Bahtiyar, s. 308-310; Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 288-289; Tekinalp, s. 331.

¹¹⁶³ Coşgun, s. 54.

¹¹⁶⁴ Coşgun, s. 54-55.

¹¹⁶⁵ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 239.

pay sahiplerine kıyasla öncelikli muhafaza edilmesi, riskin bu iki grup arasında farklı şekilde paylaşılması ile ilgilidir¹¹⁶⁶. Şirketten alacağını tahsil edemeyen bir şirket alacaklısı, sermaye borcunu yerine getirmemiş ortaklara başvuramaz. Sermaye koyma borcunun ifasını ancak şirketin yönetim kurulu (TTK. m. 481/1), şayet şirket iflas durumunda ise iflas idaresi veya tasfiye halinde tasfiye memurları (TTK. m. 542) talep edebilir¹¹⁶⁷.

Şirketin tasfiye aşamasına girmesi, şirketten alacağı olanları da etkilemektedir. Örneğin, şirket alacaklılarının şirket tasfiye aşamasına girmeden önce şirketin zararı için dava açma hakları mevcut değilken, iflas halinde iflas idaresinin dava açmaması halinde şirket alacaklılarının bu davayı açmaya hakları doğacaktır (TTK. m. 556/2). Bunun yanında hakkında uyuşmazlık bulunan ve muaccel olmayan şirket borçları bakımından TTK. 541/3'de alacaklı güvence altına alınmıştır. Buna karşın, kâra iştirak hakkı veren intifa senedi sahipleri, tasfiye sürecinde kâr payı talep etme hakkına sahip değillerdir¹¹⁶⁸.

¹¹⁶⁶ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 261.

¹¹⁶⁷ Bilgili/Demirkapı, Ticaret Hukuku Bilgisi, s. 239.

¹¹⁶⁸ Arslanlı, Şirketler I-II, s. 161; Coşgun, s. 55.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Anonim şirketler modern ekonomik sistem içinde yer alan bütün toplumlar açısından özellikle sermayenin tabana yayılması ve tasarrufların yatırıma dönüşmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bir anonim şirketin gerek ortakları gerekse ekonomik sistem açısından mümkün olduğu sürece karlı ve verimli bir şekilde varlığını sürdürmesi esas iken, başta ortaklar ve şirket alacaklıları olmak üzere şirket paydaşları açısından varlığını sürdürmek sorunlu aşamaya gelmiş ise bu şirketin kanun hükümlerine uygun şekilde bütün tarafların menfaatleri mümkün olduğu kadar kollanarak sonlandırılması da yine büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada anonim şirketin sona erme sebepleri, sona erme sebeplerinin oluşması üzerine sona ererek tasfiye sürecine girmesi durumunda tasfiye işlemleri, bu işlemlerin kimler tarafından yapıldığı ve sona ermenin şirket üzerindeki hukuki etkileri incelemeye alınmıştır.

Sona erme nedenlerinden herhangi birinin ortaya çıkması, anonim şirketin hukuki varlığının tamamen ortadan kaldırılması için gerekli olan ilk aşamayı ifade etmektedir. Anonim şirketlerde sona erme nedenleri, infisah ve fesih olarak ikiye ayrılır. Kanunda veya öngörülmuş ise esas sözleşmede belirtilen bir nedenin gerçekleşmesi durumunda şirketin kendiliğinden sona ermesine infisah, yetkili olan kişi ya da mahkemelerce şirketin sona erdirilmesine ise fesih denilir. Anonim şirket kanunda ve/veya esas sözleşmede öngörülen sebeplerle sona ermekte olup bu sebepler sistematik olarak; irade dışı sona erme halleri (infisah sebepleri), iradi sona erme halleri (iradi fesih sebepleri) ve mahkeme kararı ile sona erme halleri olmak üzere üç grupta ele alınır.

Sürenin sona ermesi ile işlere de fiilen devam edilmemesi, işletme konusunun elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hale gelmesi, esas sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesi, esas sözleşmede öngörülmuş olan infisah sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ve anonim şirket merkezinin yurt dışına nakli sebepleri irade dışı sona erme halleri (infisah sebepleri) olup bu sebeplerden birisinin ortaya çıkması ile anonim şirket başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden infisah eder.

Kendiliğinden infisah etme durumuna gelen şirketler şayet infisah durumundan kurtulmak istiyorlarsa bazı durumlarda birtakım uygulamalarla bunu gerçekleştirebilirler. Örneğin, anonim şirket süreli kurulmuş ve bu süre dolmasına rağmen işlerine süre sonunda da fiilen devam ederse, şirket sona ermez artık esas sözleşmede bir değişiklik yapılmasına dahi

gerek duyulmaksızın belirsiz süreli anonim şirket halini alır. Anonim şirketin işletme konusunu elde etmesi ya da bu konuyu elde etmesinin imkânsız hale gelmesi durumunda şirket sona erecek olup şayet şirket infisah durumundan kurtulma istiyorsa sona erme olgusu meydana gelmeden esas sözleşmesini değiştirerek başka bir işletme konusu seçmelidir. Şirketin son yıllık bilanço verilerine göre sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının 2/3'ünün zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde toplantıya çağrılan genel kurul toplantıda sermayeyi tamamlama veya kalan sermaye ile yetinme kararı almaz ise şirket kendiliğinden sona erer.

Şirket merkezlerinin yurt dışına taşınmasının bir sona erme nedeni olup olmadığı, şirketin feshini gerektirip gerektirmediği konusu Türk hukukunda tartışmalı olmakla birlikte, hakim görüş, bunun şirketin sona ermesine sebep olmayacağı yönündedir. Şayet şirket merkezinin taşınacağı ülke kanunları, böyle bir nakle izin veriyorsa, tüzel kişilik korunmakta ve şirket sadece sicilden terkin edilmiş olmaktadır, böyle bir nakle izin verilmemesi durumunda ise, gidilecek ülkenin kanunlarına göre yeni bir şirket kurulacağından, taşınmak isteyen Türk şirketinin fesih edilmesi gerekli olacaktır.

İradi sona erme sebepleri olarak genel kurul kararı ile sona erme ve tasfiyesiz sona erme halleri bulunmaktadır. Genel kurul, sona erdirme iradesini açık bir şekilde belirtmek şartıyla, kanunda veya esas sözleşmede herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesini beklemeye ihtiyaç duymadan, gerekçe belirtme zorunda olmadan, gerekli nisaplara uyarak vereceği bir sona erme kararı ile şirketi sona erdirebilir. Genel kurulun şirketin birleşme (devrolunan şirket) ve bölünme (tam bölünen şirket) yoluyla sona ereceğine ilişkin karar vermesi durumunda, şirket herhangi bir tasfiye aşamasına girmeden doğrudan sona ermiş olur.

Anonim şirketlerin sona ermesini sağlayan bazı sona erme sebepleri vardır ki bu sebeplerin ortaya çıkması durumunda anonim şirketin sona ermesi için ilgililerin istemi üzerine mahkemenin şirketin feshi yönünde karar vermesi gerekir. Uzun süreden beri anonim şirkette organ eksikliği bulunması ya da genel kurulun uzun süreden beri toplanamaması durumunda mahkeme hemen şirketin feshi yönünde karar vermek yerine yönetim kurulunu da dinleyerek, şirketin durumunu kanuna uygun bir hale getirmesi için makul bir süre verecek, süreye rağmen söz konusu eksikliğin devamı halinde ise, artık mahkemece anonim şirketin feshine karar verilecektir. Ayrıca, şirketin kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı faaliyet ve işlemlerde bulunması yanında bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunması, kuruluşlarında eksiklik ve kanun hükümlerine aykırılığın bulunması, tüzel kişiliğini kazandıktan sonra amaçlarının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi ya da

esas sözleşmesinde yer alan fesih ve sona erme sebeplerinden herhangi birinin gerçekleşmiş olması halinde şirketin feshi ilgililer tarafından mahkemeden talep edilebilir, mahkeme şirketin feshine karar verebilir. İlgililerin talebi ile şirketin iflası kararı şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince alınması durumunda şirket, iflâs yolu ile tasfiyeye girmiş olur.

Mahkeme kararı gerektiren sona erme hallerinden bir diğeri de şirketin haklı sebeplerle feshidir. Kanun koyucu anonim şirket içerisindeki azınlığı korumaya yönelik azınlık pay sahiplerine haklı nedenlerin gerçekleşmesi durumunda haklı nedenlerle fesih davası açma hakkı tanımıştır. Kanunda haklı sebepler net olarak tanımlanmamış olup mahkeme fesih davasında ileri sürülen sebeplerin haklı sebep olup olmadığına önüne gelen hukuki uyuşmazlık konusuna göre karar verecektir. Hakim ileri sürülen sebepleri haklı bulmuş olsa dahi fesih kararı vermek zorunda olmayıp şirketin yaşatılmasının, varlığını sürdürmesinin daha doğru olacağına kanaat getirirse, şirketi feshetmek yerine duruma uygun olan bazı çözüm kararları da verebilir. Hakim dava açan ortakların sahip oldukları payların gerçek değerinin ödenmesine veya söz konusu olaya göre kabul edilebilir diğeri bir çözüm şeklini de öngörebilir.

Sona ermenin tescil ve ilanı, sona erme iflas sebebiyle gerçekleşmiş ise iflas idaresince, mahkeme kararı ile gerçekleşmiş ise mahkemece re'sen, bunların dışında bir sebeple sona erme gerçekleşmiş ise yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve TTSG.'de ilan ettirilir.

Sona erme sebeplerinden birisinin gerçekleşmesi ile birlikte anonim şirketin kazanç elde etme, bunu ortaklarına paylaşırma amacına yönelik ticari faaliyetleri son bulur, şirket malvarlığının tamamını paraya çevirme, borçlarını tespit edip ödeme, hukuki ilişkilerini çözme ve tasfiye sonucu kalan bakiyeyi pay sahipleri arasında paylaşırma olan tasfiye amacı ile sınırlı kalmak koşulu ile tüzel kişiliğini tasfiye sonuna kadar muhafaza eder ve yeni bir sürece yani tasfiye haline girer. Anonim şirketin sona ermesi ile tüzel kişiliğin ticaret sicilinden silinmesi arasında geçen döneme "tasfiye dönemi" denir. Bu dönemde, şirketin tasfiye amacıyla sınırlandırılmış ticari faaliyeti ticaret unvanının başına eklenen "tasfiye halinde" ibaresi ile yürütülür.

Tasfiye sürecine girmiş olan anonim şirkette, iflas hali hariç olmak üzere, tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir. Tasfiye memurları dört şekilde göreve gelebilmekte, atanabilmekte olup bunlar; esas sözleşme, genel kurul kararı, kanuni ve mahkeme kararı ile atanabilir. Atanacak tasfiye memurları, pay sahiplerinden ve üçüncü kişilerden de olabilecektir. Şirket esas sözleşmesi veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye

memuru atanmadığı takdirde, tasfiye işlemlerini yönetim kurulu üyeleri yürütmekte olup bu kanuni atamadır. Şirketin feshine mahkeme karar vermiş ise tasfiye memuru mahkemece atanır. Tasfiye memurlarıyla ilgili aranan tek kriter, temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunmasıdır. Genel olarak yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

Tasfiye gayesi kapsamında şirketin yönetim ve temsili, tasfiye memurlarına hem bir yetki hem de görev olarak verilmiştir. Tasfiye memurlarının yapması gereken işlemler tasfiye amacına yönelik yapılan işlemler olup, ilk envanter ve bilançonun hazırlanmasından başlayarak, tasfiyenin kapanışına kadar geçen bir sürecin konusunu oluşturmaktadır. Bu işler ve bu işlerin gereklerinden olan diğer hususlarda yetki ve görev tasfiye memurlarındadır. Tasfiye sürecini yöneten, yürüten tasfiye memurlarına (tasfiye işlerini yürüten yönetim kurulu üyeleri ise onlar için de geçerli olmak üzere) bu işlerden dolayı harcamış oldukları mesai ve emeğin karşılığı ücret olarak kendilerine ödenir.

Tasfiye memurluğu görevi kendiliğinden sona erebileceği gibi aynı zamanda şirket esas sözleşmesi veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir. Ayrıca, mahkeme kararıyla tasfiye memurları görevden alınıp yerlerine yenileri atanabileceği gibi, kendi iradeleriyle istifa etmek suretiyle de görevlerini sonlandırabilirler.

Anonim şirketin sona ermesi ve tasfiye sürecine girmesi neticesinde tasfiye sürecinde birtakım iş ve işlemlerin yapılması gerekmektedir. Tasfiye memurları göreve başlar başlamaz şirketin malvarlığına yönelik durumu ile finansal durumunu ortaya koyan bir envanter ile bilanço düzenleyerek onaylaması maksadıyla genel kurula sunar ve bunlar genel kurul tarafından olağan yeter sayılarla onaylanabilir.

Tasfiye memurları, göreve başlar başlamaz derhal alacaklılara, alacaklarını bildirmeleri için kanunda belirlenen şartlara uygun olarak ilanda bulunurlar, ilanlara rağmen alacaklı oldukları bilinenler herhangi bir bildirimde bulunmazlarsa alacakları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankada emanet hesabına depo edilir. Ancak, alacaklı alacak hakkını yasal süre içerisinde kaydettirmemiş olmasına rağmen alacaklı hakkı sona ermez ve alacaklı ortaklığın sicilden silinmesinden sonra dahi, anonim şirketin tekrar sicile kaydını ve alacağını normal zamanaşımı süresi içerisinde talep ve dava edebilir.

Tasfiye sürecinde tasfiye memurlarının yapacakları diğer işler de bulunmakta olup bunlar; şirketin sona ermesinden önce başlanmış ve halen tamamlanmamış olan bütün süregelen işlemlerin tamamlanması, şirket alacaklarının ve ödenmemiş pay bedellerinin tahsil

edilmesi, şirket aktiflerinin paraya çevrilmesi, şirketin borçlarının varlığından fazla olması durumunda, durumun şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirilmesi, tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yılsonu için tasfiyeye ilişkin finansal tablolar ve tasfiye sonunda da kesin bilançonun düzenlenerek genel kurula sunulması, gerekli olan defterlerin tutulması ve pay sahiplerine tasfiye işleri ile ilgili bilgiler verilmesidir.

Tasfiye hâlindeki şirket alacaklılarına borçlarının tamamını ödedikten ve pay bedelleri pay sahiplerine geri verildikten sonra geriye bir miktar kalırsa (tasfiyeden arta kalan miktar) bu miktar esas sözleşmede aksi yönde bir karar bulunmuyorsa pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında, aksine hüküm bulunmadıkça (ayni olarak yapılması kararı gibi) para olarak dağıtılır. Tasfiye sürecinin tamamlanmasından sonra tasfiyeye ilişkin olsun olmasın defterler ve belgelerin tamamı saklanmak üzere tasfiye memurlarınca sulh hukuk mahkemesine teslim edilir.

Tasfiyenin sonuçlanması neticesinde tasfiye memurları dilekçeyle, Ticaret Sicili Müdürlüğüne başvurarak, şirket unvanının sicilden silinmesini talep ederler ve bu talep müdürlükçe uygun bulunursa unvan sicilden silinir ve bu durum tescil ve ilân edilir. Tescil ve ilan ile birlikte artık anonim şirket tüzel kişiliğini kaybederek tamamen sona ermiş olur.

Ticaret unvanının silinmesi, terkinine rağmen, sonradan şirketin bir borç veya alacağı ortaya çıkarsa, yani ek tasfiye işlemlerinin yapılması zorunlu hale gelirse ilgililer, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar şirketin sicile tekrar tescilini talep edebilirler. Ek tasfiyenin tescili üzerine şirket tüzel kişiliğini yeniden kazanır ve organlar kendiliğinden çalışmaya başlarlar. Ek tasfiye ile yeni bir hukukî durum meydana gelmemekte, esasen alınması ihmal edilmiş önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Ek tasfiye döneminde şirket yalnızca tasfiyeyle ilgili işlemler yapabilir. Ek tasfiyenin sona ermesinden sonra şirketin yeniden ticaret sicilinden silinmesi gerekir.

Anonim şirket tasfiyesinin şirket üzerinde çeşitli etkileri bulunmaktadır. Şirketin zorunlu organları olan genel kurul ve yönetim kurulu, görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlerle yani "tasfiye amacı" ile sınırlı olmak üzere varlıklarını sürdürürler. Şirketin tasfiye sürecine girmiş olması yönetim kurulu üyelerinin mali ve mali nitelikte olmayan haklarını da etkiler. Genel kurulun görev ve yetkileri şirketin yönetim kurulunun olduğu kadar geniş bulunmadığından tasfiye sürecinden de yönetim kurulunda olduğu düzeyde etkilenmeyecektir. Genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerinden tasfiye amacı ile

bağdaşmayanlar ayrılacak, yalnızca tasfiye süreciyle bağdaşanlar genel kurulun yetkisini sınırlamış olacaktır.

Şirketin iflas nedeni ile sona ermesi durumunda şirket iflas yoluyla tasfiyeye girmiş olur. Şirketin tasfiye işlemleri iflas idaresince ve İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılmakta olup, iflas idaresince yapılamayan ancak tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan işlemler şirket zorunlu organları olan genel kurul ve yönetim kurulu tarafından yapılır.

Anonim şirketler günümüz ekonomik düzeninin temel dayanağını teşkil eden, ekonomik düzendeki işlevi ve önemi tartışılmayacak şirketlerdir. Ticari hayat içerisinde bu denli önemli yere sahip anonim şirketlerin sona ermesi ve tasfiyesinin kanunlara uygun, sağlıklı, eksiksiz bir şekilde yürütülmesi ve sonuçlandırılması, anonim şirketler için oldukça önemlidir. Sona erme ve tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, anonim şirketlerle ilişki içerisinde bulunan gerek paydaşlar gerekse de anonim şirketler ile ticari anlamda iş ve işlemlere girişen üçüncü kişiler yönünden anonim şirketlere olan güveni artıracak, ortaklık kültürünün toplum içerisinde güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, M. ve Kayıhan, Ş. (2014). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'na Göre İflasın Ertelenmesi ve Hukuki Sonuçları*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Aksoy, M. A. (2014). *Ticaret Hukuku Bilgisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akuğur, M. (2005). *Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Altaş, S. (2016). Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye Etmenin Cezası Var Mıdır? *İSMMMÖ Mali Çözüm Dergisi*, 137, 179-192. Eylül-Ekim. (Anonim İle Limited Şirketi Tasfiye)
- Altaş, S. (2013). *Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler*. (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Altay, S. A. (2011). *Anonim Ortaklıkta Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Arabacı, Ö. ve Sönmez, F. (2014). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması, *İSMMMÖ Mali Çözüm Dergisi*, 24(124), 38-41, Temmuz-Ağustos.
- Arslanlı, H. (1960). *Anonim Şirketler I-II*, İstanbul: Fakülteler Matbaası. (Şirketler I-II)
- Arslanlı, H. (1961). *Anonim Şirketler, IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları-V. Kısım Anonim Şirketlerin İnfisahı ve Tasfiyesi*, İstanbul.
- Aslan, İ. Y. (2012). *Ticaret Hukuku Dersleri*, (8. Baskı), Bursa: Ekin Yayınevi.
- Atalay, O. (1996). *Anonim Şirketlerin İflası*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ayan, Ö. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshi Davası (531. Madde), *Legal Hukuk Dergisi*, 102, Haziran.
- Aydın, F. (2013). *En Son Değişiklikler İle Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketler*, İstanbul: Bilge Yayınevi.
- Aytulun, M. ve Toroslu, M. V. (2014). *İçtihatlı ve Uygulamalı Anonim Şirketlerde Tasfiye*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Azarkan, N. (2012-2013). Anonim Şirket Genel Kurul Toplantılarını Kim Yönetir? *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18(26, 27, 28, 29), 71-92.

- Bahtiyar, M. (2017). *Ortaklıklar Hukuku* (12. Baskı), İstanbul: Beta Yayınevi.
- Bahtiyar, M. ve Hamamcıoğlu, E. (2014). *Yeni TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları*, İstanbul.
- Barut, H. (2012). 6762 ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunlarında Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1(8), 148-193, 20 Ocak.
- Biçer, L. ve Hamamcıoğlu, E. (2017). Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Uygulanan Yetersayılar ve Bazı Değerlendirmeler, *BA, Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(149-150), 71-134.
- Bilge, M. E. (2012). Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16(3-4), 262-294.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2018). *Şirketler Hukuku Dersleri*, (6. Baskı), Bursa: Dora Yayıncılık.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*, Bursa: Dora Yayıncılık, (Şirketler Hukuku).
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2017). *Ticaret Hukuku Bilgisi*, (12. Baskı), Bursa: Dora Yayıncılık, (Ticaret Hukuku Bilgisi).
- Bozkurt, T. (2018). *Şirketler Hukuku*, (9. Baskı), Ankara: Legem Yayıncılık.
- Bulut, A. (2014). *Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Coşgun, . K. (2015). *Anonim Şirketin Tasfiyesi*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- ebi, H. (2010). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- eker, M. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku*, (7. Baskı), Adana: Karahan Kitabevi.
- elik, A. (2007). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu yelerinin İbra*, Ankara, (ibra).
- elik, A. (2009). Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi, *BATİDER*, 25(4), 559-592.
- etiner, S. ve Yüksel, A. E. B. (2013). *Ticari İŞletme ve Şirketler Hukuku*, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Çevik, O. N. (1988). *Anonim Şirketler*, (3. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Doğan, B. F. (2011). *Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri*, (2. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Doğanay, İ. (2004). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C. II, (4. Baskı), İstanbul.
- Doğanay, İ. (1990). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Cilt 1, (3. Baskı), Ankara, (Cilt 1).
- Domaniç, H. (1988). *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi*, Cilt 2, İstanbul: Temel Yayınları.
- Erdem, N. (2012). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi 6102 Sayılı Yeni TTK. Hükümlerine Göre*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Eriş, G. (2013). *Ticari İşletme ve Şirketler*, Cilt III, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gezmiş, Ş. ve Başaran, M. (2013). *Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler Rehberi*, (2. Baskı), Ankara: Bilge Yayınevi.
- Günaydın, B. (2012). *Anonim Şirkette Zorunlu Organ Eksikliğine Dayanan Fesih Davası*, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Hızlısoy, Ö. İ. (2016). *Anonim Şirketin Haklı Sebep Feshi*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- İmregün, O. (1979). *Anonim Ortaklıklar*, (4. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, (Anonim Ortaklıklar).
- İmregün, O. (1984). Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 50(1-4), (Karar Yetersayıları).
- İmregün, O. (2005). *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- İzmirli, Y. (2001). *Türk Ticaret Kanununa Göre Tasfiye Memurlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- İzmirli, Y. (2001). *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları*, Ankara, (Organ Niteliği).
- Kara, E. (2017). AB'de Türk Şirketlerinin Yerleşme Özgürlüğünün Hukuki Temeli. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 9, 241-266.
- Karahan, S. (1998). *Anonim Şirketlerde Tasfiye*, Konya: Mimoza Yayınları, (Tasfiye).
- Karahan, S. (2002). *Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye*, İstanbul.

- Karahan, S. (2015). *Şirketler Hukuku*, (2. Baskı), (Edit) Konya: Mimoza Yayınları, (Şirketler Hukuku).
- Karasu, R. (2005). Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, *BATİDER*, 23(2).
- Kayar, İ. (2008). *Şirketler Hukuku*, (3. Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kayıhan, Ş. (2009). *Ticaret Hukuku*, (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Ş. ve Yasan, M. (2017). *Şirketler Hukuku*, (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayıhan, Ş. ve Yasan, M. (2017). *Ticaret Hukuku*, (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, (Ticaret).
- Kendigelen, A. (2011). *Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun*, İstanbul. (Gerekçe).
- Kendigelen, A. (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, İstanbul.
- Kervankıran, E. (2015). *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kılıç, Ş. A. (2017). *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kılıç, Ş. A. (2009). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, İstanbul. (Birleşme).
- Kırca, İ., Çelik, F. H. Ş. ve Manavgat, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku*, Cilt 1, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü – Türkiye İş Bankası A.Ş. Vakfı, Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Kumkale, R. (2010). *Anonim Şirketler*, (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nazalı, E. (2015). *Vergisel ve Yeni TTK Yönüyle Anonim ve Limitet Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri*, (4. Baskı), İstanbul: Bilnet Matbaacılık.
- Oruç, M. (2011). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma, *BATİDER*, 27(1), 209-233.
- Öcal, A. (1968). Huzur Hakkı, *BATİDER*, 4(4).
- Özkorkut, K. (2017). *Ticaret Hukuku*, Ankara: SPL Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu.

- Pekcanitez, H. (1991). *Anonim Ortaklıkların İflası*, Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2017). *Ortaklıklar Hukuku II*, (13. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık. (Ortaklıklar Hukuku).
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2005). *Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku*, (10. Baskı), İstanbul: Arıkan Yayınları. (Ortaklıklar).
- Poyraz, E. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değişiklikleriyle Ticaret Hukuku*, (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Pulaşlı, H. (2018). *Şirketler Hukuku Şerhi*, Cilt III, (3. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi. (Şerhi).
- Pulaşlı, H. (2017). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, (5. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi. (Genel Esaslar).
- Pulaşlı, H. (2011). *Şirketler Hukuku Temel Esaslar*, (10. Baskı), Adana: Karahan Kitabevi.
- Pulaşlı, H. (2003). *Şirketler Hukuku*, (4. Baskı), Adana: Adalet Yayınevi. (Şirketler Hukuku).
- Sağlam, E. (1998). Birleşme Halinde Amortisman ve Yeniden Değerleme Uygulaması, *Vergi Dünyası Dergisi*, 197.
- Seliçi, Ö. (1977). *Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Serozan, R. (2007). *Sözleşmeden Dönme*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Soykan, İ. C. (2012). *Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Şahin, A. (2013). *Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Şener, O. H. (2002). Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması (TTK 442/II), *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 159-192. (Tasfiye Memuru).
- Şener, O. H. (2015). *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye*, Ankara, (Ek Tasfiye).
- Şener, O. H. (2015). *Teorik Ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taşdelen, N. (2005). *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması*, İstanbul.

- Tekinalp, Ü. (2015). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (Kuramdan Kurala Serisi 4.), (4. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ü. (2012). *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları*, İstanbul. (Yeni Ortaklıklar).
- Uçar, S. (1996). *Tüm Şirketlerde Fesih Ve Tasfiye, Kurulması-Faaliyetleri-Çıkma ve Çıkarılma Halleri-Dağılma Sebepleri*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Üçışık, G. ve Çelik, A. (2013). *Anonim Ortaklıklar Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Uzunallı, S. (2013). *Anonim Şirkette İşletme Konusu*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yaralı, L. (2012). *Şirketler Hukukuna İlişkin Yargıtay Kararları*, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Yasaman, H. (1987). *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Yayla, Ü. (2013). *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklık Genel Kurulları, Elektronik Genel Kurullar*, İstanbul: Levha Yayıncılık.
- Yıldırım, A. H. (2013). *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi*, Bursa.
- Yıldırım, A. H. (2007). Anonim Ortaklık Tasfiye memurlarının Temsil Yetkilerini Kullanmaları, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğluna Armağan, *DEÜHFD*. 1, 931-956. (Tasfiye).
- Yıldız, Ş. (2007). *TK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeplerle Feshi*, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2016). Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 32(2), 149-173.

LİNKLER:

- Altaş, Soner, Ticareti Terk Suçu, <https://vergialgi.net/ticaret-hukuku/ticareti-terk-sucu> (02.07.2018) (Ticareti Terk).
- Demir, Evin Emine, TTK. 531: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Feshi Davası, www.demirvedemirhukuk.com/images/yayinlar/k07.pdf, (13.03.2018).

Doğrusöz, Bumin/Önat, Öznur/Töralp, Funda Tunçel, Türk Ticaret Kanunu, www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/kanun-mevzuat-yonetmelik/turk_tic_kan_kitap_cilt_01.pdf, (13.03.2018).

Kayar, Hayrul, Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirketlerin Sona Ermesi ve Tasfiyesi, www.samden.com.tr/makale.php?id=174, (15.03.2018).

Öncü, Ekrem, Anonim Şirketin Feshi İstenebilir Mi? www.iktisadidayanisma.com.tr/Anonim-sirketin-feshi-istenebilir-mi-/Haber/9a9cf1e2-18b0-4b57-8a7f-90a534e8cae5.aspx, (13.03.2018).

<http://hukukmedeniyeti.org>

<http://www.akcan.av.tr/anonim-sirketin-sona-ermesi>, (8.6.2018).

<https://emsal.yargitay.gov.tr>

<https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirkestistikleri.php>, (05.01.2018).

www.uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=THUK&c=iparadigms&ano=203975_18d6152e4b4d6b29be80265464e08ed9, (13.03.2018).

www.vergialgi.net/makaleler/teknik-iflas-ve-sonuclari/, (13.03.2018).